

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

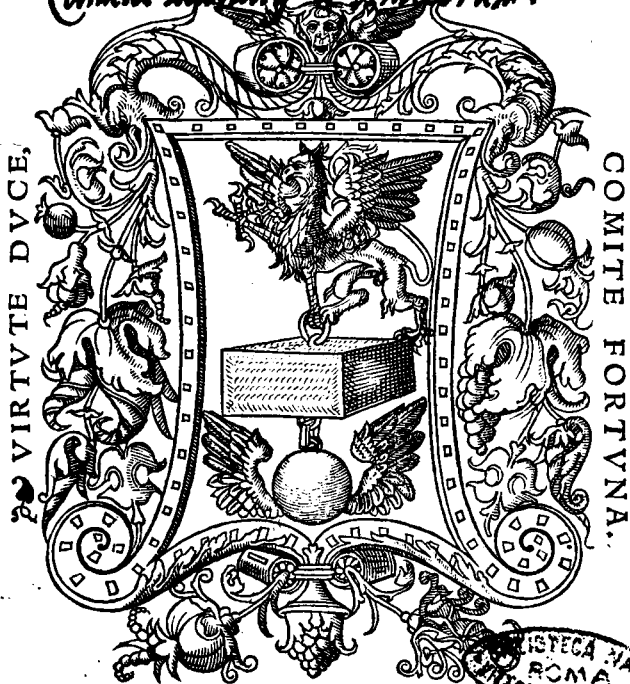
FLA·IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO, LIBRI SEPTEM.

De Antiquitatibus, contra Appionem Grammaticum, libri duo. Et de Imperatrice Ratione, liber unus, in

quo martyrium Machabeorum describitur.

Camilla Massary et Amicorum.

SEBASTIANVS GRYPHIVS GERMANVS
EXCVDEBAT LVGDVN.
ANNO M. D. XXVIII.

S. Maria de la ...

INDEX EOꝝ

RVM QVAE IN LIBRIS
De Bello Iudaico, &
contra Appionē cōtinētur.

A

A Bisade collis pagi=
na 356

Acanthonaulon loci nomen
346

Acenches regina 310

Achas martyr Machabeus
394

Aciabus contra Iudæam ni=
sus 128

Acohin oppidum 16

Acra collis 368

Acrabata ciuitas 221

Acusilaus Argiuius 499

Adasa uicus 9

Adoreon ciuitas 12

Aegyptus laudatur 177

Aegypti limites 334

Aethiopes laudantur 177

Agatharchides historiogra=
phus 325

Agefilaus 499

Agrippa maior

Agrippa filius Aristobuli
quarti 146

Agrippa accusatus conijci=
tur in uincula 150

Agrippa è uinculis solutus fit
tetrarcha 151

Agrippa secundus

Agrippæ oratio Iudæos ad
parcendum Romanis hor=
tantis 171

Agrippa Hierosolymis exu=
lat 180

Agrippæ milites Iudæorū se=
ditionem cōpressuri, cede=
re sunt coacti 183

Agrippæ studiū de bello iu=
dæorum reuocando frustra
tum 198

Agrippiū Herodis ædes 72

Aim uicus 325

Alanorū eruptio in Mediam
& Armeniam 475

Albinus præses Iudææ 160

Albino in Iudæa præsidente,
malorum omnium fuit im=
punitas 160

Alexander Iamneus à Iudæis
Crucida dictus, quartus

Alexander uictus a Demetrio
Eucero 18

Alexander octingentos Iu=
dæorū crucifigi iubet 18

Alexander quintus Aristo=
buli secundi filius

Alexāder Iudæā inuadit 29

1 2 Alexander

INDEX

<i>Alexander bello contra Hir-</i>	<i>Anacharsis philosophi</i>
<i>canum tertium & Antipa-</i>	<i>mors</i> 368
<i>trū superatus</i> 29	<i>Ananias pontifex cum fratre</i>
<i>Alexander Gabinio se tradit</i>	<i>Ezechia occisus</i> 186
<i>cum castellis</i> 30	<i>Ananias Saducæi</i> 187
<i>Alexandri mors</i> 33	<i>Ananus filius Ionathæ</i> 199
<i>Alexander sextus, filius</i>	<i>Anani pontificis oratio de Ze</i>
<i>Herodis primi ex</i>	<i>lotis cōquerentis ad popu-</i>
<i>Mariamne.</i>	<i>lum in excidio Hierosoly-</i>
<i>Alexander accusatur a patre</i>	<i>morum</i> 288
<i>apud Augustum</i> 80	<i>Anani mors</i> 304
<i>Alexandri responsio ad accu-</i>	<i>Andthtab uicus</i> 221
<i>sationē patris</i> 81	<i>Anaxagoræ philosophi</i>
<i>Alexander patri reconcilia-</i>	<i>mors</i> 368
<i>tur eadem</i>	<i>Angada ciuitas</i> 221
<i>Alexāder laqueo pimitur.</i> 98	<i>Antigonus occisus à fratre in</i>
<i>Alexāder nonus rector Aegy-</i>	<i>fidias passus</i> 14
<i>pti sub Nerone</i> 165	<i>Antigonus Aristobuli secūdi</i>
<i>Alexandrum sextū quidā lu-</i>	<i>filius Romam uinctus duci-</i>
<i>dæus se simulās, Augusti cal-</i>	<i>tur</i> 35
<i>liditate deprehensus</i> 134	<i>Antigoni expeditio cōtra He-</i>
<i>Alexandri noīe aliquot pro-</i>	<i>rodem adiuantibus Par-</i>
<i>les de progenie Herodis di-</i>	<i>this</i> 44
<i>ctæ</i> 100	<i>Antigonus Iosippi fratris He-</i>
<i>Alexādræ secūdæ mors</i> 21	<i>rodis caput incidit</i> 58
<i>Alexandria laudatur</i> 177	<i>Antigonus uinctus ducitur ad</i>
<i>Alexandrinorum disceptatio</i>	<i>Marcum Antonium</i> 63
<i>cum Iudeis</i> 192	<i>Antigonus Antiochi occi-</i>
<i>Alexas Aegyptius</i> 412	<i>sus</i> 63
<i>Alisfragmathosis rex</i> 509	<i>Antiochus instituit sacerdo-</i>
<i>Amenosis rex</i> 510	<i>tē, in Aegyptū profecturus</i>
<i>Amygdolon stagnum</i> 392	<i>Hiero</i>

INDEX

Hierosolymā deuastat	7	pellauit	105
Antiochieffrena tyrannis in Machabeos martyres	587	Antipas filius Herodis	100
Antiochi & Macedonū audacia, Tito Hierosolymā obfidente	393	Antipas legatus Iudeorū	183
Antiochus regno pulsus	474	Antiquissimi Græcorū Chaldeis præceptoribus usi	499
Antiochi perfidia & ingratitude in Simonem Mathathiam	12	Antiquitatis cognitio a Græcis nō expetenda	498
Antipater & Hircanus tertius ad Aretam regē Arabū confugiunt	22	Antonius dux	29
Antipatri uictoria de Aegyptijs	34	Antonius Hecatōtarchus	250
Antipater filius Herodis primi omnibus inuisus, in patrē maleuolus, odij dissimulatore uxorem duxit Aristobuli fratris filiam	81.83.92.93	Antonius cōtra Vitelliū	339
Antipatri & Pheroræ cōspirationis in Herodem	101	Antonia turris arx & castellū olī Baris	14.21.71.367
Antipatri coniuratio quomodo prodita	103	Antonia incenditur	184
Antipater ueneficij appellatur	104	Antonie fundamenta diruta	413
Antipater accusatur a patre	110	Apathasi uicus	287
Antipatri excusatio	112	Aphaca ciui. expugnata	246
Antipater Samarites Antipatrum secundum ueneficij ap-		Apheci turris	196
		Appionis aliquot calūnie & signēta de Iudeis	542.543.544.545.546.547
		Aquæ calidæ apud Amathunta	246
		Arbela uicus	54
		Arca ciuitas	461
		Arcades antiquitate nō esse insignes	500
		Archelaus rex Cappadocum pater Glaphyræ	79
		Archelaus Herodis irā sup filio & fratre mitigat	90
		1 3 Archelaus	

INDEX

Archelaus filius Herodis primi	100	Aristobuli mors	16
Archelai uerba ad populum sibi gratulantem	121	Aristobulus secundus.	
Archelaus ob seditionem Iudeorum exortam ad Cæsarem nauigat	122	Aristobulus filius Alexandri Iamnei	20
Archelai & Antipatri cocertatio apud Augustum pro regno Iudææ	123	Aristobulus Alexandræ matri indignatus, q. potestatem Phariseis cōcesserit	21
Archelai mater moritur	126	Aristobulus Iudæam inuadit egrotante matre	21
Archelao absente Iudæa uarijs tumultibus affligitur	126	Aristobulus regnū asscutus eiecto Hircano fratre	22
Archelaus Romæ agens à Iudeis accusatur	131	Aristobulus obsidetur in templo	26
Archelaus non rex sed toparcha factus	133	Aristobulus donis sibi cōciliatus at scurrū cōtra Hyrcanum fratrem & Aretæ regem	23
Archelaus Glaphirā fratriā ducit uxorem	136	Aristobulus Romam uinctus ducitur	28
Archelai exilium & somnium	136	Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterū pugnās uincitur	30.31
Archiuū publicēsum	134	Aristobulus à Cæsare dimissus à Pompeianis ueneno necatur	32.33
Aretas rex inferioris Syriæ Alexandrū Ianneū uicit	19	Aristobulus quartus	
Areth martyr Macha.	595	Aristobulus filius Herodis primi Romam mittitur erudendus	78
Aries machina bellica	238	Aristobulo in patriā reducto uxor datur	79
Aristobulus maior.		Aristobulus cū fratre accusatus	
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis	13		
Aristobulus matrem & fratrem in carcerem conijcit	13		

INDEX

tus p patrē apud Angustū	80	Bebriacū gallic oppidū	308
Aristobulus iterū delatus cū		Bedoscaria locus	9
fratre apprehēditur	95	Begabri locus	318
Aristobulus dānatus laqueo		Bethara	352
perimitur	98	Bethlephthon	318
Aristoteles philophus memi-		Betiso locus	356
nit gētis Iudeorū	520.521	Bettoron ciuitas	197
Arsimon zclota	412	Blicus Ptolemæus	33
Artabazis filius Tigranis	64	Borceas uicus	221
Ases rex	508	Bosarne filia Herodis	100
Asia	174	Bosphorani	174
Athenienses laudantur	173	Britanni laudantur	176
Atlas locus	187	Brixellum	328
Atratinus	50	Buliasis flumen	508
Auarim locus	509		
Aula regia	363		

B

B Abras radix qua demo-		C Admus Milesius	499
nes effugantur	468	Caclius Bassus occisor	
Bacchides uaslat Iudæā	7	Sex. Caesaris	38
Beon rex	508	Cæsarca Herodis ædes	72
Baldezæl	218	Cæsarca olim Stratonis pyr-	
Ballis dux Germanorū	459	gus uel turris	15
Ballistarum uis	241	Cæsareæ magna Iudeorū cæ-	
Balsamū qualiter circa Hieri-		des facta	189
chuntē inueniatur	25	Cæsaris pugna cōtra Aegy-	
Baris castellum nunc Anto-		ptios adiuuātibus Hyrcano	
nia	21	tertio & Antipatro	31
Bassus Macherunta & Hero-		Cæsaris beneficētia in Hyrca-	
dium capit	467	nū tertiu, & Antipatrū pri-	
Bathane regio	71	mum eiusq; filios	35
		Cæsare iter secto, Iudæa ex ac-	
		tiōibus grauāt, Ro. dissidijs	

INDEX

<i>et tumultibus ingetatur</i>	39	<i>primi</i>	23
<i>C. Caligula Herodē cū Hero</i>		<i>Cerealis Samariæ expugna-</i>	
<i>diade exilio dānat</i>	146	<i>tor</i>	248
<i>C. Caligula Penonium cōtra</i>		<i>Cesennius Gallus Galileam</i>	
<i>Iudeos legat</i>	147	<i>inuadit</i>	196
<i>Caligula Agrippam Tetrar-</i>		<i>Cesennius pecus</i>	472
<i>chia Philippi donat</i>	146	<i>Cestius Gallus</i>	161.191
<i>Canathon uicus</i>	65	<i>Cestius Iudeam explorat per</i>	
<i>Capernaum fons</i>	269	<i>Neapolitanum</i>	169
<i>Capharim ciuitas</i>	328	<i>Cestius Iudeā populatur</i>	195
<i>Caphartophran</i>	318	<i>Cestij exercitus cæsus</i>	197.
<i>Caphera ciuitas</i>	328		200
<i>Capirona locus</i>	33	<i>Cestius Hierosolymam obsi-</i>	
<i>Capito Gessij Flori centu-</i>		<i>det</i>	198.199
<i>rio</i>	164	<i>Challis ciuitas</i>	218
<i>Captiuorū et peremptorum</i>		<i>Chebritonicus uicus</i>	396
<i>numerus Tito Hierosoly-</i>		<i>Chebron ciuitas uastata</i>	326
<i>mam obtinente</i>	448	<i>Classicus dux Germanus</i>	459
<i>Carchedon ciuitas, nunc Car</i>		<i>Claudius a militibus nō a Ro</i>	
<i>thago</i>	512	<i>manis impator electus</i>	150
<i>Cassius præses Syriæ post</i>		<i>Claudij beneficētia in Agrip-</i>	
<i>Crassum</i>	32	<i>pam maiorem</i>	152
<i>Castor Iudeus</i>	375	<i>Claudij obitus</i>	156
<i>Catullus Libye præses scele-</i>		<i>Cleopatra .M. Antonij ani-</i>	
<i>rum suorū iustas soluit pœ-</i>		<i>mū incitat in Herodē</i>	65
<i>nas</i>	495.496	<i>Clitus leuæ suæ manus ab-</i>	
<i>Causa erroris Græcorum</i>		<i>scissor</i>	214
	498.499	<i>Codescanathanaicus</i>	65
<i>Cedron uallis</i>	356	<i>Cœles</i>	19
<i>Ceneceus</i>	197	<i>Cœnopolis locus</i>	119
<i>Cephalon frater Antipatri</i>		<i>Colchi</i>	174
		<i>Colles</i>	

INDEX

15 Elephan

INDEX

Elephantin oppidum	334	Florus Iudeos apud Cestium	
Eleutherus fluuius	64	accusat	169
Eleutheri equites	45	Fontes Iordanis unde orian-	
Elidenses	76	tur	72
Enabris locus	261	Fronto	423
Essaeorū uel Essenorū hære-		Fronto Iudeorū iudex consti-	
sis 137.138.139.140.141.		tutus Tito Hierosolymam	
142.143		obtinente	447
Eurycles delator filiorū He-		Fullonis monumētū	356
rodīs	91		
		G	
F		GAbao	197
FAbatus insidiarū Sylai		Gabinus præses Sy-	
in Herodem proditor à		rie	30
Syleo occisus	102	Gadara expugnatur à Vespā-	
Faustus Cornelius	26	fiano	230
Felix præses Iudæe post Cu-		Gadare deditio	314.315
manum	157	Galba impator	323
Felix præside Iudæe latroni-		Galbæ mors	328
bus & seductoribus populi		Galilæa sub ditione Hero.	55
referta	157	Galilæa inuaditur à Vespā-	
Ferreus mons	319	fiano	229
Filius a matre coctus	424	Galilæa descriptio & Ferti-	
Plautius Syluius expugnator		litas	219
Massade	476.477	Galli	175
Florus præses Iudæe post Al-		Gallus Hecatontarchus	275
binum	160.161	Ganale situs obsidio, & ex-	
Flori p̄fidia ī Iudeos 162.163		cidii à Tito factū	271.272
Florus multos Iudeorū occi-		Gebdeonitis oppidum	188
dit	165	Ganania uicus	220.221
Flori dolus in Hierosolymi-		Genesar lacus	204
tas	166	Genealogia Antip. primi	32
		Geneta	

INDEX

Geneta porta Hierosolymo=	Herodis fuga in Idumæā	46	
rum	356	Herodes Syria præficitur	40
Gerasiū deuasatur	322	Herodes Roma rediens Anti	
Germani laudati	176	gonū & Hierosolymā ob=	
Giscala oppidum	206	fidet	52
Giscala à Tito capitur	280	Herodes Galilæa potitus, la=	
Glaphira filia Archelai regis		trones delct	54
Capadocū uxor Alexandri		Herodis quomodo eruperit	
filiū Herodis	84	odiū in Mariānem	79
Glaphiræ somnium cuiusq;		Herodes mandat uxorem oc=	
interitus	136	cidi	79
Gofna ciuitas	221	Herodes propter occisā uxo=	
Gorgion occisus	309	rē morbo correptus	79
Græci Laudati	174	Herodes theatra & quinque=	
Græcorū oīa esse noua Iose=		nalia instituit Hierosoly =	
phus asserit	498	mis	74
Græcorū antiquissimi Chal=		Herodes oppida & tēpla cō=	
dæis præceptoribus usi	499	struit in honorem Augusti	
Grapte cognati Syzæ re=		Cæsaris	72
gis	330	Herodis beneficentia erga po=	
		pulū tempore famis	76
H		Herodes in balneo ab hosti=	
Elisei fons mirandæ		bus non leditur	61
naturæ	319	Herodis oratio ad Cæsarē	69
Hellanicus historiog.	499	Herodes amore uxoris insa=	
Heniochi laudati	174	nit	78
Heraclæa ciuitas	340	Herodes uenator, bellator,	
Hermippus philosophus	519	& sagittarum insignis li=	
Herodes quindecim annorū		brator	76.77
præficitur Galilææ	36	Herodis uxores & libe =	
Herodes Iudææ tetrarcha cō		ri	100
stituitur à .M. Antonio	43		Herodi

INDEX

Herodi produntur per mor-	aduersus Romanos	214
tem Pheroræ ueneficia in	Hieroso. excidij initiū	284
eum parata	105	Hierosoly. intestina seditio
Herodes Antipatrum filium	orta	285
coram Varo ueneficij reum	Hierosoly. seditio indies inua	
agit	110.111	lescebat, adeo ut ne templo
Herodes secūdus, filius He-	quidcm abstinerent	343
rodus magni ex Mariamne	Hierosol. descriptio	355.356
pontificis	100	Hierosolymitæ dira fame op
Herodes quartus Antipas	118	pressi
Herodes exilio damnatus,	Hierosol. muro & castellis à	397.397
Herodiade eum comitan-	Tito ciscundata	395
te	146.147	Hierosolymitæ boum sterco-
Herodium oppidū	47.75	re uesci coacti
Herodij situs & munitio	467	403
Herodotus halicarnassæus	Hierosolymitæ calceorū sor-	
519	dibus & fœno uesci coa-	
Hierichuntis descriptio	318	cti
Hierosolyme excidiū, & di-	Hierosolymorū excidij mira	424
reptio templi sed Antiocho	presagia	434
Epiphane	7	Hierosoly. pmittitur præde
Hierosolyma obsessa ab He-	& incendio	441
rode	52	Hieroso. capta à Roma.
Hierosolymæ oppressio sub	Hippicos turris	445
Floro	163	195.355
Hierosoly. cōspiratio facta,	Historiæ ueræ indicium	501
belli cum Romanis semina-	Hyrcani mores & laus	13
rium	181	Hyrcanus filius Alexandri
Hierosolyma obsessa à Ce-	Iamnei sacerdotium conse-	
stio	198	quitur
Hierosol. bello se preparant	Hyrcanus ad regnū aspirans	20
	bello supatur à fratre	22
	Hircano cōfertur sacerdotiū	
	à Cæ	

INDEX

à Cæsare	35	num	258
Hyrcano capto & ligato au		Ioppis uxor Herodis ma-	
res præciduntur	48	gni	100
I		Iordanis scaturigo à quo pri-	
Iacob martyr Machabæ-		mum deprehensa	268
Ius	596	Iosephus Curionis filius	203
Iardes saltus	471	Iosephus filius Simonis ibidē	
Iberi laudantur	175	Iosephus Matathie filius re-	
Illirici laudantur	175	ctor Galilææ cōstituitur	204
Ioannes telones	340.341	Iosephus militaris disciplinæ	
Ioannes Essenus	203	peritus	205
Ioannes Annæ	ibidem	Iosephus quatuor urbiū prin-	
Ioannes Giscalæus insidiator		cipatum amisit	212
Iosephi	206	Iosephus duas urbes recupe-	
Ioānes Giscala p Titū capta		rat	212.213.214
Hierosolymā fugit	280	Iosephus Tiberiadē fugit	230
Ioannes Hierosolymitas ad		Iosephus è Tiberiade Hiero-	
bellum cōtra Romanos in-		solymitis oēm rē Romano-	
citāt	284.285	rum perscribit	230
Ioannes à Romanis capi-		Iosephus Romanos multa cla-	
tur	449	de affecit	234
Ioannes Galileorum tyran-		Iosephus capta Iotapata la-	
nus	329	titans proditur ad Vespä-	
Ioannes Idumæorum dux oc-		sianū captiuus ductus, cete-	
cifus	372	ris occisis	251
Ionathas occisus à Simone		Iosephi præsagium	257
fratre sepeliuntur	10	Iosephus à Cæsariensibus o-	
Ionathes Iudeus	421	dio habitus	258
Ionathes Gynccarius Romæ		Iosephus à Tito missus Iude-	
exustus	495	os ad deditionē Hierosoly-	
Ioppe capta per Vespasiam		morū adhortaturus	380
		Iosephus la	

INDEX

Iosephus lapide uulneratus	rus	130
400	Iudææ descriptio, eiusq; unde	
Iosephus rursum hortatur de	cim sortes	221
ditionem	413	Iudæa uenum exposita
Iosephus ex uariarū gētū hi-	472	471.
storij̄s Iudaicæ gentis anti-	Iudeorum & Cæsariensium	
quitatem ostendit	seditio	162.163
507.508	Iudeorum sexcenti & trigin-	
Iosippus ab Hero. occisus	ta Hierosolymis occisi per	
79	Florum	165
Iosippus filius Antipatri fra-	Iudeorū uigintimilia à Cæsa-	
ter Herodis	riēsibus, tredecī milia a Scy-	
32	thopolitis occisa	188.189
Iosippus in Iudæa perit	Iudeorum seditio & strages	
58	Alexādrīæ facta	193.194
Iotapatæ per Vespasianum	Iudæi Cestio fugato, rectores	
obsidio	& duces prouinciæ eli-	
231.234	gunt	201.202
Iotapatæ excidium	Iudæi Ascalonē inuadentes ab	
248	Antonio cæsi	216.217
Itaburius mons	Iudæi Iotapatæ obsecsi a Ve-	
31	spasiano	231
Itaburius mons à Placido oc-	Iudeorū 8500. occisi ab Idu-	
cupatus	mæis	304
277	Iudeorū multi ad Vespasia-	
Iudeorum octingenti cruci-	num confugiant	311
fixi	Iudæi Romanos è castris Hie-	
18	rosolymæ admotis excedere	
Iudeorū nōnulli Herodē pri-	cogunt	348
mū accusantes occisi	Iudeorū dolus i Romanos sub	
42	deditionis prætextu	352
Iudeorum accusatio contra		
Archelaum	Iudeorum	
131.132		
Iudæi a Pilato cæsi		
144.145		
Iudeorum constantia ad Pe-		
tronium pro conseruatione		
legis		
148.149		
Iudæa uarijs tumultibus quas		
fata Archelao ad Cæsarem		
profecit		
126.127.128.129		
Iudææ tumultus sedat Va-		

INDEX

Iudeorum excursus in Roma	Iudas Militonis	412
nos	Iudasmartyr machabeus	593
Iudeorum multi crucifixi &	Iuliani militis Romani forti-	
manibus mutilati	tudo	411
Iudei miseranda clade affe-	Iulianus procura. Iudæa	426
cti	L	
Iudeorū multi ad Romanos	L Accedemonij laudan =	
profugiunt	tur	173
Iudei Rom. signis potiti	Largius Lepidus	428
Iudei in templum fugere co-	Leopius rex, Iudeorū	450
acti	Leuias Hierosolymita	286
Iudeorū seditiosi Regiā de-	Liberius Maximus Iudæam	
prædati pulsus inde Roma-	iussu Caesaris uenum expo-	
nis	nit	472
Iudeorū multi uēditi	Longi cuiusdā Romani fortis	
Iudeorum aliquot milia spe-	animus	422
ctaculo exhibitorum perie-	Lucilius Bassus	467
runt	Luculus	21
Iudeorum calamitates Antio-	Lupus rector Alexādræ	492
chie	Lusitani laudantur	176
Iudeorum cædes in Iardæ fa-	Lycurgus legislator	552
cta	M	
Iudeorū cura circa ueritatem	M Accedōes laudāt	173
historiarum	Machabeorum mar-	
Iudaice gentis cur pauci scri-	tyrum libellus	573
ptores meminerint	Machabeus martyr	590
Iudeorum Stratopedon loci	Machir unus Machabeorum	
nomen	martyrum	592
Iudas Essæus propheta	Macherus a seditiosis Iudeis	
Iudas Ionathæ	capta	192
Iudas Dudi	Macherus a Basso capta	467
	Magassæ	

INDEX

Magassarius	393	Matthias Boëthi filius	398
Magnus campus	319	Melchisedec iustus rex Hie-	
Malachus interficitur	41	rosolymorum primus con-	
Malchius	412	ditor	449
Mamortha Neapolis di-		Melete ciuitas	452
cta	318	Memnonis sepulchrum	147
Manaimus rhetor principatū		Meotici laudantur	174
Hierosolymis usurpauit	185	Messala	50
Manaimus interficitur	187	Misranthus rex	510
Manethon Aegyptius histo-		Misris rex	ibidem
riographus	507	Messelis ciuitas	18
Manethonis historia refelli-		Mithridates Pergamenus Cæ-	
tur à Iosepho	528	sari auxiliatus cōtra Aegy-	
Marcus Antonius accusato-		ptios	33
res Herodis occidi iubet	44	Modin uicus	8
M. Antonius Antigoni Ari-		Monobazus	197
stobuli interficit	63	Mosis laus & collatio ad d-	
M. Antonius impudicitie no-		lios legislatores	553
tatur	64	Muri Hierosolymorū tres	355
Mariamne filia Alexātri con-		Musis rex	510
iunx Herodis	61	Mutilius præfectus militum	
Mariamne traducitur uiolati		Romanorum	187
matrimonij	79		
Mariannes turris	185	N	
Marmaridæ laudatur	177	N Arbathæ regio	163
Martyr quis sit	575	Nero filius Domi-	
Massada expugnata p F. Syl-		tij	156
uium	475	Nero Vespasianū cōtra Iu-	
Matthias Ioannis filius ille-		deam mittit	216
gitimū Antiochi mandatum		Nicopolis ciuitas	339
contempsit	8	Niger Pereites	203
		Niger occisus	309
		Obodas	

INDEX

O		Pelusiū ab Antipatro primo	
O Bodas rex Arabū	17	captum	33
Olympus legatus He-		Penaius legatus	95
rodus	95	Percita Nigr	203.194
Onie tēplum clausum & de-		Peristereonos saxum	396
prædatum	494	Petra ciuitas Arabiae	23
Ophila locus	356	Phædra uxor Herodis	100
Oratio cuiusdā Eleazari ad		Pharagata uallis	325
cōmilitones	432	Phariseis administratio regis	
Ormiza uicus	65	concessa	20
Orphanes Parthus	32	Pharus insula	334
Ostracine habitatio aquarum		Phaselus magni Herodis fra-	
inops	340	ter	32
Otho imperator	323	Phaselus Hierosolymis præsi-	
Othonis mors	328	citur	36
P		Phaselus seu Phaselis turris	
P Acori fraus in Phase-		& oppidi nomen	74
lum	45	Pherecides Syrus	499
Palestum uicus	96	Pherora Herodi concilia-	
Pallas Herodis uxor pri-		tus	90
mi	100	Pheroræ conspiratio in He-	
Pannium	72	rodem	101
Pappus dux Antigoni	61	Pheroras moritur	103
Parthi laudantur	176	Phiale lacus	268
Parthicum bellum cōtra He-		Philadelphia	23
rodem	46.47	Philippion filius Minæi occi-	
Parthemius fluuius	520	sus a patre	33
Pedani j robur & peritia mi-		Philostratus	516
litaris	420	Phœbus legatus	193
Pedesta locus	199	Phorias filius Rageti	286
Pella ciuitas	24	Pilatus Hierosolymis statuas	
		2	Cæsa

INDEX

Cæsaris erexit indignanti-	dij	434
bus Iudæis, necnon aquædu-	Priscus Centurio	421
ctus cõstruxit	Ptolemæus Philometor an-	
145	nuit Oniæ adificationẽ tem-	
Placidus dux Vespasiani mili-	pli in Aegypto	7
tum	222	
Placidi impetus in Iotapatam	Ptolemæus Simonem Mata-	
227	thiam soccrum interimit	10
Plithin	334	
Poëtarum, pictorum, & opi-	Ptolemæus ab Hyrcano Si-	
ficum licentia, multarum	monis filio obsessus, occi-	
gentium stultitia introdu-	dit Hincani matrem & fra-	
cta	tres, fugiens ad Zenonem	
566	Cotilam	11
Pompeius magnus Tigranem	Ptolemæus fiseon cultor Iu-	
debellans Scaurũ ad Syriã	daicæ gentis	538
mittit	23	
Pompeius iratus Aristobuli	Ptolemæus filio occiso, nurũ	
secundi contumaciam ulci-	duxit in uxorem	33
scitur	24	
Pompeius Agrippe occi-	Ptolemæus Lagus cultor Iu-	
sus	daicæ gentis	536
460	Ptolemæus Euergetes cultor	
Pompeij modestia cum tem-	Iudææ gentis	ibidem
plum adicet	27	
Pontes foeno greco illiti à lo-	Pudcus Romanus	421
tapatenis	245	
Porcatus legatus	198	
Portius festus præses Iudææ	Pythagoras philosophus	
post Felicem	499.519	
159.160	Pythagoras ab Atheniensi-	
Portus Alexandrinus	bus penè occisus	568
334		
Portus ab Herode condi-		
tus		
73		
Præfagia Hierosolymĩ, exci-		

Q Vadratus procurator
Syriæ 155

R Agetis pater Phoriæ
286

Rapha

INDEX

Raphanea ciuitas	461	ti	376.377
Ratio quid, & quibus cōiun		Ro. rursus pulsi	378
cta, & quid agat	377	Ro. Iudeos captiuos quibus	
Romani in Massada interfe-		poenis affecerint	391
cti	181	Romani inuasuri templum à	
Romani contra datam sibi à		Iudeis sunt repulsi	410.
Iudeis fidem, occisi	187	411. 412	
Romanus exercitus cesus ab		Romani iterum inuadunt ur-	
Hierosolymitanis	197	bem	417
Romanorū 62 80 occisi	202	Roma. Iudeorum dolo flam-	
Romanorū militaris discipli-		mis exusti	422
na & laus	223	Romanis signis Iudei poti-	
Romani i obsidione Iotapate		ti	427
multis cladibus afflicti	235	Romani tota urbe potiti	445
Romani à Iotapatenis feruen-		Rubrius Gallus	460
ti oleo perfusi	244	Ruta immensæ magnitudi-	
Romani successus in obsidio-		nis	469
ne Gamale	272	S	
Ro. Vespasianū Hierosoly-		Sabbaticus annis	461
mā inuadere hortati	310	Sabinus Capitolio poti-	
Romani in obsidione Hiero-		tus	338
solymorum è castris excede-		Sabinus occiditur	ibidem
re coacti	349	Sabinus Syrus i exercitu Hie-	
Romani conuiujs affecti à Iu-		rosolymorum primus murū	
deis	353	conscendit	409
Romani machinis ignis inie-		Salome filia Antipatri, soror	
ctus	372	Herodis	32
Romani potiti primo muro		Salomes odium in filios Hero-	
secundam oppugnationē ag-		dis ex Mariamne	95
gressi	373	Samaria descriptio	221
Romani secundo muro poti-		Samaria expugnata a Ce-	
		2 2 reale	

INDEX

reale	247	Simon Essenus expositor som	
Sannas rex	308	nij Archelai	136
Scopos locus	198.347	Simon Galileus crucifixus	
Schalamita	17		137
Seleutia Antiochi Pharāx	19	Simon Ethei legatus Iudeo=	
Sephoris ciuitas se tradit	196	rum ad Florum	182
Sephina turris	356.357	Simonis filij Sauli egregia for	
Sesos genus regū Aegyptio=		titudo	101
rum	308	Simon Giore tyrannus	214
Sextus Cerealis	428	Simcon Gamalielis	288
Sextus Caesar insidijs interfi=		Sabarus sophista occisus	186
citur	38	Soëmus	195
Sicariorum interitus, qui in		Solomona mater septem Ma=	
Alexādriā et Thebas pro=		chabeorum	605
fugerunt	491	Solon legislator	352
Siene	334	Sotanis	271
Siloa fons	779	Stratopedes incenditur	186
Simon Gerasenus	324	Stylus legatus Iudeorū	182
Simon ab Hierosolymitis		Stultitia gentiliū redarguitur	
contra zelotas praefici =		à Iosepho	363
tur	329	Sualitis rex	380
Simon Giore seditiosus, Iu=		Suius	44
deus	214	Sylas Babylonius	197
Simon à Romanis captus		Syria à Iudeis uastata	188
449			
Simon Romam ductus occi=		T	
ditur	466		
Simon Herodis seruus re =			
gnandi emulatione Iudeam			
insestans, à Grato occisus			
est	128		
		Hales philosophus	499
		Tarichæ oppidū	208
		Taricheorum obsidio	263
		Tauri laudantur	174
		Theatra Herodis	74
		Templū Hierosolymitanū re	
		stauratur	

INDEX

<i>stauratur ab Herode</i>	71	<i>nè profligatos iterũ ad resi-</i>	
<i>Templum incẽsum inuito Ti</i>		<i>stendum accendit</i>	350
<i>to</i>	429	<i>Titus carpit milites a Iudeis</i>	
<i>Templum cædibus pollutum</i>		<i>circumuentos</i>	353
<i>seditione Hierosoly.</i>	342	<i>Titus à Castore illusos plus</i>	
<i>Tempus à templo Salomonis</i>		<i>iusto clemens</i>	375
<i>simulq; Cyriusq; ad exci-</i>		<i>Titus secundo muro potitus</i>	
<i>dium sub Tito factum</i>	431		377
<i>Terebinthus arbõr</i>	326	<i>Titus Hierosolymã muro ex</i>	
<i>Themusis rex</i>	510	<i>castellis circumdat</i>	396
<i>Theophrastus</i>	519	<i>Titi oratio ad milites murum</i>	
<i>Terræmotus magni Herodis</i>		<i>ascendere non ausos</i>	407
<i>tempore</i>	66	<i>Tito inuito templũ Salomo-</i>	
<i>Tiberiadis deditio</i>	261	<i>nis incensum</i>	429
<i>Tiridates rex Armeniæ</i>	475	<i>Titus sacerdotibus sero ueniã</i>	
<i>Titus Vespasiani filius Ale-</i>		<i>petetibus renuens, ad seditione</i>	
<i>xandriam missus</i>	216	<i>fos orationẽ habet</i>	437
<i>Titi profectio in Iudeã</i>	222	<i>Titus urbe Hierosolyma po-</i>	
<i>Titus Iotapatã capit</i>	248	<i>titus, solos armatos occidi</i>	
<i>Titi oratio ad milites</i>	264	<i>iubet</i>	447
<i>Titus Taricheos clade affi-</i>		<i>Titus militibus gratias agit</i>	
<i>cit</i>	267		451
<i>Titus a Giscalenis receptus</i>		<i>Tito Cesari Simon Gioræ</i>	
	293	<i>oblatus</i>	453
<i>Titus patre imperium Ro-</i>		<i>Titus Sabbaticum annẽ per</i>	
<i>ma obtinẽte, mittitur in Iu-</i>		<i>lustrat</i>	460
<i>deam</i>	339	<i>Titus Parthorum muneri-</i>	
<i>Titus Hierosolymã exploræ-</i>		<i>bus donatus, Romam triũ-</i>	
<i>turus i medijs hostibus diui-</i>		<i>phans ingreditur cum pa-</i>	
<i>nitus est seruatus</i>	346	<i>tre</i>	461. 462
<i>Titus Romanos à Iudeis pe-</i>		<i>Titus Phrygius</i>	428
			2 3 Tomus

INDEX

Tomus loci nomen	339	fidet	231
Traianus expugnator Aphc=		Vespa. in Iotapata obsidione	
ci	246	uulneratus	240
Tryphon tonsor Herodis oc=		Vespa. Ioppe potitus	258
cifus	97	Vespasianus a Tiberiensibus	
Turris Antonia	366	receptus	262
Tyrannus prepositus castro		Vespasianus Taricheis po=	
rum	199	titus	269
Tyronis audacia carpētis He		Vespa. Hierosolymā inuade=	
rodē in filiorū mortē anhe=		re inuitatus	306.307
lantem	96	Vespasianus Gerasium deua	
Tyropeon uallis	355	stat	322
V			
Valerinus dux contra		Vespasianus à militibus impe	
Tiberiadem	261	rator declaratur	333
Varus Iſſemus	192	Vespasianus Iosephi præsa=	
Varro Syrie rector	71	gij recordatus, Iosephum a	
Vatezobra uicus	424	uinculis soluit	335
Ventidius Bassus dux Romae		Vespa. Sarmatas Moesiā de=	
norum	52	populantes cedit	460
Ventidius Herodi primū Ma		Vespasianus Iudeam uenum	
cheram mittit	56	exponit	471
Vespasianus bello oriētis præ		Vespasiani reditus in Italiam	
ficitur	216	457	
Vespasianus a Sephoritis bè=		Vespasiani nauigatio	452
nigne susceptus	219	Vespa. successus in obsidione	
Vespasianus Galileam inua=		Gamale	275
dit	228	Vespasiani Iotapata prodi=	
Vespasianus Gadaram expu=		tur	249
gnat	230	Vithegra municipium	328
Vespasianus Iotapatam ob=		Vitellius Germanorum impe	
		rator	328
		Vitellius	

INDEX

Vitellius usurpans imperium	328	Zacharias in templo à Zelo-	307
Romam uenit		tis occiditur	
Vitellij mors	339	Zaleucus Locrenus	352
Volūnius procur. Syriæ	95	Zebethana pars Hierosoly-	
Volumnij sententia de filiis		morum	356
Herodis	96	Zelotæ qui sint	288
Vphre municipium	328	Zelotarū pugna contra Simo-	
		nem Gerasenum	324
X			
Xerxes (ut ex historia		Zenodorus expellitur	Tra-
apparet) positus pro		chone	71
Vlyſſe	173	Zeno Cotilas	11
Xylophorias festiuitas	Iu-	Zephyrius	81
deorum	183	Zoaze ciuitas	10
Xystus turris	171.355	Zophanítica toparrhia	328

Z Abulon ciuitas capta
195

FINIS.

VITA IOSE-

PHI PER DIVVM HIERO-

NIMVM.

IOSEPHVS Matathie filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit, qui ex bibliotheca publicæ traditi sunt. Et ob ingenij gloriam statuam quoq; meruit Roma. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros,

VITA IOSEPHI

libros, ab exordio mundi, usque ad decimum quartum annum Domitiani Caesaris, & duos ἀρχαῖοις ἀδύνατον aduersum Appionem grammaticum Alexandrinum: qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicae continentem scripserat. Alius quoque liber eius, qui inscribitur πρὸς αὐτοκράτορος λόγιον, ualde elegans habetur, in quo & Machabaeorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Phariseis interfectum, & Ioannem Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam: Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus uir sapiens, si tamen uirum cum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libenter uera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumq; inuidia nostrorum principum cruci cum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum dilexerant persecuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die uiuens, multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo uaticinantibus: & usque hodie Christianorū gens, ab hoc sortita uocabulū, non deficit.

FLAVII IO

SEPHI HEBRAEI, HISTORIO=

graphi clarissimi, de bello Iudaico libri

septem, interprete Ruffino

Aquileiensi.

PROLOGVS.

QUONIAM BEL= lum, quod cum populo Ro= mano gessere Iudaei, omni= um maximum quae nostra aetas uidit, quaeq; auditu per cepimus, ciuitates cum ci= uitatibus, gentesue commi= sisse cum gentibus: quidam non quod rebus interfue= rint, sed uana et incongrua narrantium, sermones au= ribus colligentes, oratorum more perscribunt. Qui ue= ro praesto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae. Idcirco statui, quae retro Barbaris antea nisi, patria lingua dige= sta, Graeca nunc his qui Romano imperio reguntur expo= nere. Ego Iosephus Matathiae filius, Hebraeus genere, sacerdos ex Hierosolymis, qui et initio cum Romanis bello conflixi: posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hic, ut dixi, motus grauissimus exortus est; Ro= manorum quidem populum domesticus morbus habebat:

Aa

Iudeoru

Iudeorum autem, qui etate ualidi, et ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigētes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partiū Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi, quidem cūctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant: Romanos autem et finitimi Galatæ iritabāt: nec manus Celtica quiescebat, dissensionumq; plena erant omnia post Neronem: et multos quidem reges tempus adhortabatur. Lucri autem cupidine pars militaris mutationem presentium desiderabat. Itaque indignū esse duci, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem: et Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, et ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde cœpisset bellum, quantisq; cladibus constitisset, quoue modo desisset: Græcos uero et Romanorū aliquos, qui militiam secuti nō essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire, atq; historijs audent ea inscribere: qui præter hoc (ut mihi quidē uidetur) quod nihil sanum referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant, et in humilitatem deiciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi tēporis eos pudet, quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducū magnitudinis, quorū profecto gloria minuatur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decrcui: sed facta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam,

reponam, dolori atque affectioni meæ in descendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est eversa, & in templum sacrosanctum, inuitas Romanorum manus, atq; ignem Iudeorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellum miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sepe autem cōsulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dūmodo belli pœniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrannos, eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet, uel patriæ miserij ingemētem calumniari præter legem historiæ, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summum felicitatis gradum procedere, eandēque ad ultimos gradus deponi. Deniq; omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudeorum calamitatibus conferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Si quis autem durior misericordiæ sit iudex, res quidem tribuat historiæ, lamenta uero scriptori: quanquā merito Græcorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua demonstrantur, iudices residēt aliorum facundiæ detrahentes. Quorum & si doctrinam superant, uoluntate uincuntur. Ipsi uero Assyriorum, & Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententiæ. Erat enim unicuique studium, quæ uidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimuero noua qui-

dem neque ante cognita memoria tradere, suiq; temporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autē habetur, non qui alienam dispositionem atq; ordinē transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium cōficit historie. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cū essem alienigena, Græcis simul et Romanis gestarū rerū memoriā repono. Ipsis autē indigenis, ad questum quidem ac lites, ora patent, lingueq; solutæ sunt. Ad historiam uero, in qua uerum dicēdū est, summāq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus, neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historie ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudeos repetere, qui fuerint, quoue pacto ab Aegyptijs discesserint, quāsq; regiones errando peragrauerint, et quas uel quoties incoluerint, et quemadmodum inde migrauerint, neq; huius esse temporis, et præterea superuacaneum existimaui: quoniā multi ante me Iudeorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: et nōnulli Græcorum, quæ illi scripserāt patria uoce, persecuti non multum à ueritate deuiarunt.

Exinde autē historie principiū sumā, quo scriptores eorū et prophete nostri desierunt: et bellum quidem meis temporibus gestū, latius quāq; potuero diligētia referā. Quæ uero etate mea sunt antiquiora, summatim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuictis penitus Hierosolymis, cū triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonæi filijs expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissentientes, ad res suas occupandas, populum Romanum Pompeiūmq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentiam deposuerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herodes mortuo, plebis in eos

Autor
pōnit
ex ordi-
ne quid
in his li-
bris di-
cturus
sit.

in eos orta seditio est, Augusto Octauiano quidē imperante Romanis, Quintilio autem Varo in locis degēte. Quodq; bellum anno duodecimo post imperium Neronis eruperit: quámq; multa per Solum acciderint: quantáq; ad primos impetus armis Iudæi psuasierint: quóq; modo accolæ permunierint: & quod Nero propter Cestij peccata, summæ rei metuens, Vespasianum bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quātum Romanorum exercitum ducens: quantáq; manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galileam: & quod eius ciuitatū quasdam uictoria cepert, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplinam, curámq; rerum, & utriusq; Galileæ spatia, & naturam, finésq; Iudææ, necnon & peculiarem terræ equalitatem, lacusq; & fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miseras meas calauerim, cū scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam seſſis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæque signa de hoc ei cōtigerint, Romæq; mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponenda rei publicæ gratia in Aegyptum digresso, Iudæorū status seditionibus agitatus sit: quóq; modo tyrānis succubuerint, eorūq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudæorū fines ingressus sit: quóq; modo exercitū, & quo in loco cōgregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præſente seditio. Aggressus quoq; numerosos, & quātos erexerit aggeres: triamq; murorum ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis, & fani, templiq; dispositionem: ad hæc ac spatium, mensurámq; uerissime dicam: festorum

quoq; dierū mores aliquos, septēmq; lustrationes, & mu-
nera sacerdotum. Itēmq; pontificis uestes, sanctāq; templi
cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectio-
ne memorabo. Narrabo deinde tyrānorum in suos genti-
les crudelitatem, Romanorūmq; in alienigenas humanita-
tem: quotiēsq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare
cupiens, ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Dis-
seram uero populi uulnera, & calamitates: quāmq; multa
mala nūc bello, nūc seditionibus, nunc fame perpeſsi, post-
ea capti sint. Nec uero aut perſugarum clades, aut capti-
uorum supplicia prætermittam: uel quemadmodum templū
inuito Cæsare conflagauerit: quāque multæ opes sacræ
flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis ex-
cidium: & quæ præcesserant portenta, atq; prodigia, uel
tyrannorum captiuitatē, uel qui seruitio abducti sunt, mul-
titudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod
Romani quidem belli reliquias perſecuti sunt, uicorūque
munimina funditus eruerunt. Titus uero, peragrato terri-
torio, cūcta restituit: eiusdēmq; reuersionem in Italiam, ac
triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa per-
scripsi: ne uituperationem à rerum scientibus, & qui bello
interfuerunt, sustineam: uerum amantibus, prout uerius po-
tui, cuncta explicauī. Narrandi autem initium faciam hoc
ordine, quo capitula sunt digesta.

Flauij

FLAVII IOSEPHI DE⁷

BELLO IYDAICO.

Liber primus.

De denastatione Hierosolymæ ab Antiocho. CAPVT I.

VM POTENTES IYDAE An.lib.
 orum inter se dissiderent eo tempore, 12. ca.
 quo de tota Syria cum Ptolemæo Sex= 6.
 to Antiochus, qui Epiphanes dictus
 est, ambigebat (erat autem illis con= tentio de potentia, quod honoratus
 quisque grauitè ferret similibus subiugari) Onias qui= dam è pontificibus postquam præualuit, Thobie filios
 expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum confu= gerunt: petentes, ut semet ducibus in Iudæam irrumperet.
 Idq; regi persuasum est, iampridem sic animato. Quare
 cum magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter
 expugnatâ capit, & maximâ eorû multitudinem, quibus
 Ptolemæus charior erat, interfecit. Datâq; passim militi= bus prædandi licetia, ipse & templum spoliavit, & quo= tidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses
 inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: ac= An.lib.
 ceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo, ibi oppidum 15. ca.
 condidit Hierosolymis simile, tēplumq; ædificauit: de qui= 4.
 bus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho, An.lib.
 neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neq; tan= 12. ca.
 tæ cædes satis fuere: sed intemperantia uitiorum, eorumq; 7. &
 memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœ= capit= pit,
 ut abrogato more patrio. nec infantes suos circūcide= bus se= rent,
 porcosq; sup aram immolarent: quibus omnes quidem quenti= aduersabantur: optimus uero quisque propterea trucid= bus.
 A4 4 batur.

batur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum et singulatim uiros honorabiles uerberaret, et cõmuniter quotidie speciem capte urbis exhiberet: donec eos atrocitate incõmodorũ, qui

Ant. li. ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Denique

12. ca. Matathias Asomonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico

7. 8. cui nomen Modin est, cũ manu domestica (nã quinq; filios habebat) sicis armatus, Bacchidẽ occidit: et statim quidẽ præsidiorum multitudinẽ ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia, descendit: cõmissioq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudæa finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur: relicto Iudæ principatu, qui filiorum suorũ natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturũ existimabat Antiochum) et indigenarum conflauit exercitum, et cũ Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumq; Epiphænem iterum in fines suos ingredientẽ, uehementissima percussum plaga, repreßit. Adhuc autem feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdũ enim cæsa fuerant: habitioq; cõflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem cõpellit. Fano autem potitus, et locum purgauit omnẽ, muroq; cinxit: et uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templũ intulit, ueluti prioribus

An. lib. profanatis: aramq; aliam edificauit, et religionibus dedit

12. ca. initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur An-

10. 13. tiochus. Regni autem eius, et in Iudeos odij filius Antio-

14. chus hæres exijt. Quare congregatis peditũ milibus quinquaginta, equitum autem propè quinque milibus, octoginta uero elephãtis, montana Iudæa per partes aggredi-

tur. Et

tur. Et Bethsaram quidem municipiū capit. In loco uero, cui Bedoscariæ nomē est, quā transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquā congregerentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelsō elephante, turriq̃ue maxima, et munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaq̃ue hostili acie, ad elephantum usque peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deposuit, et obtritum interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriæ post habuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quā ut sola spe præclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autem fracti eius, totius prælij præsagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diūque decertarunt: sed à regijs triumphis secunda fortuna usis, numerōq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cum cæteris in Goshniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, utensilium penuria ingreditur: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas non quiescebat, An. lib. 12. ca. 12. sed accensione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam, quos ex prælio receperat, apud uicum Adasa, pi. 12. cum Antiochi ducibus congregitur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis, frater eius Ioannes occiditur: insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

An. lib. **C**um autem successisset ei frater Ionathas, & in alijs
 13. ca= que ad indigenas pertinerent, cautius sese ageret,
 pi. 1. suamque potentiam Romanorum amicitia corroboraret,
 Antiochi quidē filio recōciliatur. Non tamē horū ei quic-
 quam profuit ad depellendum periculū. Nanque Triphon
 tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum ca-
 ptans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cū
 An. lib. ad Antiochum paucis comitatus, Ptolemaida uenisset, do-
 13. ca= lo cōprehendit. Eoque uicto, cōtra Iudeam mouit exerci-
 pi. 9. tum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodque ab
 eo superatus esset, iratus, eundem Ionathan interfecit. Si-
 Al. Ga- mon autē fortiter regēdis rebus intentus, * Zoazen quidē,
 zara. & Ioppen, & Iamniā capit. Euertit autē & Accaron,
 subactis præsidjs: aduersusq; Tryphonem Antiocho au-
 xilium præbuit: qui Doram ante militiā, quā in Melo ha-
 buit, obsidebat. Sed regis auuiditatē satiare nō potuit, quā-
 uis neci Tryphonis suam quoque operā adhibuisset. Non
 multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis,
 ad uastandā Iudeam, opprimēdumq; seruitio Simonē, cum
 exercitu misit. Ille autē, quanquam senior erat, bellum ta-
 men iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cū ua-
 lidissimis præmisit, partē uero multitudinis comitatus alio
 latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in
 montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimāque po-
 titus uictoria, pontifex declaratur: & ducētos septuaginta
 post annos Iudeos liberat à dominatione Macedonum, &
 An. lib. hic moritur in cōuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui:
 13. ca= qui eius cōiuge, duobusque filijs in custodiā conclusis, cer-
 pi. 14. tos misit, ut Ioānem tertiu, cui etiā Hyrcanus nomē fuit,
 interfice=

interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, et propter memoriā paternæ uirtutis, et quod iniquitas Ptolemei cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidē statim recessit, in aliquod ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autē paternum honorē pontificis affectus, postquā deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit: et matri simul et fratribus adiumento futurus, castellūque aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresque in murū productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdēq; præcipitandos, nisi quamprimū recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quā iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intētata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: sed quidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam, immortalitate duceret meliorem: dummodo ille pœnas eorum, quæ in domum suā contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerarique conspiciens, effœmunabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque orbe, apud Iudeos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unā An. lib. cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotilas co=13. cognominatus est, Philadelphie tyrannum. Antiochus pi. 15. autem

autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudeam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autē patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quam tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecētis talētis ab obsidione discedere: primusq; Iudeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia. Rursusque tamē, quādo Antiochus cōtra Medos bello suscepto, tēpus ei uindictæ præbuit, cōfestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: qd' & uerū fuit.

An. lib. Medabā quidem, & Samogā cum proximis, necnō & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Cuthæorū
 23. cap. genus, adiacentia sano loca incolentiū, exemplo eius qd' est
 26. 17. Hierosolymis, ædificato. Cepit autem Idumæe nō paucas
 Al. Aboracum. alias ciuitates: & præterea* Adoreon, & Marisam. In Samariam uero usque progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege cōdita, ex omni ea parte cōcludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria, qui erant intra ciuitatem, uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogere tur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariā reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scithopolim usq; progressi, & ipsam peruaserunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aria

De Aristobulo, Antigono, Iuda Effazo, Alexandro Theodoro, & Demetrio gesta.

CAPVT III.

Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit: multiq; aduersus eos collecti, non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Ioannes, cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria uel maxime precipua solus habebat. Nam & gentis princeps, ^{Hyrca- nus dece dit.} & pontifex erat, & preterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorū nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permansuri non essent, ante uidit, atque prædixit. Quorum uitæ, quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumque à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquā populus in eam terram deuenit: seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonom (nanque illum diligere uidebatur) in honore pari pro- ^{An. lib. 13. ca. pi. 18.} ducebat: alios autem uinctos custodiæ tradidit. Matremque itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. ^{Arist.} Nanque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoque ^{sequitur} crudelitatis processit, ut uinctam famæ necaret. Horum autem facinorum pœnas, Antigoni fratris morte persoluit, ^{i matre} quem plurimum amabat, quemque regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristob-

Aristobulus dictis fidem non habebat, qui et fratrem magnipenderet, et pleraque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusque in honorem fratris ascendit ornatus. Tumque delatores nequissimi regem adcentes, et armorum pompam, et Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodque maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec eum perpeti honorem solum, et regnum habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, et ut incerta praecaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum, et tenebrosam locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Barianthe, post autem Antonia cognominato: et ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, praecipit, si cum armis adiret. Necnon et ipsi Antigono, qui praeciperent, misit, ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilea ornatumque bellicosum fabricasse: quae ne singulatim inspicceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, praesertim cum alio discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatione se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscuram transitum, qui

Stratonis

Antigonus occiditur.

Stratonis pyrgus uocabatur, acceſſit, à ſatellitibus interemptus eſt: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ criminationibus cedere, nullamq; optimarum rerum affectionem tantum nalere, ut inuidiæ perpetuo poſſit obſiſtere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Eſſæus erat genere, qui nunquam diuinando peccauit, neque mentitus eſt. Is Antigono tranſeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant, exclamauit (non paucos autem diſcipulos papas, ſiue conſultores habebat) Nunc mihi pulchrum eſt mori, quando ante me ueritas interijt: mearumq; prædictionũ aliquod mēdadium deprehenſum eſt. Viuit enim iſte Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum ſato fuerat deſtinatus: & ille quidem ſexcentorum abhinc ſtadiorum interuallo diſtat. Horæ uero diei ſunt quatuor: ſed & uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus ſenior, mœſto uultu & mente ſolicita ſecum multa reputabat. Et paulo poſt interfectus Antigonus nunciatur, in loco ſubterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæſarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatem ſe fellit. At uero Ariſtobulo conſeſtim ſcleris plenitudine morbus ingraueſcit: ſemp̃erque ſâcinoris cogitatione ſolicitus, perturbato animo tabeſcebat: donec mœroris acerbitate uiſceribus laceratis, ſubito ſanguinem uomeret. Hunc ergo unus è ſeruulis, eius miniſterio deſtinatus, foras efferens, prouidentia diuinitatis errauit: & ubi Antigonus erat occiſus, ſuperextantes adhuc cædis maculas, cruorem interſectoris effudit. Vlulatu autem continuo ſublato, qui puerum tanquam de induſtria ſanguinem libaſſe conſpexerant, clamor ad aures regis peruenit: cauſamque requirebat: & cū eam prodere nullus auderet, ad reſciendum

De Iuda
Eſſæo.

sciendum magis ardebat. Ad extremū uero minitāti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerūt: atque ille cum lachrymis opplessset oculos, quātūmq; poterat ingemisset, hæc dixit: Sperandū certe nō erat, ut maximū dei luamē facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognata cedis iustitia persequitur. Quāndiu ō corpus improbū fratri, matriq; dānatā animam detinebis? Quā diu paulatim illis libabo sanguinem meū? Simul totum accipiant: neque iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat. His dictis,

An. lib. 13. ca= pi. 19. illico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis, regem constituit Alexandrum qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterū regna appetentem occidit: alterum autem priuata uita contentum ablatis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptole-

Al. Aso- chiton. meo cognomento Lathyro committit: qui oppidum* Acohin cepserat, & multos quidem peremit hostium: sed uictoria in Ptolemæi parte propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erāt, ubi preciosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. Repente hæc Theodorus aggressus, & proprias res recepit, & sarcinas regis aufert, Iudeorumque ferè decem milia interfecit. Verum hoc uulnere superior fuit Alexander. Conuersusque ad maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itēque Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, concitatur in eum festo die populus Iudeorum. Nam plerumque epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse cōprimere, nisi peregrinos haberet auxilio

*auxilio** Pisidas & Cilicas: Syros mercenarios respuebat, ^{Alias.} ^{Perfas.} propter ingentem cum Iudeorū gente discordiam. Cæsis autē supra octo milibus, ex turba rebellium Arabiæ manus attulit. Ibiq; Schalamitis sub iugum missis, tributūq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cūq; Theodorū metus secundis eius successibus perculisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. Mox autem congressus cum Obodarege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione præuenerat, captus insidijs totum amisit exercitū in uallem altissimam cōpulsum, atq; obtritum multitudine camelorū. Ipse uero elapsus in Hierosolymā, olim sibi gentem infensam, ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autē etiam tunc superior, crebrisq; præsidijs non minus quinquaginta milibus Iudeorū per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs letabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omīssis, sermone placido cū subiectis redire in gratiā conabatur. Illi autē inconstantiam eius morūq; uarietate intantū oderant, ut percontanti causam, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui multa scelerate fecisset. Simul etiā Demetrii auxilium, cui cognomen* Acero fuit, accersiu. ^{Alias Eu} ^{cero.} Qui cum his maiorū premiorū spe facile paruisset, uenissetq; cū exercitu, miscentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtrosq; tamen Alexander mille quidem equitibus, sex 13. ca. autē peditū mercenariorū milibus excepit, cum haberet ex 20. Iudeis quoq; propē ad decem milia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria milia, peditūq; milia quadraginta. Et priusquā ueniretur in manus, intercedētib; nuncijs & præconibus regis, trāsffugia tentabāt. Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander

autem Iudeos: qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudaei sacramenta, neque fidei Graeci cōtemnerent, armis iam cominus decernebant. Superatque praelium Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij uirtutem suam multis & animi & manus operibus demonstrassent. Finis autem pugnae praeter spem cedit utrique. Nam neque uincentem Demetrium, qui eius auxilium petierant, expectare uoluerunt: & immutatae fortunae misericordia, sex Iudeorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerant, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit, sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus bello idoneum esse ratus, omnem uero gentem ad eum commicare existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum, simultates deposuit: bello autem assiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Misselim ciuitatem coegit: caque uastata in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Otingentos enim captiuorum in media ciuitate crucifigens, mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit: atque haec potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiam diuersae partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam Iudeam profugerent. Quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem aegreque regni otium quassisset, ab armis requieuit.

Alexandri crudelitas.

De bello Alexandri cum Antiocho & Arcta,
deque Alexandra & Hyrcano.

CAPVT IIII.

Rursus autem fit ei barbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est. Demetrii quidem frater:

frater: sed eorum nouissimus, qui Seleucum generis autorē habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa & altissima ualle diremit. Ante fossam uero murū edificauit excelsum turrēsq; lignēas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamē Antiochum arccre ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictāque posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex, in locis suae nationis cōmodioribus agens ad pugnam, deinde Ioppen cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Forti autē praelio depugnato, quamdiu quidem superabat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrēdo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximāque pars eorū, cum in acie essent, tum in fuga consumitur. Reliquos autem in uicum^{Al. Chanam.} Annam delapsos, alimentorum penuria perire cōtiguit, prāter paucos. Hinc Damasceni Ptolemaeo Minaei filio infensi Arētam sibi sociant, Syriaq; Coeles regē constituunt. Qui bello illato Iudaeae, postquam pugna uicit Alexandrum, partitione discessit. Alexander autem Pella capta Geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus, tripliciq; ambitu circumdatis defensoribus, locum pugnando cepit. Necnō & Gaulonem & Seleuciam, quae Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad haec autem capto Gamala castello ualidissimo, cuiusque rectore Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudaeam regreditur, expleto in militia triennio, lētusq; à gentilibus ob res prospere gestas excipitur,

Belli autem requiem secutū est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitiōibus fatigabatur, depulsum iri ualeitudinem credens, si rursus animū negotijs occupasset, intēpestiuis militiæ laboribus sese dedit: et ultra uirium efficaciam corpus impellens, inter ipsos tumultus, trigesimo et septimo regni anno moritur; idq; Alexandræ An. lib. coniugi suæ reliquit, Iudeos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans; quod longe ab eius crudelitate discrepans, et iniquitati resistens, beneuolentiā sibi populi comparasset. Neq; spes eum se fellit. Namq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morē gentis patrium probe norat, et qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro generatos haberet, natu quidem maximum Hyrcanū, et propter ætatem declarat pontificem, et quod præterea seignior esset quā ut potestate regia molestus cuiquā uideretur, regem cōstituit: Minorem autem Aristobulū, priuatū uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungūt autem se eiusdem mulieris ditioni, quoddam Iudeorum collegium, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, et peritius leges exponere: ob eāque causam propius eos aspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitione deseruiens. Illi autem paulatim, foeminae simplicitate decepti, omnes pro sua libidine summouendo, deponendo, itemq; uinciendo, ac soluendo quos uellent, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidē regijs cōmodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augendis copijs semper intenta, duplicem conflauit exercitū: neque pauca peregrinorum parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit: sed etiam metuendam

se red=

se reddidit externæ potentie. Imperabat autem alijs, uerum Phariſæis ipſa ultro parebat. Deniq; Diogenē quendam inſignem uirum, qui Alexandro fuerat amiçiſſimus, interficiunt, eius factum conſilio criminati, ut oſtingenti (quos ſupra memorauimus) regis iuſſu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ ſuadebant, ut et alios, quibus autoribus Alexandræ in eos fuiſſet excitatus, occideret. Cūque his nimia ſuperſtitione nihil abnuendum putaret, quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant, donec optimatum quiſque ad Ariſtobulum conſugerent, quorum periculum agebatur. Atque ille matri perſuaſit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes exiſtimaret. Illi quidē data ſibi copia per agros diſperſi ſunt, Alexandra uero in Damasco commiſſo exercitu, quoniam Ptolemæus ſine intermiſſione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili geſta ſuſcepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolomaidi milite, Cleopatram circumſcdebat, paſſionibus donisq; ſolicitat. Sed illum domesticarum turbarum metus, ingreſſo in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Ariſtobulus, cum ſeruſis ſuis, quos multos habebat, omnēſque pro ætatis ſeruore fidiſſimos, uniuerſa caſtella obtinuit: et pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regē ſe declarauit. Ob hæc miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Ariſtobuli cum filijs includit apud caſtellum, quod à ſe Ariſtobulus inuadit re-

ptentrionē ſano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus, poſtea uero Antonia cognominata eſt, imperāte Antonio: quemadmodum de Auguſti et Agrippæ nomine, Sebaste, et Agrippias, aliæ ciuitates appellate ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quā in Ariſtobulum fratris

B b 3 eius

eius Hyrcani cōtumelias uindicaret: quē deiici regno ciu-
 uerat, quod ipsa nouem annos administrauit: Et hāeres qui-
 dem omnium sit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmi-
 serat. Verum Aristobulus uiribus atque autoritate prae-
 bat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum
 summa cōflictu, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Ari-
 stobulū. Hyrcanus autem cū reliquis fuga peruenit in ca-
 stellum Antoniam, ibiq; salutis obsides nactus: eratq; ibi in
 An. lib. custodia, ut praeuimus, coniunx Aristobuli cum filiis: sed
 14. ca. prius quā graue quid fieret, ea lege in cōcordiam redijt,
 1. ut regnū quidem Aristobulus haberet, Hyrcanus uero ex-
 cederet, quasi frater regis, alijs honoribus contentus. Hoc
 modo in sano recōciliati, cum in cōspectu circumstantis po-
 puli benignissime alter alterū ualere iussissent, domus per-
 mutant: & Aristobulus quidem recedit in regiam, Hyrca-
 nus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cū Arabibus & expugnatione Hierosolymae.
 CAP V T V.

An. lib. **M**etus uero & alios eius inimicos prae-
 14. ca. minantis occupat, & maxime Antipatrū, iamdu-
 2. 3. 4. dum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumaeus, &
 nobilitate ac diuitijs aliarumq; rerum copia gentis suae prin-
 ceptus. Is igitur & Hyrcanum, ut ad Aretam regē Arabiae
 cōfugeret, eiusq; auxilio regnū repeteret, hortabatur: &
 ipse Aretae, ut Hyrcanum susciperet, atq; in regnum dedu-
 ceret, suadebat: multa detrahens Aristobuli moribus, mul-
 tisq; Hyrcanum laudibus praedicans. Simulq; admonebat,
 quod eum deceret regno clarissimo praesidentem, iniquita-
 te oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam
 pati, qui principatu iure successionis sibi debito caruisset.
 Sic instructis & preparatis ambobus, nocte cū Hyrcano
 ex ciui-

ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidū, quod Petra dicitur, saluus euasit, quod regni sedes esset Arabiæ. Ibi postquam Hyrcanum in manu regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus, ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumque milia* quinquaginta, quibus nequaquam resti- Alias. cl.
tit Aristobulus. Sed primo impetu superatus, in Hieru-
salem fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux
Romanorum Scaurus, aduersis horum temporibus im- De Scau
minens, soluisset obsidionem. Nanque is ex Armenia qui- ro duce
dem in Syriam missus erat à Pompeio magno, qui cum Roma-
notum.
Tigrane bellum gerebat. Sed ubi Damascus uenit, recens
à Metello & Lolio captam reperit: his inde submotis, co-
gnitoque in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum
cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum
legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius
adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Ari-
stobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim ac-
ceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabas legatos diri-
git, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi
ab obsidione desisterent. Itaque & Aretæ ex Iudæa in Phi-
ladelphiam recedit metu percussus, & Scaurus Damascū
rediit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi
esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs con-
gregatis, persequabatur hostes: & circa locum, quæ Ca-
pirona uocant, prælio cōmisso, supra sex eorum milia cæ-
dit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri: Hyrcanus
uero & Antipater Arabū priuato auxilio, spem in ad-
uersarios contulerunt. Et cū Pompeius Syriā transgressus
Damascus peruenisset, ad ipsum cōfugiunt. Multisq; mu-
neribus ei datis, illa tantū quibus apud Aretam usi fuerant

allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uolentiam odio dignam putaret, regnoque Hyrcanum restitueret, cui tam etate quam moribus deberetur: sed nec Aristobulus sibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neque ferendum existimans abiectius, quam regem deceret utilitati scriuire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusque socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, et Romano simul exercitu et Syrorum instructus auxilijs. Cum uero Pellam et Scythopolim prætergressus Corias uenisset, unde Iudeorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (id autem castellum est in monte præcelso positum satisque liberaliter accuratum) mittit per quos cum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius quam parere. Sed populum uidebat horrescere: et amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium, quodque iuste regnaret, multis prosecutus in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suis iustitijs cum eo concertasset, de nouo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremque medius: et ueniebat quidam uelut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis cum Pompeio cedere placebat, hisque præpositos monere literis ut absisterent, quibus preceperat, ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloque iam congregi cum Pompeio cogitabat.

Ille

Ille autem, nec enim tempus apparatui dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericūtem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Idumæa regio, et palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat seuientem. Nec tamen quicquā eorum quæ promisit effectum est: Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, nec in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam et pi. 7. 8. murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat. Vallemq; pro mœnibus horribilem, fanumq; illic crenebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo profugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est, Aristobuli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: et ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimum usque resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum è ducibus sibi obedientibus Pisonem cum militibus intro mittit. Hisq; præsidjs in ciuitate dispositis, quia nemini

eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant expugnationi parabat: Hyrcano eiusque amicis ad consilia confrendenda, et ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero in partes septentrionales fossamque uallemque replebat omni genere materiæ per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, et præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansissentque labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septem, quibus Iudæis religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, et impositis aggere turribus, admotisque machinis Tyro portatis, moenia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebatur. Cum diu turrets obsidentium magnitudine simul et pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinerent, ueruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam et in alijs admiratus est: et præcipue, quod nihil de superstitionis suæ ritu inter media tela percurrentes derogari passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia et uictimas, omnemque dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turres deiecta, sanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est cum suis agminibus Sylla filius Faustus Cornelius, et post eum centuriones duo Furius et Fabius, cum suis agminibus. Et circumsepto undique sano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quanquam

hostes

Cor. Syl
la pri-
mus mu-
rū trāscē-
dere au-
sus.

hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso liban- di templumq; adolendi ministerio maſtabantur, ſaluti quo- que præferentes religionis obſequium. Multos autem ſue gentiles aduerſe partis ſtudioſe trucidabāt, plurimi ſemet- ipſos in rupes præcipitabant. Nonnulli ſuribundi cunctis quæ circa murum erant in deſperatione ſuccenſis, pariter conflagrabant. Itaque Iudeorum quidem milia duodecim occubuerunt: Romanorum uero perpauci: ſed plures ſau- ciati ſunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudeorum gen- ti uſum eſt, quàm ſanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uſum, alienis eſſe detectum. Denique Pompeius unā cum ſuis comitibus in templum ingreſſus, ubi neminem præ- ter pontificem adeſſe ſas erat, quæ intus erant candelæ- bra cum lychnis, & menſis in quibus libare atque adolere moris eſt, uascula ex auro cuncta proſpexit: congeſtamq; pigmentorum molem, ſacræq; pecuniæ ad duo milia talen- torum. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de ſacro- ſanctis opibus ſiue inſtrumētis attigit. Sed poſtero die poſt excidium curare templum ne quid haberet ſordidum ædi- tuos iuſſit: & ſolennia ſacra celebrare. Ipſe autem Hyrcæ- num pontificem declarauit: quod ſe & in alijs rebus alacrè obſidionis tempore præbuiſſet, promptamq; ad bellum aggreſtium multitudinem ab Ariſtobulo reuocaſſet: per quæ ſicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem ſibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehenſus Ariſtobuli ſocer idemq; patruus teneba- tur: & illos quidem qui maxime belli cauſa fuiſſent, ſecu- ri percuſit, Fauſtum uero & qui unā fortiter ſecrāt, præ- claris præmijs donat: & Hieroſolymis tributum indicit: ablatas autē gentibus etiā quas in Syria cæperāt ciuitates,

Romæ

Hyrcæ-
nus pon-
tifex de-
claratur.

Romanorū qui tūc erāt militū duci parere iussit: proprijsq; tantū terminis circūclusit. Instaurat autē in gratiā cuiusdā ex libertis suis Demetrii Gadarenensis etiā Gadarā, quā Iudaei subuerterāt. Mediterraneas praeterea ciuitates de eorum potestate liberauit, quas praeuēti nō exciderāt, Hyppon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemq; Azotum & Iamniā & Arethusam: necnon & maritimas Gazā & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autē ab Heroderege clarissimis edificijs trāssformata, Caesarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus redditas prouinciā Syriae coniunxit. Huius autē & Iudaeae, cunctorumq; administratione ad Aegypti usq; fines & flumen Euphratem, cū duabus cohortibus Scauro permissa. Romam ipse per Ciliciā properauit, captiuū ducens Aristobulum cū familia. Erant autem filiae duae totidemq; filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cū sororibus Romanus uictus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

CAPVT VI.

An.lib. 14. ca. pi. 9. **I**Nterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circumerant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat. Cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aetē familiarem etiam Scaurus ad eum legauit: ut bellum pacatione deponeret. Itaque persuasum est An.lib. 14. ca. pi. 10. Arabis trecētis talentis decedere: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregata, Hyrcano grauius imminebat, Iudeamq;

deamq; depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebatur: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbisset tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, et ampliorum militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum, et mille quingenti equites: uallâsq; opportunas muris, hoc est Alexandrium et Hircaniam et Macheronta non longe ab Arabia montibus muniebat. Igitur Gabinius cum parte militum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliâque Iudeorum multitudo, quorum Malachus et Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiâ processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinius. Alexander autem tum quod in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus prælium suscepit, amissisque sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus Antonius multa præclare gessit: et quamuis semper et ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, et intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius et Scythopolis habitari cœpit: et Samaria et Anthedon,

thodon, & Apollonia, & Iamnia, & Arabia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæq; multæ letis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Quare territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi

An. lib. parerent castella Macherunta & Hyrcanium tradere non

14. ca= dubitans, quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permi-

pi. 11. sit. Quæ quidem Gabinus omnia consilio matris Alexandri funditus cruit, ne rursus belli alterius receptaculum fieret. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo ceterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinus Hyrcano Hierosolymā deducto, ei que sani cura mandata, ceteris reipublice partibus optimates præfecit. Omnemque Iudeorum gentem in conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium ela-

An. lib. psus Roma Aristobulus, qui magna iterum Iudeorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim

14. ca= dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinus* Si-

pi. 12. Elabitur

Roma Aristobulus. exercitu misit, in Macherunta concedit: uulgi que imbel-

Al. Sisin nium. lis onere deposito, solus armatus propè ad octo milia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu,

aliquandiu

aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sunt uirorum quinque milia. Propè uero ad duo milia in quendam tumultum confugierunt. Cateriq; mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macheruta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur: et cum Antigono filio qui Romae secum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus custodiae coërcuit. Filios autem eius in Iudeam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum, coniugi Aristobuli spondidisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimentum fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano et Antipatro amicis usus ad omnia quae militiae necessitas exigebat. Nam et pecunijs et armis eum et frumento Antipater et auxilijs adiuuit. Et Iudeis in ea parte uias, quae Pelusium duceret, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alias uero Syria discessu Gabinij commota, et Iudeos iterum Alexander Aristobuli filius ad discessionem reduxit: et maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis disidentium praemisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserant, et ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudaei, et circa montem* Itaburiū cōgressi, decem milia sternuntur: ceteram uero multitudinem fuga disperfit. Et

Iterū Ari
stobulus
capit &
Romam
reducit.

Al. Tha-
buriū.

Gabinus

Gabinus ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp, eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orphanem à An. lib. Parthis profugas clàm dimittit, eosq; militibus aufugisse
 14. ca= firmavit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam susce=
 pi. 13. pit. Is in Parthica militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratē uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus nō est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quesito, in Iudeam festinabat: captisq; Taricheis, propè ad tria milia Iudeorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam Pithlaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suusor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis foemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosippum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritatēq; conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

CAPVT VII.

An. lib. **C**æsar autē post scñatus & Pompeij fugā, trans ma=
 14. ca= gre Ionium rebus omnibus Romāq; potitus, solutum
 pi. 14. uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam

ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illum subijci posseratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præcessit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquādiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis iussu est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander Antiochiae, 14. ca. quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, 14. ca. secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius 15. habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minei filius, qui apud Chalcidem sub Lybano morabatur, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem: atque ille abstractū ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusque sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autē, Pompeio mortuo, in clientelā Cæsaris sese contulit: & quia Mithridates Pargamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur: non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autē præsidio Syriæ Ant. li. quoque potentes, & incolam Libani, Ptolemæum etiam 14. ca. Blicum, & Ptolemæum alterum quorum gratia ciuitates 16. illius regionis alacri animo bellū pariter inchoarūt. Iamque fretus Mithridates, auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatē obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius enituit.

Al's mili-
ti.

tuit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit: & Pelusiū quidē captū est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudei Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater nō modo ne obstarent, uerū etiam ut uictui necessaria præberent, * multis persuasit. Vnde factū est, ut nec Memphis in manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atque ille delatā per grato pugnam cum cæteris cōmisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudeon Stratopedon: eūq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Leuū enim cornu cōtra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: Iamq; diu reliquos fugientes angebat, donec etiam castris eorū potitus est, octoginta tantum de suorum numero amisit. Octingentos autē ferē Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde illic tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum, ad subcūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeffus uulnera toto corpore gerebat, signa uirtutis discrte. Post autem quādo rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimēq; tractando, dignum æmulatione constituit: eiusdēmq; gratia etiam pontificatum confirmauit cum Hyrcano.

De Antigono
Aristobuli
filio.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herodi bellum mouente. CAPVT VIII.

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsare, maioris præter opinionem

nem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet propter inimicitias Pompeij, uene-
 no quātum putabatur perempti, et crudelitatis in fratrem
 accusare Scipionem, nullumq; inuidie dolorem admiscere
 miserijs, ultra hæc Hyrcano et Antipatro criminabatur,
 ueluti se patrio loco cū fratribus iniquissime pelleret, mul-
 tisq; gentē iniurijs afficerent, diuinum satiarentur: quod-
 que in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed
 timore ueteris discordie miserint, et ut amorem Pompeij
 deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitu-
 dinem uulnerum demonstrabat, et qua fide quidem Cæsa-
 rem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam
 se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui
 cum hostis Romanorum sit filius, et fugitiui Romanorū,
 nouarūque rerum studium uotumq; seditiosum patris ha-
 beat, apud Romanorū principem alios accusare conctur,
 boniq; aliquid adipisci tētet: quē hoc solum oporteret am-
 plecti, quod uiueret. Namq; nunc cum non propter inopiā
 desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent, Iudæo-
 rum seditiones accēderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum
 quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit. Anti-
 patro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui Ant. li.
 permissa dignitatis mensura ipsi qui daret, Iudææ procura 14. ca.
 tor declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa pa 16.
 triæ moenia renouare sibi liceret: et hos quidem honores
 Cæsar incidendos in capitolium misit, ut iustitiæ suæ uirtu-
 tisq; signū Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uero
 ubi de Syria Cæsare prosecutus est, in Iudæam reuersus,
 ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat:
 omniāque lustrando, ne quid in illis regionibus barbarum
 esset, nunc interminando, nunc etiā suadēdo curabat: unū-
 Cc 2 quēq;

quenq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio
 atque opulentia uicturi essent, fortunisq; suis & communi
 pace potituri: sine spe uana ducerentur eorum, qui priuati
 questus gratia res nouas optarent, se quidem non procu-
 ratorem sed dominum omnium: Hyrcanum uero tyran-
 num pro rege, itemque Romanos & Caesarem hostes pro
 amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius po-
 testatem labefactare, quem ipsi regem constituissent. Sed
 quamuis haec diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyr-
 canum segniores uideret, neq; tam efficacem quam regni
 posceret sollicitudo, statum prouinciae componebat. Et Pha-
 selum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus
 propositum, Hierosolymis eiusque territorio praefecit: He-
 rodem uero aetate posteriorem, nimisq; adulescentem, Ga-
 lileae destinatus, similia curaturum: qui cum natura strenuus
 esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exerceret, in-
 uenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quem pra-
 dari maximo agmine continentia Syriae deprehendit, ipsum
 aliosq; latrones multos interfecit. Ea q; res adeo grata fuit
 Syris, ut per uicos atque oppida caneretur Herodes, uelu-
 ti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex hu-
 ius deniq; operis gratia, Sexto etiam Caesari propinquo ma-
 gni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus.
 Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona supe-
 rare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosoly-
 mis habitantium: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil
 autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens:
 hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente coleba-
 tur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant.
 Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyr-
 cano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in
 secundis

Antipa-
 ter obse-
 quijs re-
 galibus
 colitur.

secundis rebus effugiat. Nanque Hyrcanus, quàmuis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentium gratia, maximèque rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntiis laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regnis adherere solent, quibusque filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filiis eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simulare iam procurationē, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi quàm patrijs legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracūdia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atq; ille & patris monitu, & quod ei fidutiam res geste darēt, munita prius Galilea præsidij, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidia nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensum mali fieret, ad Hyrcanum mittit: qui ei manifeste denunciarēt, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege fugisse ratus, Damascum recessit ad Sextum nequaquàm paratus obedire, si denuo fuisset accitus. Rursumq; à nequissimis iritabatur Hyrcanus, firmatum Herodem abijsse firmantibus, & ut se contra ipsam instrueret, properasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorē

Sex. Cæsar p. He-
rode ad
Hyrcanū
mittit.

inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, ad timorem ultimum decessit, iam iamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Nanque Herodes intentata sibi accusationis iracundia, conflatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, nisi pariter egressi pater & frater fregissent eis impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentie processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militie consideraret: neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset una secum educato, & de se bene merito: seu autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis mouisset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hac discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticum oritur: quomiam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscende gratia, cunctis uiribus Bassum petebant: Quibus tam interempti, quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia quidē successor ante dicti Sexti, uenit Marcus.

Sex. Cæ
sar dolo
necatur.

De Romanorum diffidijs post mortem Cæsaris
& inlidijs Malachi.

CAPVT

IX.

Eodem tempore bellum inter Romanos conflatur, do Ant. li.
lo Cassij & Bruti, Cæsare interfecto, postquā trien- 14. ca.
nium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem 20.
motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se
dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id quod exi-
stimabat esse cōmodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occu-
paturus militem, qui apamiam circumsidebat: ubi & Mar-
cum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq;
obsidione liberauit Apamiam. Ipse uero exercitum ducens
stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactio-
num. Cum autem Iudeos* septingenta quoq; talēta iussisset ^{Ars sep-}
inferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs ami- ^{tuaginta}
cis, mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos
Malocho cuidā ex amicis: necessitas adeo urgebat. Primus
autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilea
parte sua, centū talēta portauit, propterea q; inter eximios
amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens
Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque* Goshnam & ^{Ars Go-}
Thamnam, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopula- ^{phnam.}
tus, ibat quidem quasi Malachum interfector, quod re-
missior in exigendo fuisset. Verū & huius & ceterarū ci-
uitatū interitū repreßit Antipater, centū ilico talentis Cas-
sio delinito. Nequaquam tamen Malachus post obitū Cas-
sij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem
sepenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculū mo-
liebatur: iniquitatis suæ impedimentū abolere se stinās. Ita-
que Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flu-
men transit Iordanem: ad ulciscendas insidias congregatu-
rus exercitū. Deprehensos aut Malachus Antipatri filios,

imprudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosoly-
 mam praesidijs appositum, & Herodem, qui custodiam
 curabat ad murum, multis excusationibus & sacramētis
 circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus, reconcilia-
 retur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato
 Marco, tunc in Syria militē regente, seruatus est: qui Ma-
 lachum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset.
 Cesare uero adulescente, & Antonio cum Bruto & Cas-
 sio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Sy-
 ria conflato, quod magna pars, ubi usus poposcit, Hero-
 dis fuisse, ipsum quidem totius Syriae procuratorem prae-
 ficiunt, equitum illi manu, peditumq; attributa, Si autē bel-
 lum desisset, regnum quoq; Iudaeae Cassius se eidem dela-
 turum esse pollicitus est. Euenit aut, ut Antipatro & spes
 & fortitudo filij, causam mortis fieret. Horū enim metu Ma-
 lachus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum
 ei ueneno poculū dari persuadet. Atq; ille quidem iniusti-
 tie Malachi palma fuit, post cōuiuium mortuus, uir ad alia
 strenuus, rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum
 recuperatum conseruasset Hyrcano. Malachus autem in-
 fensum propter suspicionem ueneni populum, negando pla-
 cabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias con-
 quirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitratur,
 quin etiam mox cū exercitu necis paternae ultor adueniret.
 Sed Phaseli fratris consilio, qui cum palam minime perse-
 quendum esse dicebat, ne uulgi seditio cōcitaretur: & pur-
 gantem se tunc Malachum patiēter admisit, & suspicione
 liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebra-
 uit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem
 composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hieroso-
 lymam remeabat, praemissis comitibus armatis: nā timens
 impetū

Herodes
 Syriae
 praeficit.

Mala-
 cho infi-
 diante,
 Antipa-
 ter uene-
 no peri-
 mitur.

impetum compellabat Hyrcanus. Malachus autem alienigenas introduci super indigenas, quod dies festos agerent, prohibebat. Herodes autem, & ipso qui praeceperat, causq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malachus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propter ea Malachus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam Chiliarchis quibus praeerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occulte praecepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malachus autem id Tyri fore suspicabatur consilium: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudaea fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudeorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus* Cassium Antonium occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spe fatale decretum. Etenim quando intederet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum propè astantes, ad coenam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie intromittit. Sed res erat, ut Chiliarchis praediceret ad insidias egredi: atque illi praceptorum Cassij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malachum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodè percontabatur, quis Malachum occidisset. Et cum ex Chiliarchis unus respondisset, Cassij praeceptum: planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insi-

At's Antonium Cassius.

Malachus interficit.

diatorem peremit. Vtrum autem inuidia dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sedenim in Malachum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

CAPVT X.

Ant. li. **P**ostquam uero Cassius excessit e Syria, iterum Hiero=
 14. ca. solymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mo=
 20. uisset exercitum, & in Herodem, fratris poena uellet necē
 Malachi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Ro=
 mano duce, apud Damascum habitabat: Et ne cupiens auxi=
 lio foret, morbo impediabatur. Interea tamē Phaselus, etiā
 sine cuiusquā præsidio superauit Felicem: probrumque
 ingrati obijciebat Hyrcano, qui & Felici studisset, fra=
 tremq; Malachi castella occupantem coniurauerat. Iam
 enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam.
 Nec tamen ei quicquā cōtra uim Herodis potuisset sus=
 ficere, qui mox ut conualuit, alia recepit. Et illum ex Mas=
 sada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyran=
 num ex Galilea pepulit. *Triennium castella possederat,
 Tyrijsq; quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnul=
 los etiam donatos abire iussit, unā & sibi ciuitatis beneuo=
 lentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à
 Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyran=
 nos præfecerat, sed ob Herodis inimicitias etiam Antigo=
 num Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fa=
 bianum, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorē
 incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemæus Antigono
 subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu
 Iudææ commisso prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigo=
 no, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus
 charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius fa=
 miliaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem.

Nanq;

Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habebat uxorem, non ignobilem, quæ Dosis uocabatur, et Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariannē, Hyrcani nepotem ex filia, atque inde regis familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, et Antonius in Syriam discesserunt: et legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudeorum optimates accusatum ueniunt Phaselum et Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Atque Herodes qui presto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem Ant. li. inimicorum eius pateretur audire: et tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudeorum primates centum uiri, Antiochia proximam Daphnen, ad Antonium uenissent, amoris Cleopatræ iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia et dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quanam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam et hospes eorum paternus erat: humanissimeque ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudeam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat: totius eis Iudææ procuratore permissa. Legatis autem id egre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes,

Namque

tes, magistratus Tyrriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendiſſet, occideret: præceptoq; , ut eorū po-
testatem cōfirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius eſſent An-
tonij ſuffragio conſtituti. Ante hæc autem Herodes uſque
ad littus cū Hyrcano progreſſus, multis eos admonēbat,
ne & ſibi interitus, & patriæ belli cauſa fierent, dum incō-
ſiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne fe-
rentibus, Antonius miſſis armatis, multos occidit: multos
etiam uulnerauit. Quorū & ſaucios cura, & mortuos ſe-
pultura Hyrcanus dignatus eſt. Non tamen ideo qui effu-
gerant, quieſcebāt: perturbādo enim ciuitatē, Antoniū iri-
tabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

Iudei ab
Antonio
occiſi.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac
fortuna.

CAPVT

XI.

Ant. li. **B**Arzafarmane autem Parthorum ſatrapa, Syriā biē-
14. ca. nio poſt cum regis filio Pacoro detinente, Lyſanias
22. patris ſui mortui ſucceſſor Ptolemæi Minei filij, mille ſa-
trapæ talenta pollicitus, & mulieres quingentas, ei perſua-
det, ut Antigonū in regnū inducerent, Hyrcanumq; depo-
nerent. Impulſus igitur ab eo Pacorus, ipſe quidem per ma-
ritima loca perrexit, Barzafarmanem autē itinere mediter-
raneo iuſſit irrumperē. Sed maritimorū Tyrj Pacorū ex-
cluſerunt, cum Ptolemæus eū & Sidonij recepiſſent. Ille
autem quendā regium miniſtrum, cognomine Suium, equi-
tatus ei parte attributa, ad Iudæam iuſſit accedere, & ex-
ploraturum hoſtium conſilium: & ubi uſus exegiſſet, præ-
ſidio futurum Antigono. Plurimi autem eorū, qui Carme-
lum populabantur Iudæi, ultro ad Antigonū currūt, ad ir-
ruendum alacriter animati. Ille autem ad locū, qui Drimas
dicitur, occupandū, eos præmittit: ubi cōmiſſa pugna, de-
pulsisq; hoſtibus & effugatis, Hieroſolymam curſu pete-
bant:

Pugna i
Hieroſo-
lymis.

bant: auctiq; multitudine, usq; ad regiam processerūt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro cōfligunt. Ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in sanū concludit: custodēsq; his sexaginta uiros apponit, per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem in sensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incur santibus, asidue cedes erant. Instante uero die festo, qui Pentecostes uocatur, omnia circa templum, totāque ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiā custodiebat. Inuasīsque de improviso hostibus, in suburbano complures quidē peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatē, alios in sanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrium Pacorum, Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus, & ciuitate & hospitio cū quingentis equitibus Parthum recepit: sed ante quidem specie cōcordie uenientem, re autem uera, ut adiuuaret Antigonum. Denique Phaselum dolo pepulit, ad Barzafarmanem legatos de cōpositione mittere, quamuis multa dissuadēte Herode, atq; ut insidiatorē occideret, neue se eius fallacijs dederet: admonente enim natura, barbaros fidem negligere. Exijt etiā Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum ceteris Phaselum persequabatur. Sed ubi ad Galileam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt, satrapam uero conueniunt satis callide, & officijs amicitie dolos tegentem. Denique postquā dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomē est Edipon, fraudē

Pacori
dolus.

fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis
 audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his,
 quas ipsi haberent inter quingentas deuouisset:
 quodq; sibi semper à barbaris præstrucrètur insidia. Olim
 enim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis
 caperetur Herodes, ne sibi præsciis quæ de his ageren-
 tur, cauere, Hæc iam non uerba erant solum, nam &
 custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Pha-
 selus Hyrcanum deserere non est passus, quamuis cum
 sæpius moneret filius, ut fugeret: cui Saramalla Syro-
 rum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent om-
 nia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit
 atq; in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac ma-
 xime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro
 salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigo-
 nus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione, iurèq; iuran-
 do suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statim-
 que à Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat,
 Phaselus atq; Hyrcanus comprehenduntur: periuria si-
 mul ac perfidiam execrantes. At interim minister ad hoc
 missus, Herodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut
 extra murum procederet, sicut sibi mandatum fuerat, co-
 nabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, &
 tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insi-
 dias indicarent, prodere nolebat, quanquam satis ido-
 neam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus
 obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut
 quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his con-
 tineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fra-
 trem suum Phaselum esse correptionem: & Hyrcani filia
 Mariannæ prudentissima foeminarum, multis cum præci-
 bus ne

bus ne prodiret orabat, neque se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posset, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquis sibi personis, ad Idumæam ignavis hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi cum persequerentur. Et ille matrē. quidē fratresq; suos, despōsatamque puellam cum matre, minimosque fratres prætereire iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisq; per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudeos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiā acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cū multos interfecisset, ipsumq; locū in memoriam præclari facinoris ædificatū, locupletissima exornauit regia, arcēq; in eo munitissimā cōdidit, ac de suo noīe Herodion uocauit. Et tūc quidē cum fugeret, multos ad se applicabat. Postea uero quā de Idumæa uenit, occurrit ei frater Iosippus, turbāq; sequētium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autē supra quā nouem milium multitudo. Itaq; paruit Herodes eius cōsilio, ex impares quidem necessitati per Idumæā dimisit cū uiatico, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellū receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemq; cōmeatu, qui satis esset obseſis, ipse in Petram ciuitatē Arabiæ perrexit. Parthi autē apud Hierosolymā in prædā uersi, in fugientium domos ac regiā irruerant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: uae trecenta talenta superabāt, aliorū uero spe minores inaniebantur: quoniā Herodes iam pridem barbarorū perfidiam

Victoria
Herodis.

Herodion.

fidiam suspicans, quicquid erat in opibus pretiosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusq; sociorum item quisq; fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ proccesserunt, ut omnem terram illam bello implicato replerent: Marisa quoque ciuitate uastata, nec solum Antigoni regem constituerent, uerumetiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuētus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter uita fungitur: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autem uerius sit, præclarū habet initium. Denique aiunt eum, priusquam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorē inimicorū uiuum reliquerim. Ille quidē sic moritur: Parthi autē, quam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymā cōpositis, uinctū in parthiā Hyrcanū ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam Barbarorum. Etenim reputabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoque liberali parciore, uel mutuum ab eo suumeret, quod redemptionis

demptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio,
 quæ redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem
 annos natum: trecentâq; talenta dare decreuerat, interpo-
 sitis precatione Tyrijs. Sed profecto studium fortuna præ-
 uenerat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem dilige-
 bat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amici-
 tiam reperit. Deniq; Malachus rex eorum, præmissis qui
 hoc admonerent, quamprimum reuerti eum ex finibus suis
 iubet, simulatione quidam Parthos per legatos petisse, ut
 Herodem Arabia pelleret. Certa uero causa fuit, quod ui-
 cem Antipatro debitam, negare proposuerat. Neque pro
 beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiæ repen-
 deret, consolationis egentibus. Imprudentiæ uero suaso-
 res habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erât
 autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes quidem,
 ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde
 amicissimos existimabat, eâque respondit nuncijs, quæ do-
 lor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidẽ
 uespera in quoddam agreste sanum, dum post ueniẽtes re-
 cipiebat, tendit. Postero autem die, cum Rhinocoluram,
 peruenisset, fratris ei mors nũciatur. Acceptoque tanto lu-
 ctu, quãto curarũ æstum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Ara-
 bem sero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem con-
 tumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in
 Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei
 speculatoribus, rectores adit: & illi tum famam uiri digni-
 tatẽq; reueriti, Alexandriam prosequuntur. Transgres-
 sus autem ad ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus
 est, ducem sibi militũ fore cũ, ad ea quæ parabat, existimã-
 e. Posthabitis autẽ reginæ precibus, neq; hymis asperi-
 itẽ, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romã,

Herodes
 Romam
 nauigat.

D d extimuit.

extimuit. Circa Pamphylia uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij sollicitam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi et Sabini receptus hospitio, licet rei pecuniariae preme- retur inopia, maximam tamen edificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus in Brundisium, atque inde conti- nuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, pri- mum conuenit Antonium: eique tam suas quam totius gene- ris clades exponit: quodque affectibus suis in castello reli- ctis, atque obsidione cinctus, ad eum hyeme supplex nauis- gasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus Antonius, An. lib. et memoria quidem iunctæ cum Antipatro dextera, tunc
 14. ca. uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc
 13. cum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse te- trarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim et sedi- tiosum, et Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem sciebat, multo quam ipse paratius renouantem An- tipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre per- tulerat: et hospitium et in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis efficaciam cerne- ret. Veruntamen et senatum conuocabat, ubi Messala, et post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, et ipsius circa populum Romanum fidem prosequerentur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus his dissidere cepisset, uerum etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffra- gio regnum curauisset accipere. His autem comoto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo, utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque concilio, Antonius quidem et Cæsar egrediebantur: me-
 dium

dium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De Bello Herodis & Roma redeuntis, pro
Hierosolyma & contra latrones.

CAPVT

XII.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam in-
clusos obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abun-
dantes, aquae autem inopes. Vnde Iosippus quoque fra-
ter Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas con-
fugere cogitabat: audito, quod eorum quae in Herodem
commiserat, Malachum poeniteret: castellumque reliquis-
set, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum im-
brium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fu-
giendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni mi-
litem eruptiones auderent: multosque nunc aperto praelio,
nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto
cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu re-
uertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, pro-
hibitum missus Parthos, à Syria post illos in Iudeam ue-
nit: uerbo quidem, ut Iosippo & qui unà obsidebantur,
ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret An-
tigono. Itaque cū non longe ab Hierosolymis tetendisset,
questu expletus, ipse quidem cum plurima exercitus parte
discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehen-
deretur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem,
sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem in-
terim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uero
naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non par-
ua manu coacta externorum, atque gentilium per Gali-
leam, aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Si-

D d 2 Ionis

lonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent, persuasit. Horum autem Ventidius quibusdam turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudæa mercede corruperat. Non tamen Herodes opis egebat: In dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. Nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit: & propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximèda uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, tutamen à tergo aliquod inimicis relinquere-tur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistenti occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autem Herodes parue manus excussione perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utrisque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamque ualidissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediebat, loca insidijs opportuna præueniens, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se tam Silonis milites, quàm ceteri ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore perculsi. Castris autem positis in occidua regione oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs uero per cuncos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autè primo circa muros præconaria uoce declarari

Herodes
Hieroso-
lymam
oblidet.

declarari iussit, populi se bono, & saluti ciuitatis aduenisse: poenàsque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores aduiscisci: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarēt, pecuniamq; alimentis poscerent, atque hycmandi gratia in loca opportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erāt. Ita omnibus ab Antigono ante prouisis, & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent pluri conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolæ Samariæ per epistolas ammonēbat. Nam ciuitas eius se cliētele dederat, ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferret. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumētatu hostes prohiberent, atq; insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autē montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti

Herodes
cum Ro-
manis
Hieri-
chunta
uadit.

trecenti, præterea paucis equitibus Hierichūta peruenit:
 & ciuitatem quidem uacuam habitatoribus reperit, quin-
 gentos uero cum mulieribus ac familijs, montiū occupasse
 cacumina, & hos quidem captos dimisit. Romani autem
 in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum ple-
 nas domos offendissent omnigenū cōditionum. Rex au-
 tem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est:
 Romanūq; militem in his quæ sibi concesserant, ciuita-
 tibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyema-
 tium dimisit. Antigonus quoq; Silonis corruptione me-
 ruit, ut exercitus partem Liddis suscipere in Antigoni gra-
 tiam. Et Romani quidem armorū cura soluti, rebus omni-
 bus abundabāt. Herodes autē non quiescebat, sed Idumæā
 duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, mis-
 so etiam fratre suo Iosippo, commonuit, ne quid noui cum
 Antigono fieret. Ipse autem, matre cū alijs, quos ex Mas-
 sada liberauerat, affectibus suis in Samariam translata,
 ibiq; tutissime collocata, ut cætera Galilææ subuerteret,
 atq; Antigonum præsidio expelleret, profiscitur. Cūq;
 Sephorim, licet uehementissime ningeret, perucnisset, fa-
 cillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem

An. lib. fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat,
 14. ca. recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus la-
 24. trones in speluncis agentes, direxit animum: qui pleraque
 illius regions incurfantes, non minoribus quàm belli cladi-
 bus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditū co-
 Al. Arbi- hortibus, unaque ala equitū in uicum * Arbelam, ipse die-
 ton. bus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec
 tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam
 procedebāt, peritia bellatoris fisci, & ferocitate latronis.
 Deniq; prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum

Herodis

Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circumgressus, uelociter subuenit: & suos quidem à fugaretrahit. Irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes uolentiae concesserunt: qui tamen eos usq; ad Iordanem cædendo persequabatur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuiũ disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centumquingenta nummorum drachmas singulis diuidendo: eorumq; rectoribus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenalium consuleret, muroque castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Itaque circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos, Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statim ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silonem dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes, mouet exercitum. Istæ autem speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccesse, transuersosque tantum ac per angustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissis arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hiq; cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit. Sed &

quos uis coëgerat, multi mortem captiuitati prætulērunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pucros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenq; filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autē dictis eius nequaquam mitior factus, insuper uelut humilis animi contempsit Herodem. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Spluncis igitur & qui in his erāt ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret, satis esse arbitrabatur: eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam redijt: armatorū quidem tria milia, sexcentos uero equites in Antigonū ducens. Tuncq; propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem militum rectorem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugiētes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte cōsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarūq; cohortum, aduersus Antigonū mittit Herodi. Eorum autem ducem Machæram, ut se adiutum ueniret, per epistolas mandauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa cōquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed Ventidius (nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat) cū præsertim plura daret Herodes, in proditione quæ ei

non

non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni explora-
tum perrexit, nō admissō Herodis cōsilio, dissuadentis id
fieri. Antigonus autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuita-
tem ei clausit, & tanquā hostem ulciscabatur ex mœnibus,
donec Machæram incepti pūduit, & in Amathuntem ad ^{Machæ-}
Herodē receffit. Iratus autē quod res aliter cesserat, quos= ^{ræ info-}
cunque Iudeos offendisset interficiebat, ut nec uel Hero- ^{lentia.}
dianis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur.
Hæc cum ægre ferret Herodes, in Machæram quidē uin-
dicare uoluit, tanquam in hostem, iracundiā uero represit,
& ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Ma-
chære iniquitatē. Ille autē delicta sua reputās, uelociter re-
gem cōsequitur: utq; in gratiā secum redeat, multis preci-
bus efficit. Neq; tamē Herodes à proposito suo reuocatus
est quo minus ad Antoniū pergeret. Sed cum audisset eum
magnis uiribus oppugnare Samosatā, iuxta Euphratē ua-
lidiſſimā ciuitatem, acrius festinabat. Opportunū hoc tem-
pus eſſe perſficiens demonstrandæ uirtutis, & ut magis
magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit,
finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis. Ma-
gnāque prædæ parte sibi destinata, ut Antonius quidem,
quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tūc
magis eandem opinionem haberet, multūque ad hono-
res eius spēmque regni adderet, Antiochus uero tradere
Samosatam cogereſtur.

De Morte Iosippi, & obsidione Hierosolymæ per
Herodem, & Antigono occiso.

CAPVT XIII.

DVM hæc agerentur, res Herodis in Iudea fractæ An.lib.
sunt. Reliquerat enim Iosippum fratrem suum, qui 14. ca=
omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut neque ante pi. 25.
reuerſionem suam aduersus Antigonum commoueretur,

De 5 quia

quia non firmum esset auxilium Macherae, quantum delictis superioribus probaretur. Verum Iosippus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor praeceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, et ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, et omnes Romani milites pereunt. Recens autem lecta de Syria cohortes erant, nec ueterum militum quencquam permixtum habebant, qui belli posset ex operibus opitulari. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiae, ut mortuum quoque Iosippum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Phororas frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas, post Antigoni uictoriam, Galilaeae res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates, Herodis studiosos, lacu submergerent: multaque in Idumaea quoque mutarentur, ubi Machera castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est* Tongitha. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis, Antonius, et praeposito Syriae Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudeam praemis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem prope degenti apud Daphnen Antiochiae, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumque turbatus prosiluisset estratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare pra dolore paululum quiescens, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, ostin-

Al. Gu-
ta.

ostingentos montis accolae assumit auxilio, unamque his
iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expecta-
ta luce, Galilæam ingressus est, hostesque obuios in eum
quem reliquerat locum aduertit: & assidue quidem castel-
lum oppugnare tentabat. Sed prius quam id caperet, asper-
rima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exerci-
tum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius co-
hortis praesidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus
terrori fuit, ut castellum nocte defererent. Iamque per
Hierichuntam properans ibat, ut quamprimum interfectores
fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstrique
similis casus euenit. Vnde praeter spem liberatus, opinio-
nem quod deo charus esset adeptus est. Nam cum multi ho-
norati uespere illa coenauissent, postquam dimisso conui-
uio omnes egressi sunt, confestim coenaculum cecidit. Id autem
comune sibi tam periculorum quam salutis indicium, quantum
ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens: mane primo ca-
stra commouet, hostiumque sex circiter milia de montibus
decurrentes, prima tentabant agmina, & manu quidem cum
Romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac te-
lis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant.
Vbi Herodes quoque ipse praeteriens, latus iaculo uulnera-
tur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multi-
tudine superiorē uideri cupiens, Pappum quandam ex cotuber-
nalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus
quidem Machæra erat palma uictoriae. Herodes uero terram
peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoque ha-
bitatorum milia consumit. Exustusque domibus, ad exercitum
redit, circa vicum, qui appellatur Camacomæ tendentem.
In dies autem singulos magna ei multitudo Iudeorum, uel ex
ipsa Hierichunta, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos
odium

De casu
coenacu-
li.

Al. tria.

Pappus
dux An-
tigoni.

odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congrredi festinâte, Pappi milites neq; multitudinc hostium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidem paulisper restiterunt.

Victoria
Herodis.

Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediēdo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occubentium strages, cum alij quidem in uicum unde uenerāt compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes, in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armatorum domus essent refertæ, plenâque propugnatorum desuper testa: et quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaque cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagâ hostes adeo non tulcrunt, ut confluentium turba, cōspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes, ad Hierosolymâ perrexisset, nisi eū hymis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum. Et ne penitus opprimeretur, Antigonus obstetit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus

Bona
fortuna
Herodis.

ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneū, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes, ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cū inermis esset prætercunt. Exitus uero qua fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet, nullus adisset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, oēs effugiunt. Postero autem die Pappū quidem, Antigoni militum ^{Pappus occidit.} ducem, abscisso capite obrūcat. Idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. Namq; Pappus erat qui Iosippum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cecidit, in Hierosolymā regressus est: murisq; admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidē leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem, qui operibus instarent, efficacissimis amicorum: ipse in Samariā uadit, uxore accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: & domū obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eā duxit, ad Hierosolymā redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: quā mediterraneo itinere præmissa, per Phoenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumque sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quibus rex fuerat declaratus: Socius uero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudeorum

deorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaque ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: et qui audaciores essent, in collegio conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime et locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, et contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re, sicut in cuniculis, superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimenterum longinquis transuersionibus adiuuari disposuit: ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciae supergredenterentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumfidente, per quinque menses obsidiam tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, et post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: et infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodi uero, manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs resideret. Maestabantur autem quam plurimi: et per angustiores uicos oppidi, et in domos compulsi, etsi ad tem-

ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur etatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque presentem fortunam cogitans, domo descendit, et ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, et intemperanter derisit, et Antigonam appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaque ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quoniam hostes uicisset, ut externa quoque auxilia sub iugum mitteret, providebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbior, quam si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris et pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, uile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis præclaram licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum esse firmavit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa compleuit. Nam et militum quenque liberaliter, et pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonum An. lib. ducens. Et illum quidem uana spe uitæ cupidum usque ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem pi. i.

Herodes

Amor
Antonij
& Cleo-
patræ.

Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidē par-
tium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifi-
ce tractabat: Antigonianos autē neci tradebat. Et cum pec-
unia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet:
Antonio cuiusq; comitibus misit. Non tamē omnino ne quid
pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore
corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopa-
træ, ubi tantā cognationem suā seuitia persecuta est, ut neq;
propinquus sanguine supercesset, cædis rabiem contulit in
extraneos: Syrorūque optimates apud Antonium criminā-
do suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusq; possessiones
dominio suo facilius quæreretur. Postea uero quā in Iu-
dæos atq; Arabas usque extendit auaritiam, ut reges eorū
Herodes & Malachus interirēt, occulte moliebatur. De-
nique cum uel in parte præceptorum resipuisset Antonius,
occidere quidem bonos uiros tantosque reges iniustum esse
dixit: quod autem his morte propius erat, inter amicos
ultra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus,
& quod erat in Hierichunte palmetum in quo Balsamum
gignitur: ciuitates, præter Tyrum, & Sidonem, cunctas
intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita domi-
nio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem pro-
secuta Antonium, per Apamiā & Damascum in Iudeam
uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infen-
sum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis an-
nuis, abscissas regno suo possessiones, impetrat sibi locari.
Ipsamque omnibus obsequijs placans, in Pelusium usque
ducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Par-
this aderat, captiuūque Artabaz in Tigranis filium dono
Cleopatræ ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda,
Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs

De infidijs Cleopatraz, & Herodis prelio contra Arabes & terramotu.

CAPVT

XIIII.

Concitato autem bello Acciaco, Herodes quidem cū An. lib.
Antonio proficisci paratus erat. Et alijs per Iudæā 15. ca.
turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicum Anti- 5.
goni soror tenebat. Veruntamen à Cleopatra callide, ne
periculorū Antigoni particeps fieret, interclusus est. Re-
gibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas
ut Herodi cōmitteret, persuadet Antonio. Quos si uicif-
set, Arabiæ: sin autem uictus esset, Iudææ domina cōstitue-
retur: alterumque potētium per alterum pessundaret. Sed
hæc eius uoluntas ad Herodis cēssit arbitrium. Nam pri-
mum pignoribus hostium captis, magnum quæm conflauit
equitatum, circa * Diospolim in eos mittit, & quam Al. Di-
uis fortiter resistētes, superauit. Cum autē iam uicti essent,
maiore motu Arabes suscitantur: & infinita manus in uicū
Syriæ* Codescanathan congregati, expectabant Iudæos. Al. Cha-
nan.
Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum con-
sultius administrare tentabat, castrāq; muro cingi præci-
piebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria An. lib.
freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos 15. ca.
urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Hero- 16.
des, uici * Canathon indigenis ab Athenione dimissis, qui Al. Ca-
lon.
ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanque
horū incursu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq;
agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fu-
gant, plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio serua-
ti sunt, in uicum Ormuzam confugiunt. Vbi etiā castra co-
rum cum hominibus circumgressi Arabes, sicut erant plena
ceperunt. Neq; multo post accepta clade Herodes aderat
cum auxilijs, serius quàm usus poposcit. Huius ei uulneris

E e causa

causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Nō enim repentino cōmisso prælio nullum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamē ultus est Arabas, assiduis fines eorū incurSIONIBUS inquietās, quodq; semel uictus est, sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Acciaco bello feruente. Namq; ueris initio terra mota, infinita quidē pecorum, triginta uero hominū milia peremit, cū exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; tamē Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudæis. Herodes autē aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quā assiduitate calamitatū fractā, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere nō uidetur, cur uos præsens formido perculerit. Nā diuinæ quidem indignationis plagas mœrori uobis esse nō miror. Ignauum est autem perpeti idem etiam, cum incursus hominum repellendi sunt. Ego enim tantū abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis non putauerim dominum hanc illis illecebram dimisisse, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisq; freti, quātum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utrāque partem uideas fortunam nutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus: & nunc ergo, quātum æstimare licet, illi capientur, uictores se fore creden-

Herodis
oratio.

credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autē providentiam docet. Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nā cum ferociores quā opus erat fuistis, & prāter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante praelium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem erigere: consecretisq; hostibus planum facere, quod neq; humanum aliquod malum, neq; ira coelestis unquam deprimit fortitudinem Iudeorum, donec spiritum uitae ducūt, uel eorū quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penē captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini, terrae concussio nem, alicuius futurae cladis esse portentū. Naturalia namq; sunt elementorum quoq; uitia: nullūque damnū inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentiam quidem, uel famis uel terrae motus signū aliquod, tardius fortasse praecesserit. Ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Ceterum quid nobis amplius, quā terrae concussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imō enim uero maximū imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neq; alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros prāter omnium hominum leges crudeliter immolauerunt, talesque deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexterā, sed continuo poenas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro cōiugibus, neque pro liberis, aut pro patriae periculis pugnaturi: sed legatorum caedis ultores. Illi melius quā nos qui uiuimus exercitū regent: uobisq; mihi obedientibus, periclitamur

bor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri nō posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebravit: deinde cū exercitu Iordanem fluvium transgressus est. Castris autem Philæphie positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello cōtenderet, pugnam emi-

Congre-
dit Hero-
des con-
tra ho-
stes.

nus iritabat, quamprimum cupiens cōgredi. Nam et hostes premiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidē regij facile repulerunt, collēmque tenuerunt. Ipse uero quotidie productus ad prælium milite, instructaq; acie, Arabas laceſſebat. Cum autem nemo contrā procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, et ante multitudinem dux Althenius timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus, eoq; modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: et si multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictorie desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi à Iudæis, multo uero à semetipsis cōculcati perierunt. Deniq; milia quinque in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo in uallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes.

Magna
strages
Arabū.

Et licet armis propè adesset excidium, tamen aque penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, et talēta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardesciente siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septē milia circumsternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extinctio uirorum eius spiritu tantum profecit,

profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

CAPVT XV.

MOx autem illum excepit desueta rerum sollicitudo An. lib. propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsaris apud Accium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultiq; priuato, sed fastu regio: neq; dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego, quidem Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neq; dubitauerim dicere, quod omnimodo armis quoque me gratum expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen et auxilia ei pro uiribus meis misi, et multa frumenti milia: sed nec accepta apud Accium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus comodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatram mortem aduersorum correptionem. Quam si occidisset, et pecunias ei, et muros ad tuitionem, et exercitum, et metipsum belli contra te socium pollicebar: Sed profecto eius aures Cleopatram amores, et deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnà ergo cum Antonio uictus sum, et regiam coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsumens: et ne in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, et nunc regnato certius. Nā meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permanas: siquidē ergo præclarissimā spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis

Oratio
Herodis
ad Cæsa-
rem.

Respon-
sio Cæsa-
ris.

E e 3 Cleopa-

Cleopatraz quàm tibi paruit. Te nanq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs coepisti, quantum apparet, quem ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut non queras Antonium. Huius sermonis humanitate, regem ne quid de amicitia sua dubitaret, hortatus, Herodi Cæsar diadema imponit. Et diadema illi imposuit, et indulgentiam decreto confirmat: in quo multa magnifice in eius laudem allocutus est. Ille autem prius cum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsaris, multa illum et gratia pro qua rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis acceptis regni diuitijs, tumq; primum cum eo militem inspiciēte, circa Ptolemaidem equo uestus est, cenamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitui eius epulis cuncta distribuit. Prosperxit etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus, aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quàm milites existimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra et Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præ An. lib. terca Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumque insu- 15. ca. per ciuitatum Gazam, et Anthedonem, et Ioppem, et 9. Pyrgon Stratonis: et ad hæc satellites quadringentos Galatas ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatē Cæsaris incitabat, quàm magnus

magnus animus accipientis. Post primam, uero Aſtiadem etiam regionem quæ Thracon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Bathaneam, itémque Auranitem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus Lysaniæ cōductor erat, non cessauit unquā ex regione quæ Thracon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascū receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem cōstituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo incōsulto procuratoribus liceret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partē obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode; Deq; munificentia, qua usus est erga exteras gentes; eiusq; felicitate.

CAP V T X V I .

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templū instauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa tem- An. lib.
plū, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia pitibus singulari. Augmento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à septentrione castellum: Et illas quidem 10. 12.
à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm re-
gni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in

De Seba-
ste con-
dita.

Al. Pan-
neas.

Al. no-
men.

honorem Antonij, Quin etiam domo sibi regia in superio-
ri parte ciuitatis extructa, duas aedes in ea maximas atque
pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquā conferri
posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsa-
ream, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis te-
stis memoriā eorum et cognomina circumscripsit, sed in
totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam
in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per
uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis
eò sex milibus colonorum, terrāq; fecundissima his attri-
buit: Vbi templum quoq; maximum inter ædificia collo-
cauit, et circum id aream triū semis stadiorum Cæsari de-
dicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum
beneficia præstitit. Insuper his alterius terræ adiectione
donatus à Cæsare, aliud ei templum circa Iordanis fontem
candido marmore posuit, qui locus appellatur * Pannium.
Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter
subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profun-
dæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ recepta-
culum cōcauatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus
aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat.
Foris autem de speluncæ radicibus oriuntur fontes: et (ut
quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidē
in posterioribus indicabimus. Quin et apud Hiericunta,
inter castellum Cyprum et priores domos regias, melio-
res alias, et quæ commodiorem usum præberent aduenien-
tibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocita-
uit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæ-
saris nudum reliquerit. Postea uero quàm fines suos tem-
plis repleuit, in prouinciam quoque * honores eius effu-
dit, et in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur,
constituit.

constituit. Cum autē inter maritimas ciuitates uidisset unā uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentie suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Affrici metuentes: Cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante aestu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Pyrrheo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quāquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nullares ardua præpedisset ornatum. Metitus enim, quantum diximus, portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decē, nonnulla uero etiam maiora fuerūt. Expleto autem spatio quod undam celabat, in*ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum re-
Al. trecē-
tos.]
 pellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiā procymia dicebantur: cæteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarū maxima atque pulcherrima ex parente Cæsaris Drusium cognominata est: Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proque fornicibus, & circū eos, pila saxeæ, & lata, quæ naues egrediētes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorū enim pro situ loci

placidissimus est boreas. Ad ostium uero, statue siue colosse tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus, stantes solidas turris sustinet: Dextra uero duo proceri lapides iuncti, et partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexe, candido itidem lapide, parique mensura spatiorum, ciuitatis uice tenentes in portum. Contra ostium uero portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul et pulchritudine præcipuum: statuamque in eo Cæsaris siue colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, et Iunoni, quæ Argis est. Opidum autem provincie dedicauit, rebusque aduectitijs portum, Cæsari uero conditoris honorem, unde ciuitati Cæsareæ agnomen im-

An. lib. posuit. Quinetiam et cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: et quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque et lib. ipse in centesima nonagesima et secunda olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed et proximi et tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quæ bella subuerterant,

Agrippium.

Agrippium uocauit: nimiamque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit, nam et patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. Et super Hiericunta castellum, natura tutum, et pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atque in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim

Cyprus.
Phaselus.

cognomine Phaselidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus et in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ de Hiericunta in boream

rcam

ream mittitur, Phasclum nominauit. Cognatis autem & amicis eternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque Astoiden, qui manu factus stadiorum sexaginta spatium ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberalissime exornatis: ut non solum interna mæbrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes ac macerie, tectaque largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Qui & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, edificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur castellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis edificijs, animi sui magnitudinem in plurimus etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nanque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum exedras uero & porticus, foraque & templa Berithi ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicæsis aquæ ductum: apud Ascalona uero Nymphæa siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tãquàm regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Comis, ne quando

Frumenta
ab Hero
de egēti-
bus ad-
ministrā-
ta.

quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & insulis Rhodiorum ad instruendam classem pecunias sæpe, multisque in locis præbuit: incensumq; Pythium in meliorē formam reparavit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem? perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarij? Nonne Antiochensium Syriæ plateam, cum plena cœni ab oībus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, stravit polito marmore: declinandisque imbribus, quam longa esset ornavit? Sed hæc quidē propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaïæ cōmune, sed etiā totius orbis terræ munus uidetur, per quem olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere sumptuū uideret inopia, quodq; solū ex ueteri gratia restabat effluere, non solum agonitheta ipse factus est, eo lustro, quod cū Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum questus instituit, ut nunquā eius memoria agonitheta munere fungi desideret. Inextricabile opus erit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balancotas: aliāq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor frēgerit, ne quam pateretur inuidiā: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quā qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cūque summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet, assequebatur. Denique uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis &

onagris

onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri nō posset. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum liberator uidebatur egregius. Præter animi autē corporisq; uirtutem, fortuna quoque secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo.

CAPVT. XVII.

AT uero publicam ei felicitatem mœrores inuidere An. lib. domesticis, & aduersi casus ex muliere cœperunt, 15. cā quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestas pi. 3. 8. tem repudiata quā prius acceperat uxorem, ex Hierosoly= 9. & mis genus ducentē quæ Dos uocabatur, Mariannen sibi lib. 16. coniunxit, Alexātri filiam Aristobuli filij: unde domus eius cā. 13. in discordiam uenit. Et antea quidem, maxime uero postquam Romam regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doside filium, eorum causa quos de Mariamne suscep= rat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem pere= ^{Mors Hyrcani.} mit. Quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarmas abduxerat: miserati uero gentiles liberauerāt, qui ultra Euphratem colebant: Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transfret, non interisset, Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fractus, multoque amplius patriam desiderans uenit. Herodem autem commouit, non quod regnum afflaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filiorum quos ex Mariamne suscep= rat, due foeminae, ceteri marces erant. Horumq;

rumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariannes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariannes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore uero fidutiam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obieciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille qui dem cum sacra ueste amictus, ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamē noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Galatis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariæne probro dabat, sororemq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres seuebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insinulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa emulatione succensum. Deinde etiam cogitantem Cleopatræ seuitiam, cuius gratia & Lysanias rex, & Malachus Arabs erāt perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosippo Salomes sororis sue

sue uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolū, commendabat uxorem: mandato ei clām, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosippus, non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquā esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor nos tuus mandatis Iosippo comprobatus est, quibus ut me occideret, præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosippum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset, in regia spatietur, ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosippo confirmauit. Vnde Herodes immoderate æmuli dolore furens, confestim utrunque iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquā iracūdia cōcidit, amor iterū calefcebat. Tanta uis autē cupidinis erat, ut ne mortuam quidē putaret eam, sed præ ægritudine tantū iuuam alloqueretur: donec processu temporis, funere cognito, mœroris magnitudine, quem superstitem dilexerat, æquauit affectū. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, nō aliter suspēctū patrē quā si hostis esset, habebant. Idq; & antea quā diu Romæ in studijs erāt, & multo magis postquā in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mētiū quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi cōiugio, unus amittæ suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ sunt. Itaq; apertius quidā cū rege loque=

ge loquebantur, quod ei per utrumque filium instruerentur insidiæ: Alter quidem ultrices materni exitij simul cū fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurū aduersus filios, adducit Antipatrum ex Dosithe susceptum: hisq; illū præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem

An.lib. tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum profi-
 16. ca- cientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate
 pi. 4. te non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prode-
 bant. Et illi quidem in dies singulos magis magisq; negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias inter fratres suos calumnias conferebat, quædam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq; aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquàm rex etiam ad Cæsarem missus est, cultūque regio et ceteris obsequijs præter diadema utebatur. Tempore aut illo ualuit etiā suā matrem in cubile Mariamnes inducere: duobusq; armorū generibus in fratres usus, blāditijs et opinationibus, regi obrepfit, ut etiam de filiorū morte cogitaret. Quapropter Alexandrū quidē secū Romam pater abstractum, ueneri sibi dati reū apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: et licet apud imperitissimum iudicem, tamē Herode et Antipatro prudentiorem: delicta quidem patris uerecunde suppressit, in seuerō delata crimina fortiter diluit: periculorumq; socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, et de suis iniurijs questus est: cū præter innocentie cōscientiā eloquentia iuuaretur.

inuaretur. Erat enim acerrimus in dicendo, postremo pro-
locutus quod eos pater libenter occideret, auxit facinus,
et lachrymas quidem cunctis excussit. Verum Cæsarem sic
affecit, ut eorū accusationibus spretis, Herodem statim rea-
uocaret in gratiam. Hac autem lege recōciliatio facta est,
ut adulescentes quidē patri in omnibus obedirent, ille autē
relinqueret regnū cui uellet. Postea rex Roma reuersus, li-
cet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat
suspicionibus liberatus: quoniam argumentū odij sequeba-
tur Antipater, et si uerecundia reconciliatoris palam pro-
ferre inimicitias non auderet. Cum autē Ciliciam præter na-
uigans Elcusam delatus esset, suscepit eū benignissime Ar-
chelaus, pro salute generi gratiā referens: et redintegra-
te cōcordiæ causa letus (quippe nihil moratus amicis Ro-
mæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexan-
dro) et usq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta dona-
tum. Postea uero quā Hierosolymam peruenit Herodes,
populo conuocato, tribusq; filiis propē astantibus causam
reddidit protectionis: multasq; deo gratias agit, multas etiā
Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: et quod
regno maius esset concordia filiis præstitisset, quam ego,
inquit, artius copulabo. Nā ille quidem me regni dominū
et successorum iudicem constituat. Ego autē cum mea com-
moditate illi gratias refero, tresq; filios meos reges desi-
gno, huiusq; sententiæ me socium primum dominum fieri
precor, deinde uos. Nāq; huic ætas, illis nobilitas successio-
nem regni conciliat, et quidem magnitudo eius etiā pluri-
bus sufficit. Quos autē Cæsar iunxit, et pater instituit, ob-
seruate: non iniustis eos, neq; disparibus, sed meritis colen-
tes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet eum letitia, cui
præter etatem obsequitur, quantum ei quem despiciet do-

De Ale-
xandro re-
gis Arche-
lai gene-
ro.

loris infliget. Quos aut̃ similes coniunctos esse oporteat; propinquos atq; amicos ego distribuā, & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionū contentionūq; causas ex contubernaliū nasci malitia: hōsque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei in me solum spem habeant in præsentiā. Non enim regnum, sed regni honorem filijs meis trado: & iucunditate quidem quasi retores potentur, pondus autem rerum tametsi nolim, meū est. Consideret autem quisquis uestrum etatē meam, uitāq; institutum, necnon etiam pietatē. Nam neq; senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adulescentium quoque uitam spatio breuiore cōcludunt. Diuinitatē uero ita colimus, ut in longum nos æuū progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hæc adulescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabatur, infructuosam fore malignitatē. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Namq; ipsis expedit me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primam retinentes mente naturam: cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt: deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiā, meque tertium qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autē uobis, & uestimenta & obsequia dabo regalia. Dominūq; oro conseruare iudiciū meum, si concordēs critis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populūque dimisit,

sit, alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero muta-
 tionis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquā simulan-
 tes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspi-
 cantes alius de alio digressi sunt. Nanque Alexander et
 Aristobulus egre ferebāt confirmatum esse Antipatro me-
 ritum. Antipater autem succensebat, uel secundo loco fra-
 tres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et re-
 ticere secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa
 fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lin-
 gua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem
 his instigandis operam dabant, plures autem amicorum
 sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod di-
 ctum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat,
 et ab Antipatro ad Herodem cum adiectione defereba-
 tur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens in-
 noxijs habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uerte-
 bantur: maximāque minimis affingebantur, sicubi liberior
 paulo fuisset. Semper autem, qui cum iritarent, submitte-
 bat Antipater ut mendacia sua ueras occasiones habe-
 rent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum,
 fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quis-
 que aut natura taciturnus erat, aut muneribus paraba-
 tur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si
 Antipatri uitam malitiæ dixisset arcanam. Alexandri ue-
 ro familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blandi-
 tijs, quibus expugnauit omnia, proditores ac fures eorum
 que contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum
 autem caute uniuersa committeret, astutis etiam crimina-
 tionibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque perso-
 nam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in
 Alexandrum nuntiaissent fauore simulato, id quod primo

Delatio-
 nes Anti-
 patri pro
 fratribus
 perdēdis.

reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiā pro-
 uocabat: omniāque ad insidias referebat, & ut necem pa-
 tris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidē
 calumnijs suggererat, quā si eum purgaret Antipater.
 His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu
 adulescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro.
 In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno pa-
 rebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus ami-
 corum charissimus, regisque fratres, ac tota progenies:
 omnia nanque in Antipatro sita erāt: & quod Alexandro
 fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris An-
 tipatri consilio gerebantur. Nouerca enim seuior erat,
 multoq; plus quam priuignos oderat, quos regina mater
 ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obse-
 querentur, spes inducebat: non minus tamen præcepta re-
 gis quenq; ab adulescentibus separabant: qui charissimis
 edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accede-
 ret, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus
 erat formidini, uerumetiā externis amicis. Nulli enim re-
 gum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos,
 quāuis ex ciuitatibus non subiectis ei, liceret educere. Adu-
 lescentes autē delata in se facinora nesciebant, hisque pro-
 pterea capiebantur incautius. Nullus enim palām incusa-
 batur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligē-
 tes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autē
 modo etiā Pheroram patrum, & Salomen amitam, cōtra
 illos cōmouit Antipater asidue, uelut cum uxore sermocini-
 nando, quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicijs
 conspirabat Alexandri quoque uxor Glaphira, multa de
 sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se que in re-
 gno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim ge-
 nus à

nus à Temeno, maternum autem à Datio Istaphis filio ducere, multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorum Herodis: quarum quæq; propter formam, nō propter nobilitatē esset electa. Nanq; multas ei fuisse diximus uxores: quod licet & Iudeis more patrio plures habere, quod q; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur, propter superbiam & contumelias Glaphiræ, inuisus erat Alexander Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphiræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse plebeia, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; uicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis 16. ca. autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præ 7. ter hæc alia quedam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus cōqueri: ac sæpe illo quedam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidente, coniugibus minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerent. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem cor reptionis absliceret, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fie-

rent. Illi autem criminationum inuidiam deprecādo, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suae fidem rebus ipsis posse constare: uerum quoque ipsam debere, omīssa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores de fore, dum cui persuadeatur, extabit. Cum his cum mature placuissent, qui ut patrē præsenti metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse inensam, & patrum Pherorā: uterque autem seui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus habcret centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono date. Quinetiam tetrarcham cum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore uxoris suae nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancille amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus frater esset Herodis, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quod amita suspecta, in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ cōsciam esse Aristobulū Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus

emptus est: sed nec Salomé criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Sylæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs cōstituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsam etiam rex Pheroram crimimbus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrium transijt, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant Eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri coenam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentoriam coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefelisset Alexander nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans: & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum adulescentem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor. Neque multo post, ab inimicis poenas peteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores. Itemq; ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens, dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaq; regnū eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisq; odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebatur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem

criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: et cum eo qui ante iustus esset, ducebatur ad poenam. De uita nanque periculum regis quaestiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem seuitiae processerat, ut nec eorum quenquam huius Antiqui. manitus afficeret, qui accusati non essent: uerumetiam
 17. ca. amicis immittissimum sese praeberet. Itaque multis etiam
 8. regno interdixit, et in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis saeuiebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullum criminationis genus omisit. Tanta autem ineptia sua regem commentisque delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito et ipsum correptum in uincula coniecit, et in amicorum eius tormenta perrexit: Multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam prodita. Alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque obseruare, ut illo dum ueniretur occiso, Romam profugerent. His tamen etsi uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur: libenti tamen animo rex credebatur, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum putauit, ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, eorumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram et Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa et grauiora de optimatibus clamantes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul

ro simul ac filie, quibus etiam prouidentissimo consilio suc Ant. li. currit, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo cō=16. ca. gressus, ubi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi 8. 9. parricidale caput aspiciā, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo? Nam & si cō filij particeps non est: quia tamen cuiusmodi uiri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut & qui illum reperirem olim dedisse supplicium: & de filia questionem tecum haberem: quā tui tueq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracūdiæ uicarie succedamus. Talibus increpans, quā uis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insists, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui con= Astutia Archeladi regis. filij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur non tamen ab adulescentulo, nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore partem lubricum ætatis impellerent. Ab huiusmodi nanque hominibus, non solum adulescētulos falli, uerum etiā senes, domosque clarissimas totāque regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. Namq; hoc librorū quatuor ar=

gumentum: quí ubi propēsiorem esse regis animum sensit, et in omnibus apud eum amicitiam Archelai praevalere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit, Relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum: Et ille: nō, inquit, uidet quo se pacto eximat tot criminibus inuolutū, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum praesentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, et negandi pertinacia, quibus insimularetur omnia confiteri, et à fratre, praesertim cui dilectus esset ueniam petere. Nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelaus Pheroras, atraque ueste cum lachrymis, ut quam miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamque meruit postulans, et se quidem sceleratū esse fatebatur. Nanque omnia quae sibi obijcerentur, fecisse. Horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: Etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeccum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictae. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso transcere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pherorae placidum reddidit, ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturū esse firmabat, donec Herodem cōpulit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate Archelaus cui uellet eam praeter Alexandrum collocari, permisit: maximā enim pendere, quo iure inter scāffinitatis

tatis inuiolata permaneant: Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi quod matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, uxor quoq; ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: meliorem namq; fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrabatur: uix tandem cessit, unaq; & ipse redijt cum adulescente: in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen cū Romam mitti debere, ait, cū Cesare collocuturū: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Consilium quidem Archelai, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis: & humanitate cōiectus, familiariter uersabantur. Abcuntem autē muneribus talentorum septuaginta, solio quoq; aureo gemmis ornato, & Eunuchis: & concubina donat Herodes, quæ Panichis uociabatur. Itemq; amicorum eius, quenq; pro merito, quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona clarissima dederunt: eumq; tam ipse quàm optimates Antiochiam usq; persecuti sunt. Non multo post quidam in Iudeam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum recōciliationem gratiæ Alexandro quæ sitam fecit iritam: uerū etiā causa fuit ut periret. Lacon erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. His amplissimis donis Herodi oblatis: uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cū statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatē nihile esse ducebat, nisi regnū sanguine cōparasset. Itaq; regē adulatione falsisq; de ipso laudibus: & sermonis calliditate circūuenit, maturēq; p̄specto eius ingenio dictus, simul & factus quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nā & rex & oēs eius comites libēter ciuē Sparte

Ant. li.

16. ca.

11.

De Eurycle.

Sparte patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit: fratrumq; inimicitias, et quæadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fâllebatur Alexandrum, olim se et Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo cõmendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, et Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cõfratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum uero, quod regina creatus, et regie uir coniugis, filium priuata mulieris pateret regno succedere, præsertim cum haberet magnâ occasionem Archelau: quæ quidẽ adulescenti uera fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, et de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: et quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoq; regnum eius auferret: quorum cause Eurycles et misereri eos et dolere pariter simulâs etiã Aristobulum ad ea dicenda pellexit: Atq; ita querelis in patrem utroq; deuictis referens, ad Antipatrum secretò discendit: afflicto quoq; insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse firmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrẽ, et ad extremũ necis Alexandri et Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumq; audisset Herodem uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, et lucẽ referre dixit hospitio: Olim Alexandrum exacuissẽ in eum gladiũ, et cõfirmassẽ dextram: uerum scelere tanto fuisse impedimento, quod societatem

tatem facinoris aſſimulaſſet. Alexādrum enim dicere, non bene ſecum Herodem actum putare, quod regnum obtinuiſſet alienum: & poſt matris eorum necem, principatum eius dilacraſſet, niſi etiam de genere cooparet heredem, autumque ipſorum regnum Antipatro ſpurio propinaret. Proinde ſemet Hyrcani manes & Mariannes ultum ire. Nec enim decere ſucceſſionem regni ab huiusmodi patre ſine cæde ſuſpicere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret. Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio, ſine ratione ſe contumelijs affici, patre dicente, ſolus generoſus Alexander, & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori, inuentionibus quoque offendere, ſolique Antipatro indulgentem: ob quæ uelle mori non recuſare, niſi ex uoto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſin eum occidiſſet, primum ſalutis occaſionem fore Archelaum ſocerum ſuum, ad quem facile poſſit effugere: deinde Cæſarem, qui nunc uſque ignoraret mores Herodis, nec enim ſic ei aſtaturum ut antea, patris præſentiam formidando, nec de ſuis tantum criminibus locuturum, ſed primum totius gentis ærūnas, & quod ad necem uſque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delicijs, quibꝰſque actibus parte ſanguine pecunie conſumptæ ſint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ cauſa ciuitatis plagatæ: ibi autem queſturiæ & aui & matris necem, omniaq; ſcelera regis reſecturi: quibus cognitis, nemo ſe iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falſo delatis, Antipatri laudes proſequabatur, illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans, quique adhuc inſidias retardaiſſet. Rex autem nondum præteritæ ſuſpicionis dolore compreſſo, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumq; hoc tempus
nactus

Iocūdus
& Tyrā
nos accu
fati.

Diophā
tus.

Ar's tor
to.

Ar's Eua
ristum.
De Coo
Euareto,

nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iocundo & Tyranno clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motos. Hac denique indignatione successus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quae crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quaedam uelut ad praepositum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sepe falso conscriptis, ad hoc postremo occisus est*. Accito autem castelli praeposito, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quae delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen absolutos asseruari praecipit. Euryclem uero domus suae pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum, datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaeum properat, aususque dicere, quod Herodem recedens ciliasset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesaream accusatus, quod dissentionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, inde fugatur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt. Hoc loco dignum est Coum Euarctum* huic Spartiatae conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille

ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse firmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Ant. li. Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: 16. ca. eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem 12. crederet, iisdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios: Naque ad hanc Aristobulus, quo se periculis inuolueret, quam et socrum habebat et amitam, monitum miserat, ut saluti suæ consuleret, quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata, quod Syleo Arabi nubere cupiens, quæ sciret eius inimicū, occulta illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquā tempestate oppressi adulescentes, nō secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus cōtendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atq; ille ulterius durare non passus, utrumq; filium uinxit, et separatos asservari præcepit. Deinde Voluminium militiæ magistrum, et ex amicis suis Olympum, descripta ferētes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt: uehementer quidem Cæsar in adulescentes exarsit, uerum eius potestatem in filios à patre auferendam nō duxit. Deniq; rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens, si in communi consensu propinquorum suorum prouinciæq; rectorum de insidijs quereret: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret: si uero fugam tantum esse meditados mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cūque Berithum, quod Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium: Præfederalunt autem re- Ant. li. flores, quibus à Cæsare scriptū fuerat, Saturninus et Pe- 16. ca. 13. naius legati, et cū his Voluminius pcurator, itēq; propinqui regis et amici, necnō et Salome et Phcroras, et post hos

Salomes
accusa-
tio perni-
ciosissi-
ma.

Filij He-
rodis uin-
cū.

hos optimates Syrie, præter Archelaum regem: namq; hūc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur quidem illi custodiebantur in Palæsto, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum præsentibus ageret, commouebatur, et insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat. Maledicta uero et probra et iniurias, et peccata plurima in se admixta prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios: et primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit, nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctiq; post cum Herodis emulatione, uel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudea et Syria, suspensa quidem opperiebatur huius tragædiæ finē: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat.

Audacia
Tyronis
inrepat
tis Hero-
dem.

Interea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui et filium habebat, Alexandro assuetum atque amicum, et ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis in postremo circumiens clamitabat, conculcatam esse iustitiā,

iustitiam, ueritatem perijsse, naturam esse confusam, ui-
tamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ de-
lor cōtemptori uite dictasset. Deinde ipsum etiam regem
ausus adire: mihi uero inquit, omnium uideris esse infeli-
cissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siqui-
dem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tres
habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudi-
casti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus
destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile re-
gem optantes. Veruntamē cogita, ne ille quoque militibus
odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim
est, qui non adulescentium misereatur, principum autem
plurimi etiam palam grauitè ferūt. Hæc dicens, simul eos
quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem sta- An. lib.
tim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; tum 16. ca.
alius quidam regalis tonsor, nomine Tryphon, nescio qua 13.
exagitatus insania, semetipsum indicans profilit: ac mihi De Try
quoque Tyro, inquit, iste persuasit, ut occasione tonden- phone
di nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum da- regis ton
tium munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Ty- fore.
ronem eiusque filium, & tonsorem subdidit quæstioni.
Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil di-
ceret, Tyronem uehementius torqueri iussit: tumq; filius
eius, patris miseratione cōmotus, cuncta se regi, si eum sibi
condonasset, indicaturum promisit. Eoq; relaxato, ipsius
occidendi patrem suum habuisse uoluntatem, dixit, impul-
sum ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adu-
lescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, non-
nulli uerum esse firmabant. Herodes tamen, & militum
principibus & Tyrone pro concione accusatis ita in eos
armauit populum: ut ibidem cum eo tonsorem, lignorum
G g & lapide

Filios
suos He-
rodes of-
focari
præci-
pit.

et lapidū ictibus interimerēt. Filios uero in Sebasten mis-
sos, quæ non longo à Cæsarea intervallo distaret, offocari
præcipit: eaq; re mature perfecta, in castellum Alexandriū
mortuos asportari, cū Alexandro materno auo sepeliēdos.
Hic finis quidem Aristobulo et Alexandro uitæ fuit.

De cōspiratione Antipatri cōtra patrē, CAPVT XVIII.

Odiū
omniū
in Anti-
patrum.
An. lib.
37. ca.
32.

Antipatrum uero, cum iam sine controuersia succes-
sionem regni speraret, intolerabile gentis excepit
odiu, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conse-
ruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris
solicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim
Alexandro ex Glaphira filij duo, Tigranes et Alexāder:
itēmq; Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes et
Agrippa et Aristobulus, filieq; Herodias et Mariannæ.
Sed Glaphiram quidem Herodes cum dote sua in Cappa-
dociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit, Bero-
nicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nu-
ptum dedit: qui ut Salomen, quam infensam habebat, sibi
reconciliaret, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam
Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præ-
terea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecu-
nias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam do-
nis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quod
plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largi-
retur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec ac-
cipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibŭsque
nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributio-
nibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter
spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantum-
que illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum mi-
seratione significari. Conuocatis enim propinquis atque
amicis

amicis suis, & pupillis astantibus, cum lachrymis opples-
 set oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quæ-
 dam tristis eripiat, ipsos autem orbitatis misericordia cum
 natura cõmendat. Experiar itaq; ut & si pater infortuna-
 tissimus fui, auus tamen sim providentior, & à quibus post
 me regantur, amantissimos mihi relinquam. Despondeo
 igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri,
 ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Ari-
 stobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbata. Sororem
 uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo mater-
 no prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum,
 neq; uel quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem
 dominum etiam bono regni mei, meorumq; nepotum co-
 pulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quàm pa-
 tres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, effle-
 uit, & puerorũ dexterarum iunxit, benignissimèq; consaluta-
 tis singulis dimisit cõsiliũ. Statim dirigit Antipater, quã-
 toq; dolore affectus esset neminem latuit pupillorũ. Nãq;
 honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat:
 iterũq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri fi-
 lius præter Archelaum etiam Pherorã tetrarcham adiu-
 torẽ habere licuisset. Ad hæc reputabat odiũ suum, & or-
 bitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto ui-
 uentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorũ,
 ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo diri-
 mere sponsalia statuit, & callide quidem patri surripere
 timuit se uienti, acriterq; uigilanti ad suspicandum. Pa-
 lã uero cum supplex adire ausus est, coramq; deprecari,
 ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudũ-
 que regis nomen habere uellet: regni autem substantiã pe-
 nes alios esse. Nec enim posse rerũ obtinere dominatum,

si præter avum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. **Vxores & proles Herodis, N. earumq; cōiugia.** Non namq; regi uxores erant, sed harum septem unde filios suscepit, ipsum Antipatrum ex Dosithe, Herodem autem ex Mariannæ pontificis filia; itemq; Antipatrum & Archelaum ex Marthace Samaritide, filiamq; Olympiadem, quam frater eius Iosippus habuerat; ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnō ex **Al. Rexa manam.** Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoq; alias, * Bosamen & Salomen; unam ex Phædra, & alteram ex **Al. Hel- pide.** Iopide; duasq; uxores sine filiis, cōsobrinam & sororem, & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariannæ. Cum igitur tanta prolis copia supercesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoq; criminationum Antipatri premium fierent. Sed tunc quidem seuioribus dictis eum protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filie Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Iulia uxore Caesaris postulasset, Arabum regi Syleo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. Posteaq; inuitam Alexæ, cuidam ex amicis suis, in matrimonium dedit; eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Naturum autē Mariannes una, sororis filium habebat Antipatrum,

patrum, altera fratris Phaselum. Sic *interempta pupil- ^{Alias in-}
 lorum spe Antipater, et pro sua commoditate affinitati- ^{corru-}
 bus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; mali- ^{pta.} An.lib.
 gnitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia sin- 17. ca.
 gulorum odium uitare non poterat, securitatem sibi ex ter- 3.
 rore querebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam con-
 firmato regi obsecundaret. Quin et mulierum cõflata in
 aula consiliatio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ
 uxor cum matre ac sorore sua, necnon et matre Antipatri,
 multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis fi-
 lias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro
 erat abiecta. Itaq; cum illi inuisæ essent, alias quidem mo-
 rigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur corum con-
 cordiæ: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insinu-
 labat. Cognita uero eius delatione, mulieres (quodq; He-
 rodes agre tulisset) aperto quidẽ cõuentu et familiaritate
 abstinerunt, contra uero et discordare inter se rege au-
 diente simulabant. Cum his adeo colluderet Antipater, ut
 palam Pheroram minime dubitaret offendere, occultos au-
 tem coetus et nocturnas comesationes agebāt: earumq; cõ-
 sensionem fecit obseruatio firmiorem: cū horum nihil igno-
 raret Salome, sed Herodi cuncta nunciarat. Ille autem are An.lib.
 dens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cõiugẽ, quod 17. ca.
 eam præter ceteras accusaret Salome, aduocato cognato- 4.
 rum amicorum consilio, et talia multa mulieris et filia-
 rum contumelias crimini dedit, quodq; Phariseis mercedẽ
 cõtra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset ex-
 pugnatum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram,
 utrum, ait, se fratrem an uxorem uellet optare? Cūq; ille
 se citius uita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus
 quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum

Pherora, uel eius cōiuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquā colloqueretur edixit. Verū ille palām praecepta custodiens, in occulto cū his pernoctabat: metuensq; obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Caesarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eū misit: cunctis quae usui forent, magnaq; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unā portandum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, et Antipatri successor Herodes, ex Mariannae pontificis filia procreatus. Quin et Syleus Arabs itidem Romam, neglecto Caesaris praecpto, nauigauit: de his cū Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autē cū Areta rege suo certamen habebat, cuius et alios amicos interfecerat et Soēmum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato dispensatore Caesaris fauore utebatur etiam in Herodē. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum a Syleo remouit: ac per semetipsam quae Caesar iusserat exigebat. Ille autem cū nihil dedisset, accusabat apud Caesarē Fabatū, dispensatorē esse dicens, nō quae ipsi, sed quae Herodi expedirent. Quibus cōmotus ad iracundiā Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorū Sylei proditor factus est, regiūq; indicauit, quod Syleus Corinthium eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthius iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eū re-
 pertos, unum Sylei amicum, alterū Philiarchū. Qui sub-
 diti quæstioni, magna pecunia Corinthio ut Herodē occi-
 deret,

deret, persuasisse cōfessi sunt. Illi quidem etiam à Saturnino rectorē interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.

CAPVT

XIX.

Herodes autem Pheroræ uehementius imminabat, ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plesteret excogitabat, quia multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam receffit, iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec egrotum, quamuis sepe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis cum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumque Herodis patientia demonstrata est. Nā & uenit ad eum, & humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quiiuit: in diebus enim paucis est mortuus. Quē licet usque ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoque ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam portato, luctum maximum cunctæ genti denunciavit, clarissimæque funus sepultura dignatus est. Unus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum uitæ sortitus est. Transijt An. lib. autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu 17. ca. Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, s. cum regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum.

Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu,

G g 4 quandā

Pheroras moritur.

quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Sylæi consilio: nanque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas questionibus subiecit. Ibiq; tum exclamata aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindictet. Hoc rex initium nactus, persequeretur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; uxoribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancille separatim singula torquerentur, patuit omnium dicta congruere: qua de causa Roman quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans flumen scedere curauisset. Nā sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariannæ eiusque filiis minime pepercisset: ideoq; melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse priusquā regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud fiet?) uoluptatē sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam, post mortem suam regni successorem, sed Mariannes filium scripsisset heredē. Qua quidem in re prorsus

re prorsus cum senectute delirare, si testamento suo standum abitraretur. Se nanque, ut ex eius progenie nemo superesset, curaturum: Quinetiam cum omnes patres, quibus inuasi unquam filij fuerunt, odio uincat: plus tamen cum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablati nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palàm liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uirosum spiritum manusq; habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, et qd Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Dosidem Antipatri matrem, soror eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita Pheroræ, mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pavidus erat, et ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; innocentes metu, ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, et ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petiisse, per aliquem Antiphili collegam: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod accepe-

Antipa-
ter Sa-
maritanus.

rat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se precipitem dedit, ut eo modo probationis et regis uerbera praeueniret. Sed dei providentia, sicut apparet, quae ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in alteram delata partem, periculum mortis euasit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit, (nam casus eam perturbauerat) et quamobrem se precipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absisteret, neque sepulturae quicquam relinqueret. Paulisper tacuit: deinde: quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruatura? Audi rex, et tecum deus testis mihi ueritatis: qui falli non potest. Cum Pherora morituro lachrymans asiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, mulier de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuasum habui, et necare cogitui: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietatem precium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asser propere, meque uidente consuue, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli, et magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, et quae te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert. Rex quidem in matrem fratremque Antiphili contulit questionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumuehientes Alexandri et Aristobuli manes, ipsi

erant

erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à
suspicionibus remotissimas approbationes trahebant. De-
nique etiã pontificis filiam Mariannen, consciam esse ma-
leficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demon-
stratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque penu-
ria coërcuit. Nam quem illa pepererat Herodẽ, patri suc-
cessorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis.

CAPVT. XX.

Post hæc etiam Bathillus, nouissima consiliorum An-
tipatri fides documentis accessit. Nanq; is erat qui-
dem libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est,
aspidum uirus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: ut
si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniu-
ge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra
salutem patris audaciam, uelut operam subcisiuam, habe-
bat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Doli An-
tipatri in
Archela-
um &
Philip-
pum.
Erant autem Romæ in studijs Archelaus, & Philippus,
iam adulescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipa-
ter uelut imminentes spei sue remouere festinans, quasdam
in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degen-
tium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod
multis patrem maledictis caperent, ac de Alexandri &
Aristobuli nece manifeste quererentur, seque accitos esse
grauiter ferrent: iam enim pater eos redire præcepe-
rat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam
priusquam profisceretur, in Iudæa constitutus Antipa-
ter, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur:
patremq; aduendo uitandæ suspicionis causa, fratres pur-
gare simulabat: quedam falsa scripta, quedam uero adu-
lescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem
tempore

tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perneciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuam confunderetentabat indicia, uestem preciosam, uariaq; stragula, poculâque argentea, necnon et aurea comparanda, aliâque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas calaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, et eorum maxima fuit occasio causa Sylei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore cōtectis cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistole uero de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent einunciauit, quamuis inter scelus probatum et ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluptas fuit, per intersectorum fratrum manes obmutescerant.

An. lib. bant. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodque honorifice dimissus esset à Cesare nunciâs.

pi. 9. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præcisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, et alia familiarissime scripsit, et ut reuersionem suâ maturaret orauit. Nam si prosperasset, matris sue quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi

Male f. bi cōficius Antipater do let phero ræ mortem. datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cessarent. Neque tam Pheroram flebat quàm maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea que confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam

quam

quam supra memoravi, statim quidem festinabat: sed postquam in Celendrim delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset. Nanque timere, ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes, et uiscendæ patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro esse utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora et patri causam prauæ suspicionis, et occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum, nec enim præsentem illo quencquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima sollicitudo cum omnes eum deuicarent, nullusq; auderet accedere. Nam et si semper æque inuicis erat odio, tamen ut proderetur, tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, et ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur; id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse depre-

Antipa-
ter ad pa-
trem in-
greditur.

deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua dilu-
lurum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet.
Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, quod à pri-
ma ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Sy-
riæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confir-
matusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius acce-
debat: Cum ille obiecta manu, et capite declinato, exclamabat: Et hoc parricida est, ut me amplexari uelis, qui tot
maleficijs inuolutus sis, corrumpitur impiam caput: neque
me attingas, priusquàm criminibus te exuas. Dabo enim tibi
iudicium et iudicem, qui opportune præsto est, Varium.
Abi, et quemadmodum te purges in diem crastinum medi-
tare. Nam et tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc
metu obstupefactus Antipater, quia respondere nihil po-
tuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater et
uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta
mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem
die rex adhibito propinquorum atque amicorum consilio,
Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo re-
sident, cunctosq; iudices iussit adduci, in quibus erant etiã
serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui
ab ea literas ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quo-
niam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum ue-
nias, nisi aliquod auxilium à Cesare impetraueris. Itaque
his unà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq;
pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne
quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ
præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille
autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varium locu-
tus est: Quod et tu Vare, et quiuis iustus iudex, Anti-
patrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor au-

Herodes
apud Va-
rū accu-
sat Anti-
patrum.

tem

tem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. At quin hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quod erga tam sceleratos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosq; Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus emulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod adolescens & successor meus futurus esset, maxime securitas querebatur. At uero hic adolescentulus, belua, patientia mea supra quàm satis erat expletus, in me sacietatem suam profudit, eiq; diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauiter tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est: quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filiis, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego ille contra me filios iritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi præcenta talenta: quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendauimus. Aut quid illi tantum scelcris, quantum Antipater admisit, quòdne de his habui tale iudicium, quale demonstraui huius insidias? etiam approbo, qui ausus est aliquid parricida, rursusq; ueritatem dolis sperat obtegere: quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui,
et quàm

et quàm sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuum Alexandrum cauere, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, et circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic somni mei custos erat, et securitatis dator, qui consolaretur somniū peremptorū, et uiuentiū fratrum beneuolentiam diiudicaret. Hic propugnator et satellites meus. Cum eius calliditas Vire in mentē uenerit, et quemadmodū singula simulasset, uix me credo uiuere, tamq; graue insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quedam excitat contra me domum meam, mihiq; amicis mihi semper infensi sunt, ego quidem factorum iniquitatem flebo, et mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolaus autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatore me habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataq; mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret, tanti sceleris cogitatio, cœlestem latere iudicē omnino non posset, qui ubique præsto esset, et cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tu seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus.

Respon-
det Anti-
pater.

minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem?
Si autem omnium hominum perditissimus essem, inma-
nisq; bestie animum gererem, certe mansueti patris be-
neficijs uincerem: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, tota-
que filijs anteposueris, uiuissque regem declaraueris, alio-
rumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum.
O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam,
quam longo labori tempus magnūq; insidiantibus spa-
tium præbuit. Sed tamen tibi pater tuisq; rebus abieram,
ne Sylius tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis
est pietatis, et princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris
amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas,
fictis in me criminationibus ueriores: hisq; me defendo.
Hæc affectus erga te mei argumenta certissima recorda-
re, quàm ingrate hinc nauigauerim, latentes in regno con-
tra me inimicitias non ignorans. Tu pater inuitus me per-
didisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidie.
Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil
usquam parricida perpeßus. Sed nondum me hoc argu-
mento diligas. Nam et apud deum, et apud te pater, cõ-
demnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor,
ne aliorum tormentis fidem habeas, in me feratur ignis,
per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne par-
cas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum
expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu
uociferans, et omnes alios, et Varum ad misericordiam
prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fletet, ira-
cundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem
Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfa-
tus, et misericordiæ spem abstulit, et atrocissimā accusa-
tionem instituit, cuncta quidē regni maleficia illi ascribens:

H h

maxime

Proferit
Varo ue
neuuni.

Epistola
Agmes
ad Anti
patrum.

maximè uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectus esse demonstrans, etiam superstitibus cum insidiari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimine exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisque regis amicis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis exprobratis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius eloquutus, quam, deus testis est innocentie mee, silensque iaceret, uenenum petit, idque alicui damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoque statim mortuo, quedam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cesari scripsit. Posteroque die inde discessit. Nihiloque minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis sue nuntios ad Cesarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam uenerat, epistolas ferens alicuius Agmes nomine, ancille Iulie: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistolam inter litteras Iulie repertam, clam ci beneuolentie causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed omnes ab Antipatro erant fecte: isque Agmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem muliercule ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori sue minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola et que in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio,

gatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset compressus, quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quominus ab eo sumeret omnium causa supplicii: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Agmetamen ancilla, et in Salomen factione conflata, dedit literas ad Cæsarem: ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit ex Archelao et Philippo natu maiorem. Nam et hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, et uxori eius ac filiis, itemq; amicis et libertis, propè quinquaginta, ceterisq; omnibus agrorum et pecuniarum nō parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis bonorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

CAPVT XXI.

MOrbus autē ingrauescebat, quod eum senectus pa-
riter ac moeror urgeret: et annos iam septuaginta-
ta natus esset: et filiorum cladibus animum adeo habebat
afflictum, ut nec in bona uoletudine quicquam iucunditatis
admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod
Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed
cum ipse cōualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calami-
tates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ci-
uitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uideban-
tur: et propterea per omnem gentem maxima gloria præ-
dicabantur. Iudas filius Sepherci, et alter Magnali Ma-
thias. Hos non pauci adulescentium sectabantur, cum le-
ges exponerent, et in dies singulos puberū exercitum con-
gregabant. Qui cū regē audissent moerore ac morbo tabe-
scere, apud notos loquebantur, opportunū iam tēpus esse,

H h 2 ut deus

ut deus uindicaret, fabricatâque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eâmq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, et animam immortalem, et bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes, et sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm uirtute desungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adulescentes conamen adorti sunt: ipsoq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crasis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscebant. Quare statim regis duci nūciata, nō parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: et propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patriæ responderunt. Cum uero, quid exultarent tantū, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asscruerunt. His itaq; rex cōmotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atq; in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, et quod occasione legis patriæ quedā maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autē metuens, ne per multos questio iret, precabatur, ut primū facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur

exoratus,

exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cū sophi-
 stis uiuos incendit. Et reliquos qui unā comprehensi sunt,
 obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius cor-
 pus morbo occupatum uarijs doloribus deferebatur. Nam
 febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolera-
 bilis habebat omnem corporis superficiem. Asiduus autem An. lib.
 uexabatur colli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis 17. ca.
 uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoq; 9.
 testiculorū uermiculos generans: ac præterea creber anhe-
 litus, & irrupta cum suspiria membrorumque omnium cō-
 tractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, pœ-
 nas eas esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum
 tot uitiorū cruciatibus luctaretur, uitæ tamē cupidus erat,
 & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Ior-
 danem trāsgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur:
 que in lacum feracem bituminis, que Asphaltitis uocatur,
 effluentes, pro dulcedine potui sunt: ubi autē corpus eius,
 quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in arcem ple-
 nam demersum ita dissolutum est, ut etiā lumina quasi mor-
 tuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum cura-
 bant, ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. De-
 sperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas,
 multāq; pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit.
 Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili
 correptus, & penè ipsi morti imitebatur, factūque ne-
 pharium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni
 Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromum, cō-
 cludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexandro ma-
 rito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortē meam festis gau-
 dijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri po-
 tero, & præclarissimos honores sepulture assequi, si que

præcipio feceritis: Hos viros qui habentur in custodia, cū
 animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut
 etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illachry-
 met. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam mi-
 serat epistolæ sunt allatæ, quibus Agmen ancillam Iulie
 iussu Cesaris interemptam, et Antipatrum morte dam-
 natum esse, indicabatur. Quin et si pater eum in exiliū
 dare mallet, id quoque permississe Cesarem, scriptum erat.
 Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, dolori-
 busque rursum uictus (nam inedia tussisq; pariter uiolen-
 tia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque
 malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere cō-
 sueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret,
 tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero A-
 ciabus consobrinus eius accurrisset, manūque continuas-
 set, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus
 An. lib. esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fidu-
 17. ca. ciam repetit: letusque iam custodes, promissa etiam pecu-
 10. nia, rogabat, ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum
 princeps non solum ne fieret, obstitit, sed etiam regi uelo-
 citer nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quā uires
 egrotantis ualebāt, cōtinuo satellitibus missis, occidit An-
 tipatrum: mortuūq; sepeliri præcepit in Hyrcanio. De-
 inde rursum corrigi testamētum, et successorem quidem
 Archelaum natu maximum Antipatri fratrem scripsit, te-
 trarcham uero Antipatrum. Post interitum autem filij, quin-
 que diebus exactis, moritur: annos quidē trigintaquatuor,
 ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero
 et septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in
 alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis
 alius. Regnum enim quod priuatus sibi quesierat, tanto
 conserva-

conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autē domesticis infeliciſſimus fuit. Salome autem, antequam reſciret mortem regis exercitus, cum marito progreſſa, uinctos abſoluit, quos occidi mandauerat: ipſum dicens mutaſſe conſilium, & unumquenque iuſſiſſe domum dimitti. Atque ita poſt hos abeuntes, militibus indicatur. Qui-
 bus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud
 Hierichuntā collectis, Ptolemæus anuli regis cuſtos, quo
 ſignare ſolitus erat, & fortunatum illum eſſe coepit dicere, & multitudinem conſolari. Relictāq; ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo ſucceſſorem ſuum fouerent. Deinde poſt epistolam teſtamentum legebat, in quo Philippum quidē heredem Trachonis, proximārumque regionū: tetrarcham uero, ſicut ſupra diximus, Antipam: regem autem Archelaum ſcripſerat: eidemque anulum ad Cæſarem ferre mandauerat, aſſignatāque regni adminiſtrari noticiam. Omnium nanque diſpoſitionum ſuarum dominum, & confirmatorem Cæſarem eſſe uoluit: cætera uero ſeruari iuxta ſuperius teſtamentum. Quo perlecto, conſeſſim clamor ſecutus eſt omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populos adcuntes, ſuāque promittebant, deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad ſepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autē munificentiae prætermiſit Archelaus, ſed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroque diſtinctus, thorax autē purpura uariatus, corpusque ſuper eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impoſitum. Corona uero deſuper aurea, ſceptrumque ad dexteram, & circa lectum filij cū propinquis. Præterea ſatellites agmēq; tetrarchicū, Germaniq;

Pompa
 funeris
 Herodis
 & ſepultura.

et Galatæ uelut ad bellum instructi, omnes antecedeabant. Cætera nero militum manus armata, ducēsque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autē serui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO Liber secundus.

De successoribus Herodis, & ultione directæ aureæ Aquilæ.
CAPVT PRIMVM.

An. lib.
17. ca.
11.

VRBARVM AVTEM NO-
uarum principium fuit Archelao Ro-
mam proficiscendi necessitas. Diebus
enim septem in lugendo patrem con-
sumptis, epulisq; ferialibus prolixè po-
pulo exhibitis (Hic autem mos apud
Iudeos necessario multos ad inopiam redegit: Nam qui
eum neglexerat, impius estimabatur) candida ueste indu-
tus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus
à plebe, ipse quoq; in excelsò tribunali, solioq; aureo resi-
dens, humanissime iulguſ admisit: eisq; et quod sepulturâ
patris sedulo curauissent, gratias egit: et quod sibi quasi
certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum scita-
men, ait, non potestate solum interim, sed etiam ipso regis
nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata
succesſio, qui etiam testamento rerum esset omnium do-
minus cōstitutus. Idcirco enim se apud Hierichuntâ uolūta-
ti exercitus restitiſſe, cū sibi diadema uoluisset imponere.
Cæterum

Ceterum alacritate ac beneuolentia, æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiumque sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnus tentare petitionibus cœpit. Nanque alij tributa leuari, alij uestigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci, nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuque iusto et planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrijs interiisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiciendum, aliumque pietate præstantem, magisque piurum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat: metuens, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad templum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus perturbarunt, et alijs post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt. Neque si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud

Iudeos Pascha uocitatur, plurima uictimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni querentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populū morbus iste corrumperet, cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: cōtra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum icibus interfecit. Saucius uero chiliarchus uix elabitur. Et illi qui dem statim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitēsq; per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propè ad nouem milia hominum occidūt: reliquam uero manum per muros proximos deiecerunt. Præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquēque ut domum recederet, admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abire, ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itēque rerum familiarium curatore. Vnā uero egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filij, genēque, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certauero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudeam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quē ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Ar-

Alias
3000.

Nauigatio
Archelai.

fit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum
 manere pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea
 uero quam sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, An. lib.
 hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in 17. ca=
 Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; principibus, pi. 13.
 itémq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum di=
 scutere conabatur, & arces occupare tentabat. Nō tamen
 immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in
 obseruando singula quæque perscuerabant, causam custo=
 die magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Cum hoc
 autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore supe=
 rius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex
 ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm mul=
 ti alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fo=
 re promiserant. Ducebāt autem secum matrem, fratremq;
 Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem pro=
 bata, nonnihil uidebatur esse momenti. Nanque illi fuerat
 amicorum charissimus. Oratori autē Irenæo propter dicē
 di acrimoniam plurimum cōfidebat: unde etiam qui se mo=
 nuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamē
 ti uoluntate cederet, audiēdos esse non censuit. Romæ uero
 migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorū, qui=
 bus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes
 suiq; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu ad=
 ministrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem ha=
 bere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Ar=
 chelaū per epistolas accusauerat apud cæsarem, Antipam
 uero multum laudauerat. Itaq; digesta crimina, Salome &
 cæteri, qui cū ea sentirent, Cæsari tradiderūt: & post eos
 Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisq;
 anulū per Ptolemæū rationesq; administrationis intromisit
 ad Cæsa=

Antipa-
ter pro
Antipa.

ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicrentur, ubi et regni magnitudinem, multitudinemq; redituam animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numeroſam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia ſua natam Caium ſedere iuſſit, filium adoptiuum: atq; ita partibus proſequendi copiã dedit. Igitur Salomes filius Antipatri (nanq; is erat orator acerrimus eorum, qui aduerſabantur Archelao) accuſationem propoſuit, inſimulans Archelaum, quaſi uerbis quidẽ de regno uideretur contendere, re autem uera iamdudum rex eſſet effectus: et apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quẽ iudicem ſucceſſionis expeſtare noluiſſet. Nã poſt Herodis mortem, quibuſdam ut diadema ſibi imponerent, ſubornatis, regis cum more in ſolio aureo reſidẽtem, partim ordines militiæ permutaſſe, partim condonaſſe promotiones: et inſuper his omnia annuiſſe populo, quæ uelut à rege impetranda petiſſet: maximorumq; reos criminum, quos pater ſuus uinxerat, abſoluiſſe: qui cum iſta feciſſet, modo regni umbram à domino poſtulaturus ueniſſet, cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet, ut non rerum ſed uocabulorum dominum eſſe Cæsarem demonſtraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris aſimulaſſet, obijcebat: cum interdum quidẽ perſonam componeret in mœrorem, noctu uero ad comeſationes uſque potaret. Denique ſeditionem uulgi ex hac indignatione conſlatam eſſe dicebat. Totius enim orationis ſue uires, eorum multitudine qui circa templum cæſi fuerant, aſtruebat. Hos enim ad diem feſtum quidẽ ueniſſe: ad hoſtias uero, quas ipſi maſtandas uenerant, crudeliter eſſe iugulatos: tantumque in templo funerum eſſe congeſtum, quantum nullum ab externis illatum bellum

bellum implicabile congefisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse iussum, nisi cum sanæ mentis inops erat, anima deterius egrotante, quàm corpore; & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit. Nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suasores aduersarios demonstrauit. Secundum uero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum saperet, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret, elegisse: qui per quem constitui deberet, non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accedit ocyus. Quo perbenigne à Cæsare erecto, eo quod paterna quidē successionē dignus esset, ostendit: certum uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oportet

teret constitui successorem, an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos
& Sabinianos.

CAPVT II.

An.lib. 17. c. 4. **S**Ed antequam de his quicquam statueretur à Cesare, mater Archelai Marthace, morbo correpta moritur. pi. 14. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nunciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum, cohortibus, unam in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymā uenisset, causas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiā seruorum suorum multitudine, quos etiā omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septē diebus exactis rediens, ex eorum numero uocabulum nata, non religionis sollemnitatis populum sed indignatio congregauit. Denique concursus infinite multitudinis ex Galilea, itēque Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem positus regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum uersus, tertiāque in occiduo prope regiā tractu, circumsessosque Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus,

tus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, ut quàm mature ferret auxilium, quasi laniandam cohortem, si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissima castelli turri, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognomine, quem Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis, ut in hostes iruerent, signum dabat. Nam præ timore quibus ipse præerat, descendere nullus audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum uolant, uehementiq; cū Iudeis pugna cōfligūt. In qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabāt. Postea uero quàm multi Iudei porticibus occupatis, à uertice sagittis eos appetebant, plurimi cōtereabantur: & neque ex alto iaculātes, ulci sci facile poterāt, neque cominus dimicantes ferebant. Ab utrisque tamē afflictis succendunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabile. Ibiq; tum multi flamma subito cōprehensi, aut ea consumebantur, aut in hostes desiliētes ab ipsis occidebātur, alij retrorsum cedentes præcipitabātur ex muro: nonnulli desperata salute, incendiij periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex moenibus obrepēdo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore deiectis, thesauro dei defensoribus destituto, manus milites attulerunt, & quadraginta ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, congregauit Sabinus. At Iudeos multo plures, magisque pugnantes, tam uirorum quàm opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia. Hisque

Rufus &
Gratus.

que Rufus & Gratus præpositi, unus peditum rector, at uero equitū Rufus: quorum uterq; ui corporis atq; prudētia, etiam si nullam manū obedientem haberent, magnū tamen momentū belli Romanis addidissent. Itaq; Iudei quidem instare obsidioni simul, & castelli mœnia tentātes, & ad Sabinum clamantes, ut nullo impediēte discedere: habituros tanto post tempore patriā libertatem. Sabinus autē quāuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxiliū Vari sperās, obsidionis periculū perferēbat. Eodē tempore per Iudeam plurimis locis

An. lib.

17. ca=

pi. 15.

tumultus erat, multosq; ad regni cupidinē tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, cōgregati, armisq; instructi cum

Al. Alci-

biades.

regalibus decertabant. Quibus* Aciabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinādo. Inferiori autē Galilæa, Iudas filius Ezechie latronū principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentie cupidos manus mouebat.

Simon

pastor q

dam.

Trans flumen quoq; Simon quidā, ex regalibus seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus, quos congregauerat, ipse circueiens, & apud Hierichūtā regiā, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit: facili sibi prædam ex incendio comparās. Omnēsque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus legionū rector, ex Trachone sagittarios, itēq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidē in pugna multi cōsumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit,

uenit, ardua ualle fugientem, & ex trāsuerso percussum in
 ceruice deiecit. Incensæ sunt autem, & quæcunq; Iordani
 proxime fuerunt sedes regiæ, apud Betharantes, quorundā
 aliorum manu cōflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pa
 stor quidam, cui nomen erat Athongcs, regnum affectare <sup>De quo-
dā pasto
re Athō-
ge.</sup>
 ausus est, quod ut speraret, ui corporis animæq; fiducia
 mortem cōtemnentis impulsus est, ac præterea fratrum si-
 bi similium robore, quorum singulis tanquam ducibus &
 satrapis attributa manu armatorum, ad incursus utebatur.
 Ipse autem ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum
 quidem etiam coronam sibi imposuit. Non paruo autē post
 tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occi-
 dendo præcipue Romanos, itemq; regios, perseuerauit: cū
 nec Iudeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod
 ferens uenisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathun-
 tem, compertum Romanorū agmen obsidere, qui frumen-
 ta cohorti atque arma portabant. Vbi Arium quidem cen-
 turionem, & quadraginta fortissimos iaculis confecere.
 Cæteri uero in periculo constituti similia sustinendi, auxi-
 lio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in
 hunc modū contra indigenas, itēq; alienigenas per omne
 bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi
 sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uero, qui eta-
 te sequebantur, in manus Grati ac Ptolcmæi delati. Nam
 quartus Archelao pactione cōcessit. Sed hic finis eos post-
 ea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflā-
 mabant Iudeam.

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos.

CAPVT III.

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, Ant. li.
 toti cohorti metuens, opem his ferre properabat. 17. ca.
 itaq; cū duabus reliquis cohortibus, & quatuor alis equi- 16.

I i tum,

tum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berithijs etiam, cū per eorum transfret oppidum, mille et quingentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætra manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias, Aretas rex Arabum, non cū exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galileam, quæ Ptolemaidis propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox et aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit: et Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit incolas uero eius scrutatio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinent, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad uicum positis, qui appellatur Aroti, Ptolemæi possessionem propterea direptam à barbaris, et ab amicis Herodis, qui Ptolemæo infensi erant, inde ad Saffo progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repletos, fuerant depopulati. Cædis autem, ignisq; plena erant omnia nec prædæ barbarorum quicquam obstabat. Exusta est autem Emaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudeorum castra disiecit: et alij quidem per agros abire fugientes: qui uero intra ciuitatem debebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conseriebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cū dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosippus, Archelai consobrinus, et cum Grato Rufus agentes exercitum regium, et Sebastenos, et ex Romana cohorte milites

lites ornatus habitu consucto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus, per agros dimisit exercitū: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autē circa Idumæam supercisse decē armatorū milia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxiliātium more uti militiā, sed pro sua libidine, & supra quā ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquā in manus ueniretur, Aciabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At illi cum ignouisset cæteris, nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) supplicio subiugari præcepit, quod omnino contra regem suum arma accepissent. Varus autē hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eadēque cohorte, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam redijt.

De Toparcho Iudæorum instituto.

CAPVT IIII.

Romæ autē Archelao alia rursus cū Iudeis causa cō Ant. li. flata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati 7. cap. exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui uenerant: astantibus unā cum populo qui Romæ degerent, octo milibus Iudeorum. Itaque conuocato à Cæsare optimatum Romanorum, amicorum concilio, in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium, admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudeorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem

amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum Archelao stare propter odium, atque inuidiam recusabāt, & dum accusatoribus confici pudore Caesaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo, duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere, quanam contra leges fecisset Herodes: primum nō se regem, sed omnium qui usquam fuissent, tyrannorū crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormenti solum eū lacerasse corpora subiectorum, sed etiā gentis suæ ciuitatibus deformatis, exteris ornauisse populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tāta egestate simul ab eo, atq; iniquitate repletā, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quā omni æuo maiores sui, postquā ex Babylone discessere, perpeşi sunt, Xerxe tunc regnante, ad discordias concitati. Verum se tamē ad hanc mediocritatem, & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariā acerbissimæ feritatis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent: nihil morati, & unā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent: Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, ex cæde trium milium ciuiū regni sumpsisse primordia: & quia principatū meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse: Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli le-

ge cu=

ge cupere uulneribus excipiendis ora præbere, atque ab Romanis precari, ut Iudeæ reliquias misericordia dignas existimarent: nèue quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suā cōiugi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: Hoc enim modo probatum iri Iudeos, qui nunc ueluti turbulenti, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire. Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset cōtrà Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erāt proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturæque regibus uix pareret. Vnā etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidē partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post mediam regni partem sub toparchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignū præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam, in duas tetrarchias diuisit: duobusque alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram illi qui cū Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, et Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero et Trachon, et Aurantius, et quedam partes domus Zenonis, circa Iamniā uicum, Philippo destinatae sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabāt. Archelai uero toparchia Idumæa, omnēque Iudeam, et Samariam habebat: quarta tributorum parte leuata, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret, ei traditæ sunt. Stratonis pyrgus, et Sebaste, et Ioppe, et Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam et Gadaram, et Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, qua-

dringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iammæ dominam, & Azoti, & Phasclidis, idem. Cæsar constituit: regiâmq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta reditus colligebatur. Domum uero eius toparchie subiugauit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditio falsoq; Alexandro eoq; deprehensio.

CAP V T V.

Ant. li. **I**Nterea quidam Iuuenis natione Iudæus, apud aliquem
 17. ca. libertinum Romanorum, in Sidoniorum oppido educa-
 18. tus, illum se format similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quædam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos se felle-
 rat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore questu cummulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. Erat postremo delatus in Dicearchiam: multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planèque nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes
 etiam

etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocūque ferebatur, conueniebat. Tanta nanque dementia multos cæperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi sp̃e nonnihil indulgendum putauit: & Ladum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adulescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime autem, ubi corporis eius duritiam, & scruiilem formam considerauit, intellexit omne commentum. Satis autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiectos. Itaque Ladus quidem ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore, si tanta fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui forme sue similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quantæ uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uero eius interfici iussit. Melius autem sumptuū detrimentum, pro amentię pretio satis esse indicauit.

Proditur
dolus.

De Archelai exilio.

CAPVT VI.

Ant. li.

TOparchia uero suscepta, memor discordiæ superioris 17. ca.
Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus 19.

Ii 4 bus

bus crudeliter abusus est. Nonôq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarē missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam, Gallie ciuitatem: patrimonium uero eius, thesauris Cæsaris adiudicatur: Quem quidem, priusquam euocaretur ad Cæsarem huiusmodi somnium uidisse commemorant: Nouem aristas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates, Chaldeorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, cōsulerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essæus genere, dixerat Aristas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illū esse tot annos: quot significasset numerus aristarum: uarias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisque auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam dicendā est euocatus. Dignum autem memoria, dixi etiam coniugis eius Glaphiræ somnium, Archelai filie Cappadocum regis, referre: Quam cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortē Iubæ regi Libyæ nuptam, eoque defuncto domum reuersam, domiq; apud patrē in uidiuitate degentem. Toparches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accēsus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore, postquam in Iudæā redijt, uidere uisa est instantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cōtenta, rursum ad meos penates reuerteris auidissima uiri tertij, & qd̄ grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. E quidē non disimulabo cōtumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix biduū superuixit.

De Simo=

Interpre-
ratio so-
mnijs.

Igitur Archelai finibus in provinciam circumscriptis, Antiq.
 procurator equitum apud Romanos Copinius missus lib. 13.
 est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, ca. 1. 2.
 Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis argueba-
 tur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pen-
 dere paterentur, dominosque post deum ferre mortales.
 Erat autem propriæ sectæ sophista, nulla in re similis alijs.
 Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Ho-
 rum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, ter-
 tium uero, quod etiam probabilius habetur, Essæi co-
 lunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore ta-
 coniunctissimi: & qui præter cæteros uoluptates quidem
quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neque
 cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Ita-
 que nuptias quidem fastidiunt, alienos uero filios, dum ad-
 huc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis haben-
 tes, suis moribus diligenter instituunt. Non quia coniu-
 gia uel humani generis successionem censeant perimen-
 dam: sed quia cauendam putent intemperantiam foemi-
narum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes.
 Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud
 eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias
 alteri alterum opulentia præstare: legemque sibi dixerunt,
 ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio
 publicarent. Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas,
 uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultati-
 bus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium.
 Probro autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus
 fuerit, munditijs corpus abstergere: quoniam squalorẽ de-
corem putant, dummodo semper in ueste sint cãdida. Desi-

Essæorum
dogma-

gnatos autem communium rerum procuratores habet, et ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: et aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quia cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta ceteraq; usui necessaria tucatur. Amictus autem cultusq; corporis, omnibus pueris, in metu et sub cura magistri agentibus par est. Nec uero uestitū siue calceos mutant, nisi aut omnino concisis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uedunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quauis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil prophani loquuntur, sed ei patria quædā uota celebrant, quasi ut oriantur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unum congregantur: linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmēto singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebratur

lebrctur oratio . Post finem quoque prandij uota repe=
 tunt . Nam & cum incipiunt & cum desinunt , quasi da=
 torem uictus , deum laudibus canunt . Tunc ueluti sacris
 illis depositis uestimentis usque post meridiem , ad opera
 se conferunt . Similiterque indercuer si cœnant , confeden=
 tes etiam hospitibus , si quos fortasse interuenisse repere=
 rint . Neque uero clamor unquam tectum illud , neque tu=
 multus inquietat : cum etiam loquendi ordine alijs alij ce=
 dant : eorumq; silentium , extra tectum constitutis , arcanti
 quoddam uideatur horribile . Cuius quidem rei perpetua
 sobrietas causa est , quodque apud eos edendi aut potan=
 di modus saturitate diffinitur . Sed quamuis aliquarum re=
 rum nihil sine præcepto faciunt curatoris , tamen in his
 duobus , hoc est in iuuando & miserendo , sui iuris sunt .
 Nam & subuenire dignis , cum opus est suo arbitrio cuiq;
 licet , atque indigentibus alimenta porrigere . Sanè co=
 gnatis dare aliquid sine curatoribus , interdictum . Idem
 iracundie moderatores iusti sunt , indignationem cohi=
 bent , fidem tuentur , paci obsecundant : & omne quod
 dixerint , iureiurando fortius habent . Ipsam autem iusiu=
 randum quasi periurio deterius uitant . Iam enim mēdacio
 condemnatiū arbitrantur , cui sine deo non creditur . Sum=
 mum autem studium ueterum scriptis adhibent : ea maxime
 inde , quæ animæ & corpori expediāt , eligentes . Hinc illis
 morborum remedia , stirpes medicæ quamq; uim propriam
 singuli lapides habcant , à rimantibus conquiruntur . Sectæ
 uero sue studiosis non statim cum eius una collectio : sed per
 annum integrum extrinsecus commoranti cuiq; eundem ui=
 ctus ordinem tribuunt : dolabram quoque , & quod predi=
 ctum est perizoma , & albam uestem tradentes . Cum ue=
 ro processu temporis experimentum continentie dederit ,
 accedit

accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuietum assumitur. Post ostensionem quippe cōtinentiæ, duobus annis alijs mores eius probantur. Cūque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quā incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiā, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quinimo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei, quenquam posse ad principatus potētiam accedere. Si uero ipse ceteris præsit, nunquam abuti, nunquam se abusum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque uelut ambitioso aliquo ornatur reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs cōsecrarios celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quā ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum iri similiter dogmatis sui libros: angelorum nomina his quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte cōsumitur: Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatū cibum potest. Herbas uero pecudum more decerpens, & fame exesus per mēbra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, & extremum spiritum

ritum agentes, receperūt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerant, pœnas luisse censentes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legiseri est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & plurimum, quorumque decreto reprobabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pri die præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere præsumunt, imò nec aluum purgant. Alijs autẽ diebus fodientes foueam uno (uerbi gratia) pede altam, * ekai illi cum illa dolabra, quã tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant, reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: Et nempe cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur: Decernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimatur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autẽ quam longissime, ita ut plurimi eorum usq; ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet uictus: quod eis nimirũ accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt autem etiam

etiam aduersorum cruciatus, siquidem uincunt firmitate cōsiliij. Mortem uero, si cum decore obcunda sit, iudicant etiā immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones et ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt cōpelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, et eis qui tormenta admouerant, illudentes, constantes animos cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiāque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, et de aethere subtilissimo cōmeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuatae uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita illico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonis concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfruitio: Illic quippe esse regionem, que neque imbris, neq; niuib, neq; aestibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, et leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca et hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heros et semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborū autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiā cruciari quosdā cōmentati sunt, Sisyphos uidelicet,

videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animantes existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitia: bonos quippe fieri in huius uitae conuersatione meliores, per spem bonorum: etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari aestimantium: quoniā & si in huius uitae spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Essæi de diuinitate animæ philosophantur. Planè illecebram inuitabilē eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adherentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio cōsequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegiū, cibos quidē & mores legumq; similia cū prioribus habens: distat uero opinione coniugij. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionē scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs arbitrātur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturū confestim genus humanum fore. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione cōueniunt, ut per trienniū explorent ualitudinem foeminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscūt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quia non uoluptatis nuptias, sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duo autem priorum quasi ordines sunt: Ex quibus Pharisei dicuntur, Qui sint Pharisei qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut εἰς μακρόν & deo uersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere,

Qui sunt
Saddu-
cei.

gligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis *ἐιμαρμένῃς*. Animam autem quidem omnem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, id est, secunda collectio, *ἐιμαρμένῃς* omnisariam negant: & deum extra omnem mali patrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrum unumquodq; coniungi. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & cōuersatio eorū circa externos ihumana. Hæc sunt quæ de Iudeorū philosophis dicenda repperi: Nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati regimine.

CAPVT VIII.

Ant. li.

19. ca.

5.

Ab Iulie

Archelai regno in ordine prouinciæ iam decedente, reliqui, id est, Philippus & Herodes qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebāt. Salome enim moriens, Iuliæ Augusti cōiugi, regionem quam rexe-
rat, & Iamniam, & in Phaselide Palmeta testamento reliquit. Delato autē ad Tiberium* Liuiæ filiū Romano imperio post mortē scilicet Augusti, q̄ præsuit rebus annis septē & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manētes in tetrarchijs suis Herodes scilicet ac Philippus: hic quidē iuxta fontes ipsos, de quibus iordanis flumen exoritur, in Panncade condidit ciuitatem, quam Cæsaream uocitauit: aliamq; in inferiore Gaulonite, quam Iuliadem nominauit.

Ant. li.

19. ca.

5.

Herodes uero in Galilæa Tiberiadem, in Beroëa autem cognomine Iuliæ. Missus autem à Tiberio in Iudeam Pilatus: qui cum curandam accepisset regionem, nocte intē-
pesta

pesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris,
 que res post triduum grandem inter Iudeos suscitauit tu-
 multum: nam qui aderant stupore permoti sunt: quasi iam
 profanatas leges suas uiderent. Nullum enim fas esse dicunt
 collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum
 qui in ciuitate erant, subito etiam de agris multitudo con-
 fluxit. Euntés autem ilico Cæsaream ad Pilatum, intentissi-
 me deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagi-
 nes, & eis iura patria seruarentur. Pilato autem suppli-
 cantibus abnuente, circa domum eius proni corruerant:
 & immobiles quinq; diebus continuis noctibusque mansere.
 Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno
 conuocat multitudinem Iudeorum, quasi qui eis uellet da-
 re responsum, cum subito milites accepto signo (.sic enim
 iam fuerat pręparatum) armati circumsteterunt Iudeos:
 circumdataque triplici acie, Iudei quidem stuporis erant
 pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus de-
 nuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris
 susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudei
 autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt, &
 ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociferan-
 tes uniuersos se interfici magis uelle quàm legem profa-
 nari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demis-
 ratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri.
 Deinde uero conturbationem alteram commouebat: Est
 apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad
 inductionem aquarum fecit expendere: erat autem indu-
 cenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi orie-
 bantur querelę: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam ue-
 nerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem
 pręuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit

armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti. Præcepitq; ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudei: quorum multi quidem perierunt plagis, multi uero se inuicem trucidantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem nõ suscipiente accusationē, residēs Romæ ad aliquorum quidē potentium notitias ambiebat. Maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus cum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celesriter illum mortuo Tiberio dominũ cunctorũ uidere. Hoc cum quidã de familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur.

De.C.
Caligula.

Sed defuncto eo, post regnum annorum duorũ, & uigintitrium dierum, succedēs in imperium C. Cæsar, absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiã Philippi (iam enim iste decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset

An.lib. autē in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates

19. ca. per inuidiam suscitauit. Iritabat autē eum maxime in spem

14. regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicēs, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: Nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illũ ex tetrarcha eodē honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpatus, ad Hispaniam fugit: secutus

secutus cum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius. C. Caesar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispaniam peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside. CAPVT IX.

CAius uero Caesar, intantum cõtumeliose abusus est An. lib. fortuna, ut etiam & dcum se putaret, & uellet uo= 18. ca. cari. Patriam quoq; suam multorum nobilium cæde trun= 15. cauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymas direxit, præciens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susci= perent Iudæi, cõtadicẽtes quidem ex his interficeret, re= liquam uero multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidẽ, cum tribus cohori= bus, multisq; de Syria auxiliatoribus properabat in Iu= dæam de Antiochia. Iudæorum uero quidã non credebant fame prelium nuncianti. Qui uero credebant, nihil de resi= stendo poterant cõminisci. Celeriter autẽ in omnes perua= dit metus, nã iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est Situs Ptole= autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno composita: maidos. circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexa= ginta stadia disseparatis, sed ad Galileam pertinentibus: à meridiano autem Carmelo, qui abest stadijs centum uigin= ti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant etiam incolæ scalam Tyriorum: & hic autem di= stat stadijs centum. Ab ea autem urbe, quasi ab duobus stadijs, præterlabitur fluuiolus, quem uocant Beleum. exiguus prorsus: cui propè est sepulchrum Memnonis, ha= Sepul= bens iuxta se centum ferè cubitorum spatium continen= chrũ Me= tem, sed admiratione dignissimum: Est enim species uallis mnonis. rotũdæ, uitream emittens arenam: quam cum exhauserint

multæ naues, pariter accedentes, locus hisdē rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illic de circumstantibus supercilijs arenam istā, utiq; communem. Locus autē metalli, statim metalla in utrum quæ suscepserat, mutat. Mirabilius quoq; mihi illud uidetur, quoniā iā conuersæ arene in utrum, quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in cōmunem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidē illius natura talis est. Iudei autē cū mulieribus et filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium et precum inflexus, exercitum quidē et statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galileam, et conuocans in Tiberiadem tam populum Iudeorum quàm omnes eorum nobiles, et uim Romani exercitus cœpit exponere, et minas Cæsaris. His addens, quoniā et cōtumeliosa esset supplicatio Iudeorum: cū omnes siquidē gentes quæ parerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent, soli Iudei istud abnuerent. Hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem morēsque patrios allegantibus, et quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis: nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius religionis loco fas sibi esset locare, arripiens dictū Petronius respondit: Sed et mihi domini mei lex seruanda est. Si eam quippe transgrediar, uobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnauit sanè uos, non Petronius, sed ille à quo sum directus: siquidē ita et ego uos cogā implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libèter subire perniciē.

Sedato

Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo, inquit, aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admixta Petronium miserationeque peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimque compellans, populum quoque publice alloquens, tunc quasi consulens admonebat. Interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi, ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur: ad ultimum conuocatis omnibus, ait, se etiam periculosam rem uelle aggredi: Aut enim deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illum in ultionem iritabo: pro tanta magnitudine impendo animum meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam provinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius immodicè, cōminans Petronio mortem,

quoniā iussu suarū segnis executor fuisset. Sed scripto-
rum taliū uectores per tres cōtinuos menses cōtiguit aduer-
sa tempestate retineri. Alij autem exitium C. Caesaris num-
ciantes, prospere nauigauerunt: deniq; ante septē & ui-
ginti dies epistolas Petronius accepit, finem Caesaris indi-
cātes, quā illi puenirēt, qui cōminātia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte,

CAPVT X.

- An.lib. **C**Aio igitur per dolum interempto, qui regnauerat
19. ca. **C**annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo
3. exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autē, referen-
tibus consulibus Ignatio Saturnino & Pomponio Secun-
do, mādāt tribus legionibus ut essent præsidio ciuitati, &
ipse frequens in capitolium deuenit. Quia propter inma-
nitātē Caij, bellum agi cū Claudio decernebat, uolens im-
perium ad optimates reducere: ut sicut olim fuerat, ad re-
An.lib. gendū dignissimū eligeretur. Accidit autē ut Agrippa ad-
19. ca. ueniret: quē cum & senatus in conciliū & in castra Clau-
4. dius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in
quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opi-
bus Caesarē, ad eum perrexit: quē ille ilico legatum ad se-
natum misit, indicātē suum propositū, quoniā primo qui-
dem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militū
erga se studia tam religiosa desereret, imō tutam aliter suā
nō esse fortunā: iam enim ad inuidiā satis fore, quod in re-
gnū uocatus sit. Deinde administratū ire paratum esse in
rempub, non ut aliquis tyrannus, sed ut præsul benignus:
sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem
negotijs cōmunem omnium stare sententiam. Nam & si non
natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potesta-
tis exemplū Caij morte esse propositum: Quæ cum detu-
lisset

lisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ exercitui & bonis consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrū respōso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantē eis, quoniā nō posset adduci ut eos proderet, quorum cōcessu in imperiū esset accitus. Inuitum autē se initiū esse pugnam aduersus eos, cū quibus configere minime uellet: proinde eligendū esse locū extra ciuitatem in quo configerent. Neque enim sanctū esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidē ista senatui nūciauit. Inter hæc unus de illis militibus, qui cū patribus erant, educēs gladiū: Cōmilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nullo culpāre possimus: & ad quē cū iustis magis allegationibus, quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediā egressus est curiā, omnibus se militibus consecutis. Hoc exēplo optimates deserti, in magno motu esse cœperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse, iter secuti militum, ad Claudiū transierunt. Occurrebant autem eis pro muris, nudatos gladios ferentes hi, qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & penē accidit, ut progressi quinq; interficerentur, ante scilicet quā militū impetum Cæsar agnosceret: nisi præcurrens Agrippa, imminētis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quoniā nisi coërcuisset exercitum, iam in sanguinem ciuū furentem, cōfestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit autē in castris aduenientem senatū, & indulgenti honore complexus egressus cum patribus cōfestim obtulit deo uicti-

mas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regio regno paterno, omnia adiiciens ei, etiā illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachomitidem scilicet & Aurantidē. Præter hæc autem aliud quoque regnū, quod Lysanie uocabatur. Et populo quidē donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē ei etiam fratrem suum Herodem qui generis eiusdē erat, Beronice iunctus reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus asluebat: qua sanē pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murū Hierosolymis circumdare coepit, qualem, si potuisset absolui, inefficacē prorsus obsidionē Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequā impleret opus, decessit in Cæsarea.

7.8 Regnauit autē annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiā regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres de Cypride natas Beronice, Mariam atque Drusillam: filiū autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui non nimis paruulus erat. Tunc Claudius regnum eius in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus. Post hunc autē Tiberius Alexāder: qui nihil de cōsuetudine patria immutantes, gentē in pace tenuerunt. Post hæc uero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquēs de sorore quidē sua Beronice filios duos, Beronicianū & Hyrcanū: de priore autē Mariamne, Aristobulum: cuius frater mortuus fuerat Aristobulus priuatus, relictā filia Iotapata: hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autē & Aristobulus nati fuerant Herodi de Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs

Post obitum autē Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in auunculi sua regno constituit. Alterius autē prouinciæ suscepit curā post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diē festū azymorum in Hierosolymam, stante legione Romana super porticum tēpli, armati quippe milites semper custodiebāt festos dies, ne quid conueniētes populi nouare auderēt. Vnus ergo ē militibus, reductis turpiter uestimētis, inclinans posterior a sua obuertit ad faciem Iudeorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autē inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in litem grauissimam prosiliebant: hi continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eū uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cū essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. Statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressos de constipatione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super* triginta milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Succesit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bettoron quippe, circa ascensum publicum, Stephanus quidā seruus Cesaris suppellectilem quandam uehebat, quæ ab irrucientibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit: denunciāns, ut inquisitos latrones in uincula

Duo milia i An.

De illo
q̄ sacros
libros cō
bussit.

conijcerent: qua occasione, quidam militum in uico aliquo libros sacre legis offensos discidit atque combussit: Iudei autem quasi totam religionem inflammata uiderēt, undiq; confluxerunt: & uelut machinamento aliquo, ita ui superstitionis attacti, omnes ad unam euocationē ad Cumanum Cesareā concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset, eum nō relinqueret impunitum. Ad hæc ille, uidebat enim multitudinem nequaquam quieturā, nisi aliqua esset satisfactio sedata, adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit adduci: sicq; Iudei placatis animis recesserunt. Denuo aut Galileorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem* Germanam uocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galileus de numero Iudeorū ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galileæ regione cōcurrerūt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galileam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & relicta dici solennitate, in Samariam uulgu impetum fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinio autem eorum & tumultu quidam Dinei filius Elcazarus, & Alexander, præerat: qui in Acrabatena regioni conterminos irruentes, promiscuam ædidero cædē, à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastianorum, ut auxilio his

qui

qui uastabantur, esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: aperti que cilicijs, et aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerent: nec propter excedam in Samaritas ultionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patriæ suæ atque templi, filiorumque et coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob unius Galilei uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudei, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere, rebus quietis: per quæ in omnem regionem agebatur rapina, et audaces quique reliquis uim afferebant. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerant, postulantes. Præsto autem fuerant etiam Iudeorum nobiles: et Ionathas, filius Ananias, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidium perpetrassent, causam tamen calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis nolisset ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens: Quoniam cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquireret: deinceps uero procedens Cesaream, eos omnes quos Cumanus uinctos reliquerat, in crucem sustulit. Inde cum Liddâ uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas: et Iudeorum decem et octo uiros, quos cognouit pugne fuisse participes, securi percussit. Duos autem pontificum, sacerdotem Ionathâ, et

De conspiratione latronum.

Ananiam

Ananiam, eiusq; filium Ananū, & nonnullos alios Iudeos nobiles Cesareā destinauit: similiter autem & Samaritarū nobilissimos quosq;. Præcepit ergo Cumanō, & Celeri tribuno, Roman nauigare, redditurus Claudio rationē, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis, à Lidda ascendebat Hierosolymā: & inueniens multitudinē festiuitatem azymorum celebrantem, sine ulla cōturbatione Antiochiam redijt. Romæ autē Cæsar auditis allegationibus Cumanī & Samaritanorum (aderat autē etiam Agrippa, Iudeorum causam magna intentione defendens: siquidem & Cumanō multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit urbe discedere. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam mittens, Iudeis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite cederetur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem destinauit ad Iudeos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Bathanea, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysanie, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, deceßit: successorem regni Neronem relinquens, quē suadelis Agrippinæ uxor̃is suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniā. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opus, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorē, matremq; interfecerit, post quos in omnes

Claudio
mortuo
Nero
succedit.

omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamq; peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, tacitus præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

CAPVT XII.

Conuertar autē ad narranda, quæ ab eo aduersus Iu- An. lib.
 deos gesta sunt. Minorē igitur Armeniam regnan- 20. ca.
 dam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autē Agrippæ pi. 11.
 quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinētibus:
 in Iudæa scilicet regione, Abelam & Iuliadem: in Galilea
 autem Taricheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ
 Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum,
 qui per uiginti annos regionem fuerat depredatus,
 aliosq; cum eo multos cepit, uinctosq; Romam dixerit:
 Aliorumq; quos in crucem sustulit, latronum uel in cōmuni-
 one sceleris deprehensorum popularium, fuit penē innume-
 rabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud ge-
 nus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem
 sicarij uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim Sicarij.
 quosq; interficientes. Potissimum uero diebus solemnitate
 festiuis, immiscebātur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His
 diuersos quosq; interficiebant: ac deinceps collapsis homi-
 nibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude
 extra suspicionē manebāt, diūque latuerunt. Primus igitur
 ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autē quo-
 tidie plurimu cædebātur, atq; ipsis calamitatibus molestior
 timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per
 singula momēta omnes mortem operiebantur. Circumspici-
 iebāt autem unusquisq; eminus quosq; appropinquantem:
 & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs
 suspicionibus atque custodijs nihilominus interficiebātur.

Tanta

Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quedam la-
tendi. Ad hæc autē alia etiam malorum collectio facta est,
eade quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum,
que pars non minus quàm sicariorum felicitatem urbis sta-
tumq; corrumpit. Seducitores quoque homines & circumue-
tores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus in-
sanire fecerunt: nam in solitudines egrediebantur, promit-
tentes deum signa eis ostensorum libertatis. Contra quos

An. lib. Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens
20. ca= equites atque pedites armatos magnam multitudinem in-
pi. 12. terfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius
De Ae- quidā pseudo propheta. Adueniēs quippe in prouinciam,
gyptio magus cum esset, propheta opinionem sibi arrogans, tri-
pseudo ginta fermē milia hominum congregauit, quos uana sedu-
prophe- ctione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in mon-
ta, tem qui uocatur Oliuarū, inde in Hierosolymam nitebatur
ascendere: depulsoque Romanorū præsidio, in populares
exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui
ad id facinus conuenerant. Præuidit sanē eius impetum Fe-
lix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam
Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et
Aegyptius quidē cum paucis fugit. Plurimi autem qui cū
ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Re-
liqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Cō-
pressis uero his etiam, sicut febres in agro corpore, rursus
pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones
collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad liber-
tatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his,
qui Romanorū principatui obedire uoluissent: ut uel relu-
ctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem.
Dispersi ergo per totam regionem diripiebant, aliquo-
rumque

rumque potentium domos, eosque insuper trucidabant, inflammabant etiam agros, ita ut desperatione eorum tota Iudea protinus impleretur. Et hæc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter aut tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabāt, et Syros, seditione commota. Hi siquidem poscebant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicētes: erat autem rex Herodes. Ac muli uero, conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas et fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procede bat autem usq; ad arma contentio: et quotidie ad confligē dum audaces quique parte alterutra prosiliebat. Neque enim Iudæorū seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: et Græcis turpissimū uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autē hi quidem diuitijs et corporum uiribus, Græci uero auxilio militum: Magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: et quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: et pugna ces quosque comprehendētes, tauris ulciscēbātur ac uinculis. Neque tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmētum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immisiss militibus interfecit non paucos, quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoque, cum uideret seditionem manere, nobiles utriusque partis elegit, et suscepta legatione misit ad Neronem, pro his, quæ sibi competere arbitrarētur, acturos. Successit autē Festus.

Festus. Et hos qui maxime infestabant prouinciam, solícite persecutus, latronum plurimos cōprehēdit atq; interfecit.

De præsidiis Iudææ Albino & Floro. CAPVT XIII.

An. lib. **V**erum successor huius Albinus, non eodem more
20. ca= negotijs præsuit. Neque enim fuit aliqua maligni-
pi. 15. tatis species, quam ille præterierit. Denique non solum cau-
sis ciuilibus furabatur, & diripiebat substantiam singulo-
rum, neque solum tributorum additamentis in cōmune gen-
tem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones
ciuitatum comprehenderunt, uel quia prioribus iudicibus
in custodijs erāt relictī, accepta à cognatis eorum pecunia,
liberauit. Et is solum qui non dedisset, in carceribus quasi
nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque
qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia.
Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione re-
dimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur:
pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albi-
ni participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborū
cohorte propria circumdatus, ipse quidem quasi princeps
latronum & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis
ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi
quidem, quorū uastabātur domus, tacerent: illi autem, qui
extra incommodum stetiissent, metu ne similia paterentur,
querelis deterrebātur: imò & officijs ambiebant eos, quos
constabat dignos esse supplicijs. In cōmune aut omniū fuit
intercepta fiducia. Et erat tūc multiplex dominatio, & se-
mina captiuitatis futura iā ab illo tēpore spargebātur. Cū
sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamē succedens ei Ce-
An. lib. stius Florus, optimum eum per comparisonem suā fecit ui-
20. ca= deri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat:
pi. 1. Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam
palam

Malorū
impuni-
tas sub
Albino.

palam quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex misus, neq; rapinarum ullum morem, neq; afflictionum pretermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neq; enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neq; comentus est. callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs, lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dissipauit urbes, et labe populis inferebat, non solum uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse praedarum acciperet portionem. Denique ob illius auariciam contigit totam penè deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus ^{De Cestio, Gal 10.} prouinciam regebat, neque ausus quispian Iudeorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quae facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suae calamitatibus subueniret, et pestem illam prouinciae Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, et Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen cōpescens impetū populi, et edicēs quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem cum usq; ad Caesareā Florus, illudens mendacijs, et Iudeorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebatur. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Caesarem accusatores Iudeos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utiq; malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorū. Igitur ut gens

ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indiem augebat calamitates. Per idē tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles uictores extitere. Decretumque istud cōtestan
 An. lib. tes, literas attulerūt, per q̄ hoc bello Iudaico dabatur exor
 20. ca. dium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodeci
 15. mo autem regni Agrippæ, mense Maio.

HVCVSQVE IOSEPHVS HANC HISTORIAM in Antiquitatibus est profecutus, dicens. tyrannidem Flori Iudæis ansam præbuisse, quare cōtra Romanos arma mouerint.

De Floro scruiente in Iudæos Cæsarienses, & Hierosolymitas,

CAPVT

XIII.

Exordiū
belli Iu-
dæici.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorū, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidē habitantes Iudæi, habebāt synagoga prope agrum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis, & frequenter quidē egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quàm res meruerat offerentes. Dominus autem loci nō solum preces eorum despexisse contentus: sed ad maiore dolo-rem edificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis trāsītum & prorsus coarctatum relinqueret. Primū igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, edificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes Telones, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut edificationem uetaret: Ille autem ob capiendam tantummodo rem, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudeorum summatibus uendidisset, Sequenti

Perfidia
Flori.

quenti autem die, quæ apud Iudæos sabbatum est, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: Sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iocundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Narbata: Regio quedam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorū duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehēsos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur ad Hierosolymitas grauissima iurgia nascebantur: ueruntamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decē & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templū, maximis uo-

Florus
bellum
inflam-
mat.

cibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrānide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iaciebant ultima: & canistrum circūferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserimus talibus indigeret auxilijs. His autē omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Deniq; cum debuerat, Cæsaream ueniēs, ignē belli illic nascētis extinguere, causasq; tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus; tamen cū exercitu equitum atq; peditum Hierosolymam cōtendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem nudaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utiq; fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uero præmittens cum equitibus. L. centurionem, nomine Capitonē, discedere eos iussit. Neq; eum, in quem tam grauiā maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animisq; cōstantes, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum eos in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone uenerant, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem deguit in regia, postridie autem aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: cōuenientesq; sacerdotū principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos producerint, uindicandū. Ad hæc respondent Iudæi:
populum

populum quidē pacifica quæq; sentire, illis uero qui erra-
uissent in uerbis ueniā conferendā postulabāt. In tanta si-
quidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos te-
merarios, & per etatē insipientes: esse autem impossibile,
eorū qui deliquerint, discrimen agitari, cū & singulos ni-
mirū pœniteat, & prae timore ad negādū sint parati. De-
bere tamē illū, si cōsuleret gentis quieti, & uellet Romano
imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios da-
re ueniam, etiam paucis delinquētibus, quā propter pau-
cos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad
hæc uero ille magna indignatione inflammatus, militibus
exclamauit, ut forum rerum uenaliū, quod erat in superiori
parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent.
Illi uero ad lucri sui cupidinē addita auctoritate rectoris, nō
solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immisi, sed
in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores.
Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum,
qui comprehendebantur: direptionis quoq; nulla species
præteribatur. Multos autem etiā nobilium cōprehenden-
tes adduxerūt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in
crucem sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorum
die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus
pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem
faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis:
quod enim nemo unquam prius, tūc Florus ausus est, ut ui-
ros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæde-
ret, ac patibulis affigeret. Quorum & si origo Iudæa, tæ-
men Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorū dolo Flori. Cap. XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam
erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum pro-
curabat,

curabat, missus à Nerone, iure hospitii conueniret. Germanam autem suam Beronicen, Hierosolymis inuētam, et iniquitatem militum uidentem, grauis pro hoc angor inuaserat, et frequenter quidem praefectos equitum suorum, custodesq; corporis mittēs ad Florum precabatur, ut à cæde desineret. Ille uero neq; in multitudinem intersectorū, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi cōfugisset in aulam, interfecissent. Ibi autē peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autē Hierosolymam, ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoq; uino, et capillos radere. Quem morē Beronice regina illis exercens diebus, nudipēs etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum, et præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hac autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerāt, querantur: potissimum aut inuidiosæ in Florum uoces erāt: quod ueriti primates quiq; et pontifices, disruptis uestibus, et uiritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinrent, neq; in maiorem indignationem Florum mouerēt. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quàm spe quod nequaquam Florus ultra in eos seuiret. Ille autem uidēs multitudinis tumultum fuisse cōpressum, angebatur:

angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; unum ait argumētum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem due cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudo in templo precabantur, ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solēniter salutarēt. His hortationibus seditiosi quiq; abnuebant, & ob intersectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc uero & omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra uasa proferentes, ornatumq; templi, citharistæ etiam, & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in cōmune multitudinē precari, ne ob modicum peccatum patriā suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correptionem, si in præsentī procedere cessarent: At contrā, si officiose susceperent, solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos uero saluare patriam suā, & prouidere ne quid ultra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quoniā paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad

Dolus
Fion.

pacificū consiliū suam debebunt auctoritatem transſerre.
 Tali hortatu multitudinē inflectentes, etiam ipsos ſeditio-
 nis auctores, quosdam quidē minis, quosdam autem ſui reue-
 rentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete
 omni populo ſequēte, militibus obuiam prodierunt. Iamq;
 cominus factos ſalutauerunt: Illis autem nihil reſpondēti-
 bus, ſeditioſi Iudæorum aduerſum Florū, cuius hæc fierēt
 conſilijs, ſucclamauerunt. Confeſtimq; milites comprehen-
 dentes eos, cedere ſuſtibus adorti ſunt: atq; in fugā uerſos
 perſequentes equites proculcabant. Corruiebant autē mul-
 ti quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cū ſe
 mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta eſt
 compreſſio, & unoquoq; alterum præuenire cupiente tar-
 dior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus in-
 teritus. Suffocatu enim atq; conſlatu miſeri diſperibant,
 & neq; ad ſepulturam quāſquam proximis ſuis cognoscen-
 dus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites im-
 moderate, eos quos comprehēdiſſent cædentes, & per in-
 greſſum, qui Berethan uocatur, detrudebāt multitudinē,
 tranſire cupientes, ut Antoniam & templum obtinerent.
 Quos etiam Florus conſecutus, eduxit de regia eos qui ſe-
 cum erant, & in arcem tranſire nitebatur. Fruſtratus ta-
 men eſt eius impetus. Conuerſus quippe aduerſum eos po-
 pulus repugnauit, & per teſta euadentes obruebant ſaxis
 Romanos, Qui cum ſuperne ſagittis uincereſſent uenien-
 tibus, nec poſſent defendere multitudinem quæ per angu-
 ſtos arctabatur ingreſſus, ad reliquum ſe exercitum qui
 erat in regia receperunt. Seditioſi autē uerentes, ne ſuper-
 ueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam
 ex templo aſcendentes, porticus à templo per Antonia cō-
 tinentes interciderunt, quatenus auariciam Flori deſpe-
 ratione

Grauis
 oppreſ-
 ſio popu-
 li.

Seditioſi
 tēplū oc-
 cupant.

ratione compercerent. Nam cum diuinis inhiare thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: praesidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad haec illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quae cum ciuib; paulo ante confixerat. Ob ea siquidem quae pertulere, populum illis militibus insensum esse. Cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Caesarem regressus est.

De Neapolitano tribuno, & oratione Agrippae ad Iudaeos, ad obediendum Romanis hortantis.

CAPVT XVI.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quae cumque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Beronice ad Cestium de his quae inique in urbe egerant retulerunt. Ille autem susceptis literis patris utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudeos eorumque accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praere, qui & negotia & consilia Iudeorum posset ei fideliter nunciare. Direxit ergo tribunum Neapolitanum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset directus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudeorum etiam pontifices, & reliqui quinque nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent.

Ll 5 Postea

Postea uero quàm illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, et inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, tamen ut ducis auctoritati compe-
tebat, inuentionem suam in Iudeos transtulit, quorum ma-
xime miserabatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut
per hoc ipsum quod uiderentur nihil perpessi iniuriæ, ab
ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicumque egre-
gij erant, et propter sua prædia desiderabant quietem, in-
telligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis.
Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuius
progressus, officiose Agrippam et Neapolitanum susce-
pit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres:
quarum plangoribus reliquis quoque populus ad lamenta
conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Suc-
clamabant etiam Neapolitano, ut ingrederetur urbem, ui-
deretque quæ essent à Floro gesta, et ita ostendebant fo-
rum quidem desertum domosque uastatas. Deinceps uero
per Agrippam suasere Neapolitano, ut is cum uno tantum
famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quate-
nus ipsis cognosceret oculis, Iudeos quidem omnibus alijs
parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter ma-
gnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum cir-
cuiisset urbem, et mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret, ascendit in templum, quò etiam multitu-
dinem conuocauit, et cum plurimis uerbis fidem eorum
circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conserva-
tionem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in
eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem:
sicque regressus ad Cestium est. Vulgus autem Iudeo-
rum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati
aduersum

Neapoli-
tanus p-
lustrata
Iudæa,
hortatur
populū
ad cōcor-
diam.

aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi præuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. Constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat, despicere autem Iudæos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat: aduocata igitur concione Agrippa in Xystum, & in suggestu constitucns germanam suam Beronicen, in Asamæorum domo (ea siquidem Xysto immincebat contra superiorem partem urbis: Nam Xysto templum erat ponte coniunctum) eiusmodi orationem habuit: Siquidem non uiderem uos omnes ad pugandum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem synacerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem: Superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium habitatorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum, quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispererant: existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis, ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interceptetur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium præbeatur. Noui quidem quoniam

Populus
legatio-
nē aduer-
sus Florū
petit mit-
tendā ad
Neronē.

Oratio
regis A-
grippæ.

quoniam multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & cōtra quos pugnam suscipere tentetis, primū separabo causas, quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidē uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem sigillatim, & uidete quā exigua sit materia bellorum. Et primum quidē ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officijs, nō exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias iritatis. Relinquentes quippe, & quod antea clāculo, & cum quadam uerecūdia noccbāt, palam uos cōfidentérq; populantur. Nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorum quies uiolātibus inijcit pudorem, Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias dirigantur, esse grauitè molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquā uenit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente cōspicere. Sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. Est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle consiliegere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. Neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autē semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uero

dona

dona sitientibus providendum, atque certandū est, ut prin-
 cipio non ea carcant. Molesta enim est nouitas seruitutis:
 quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui
 uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax ma-
 gis seruus quā amator libertatis ostenditur. Tunc igitur
 oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cū in pro-
 uinciā Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorūque
 reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores:
 exiguae parti uirtutis Romanae obistere nequiuerunt. Vos
 autē qui hereditariam obedientiā suscepistis, rebus autem
 omnibus ab illis qui primi paruere quā longissime inferio-
 res estis, contra omne Romanum regnum obistere posse
 arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum li-
 bertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui su-
 perbißimum illum Xerxem per terram nauigantem, per
 mare uero ambulantem, & cuius classem non caperet am-
 plitudo pelagi, latiore autē Europa duceret exercitū, hūc
 inquā cū una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt.
 Circa paruā autē Salaminā, qui tantas opes Asiæ confrege-
 re, nūc tamen seruiunt Romanis, & illam regiā Græciæ ci-
 uitatem administrāt Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoque
 post Thermophylas, & Plateas, & Agesilaum Asiam
 perscrutatū, eosdem dominos uenerātur. Macedones uero,
 qui adhuc penē imaginantur Philippum uidere cū Alexan-
 dro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamē rerum
 mutationē, & adorant eos, ad quos fortuna migravit. Aliæ
 quoque multæ gentes ad libertatē fiducia subnixæ, & mul-
 to maiores, cesserunt tamen & obediunt: uos autē soli ser-
 uire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta.
 Cui militiæ, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra,
 quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui ex-
 pensis

Atheniē-
ses.

Lacedæ-
monij.

Macedo-
nes.

Britāni.
Galli.
Germani.
Græci.
Arabes.

penſis poſſint ſufficere theſauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas exiſtimatis uos bellum mouere. Non circūſpici-
tis Romanorum imperium? Non metimini ueſtrā imbecil-
litatem? Nōne ſcitis ueſtram ciuitatem à conterminis gen-
tibus frequenter eſſe ſuperatam? illorum autem uirtus per
totum orbem inuiſta percurrit, imò etiam hoc orbe plus
aliquid quaſierunt. Neque enim ſufficit eis ad orientē qui-
dem totus Euphrates, ad ſeptentrionem uero Iſter, neque
meridie tenuis ſolitudine Libya perſcrutata, neq; in occidē-
te Gadira: ſed ultra oceanū aliud quaſierunt: & orbē uſq;
ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum trāſtu-
lerunt. Quid ergo? Vōsne ditiores Gallis, fortiones Ger-
manis, prudentiores Græcis? Poſtremo plures eſtis omni-
bus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduerſum
Romanos erigit? Sed dicet aliquis, ſeruire moleſtiſſimum
eſt. At quanto magis id Græcis, qui uniuerſis ſub ſole habi-
tantibus uidebantur præſtare nobilitate: & tam latā quon-
dam prouinciam poſſidentes tunc, bis ternis faſcibus Ro-
manorum obediunt. Pares Arabis autem etiam Macedo-
nes obſequuntur, qui certe multo uobis iuſtius deberent li-
bertatem tueri. Quid autem quingentæ Aſiæ ciuitates?
Nunquid non abſque ullo præſidio, uni tantummodo recto-
ri parent, & faſcibus conſulis obſequuntur? Quid autem
pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum
gentem: Boſphoranos quoque: & habitantes circa
Ponti littora nationes, Maoticasque gentes? apud quas
nimirum olim neque domeſticus aliquis dominus noſceba-
tur: nunc uero militum ſubijciuntur tantum tribus milibus,
& quadraginta naues longæ, in nauigabile prius mare in
pace cuſtodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappa-
docia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices
pro

Henio-
chi.
Colchi.
Tauri.
Boſpho-
rani.
Maoti-
ci.
Lydi.

pro libertate dicere ualerent? Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thracēs? quinq; quidem diebus ^{Thra-} in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciam possidentes, asperiorēque multo quā uestra est, ac multis partibus fortio- ^{ces.} rem: altissimōque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in praesidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici, usque Illyrici, ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compe- ^{Dalma-} scunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatae, qui tam multa ^{tae.} pro libertate conati sunt, sepiusque capti, rursus cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum ^{Gall.} oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset. Ab orientali quippe plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenaeis montibus, ab occidente uero Oceano. Sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi: fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticae habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, fecerunt nihilominus uectigales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idque sanè ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum, (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt, horrueruntque cum uirtute fortunam, qua illi plura saepe obtinuere quā bellis. Denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerant ciuitates. Neque Iberis nascens in agris aurum, ad gerenda pro li- ^{Iberi.} bertate bella sufficit. Neque tãto terrarum marisque spatio Romanis

Lusitani. Romanis diremptæ gentes, Lusitani scilicet & Catabro-
rum Armenia: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis frago-
re terribilis, satis fuit uincens Romanis: sed ultra colu-
nas Hercules protulerunt arma, & ipsas nubes Pyrenæorū
montium egressi uertices, ditioni suæ subdiderunt Romani:
atq; ita pugnacibus gētibus, tantoq; (ut dixi) spatio direm-
ptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audi-
uit multitudinem Germanorum, uirtutes quoq; & magni-
tudes corporum (ut arbitror) sæpe uidistis. Siquidē ubiq;
Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem
ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem
maiores corporibus gerentes, & animam quidam contem-
ptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris,
nunc autem limitem Rhenum habent, & octo Romanorū
legionibus domantur, & seruiunt quidem qui capti sunt: re-
liqua autem eorum gens uniuersa, salutem in fuga nō in ar-
mis reponit. Considerate autem etiam Britannorum mu-
ros, qui Hierosolymorum confiditis muris. Illos siquidem
circundatos Oceano, & penē non minorem, quā noster
orbis est, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in di-
tionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insu-
lam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam
Parthi. Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis impe-
rantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen
mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruien-
tem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis
penē, qui sub sole incolunt, Romanorum arma ueneranti-
bus, uos soli bellum geretis? Neque Carthaginiensium con-
siderabitis finem, qui magno illo Hannibale gloriantes,
& ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipio-
nis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmone
oriundi:

oriundi: neque Marmaridarum genus usque ad Dipsadem ^{Marmarida.} protentum, neque terribiles etiam audiētibus Syrtes: Na-
samones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo
Numidarum uirtutes impediere Romanas. Sed tertiā par-
tem orbis terrarum, cuius neque numerare quidem natio-
nes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis
Herculis usque ad rubrum mare infinitas numero & locis
Aethiopes continet, totā tamen susceperūt armis, & præ- ^{Aethio-}
ter fruges annuas quibus Romanā multitudinem octo men- ^{pes.}
sibus pascunt, alia quoque uestigalia pēdunt, expensas quo-
que deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur,
sicut uos, contumeliosum putantes. Equidem una cum
illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe pe-
titis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam pos- ^{Aegy-}
sitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc ^{ptus.}
enim cum usque ad Aethiopes porrigatur, opulentāque
Arabiam, contigua quoque sit Indle, quinquaginta & se-
ptingen- centena milia incolarum habens, præter Alexan-
drinorum plebem, tamen uestigalia, quorum magnitudinē
de censu singulorū capitum æstimari licet deuotissime pen-
ditans, Romanū non dedignatur imperium. Et certe quā
magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scili- ^{Alexan-}
cet, multitudine & diuitijs abundātem, magnitudine quo- ^{dria.}
que non imparē. Habet siquidem in longitudine stadia tri-
ginta, in latitudine uero non minus quā decem: tributo-
rum uero multo amplius per menses singulos infert, quā
uos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor men-
sum Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem
undique, aut incommenabili solitudine, aut importuoso ma-
ri, aut fluminibus, aut syluosis paludibus, quorum tamen
omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Due etiam le-

giones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assiametis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis nostram spes suas ultra Euphratem porrigat, et Adiabenorum regionem gentiles suos aestimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuende cum Romanis amicitiae, et arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinum consuegiatur auxilium. Verum et hoc apud Romanos est. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem, quemadmodum haec ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficillima, atque eadem transgrediendo offendatis deum, per quem eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, et ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem singuli quique bellum uel diuinae uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraque haec, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruantur, in manifestam utique captiuitatem uolentes

lentes pugnare profiliunt . Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugésque laniare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam ? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superato =
 rum . Bonum est ò amici, bonum est, dum adhuc stat ^{Tempe-}
 nauis in portu, præcauere tempestatem futuram, & non ^{statis ad}
 eo tempore, quo in medias irrueris procellas trepida- ^{bellū cō}
 re . His siquidem qui in improvisa mala inciderint, super- ^{paratio .}
 est, ut digni uel miseratione uideantur : qui uero se in a-
 pertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus one-
 rentur . Nisi forte aliquis uestrum aestimet secundum pa-
 eta conflictum ire, Romanos autem postquam uicerint,
 mediocriter uobiscum acturos, & non in exemplo alia-
 rum gentium sacram hanc urbem inflammatuos, intera-
 secturos autem uniuersum uestrum genus . Neque enim
 qui supersueritis armis, usquam locum fugæ habebitis,
 uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Romanos
 dominos, uel habere metuentibus . Periculum autem non
 solum in uos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus
 habitantibus Iudeos . Neque enim est in toto orbe
 populus, in quo non uestra portio sit : quos certe omnes
 uobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique
 conficient, & propter paucorum uirorum praua consilia,
 uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt . Manet
 autem uenia eos qui talia patrauerunt, quod sint nimirum
 uestro uitio congregati . Si uero eadem excqui supersederint,
 consideratè quàm impium sit, aduersum tam benignos arma
 mouisse . Subeat autem uos miserationio, & si non filiorum
 uestrorum atque coniugū, saltē istius ciuitatis, quæ mater
 urbium uestre regionis uocatur . Parcite moenibus sacris,
 parcite uenerabilibus adytis, tem-

plumq; uobis & sancta sanctorum seruate. Neq; enim ultius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quoniam nihil eorum consiliorum, quae uobis uiderim expedire, subtraxerim: uos autem decernentes, quae oportet, mecum in pace degetis. Si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quae pertulissent, pugnam gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Caesari uectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopotetis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc praesidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consulti, populus acquieuit, & cum rege ac Beronice ascendentes in templum, porticus aedificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quinque decurionesque dispersi, uectigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquam) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero persuadere populo tatabat, ut pareret Flo-

Rex Agrippa Hierosolymis expellitur. ro, donec successor ei a Caesare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec a uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausiq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerens quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum una cum alijs potentibus misit ad Florum Caesarem,

*Sarcam, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uestigal
exigerent. Ipse uero discessit in regnum.*

De cæpta rebellione Iudæorum cōtra Romanos.

CAPVT XVII.

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime
moueabant, congregati irruerant in quoddam præsi-
dium, qd' uocabatur Massada, & occulte eo peruasos, Ro-
manos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt
custodes. In templo quoque Hierosolymorum, Eleazarus
quidam, filius Ananiæ pontificis, iuuenis audacissimus,
dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs mini-
strabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iu-
dæorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli se-
minarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsæ-
ris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimū
autem super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis,
ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro re-
gibus, nihil tamen acquieuerunt, nō parum quidem & sue
multitudini confidentes. Robor siquidem omnes res nouæ
re cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maxime autē aspi-
ciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, prin-
ceps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pon-
tificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes quā
grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt
seditionis animos experiri: & ante portā quæ eret uo-
catur, concionem aduocantes (erat autem in interiori par-
te templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo
quidam multa de temeraria eorum defectione conquesti,
& quod tam breuiter bellum patriæ cōmouerēt: deinceps
irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes maio-
res quidem eorum ornasse templū ex magna parte de mu-

Eleaza-
rus autor
nouæ cō-
spiratio-
nis.

neribus gentium, semperq; eorum, qui fors essent popu-
lorum munera suscepisse, & non solum non prohibuisse
aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam
eas que iusseretur permaneretq; ad præsens usque tempus,
oblaciones eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos
qui romana arma irritarent, & desponderent eorum bella,
nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam
ream facere ciuitatem, impietatis uideri: siquidem ea sit, in
qua præter solos Iudeos, nullus alter immolet externus, ne-
que ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa unius
alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset ni-
mirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despi-
ciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde ferẽ-
dum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi
in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre.
Fiatque uere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipi-
scentes reddiderint hostias: ac priusquam ad eos, in quorũ
contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama.
Simul autem ista dicentes producebant in medium sclētissi-
mos morum paternorum, sacerdotes quoque narratuos
quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium sem-
per sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res no-
uare cupientium his que dicebantur, sed neque procede-
bant in medium altaris ministri, ut belli materiam præpa-
rantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eò iam
processisse, ut eorum non posset autoritate compeSCI, &
Romanorum armorum periculum se primos esse mensu-
ros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas pa-
rabant, & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quo-
rum erat princeps filius Ethæi Simon: alios autẽ ad Agrip-
pam, inter quos nobilissimi Scyllus & Antipas & Custo-
barus

barus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, et seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus et ijs, aduersum quos bellum mouebatur, uolensque et Romanis conseruare Iudeos, et Iudeis templum atque patriam. Ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium equites duomilia, Asranites scilicet, et Bathaneos et Traconitas. Cum his autem erat præfectus equitum Darius, dux uero agminis Iachimus Philippi. His ergo ueniētibus, optimates quæque cum pontificibus et omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem et templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur et fundis indesinenter utebantur, et continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. Erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli uero scientia, regij pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Elcazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat, et neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perscuerat) quosdam quidem cura religionis exclusit. Inter infirmiore autem uulgum multi

Cōmittitur pugna.

irrupentes sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regij autem audacia et multitudine uincebatur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes in Anania pontificis domum, et Agrippæ ac Beronices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documēta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, atque omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo: et aduersum locupletes, quasi metulibertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, hostibus irruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis quidē latuerunt, quidam uero cum regijs in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, et Ezechias frater eius erant: et illi quos apud Agrippam usos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem et inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: et omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsecssos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. Postea uero transierunt in regiam ad quam cōfugere Agrippæ milites: et in quatuor partes agmē suum diuidentes, muros euertere moliebantur. Eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium. Distribuit autem multitudo propugnacula, et turres subeuntes interficiebant, et frequenter omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cōflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet aestimātibus, in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam

Antonia
capta in-
cendit.

inopiam uictus: regijs uero credētibz, oppugnatores suos cessiuos labori. In his autem erat* Manaimus quidam de filiis Iude Galilaei callidissimus rhetor, qui etiam quondam ^{Alis Manachemus.} sub Cyrenio exprobrauerat Iudeis, quoniā post deū subijcerentur Romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobiliū, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. Eoque perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit. Hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinamētorum autem inopia erat, & nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iaciētibus. Funiculum igitur longe coeptum, sub unam turrim agentes, suspenderunt cū materie subiecta: ac postea in sustententia ligna ignē immittētes, aggressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. Alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe, molitiones eorum praesentientes fore etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter haec autem hi quidem, qui oppugnabant, & statim se uicturos credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manaimum aliosq; seditionis principes mittebant, precātes ut eis discedere liceret, iisdem regijs eiusque religionis reliquijs. Quod cum Manaimus annuisset, protinus discesserunt, Romanos autem qui soli relictī erāt, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tātam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si tribueretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedos uocabatur, quippe quasi capifacilem, in turres regis confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phasclus, tertia Mariamnes. Hi uero

qui cum Manaimo erant, protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderunt trucidantes, omnem reliquam apparatus diripientes, Strato-
 pedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis
 Septembris.

Stratope-
 dos incē-
 ditur.

De occisionibus Ananiæ pontificis, Manaimi & militum
 Romanorum. CAPVT XVIII.

Ananias
 pontifex
 cū fratre
 interfici-
 tur.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos re-
 gie domus latens capitur, & à latronibus interficitur
 cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres
 seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Ma-
 naimum autem & munitorium locorum destructio & pon-
 tificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminē pa-
 rem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus.
 Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari, & mutuo col-
 locuti, quia non deceret à Romanis desiderio libertatis re-
 cedentes, eandem populari suo prodere, dominumque fer-
 re, & si non uiolentum tamen seipsis humiliorem: Nam si
 oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis aliam
 quam illum deceret. Atque ita pacti, adoriuntur eum in tē-
 plo. Sobarus enim adoraturus accesserat, regali habitu in-
 dutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui
 circa Eleazarum erāt, in illum prosiluiſſent, reliquus quo-
 que populus rapiens saxa interfecit sophistam: æstimantes,
 quoniam illo perempto tota seditio solueretur. Paululum
 autem stipatores Manaimi resistentes, postquam uiderunt
 totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quò po-
 tuit diffugit. Et cædes quidē erat eorum qui comprehensi
 sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex
 eis latentes, in Massadam perfugerunt: cū quibus & Elea-
 zarus filius Iairi, ppinquus genere Manaimo. Qui postea
 etiam

etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manai-
 mum, cum confugisset in locum qui Atlas uocatur, atque Manai-
mus occi-
ditur.
 illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publi-
 cum, multisq; supplicijs affligentes interfecerunt. Similiter
 autem sub eo agentes principes, præcipuumque tyrannidis
 adiutorem eius Absamon nomine. Et populus quidē, sicut
 dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis
 correctionem futuram. Hi uero non ad comprimendam pu-
 gnam, sed ut cum maiori licentia bellum agerent, interfe-
 cerunt Manaimum. Denique cum populus multum preca-
 retur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehemen-
 tius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Mu-
 tilius scilicet (hic enim erat Romanorum præfectus) et re-
 liqui mittunt ad Eleazarum, precantes, ut solas eorum pa-
 cisceretur animas: arma autem et reliqua quæ haberent,
 ipsis tradentibus sumerent. Qui precationem ilico rapien-
 tes, remittunt ad eos Curionem Nicodemi filium, et Ana-
 niam Sadducei, et Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras et
 sacramentū daturus. Quibus actis, deducebat milites Mu-
 tilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduer-
 sus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. Postea ue-
 ro quàm secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posue-
 runt, neque quicquam ulterius suspicantes discedebant, fa-
 cto in eos impetu, stipatores Eleazari comprehensos tru-
 cidabant, neque resistentes neque supplicantes, solas au-
 tem pactiones et iuramenta quæ dederant inclamantes. Et
 hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Mutili-
 um. Hunc enim deprecantem, et usq; ad circumcisionem Iudai-
 zare se promittentem, tantūmodo seruauerunt. Detrimen-
 tum autem Romanis quidem erat leue: de potentia siqui-
 dem amplissima pauci fuerunt interempti, Iudeorum autem
 capti

captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse repperfam, ex quo nimirum diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, et iustitia ciuitatis premebatur. Vnusquisque autem mediocriū, quasi pro seditiosis causas redditurus, turbabatur. Siquidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem, à sanctis quocunque operibus agunt quietem.

De Iudeorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria.

CAPVT XIX.

Syria à
Iudeis
uastata.

Eodem autem die, eademque hora, quasi ex aliqua celesti prouidentia, Cæsarienses quoque Iudeis apud se habitantes trucidauerūt: ita ut uno tempore super uiginti milia hominum cederentur, et cunctis Iudeis uacuata Cæsarea remaneret. Nam et eos qui effugerant comprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero plagā, tota gens efferata est. Diuisique Iudei, Syrorum uicos eosque contingentes rurales protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, Gebdeonitem, et Gesaram, et Pellam, et Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadaram et Ioppen et Gaulonitidem: et alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Gadasam Tyriorum et Ptolemaidem, Gabam quoque, Cæsareamque tendebant. Obstitit autem eorum incursui neque Sebaste, neque Ascalon: sed his quoque inflammatis, Anthedona et Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet et agri eorum qui capiebantur: uirorum immensa cædes fiebat: neque tamen Syrii minorem numero multitudinem de Iudeorum gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebant:

debant: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen immi-
nens praeuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam
peruaserat, et omnis ciuitas in binos diuidebatur exerci-
tus: unaque alterutris salus erat, si anticipassent alterutros
cade facienda: et dies quidem ducebantur in sanguine, no-
ctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uideren-
tur amoliri Iudeos, tamen etiam de alijs gentibus Iudaei
antes cogeantur habere suspectos: et per hoc ipsam quod
in eis uidebatur ambiguum, neque temere eos placebat in-
terfici, et rursus per ipsam religionis commixtionem quasi
penitus externos timebant. Prouocabant autem ad cades
diuersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti. Auaritia
si quidem substantias caesorum passim diripiebant: et quasi
uictores eorum praedam, quos trucidauerant, in domos alias
transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset.
quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere
ciuitates plenas cadaueribus inscuptis, et inhumatos pas-
sim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neque uere-
cundia contectas. Et omnis quidem provincia plena erat in-
enarrabilem calamitatum. Maior autem his metus auden-
dorum malorum, ipsis quae acta erant facinoribus immine-
bat. Et hactenus quidem Iudeis aduersum alienigenas con-
flictus erat. Incurrentes autem in Scythopolcos fines, etiam
Iudeos, qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim
cum Scythopolitis conspirantes, et consanguinitatem uti-
litati propriae postponentes, aduersum Iudeos cum genti-
libus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit au-
ditas. Denique Scythopolitae ueriti ne ciuitatem noctu adi-
rent, et magna sua calamitate ciuibz excusarent defectio-
nem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consen-
siam, et circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum
omnibus

Miserā-
da stra-
ges Iu-
dæorū.

Trede-
cim mi-
lia Iude-
orum à
Scytho-
polaris
interimū
taz.

omnibus filiis suis in proximæ locum paludis. Quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secundis duobus quicuerunt Scythopolitæ. Tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postq; eorum substantiam cunctâ dirupuerunt.

Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat: fortitudine quoque corporis et audacia animi insignisimus: quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorum appropinquâtes Scythopoli, quotidie obtruncabat, et frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei mora, et momentum solus existeret. Cōprehēdit autem eum digna ciuili interfectione pœna. Nam cum Scythopolitæ circumfusi essent Iudeis, et in paludem præcipites agerent, educens Simon gladium, in nullam quiddam hostium impetum fecit. Nihil se quidem in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cede ciuium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. Digne enim nobis extera gens infida est, qui in nostrum genus tâta impietate delinquimus. Morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim dignum est hostibus subiaccere. Iste autem ipse finis et mihi sceleris digna pena, et idoneam uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miseratibus simul ac fidentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. Erant autem ei uxor et filij, et prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cesariæ comprehendens, et super eam stans ense penetravit: post quem non sanè inui-
tam

tam matrem suam interfecit. Super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extendit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ensē demersit. Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem. Ceterum quātum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

Egregia
Simonis
hominis
alioqui
nefarij
fortitu-
do.

De Iudæorū alia graui interfectione. CAPVT XX.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reli-
que quoque urbes Iudæis apud se habitatibus irru-
bant: & duo milia quingentos Ascalonitæ. Ptolemais au-
tem duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Ty-
rij: multos quidem trucidauerunt: plures autem eorum uin-
ctos custodijs tradidere. Hippinei quoq; & Gadari simili-
ter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem so-
licite obseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum Iu-
dæos singulæ, prout habebant, uel timore uel odio mo-
uebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apa-
mei, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neq; interfecere
quempiam Iudæorum, neque uinculis tradiderunt. For-
te autem & propter multitudinem suam despexerunt co-
rum si qui motus fuissent. Mihi autem uidentur magis er-
ga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebāt.
Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere dele-
gerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usq;
ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in re-
gno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem
perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicto super
negotia sua quodam ex socijs, nomine Varo Issemo, regi
genere

Iterū fa-
cta est cæ-
des Iudæ-
orū qua-
ter mille
& quin-
gentorū.

Iudæorū
perniciēs
etiam in
regno A-
grippæ.

genere propinquo. Venerunt autem ad eum de Bathanea
 regione septuaginta numero uiri, et nobilitate et pruden-
 dentia ciuium suorum prestantissimi, poscendi presidij gra-
 tia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberet
 idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque
 Cæsi sunt septua-
 ginta. comprimere. Hos Varus, quosdam armatos de regijs præ-
 mittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale fa-
 cinus præter consilium Agrippæ: et propter nimiam auar-
 itiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum
 omne corripuit, perseverans post tale scilicet principium in
 totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrip-
 pæ rebus animaduertente quidem in Varum ueritus est pro-
 pter propinquitatem Isseni. Procurator tamen eum regio-
 ne summouit. Seditiosi autem comprehendentes presidium
 quod appellatur Cyprus, imminens finibus Hierichuntis,
 custodes quidem inter fecerunt, munimenta autem destruxe-
 runt. Per eosdem dies etiam in Macherunte multitudo Iu-
 deorum persuadebat, in presidio relictis Romanis, dese-
 rere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur,
 cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: et ac-
 cipientes fidem, tradunt presidium, quod diligentibus coe-
 perunt Macheruntij custodijs obtinere.

Mache-
 rus à se-
 ditionis
 capitur.

Iudei Alexandriæ occisi.

CAPVT XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduer-
 sum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo stre-
 nuus Alexander contra Aegyptios usus Iudeis, præmium
 societatis tradidit eis, et habitandi apud Alexandriam fa-
 cultatem, et ius urbis æquale cum gentibus: permanebat
 autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri.
 Denique et in parte ciuitatis locum eis proprium deputa-
 uerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mun-
 diorem.

dioſem à cõmunione ſcilicet gentium ſequeſtratam: præſtiteruntq; cis, ut etiam Macedones appellarentur. Dein= cept uero cum in poſſeſſionem Romanorũ Aegyptus ue= niſſet, neq; Caſar primus, neq; poſt eum quiſpiam, hono= res quos Alexander Iudeis decreuerat minuit. Conſlictus autem eorum aduerſus Græcos penè cõtinuus erat: & iu= dicibus multis quotidie ab utraq; parte lucrum reuehenti= bus, ſeditio accendebatur. Tunc uero cum & apud alios turbata res eſſet, illic magis exarſit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem ueniſſent, ut ordinarent pro cer= tis negotijs legationem ad Neronem ferendam, conciar= runt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudeo= rum. Quos cum uidiſſent æmuli, ex templo clamare cœpe= runt, Iudeos hoſtes & exploratores eſſe: ac deinceps inſi= lientes intulerunt eiſdẽ manus: & reliqui quidem fugientes diſſipati ſunt, tres uero ex his comprehendentes, trahebãt quaſi uiuos incenſuri. Commota eſt autem omnis terra Iu= deorum ad ultionem ferendam: & primum quidẽ in Græ= cos ſaxa iaciebant, poſtea etiam uero ſacibus raptis in am= phitheatrum impetum fecerunt, cõminantes quod in ipſo loco tantum ſimul populum concremarent: & penè minas impleſſent rebus, niſi iras eorum compreſſiſſet Tiberius Alexander, princeps ciuitatis. Nec tamen ipſe cõercendi principium ab armis ſumpſit, ſed nobiles eorum, quoſque ſubmittens, hortabatur ut deſinerent, neq; aduerſum ſe mi= litiam Romanam commouerent. Seditioſi autem beni= gnã deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs ap= petebant. Qui poſtquam uidit abſque magna calamitate tumultuoſos non poſſe compeſci, immiſit in eos duas Ro= manorum legiones, quæ in ciuitate erant. Et cum his alios quinq; milia milites, caſu ad Iudeorum interitũ de Libya

Seditio
Alexan=
driæ or=
ta.

Iudei A-
lexandria
occisi à
Tib. Ale-
xandro.

uenientes: præcepitq; ut non solum interficerent, sed etiã substantias eorum diriperent, domosque inflammarent.

Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Delta (illuc quippe erat Iudeorum multitudo collecta) exequabantur strenue iussiones, nec sanè sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum Iudei, & eos qui de suis optime armati erant, ante reliquam multitudinem statuentes aliquandiu restiterunt. Postquam uero in fugam inclinati sunt, passim trucidabantur, & erat eorum grandis interitus. Tamen milites quæ sibi mandata fuerant exequuntur. Conglobati enim Iudei his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterunt. Semel in fugam uersi mactabantur, nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoque succenderent Romani, unà etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde secuirèt. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat.

Strages
Iudeorũ
quinqua-
gies mil-
le.

Quinquaginta uero congeſta sunt milia mortuorũ: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se cõtuliſſent: eorũq; miſertus Alexander, Romanos iuſſiſſet abſcedere. Sed illi quidem, quibus erat conſuetum obedire præceptis, primo cuius nutu necibus pepercerũt: populares autẽ Alexandrini, propter odij magnitudinẽ difficulter ab incepto reuocabantur, uixq; à corporibus diſtraherẽtũr. Apud Alexandria quidem talis caſus euenit.

De ſtrage Ceſtij in Iudeos.

CAPVT XXII.

Ceſtius
popula-
bundus
inuadit
Iudeam.

Ceſtio uero iam quieſcendum eſſe non uidebatur, inſenſis ubiq; Iudeis: ſed duodecimam legionem integram ex Antiochia ſecum ducẽs, & ex reliquis bina milia lecta

lecta peditū, & quatuor alas equitū: insuperq; regū auxi-
 lia, hoc est, ex Antiochi duo milia, equitū & peditum tria
 milia, sagittarios omnes, Agrippa uero tantundem peditū
 & equitum mille, cum & Soëmus sequeretur, iiij. milibus
 comitatus, quorū tertia pars equitum erat, plurēsq; sagit-
 tarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuita-
 tibus auxilio conuenere, peritia quidē militibus inferiores,
 quod autē sciētia deerat, in iudeos odio, itēmq; alacritate
 supplentes. Aderat autē ipse quoq; Agrippa Cestio: & eo-
 rum que conducerent, simul & itineris princeps: Ibi tum
 adducta exercitus parte, Cestius in ualidiſſimam Galilææ
 ciuitatem cōtendit Zabulon, quæ appellatur uirorū, & ab ^{Zabu-}
 Iudeorum finibus Ptolemaida discernit. Cūmq; offendis- ^{lon incē-}
 set eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refu-
 gerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem mili-
 tibus diripiendas conceſſit: ipsum uero oppidum quamuis
 admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
 bat similiter ut apud Tyrum & Sydona & Berithū ædi-
 ficatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quic-
 quid inuenisset obuiam depopulatus est, inflammatis etiam
 circū eam positis uicis, in Ptolemaida regressus est. Syris
 autem adhuc prædæ inherētib; & præcipue Berithijs,
 recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognoue-
 rant) repente in eos qui remanserant irruunt, & propē ad
 duo milia morte consumunt. Cestius autem ex Ptolemaide
 reuersus, ipse quidem Cæsaream peruenit, in Ioppen uero
 partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut
 oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani
 impetum præsensissent, tam suum quam cæterorum militū
 præstolarētur aduentum. Illorū igitur alij mari, alij terra ^{Ioppe ca-}
 profecti, utrinq; Ioppen facillime capiūt: ita ut ne fugæ qui ^{pitur.}

dem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiūt cum familijs, direptāq; ciuitatem incendunt. Intersectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimā Samaria. Nabathiten toparchiam non paucos direxit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnāq; indigenarum multitudinē peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestij cōtra Hierosolymā. CAPVT XXIII.

IN Galileam quoq; misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecime legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnande sufficere posse credebatur. Eum ualidissima Galilæe ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consilium secutæ ciuitates alie, quiescebāt. Qui uero seditionibus & latrocinijs operam dabant, in Galilæe montem undiq; medium recessere, qui est contra Sephorim, & uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autē quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes ulciscerantur: & ex his plures quā ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circumacto itinere ad celsiora progressos, mature uictoriam concesserunt, & neq; pugnam cominus armato ferebant, neq; si terga dedissent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis desisterent, amplius uero quā duo milia trucidarentur. Gallus quidē cū nihil iam tentari nouitatis apud Galileam uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cū omni manureuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitioque non paruum multitudinem Iudeorū in turrim, quæ Apheci uocabatur, esse collectā: qui & his congregarentur premisit. Sed priusquā in manus uenirent, Iudei metu dispersi sunt.

Duo milia
feditio-
riorū
& latro-
num tru-
cidātur.

sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex antipatride autem Cestius in Liddam profectus, uacuum uiris ciuitatem offendit. Nam propter scenopegiarum dies festos, in Hierosolymā populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis, exustoque oppido, ulterius procedebat: perque Betthoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra ponit, distante ab Hierosolymis stadiis quinquaginta: Iudei uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omisis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisque freti multitudinem, incompositi ad pugnam et cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatarum. Erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. Idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in praelio quoque superiores effecit. Tanto namque impetu Romanos aggressi sunt: ut eorum et aciem percurrerent, uiaque aperta cadibus in medio ruerent: ac nisi ei militum parti, quae necdum locum amiserat, equites exercitati subuenissent, quique non satis defecerunt pedites, in periculo totus Cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti et quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudei uero uigintiduo: quorum fortissimi uidebantur Monobazis regis Adiabene propinqui, Monobazus et Cenedecus, et post hos Pereita Niger et Syllas Babylonius, qui ad Iudeos ab Agrippa rege transfugerant, cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi Iudei, ad ciuitatem reuertebantur, Romanos autem ad Betthoron ascendentes Giaras filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores lanauit: ac multa carra cum sarcinis capta, in ciuitatem reduxit. Cestio uero

in agris triduo cōmorante, Iudei locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum, neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & frage.

CAPVT

XXIII.

Ali. Lortum.

ITaq; dum agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudeos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel siqui aduersarentur, reuocandos, qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suos, * Porcatum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitie, certamque pro peccatis populo Romano ueniā pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem, priusquam uerbum faceret, peremerunt. Nam Porcatus uulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia intentionem eorum discordiam, opportunū ad irruendū tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris autē in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes, aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autē Romanorum disciplina territi, exterio-

ribus

ribus cessere partibus ciuitatis, & in partē interiorē templi refugerunt. Cestius uero transgressus Pedestam, quæ sic uocatur, & Cenopolim, & forum quod appellatur Docon, incendit. Deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uolenter irrumperē, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. Sed Tyrannus prepositus castris, & Priscus, & plures equitū magistri, à Floro pecunia corrupti, conatū eius auerterunt: & Iudeos intolerādis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium notissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestiū quasi portas ei patefacturi, uocabant. Ille autē & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tamdiu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananū quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriēdo, in domos suas refugere cōgerūt. Ipsi uero per turres dispositi, murū tentantibus repugnabant: per dies quidem quinque, Romanis undiq; conantibus, inexplicabilis erat impetus. Sexto autē die, Cestius cū plurimis, eisdemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templū aggreditur, Iudeis ex porticu resistētibus: qui repente quidem Romanos ad murum adeuntes auertēre. Postremo autē repulsi telorū multitudine, recesserūt. Itaq; Romanorum, qui anteibant, scutis suis muro nixis, & qui eos sequebātur, alijs ac per ordinē alijs similiter superadiunctis, quā sic ipsi appellant, testudinē cōtexerūt. Vnde sagitte in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iāmque multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti continuo caperentur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas

aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, recipere, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neque animis populi, neque obsessorem desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. Inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: tanquã postremis apppositi multos necabant, cū utraq; itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant, & neq; in eos se retorqueret, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes. Et à lateribus, instantium uim repellere minime sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrompere formidarent: uiderent autẽ Iudeos leues, & ad excurrendũ faciles esse. Vnde eueniebat, ut multa mala perpeterentur, cum nihili contra inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi, deicctiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus Chiliarchus, & Aemilius Iocudus ale præfectus, uix in Gabaa perueniret, ubi castra prius posuerant, multis instrumentis amissis. Hic autẽ Cestius biduum cõmoratus, inops cõsiliij quid ageret, cū tertio die maiorem hostium uidisset numerũ, & omnia circũ loca plena Iudeis, tarditatẽ sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, pluribus se inimicis usurum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari precepit.

Occisusq;

Clades
exercitus
Cestij.

Cestij
fuga.

Occisísq; tunc mulis atque asinis, alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat) maxime quia timebat, ne Iudæis contra se capta prodesse. Betthoron uersus antecede-
bat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis munus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, qui discessissent, ab exercitu prohibebat. Alij postremo super agmen impingere: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operuit. Vbi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hesitantibus, equitum periculum prompius erat. Nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. Iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consuebantur. Nullusque locus aut fugiendi, aut ulciscendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusque conuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atque sæuentium. Totusque penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset. Qua Romani quidem in Betthoron confugerunt: Iudæi uero obse-
sis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. Hisq; præcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum, in quem Romani tetenderant, desolatum uidissent, in quadringentos, à quibus decepti fuerant, concurrerunt: &

Callidū
Cestij cō
siliū.

N n 5 illos

illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoque fugabat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis, Iudei rursus contra illos, qui ea reliquerant, usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes, et machinas secum apportarunt, mortuosque spoliarunt, et praedam quae remanserat, collegerunt: et praedam canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem auxiliorum quinque milibus pedum ac trecentis, itemque nongentis et octoginta equitibus interemptis. Haec quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum strage in Iudeos, de quo Iosephi Iudaeus in Galilaea.

CAPVT XXV.

Post Cestij uero casus aduersos, nobilium Iudeorum multi, tanquam e naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Custobarus et Saulus, una cum Philippo Ioachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippae, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum a seditiosis interemptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum, et ceteros in Achaia ad Neronem misit: et propriam necessitatem indicatuos, et belli cau-

Dama-
sceni Iu-
deos a-
pud se
degentes
masceni,
cade Ro-
manorum
cognita,
Iudeos
apud se
de-
gentes
opprimere
studuerunt:
et cum eos
in publicis
ther-
marum
colleptos
haberent (namque id olim propter
suspiciones
medita-

meditabantur) facile quidem sui conatus exitum fore putabant. Verebantur autem mulieres suas, ferè omnes præter paucas iudaizantes, & eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudeorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulaerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant. Et in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Curionis filius, & pontifex Ananias: omnia que in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uideret ferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus, ambitione pecunie, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Iudeam uero quos mitterent, alios militum duces aptarunt: Iesum filium Asapha, unum è pontificibus, & Eleazarum Ananiæ pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, unde Pereites cognominabatur, ducibus obtemperare. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. Nanque in Hierichunte Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses Taphna, & Ioannes Essæus, toparchias administraturi directi sunt. Huic autem Lidda, & Ioppe, & Emaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acra batenæ regionibus Ioannes, filius Anne, rector designatus est: &

Eliguntur
duces Iu-
dæorū.

Iosephus
huius hi-
storiz
scriptor
rektor
Galilee
constitui
tur.

est: & utriusque Galilee IOSEPHVS, Matathie fia-
lius. Huius autem administrationi, iuncta erat & Gamala,
munitissima ciuitatum, que ibi fuere. Aliorum quidem re-
ctorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisque res sibi
creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galileam
uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi concilia-
re beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs
peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos qui-
dem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset:
omnem uero multitudinem, si pleraque per indigenas &
consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius
gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Gali-
lee constituit. Septem uero per singulas ciuitates minorum
litium iudices ordinare, maiora negotia, causasq; capita-
les cum ad se referre iussisset: iam septuaginta dispositos
per ciuitates, quo iure inter se uterentur, etiam quæadmo-
dum extrinsecus usi essent, animaduertit: certusq; in Gali-
leam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cinge-
bat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & *Seloim: necnon
& Gapherechon, & Aphaca, & Sicopphet, & montem
cui nomen est* Itaburio, & Tarichen, & Tiberiada. Ad
hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, que infe-
rior Galilea uocabatur, muniuit. Superioris autē Galilee,
Achabaron, & Petram, que sic dicitur, Iammiam, & Mc-
ro: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Sogennam, & Ga-
malam munitione circumdedit. Solis autem Sephoritis per-
misit, ut murum sibimetipsis fabricarent: quod eos pecu-
niosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto
uideret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se mu-
ro circumdedit Ioannes. Ceteris autem castellis omnibus, ipse
Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo.

Quin

Quin & exercitum ex Galilea, supra centum milia uiro-
 rum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteri-
 bus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorū
 inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectori-
 bus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctri-
 nam quidem urgente necessitate despexit: parendi autē fa-
 cultatem ratus regentium multitudine posse contingere,
 ita ut Romani solent, diuisit exercitū: pluresque fecit agmi-
 num principes. Diuersisq; militum generibus ordinatis,
 alios decadarchis alios chiliarchis subdidit: & insuper his
 rectores, maiorum rerū administratores. Docebat omnes ^{Iosephus}
 signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque ^{docet su-}
 buccinarum, & principia cornuū, & circumductiones, & ^{os mili-}
 quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortio- ^{tes mili-}
 res, & cū defatigatis partiri pericula, quæq; ad fortitudi- ^{tarem di-}
 nem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, institue- ^{sciplinā.}
 bat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum, usquequaque
 Romanorum referens disciplinam: quod cum uiris essent
 praeliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatio-
 ne, totum penē orbem terræ superassent. His addidit, quo
 pacto belli tempore, suis essent parituri præceptis: iam nūc
 periculum fore, nisi consuetis delictis, hoc est, furtis & la-
 trocinijs, & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gentilibus
 fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium
 questū putarent: Illa enim bella optime administrari, quo-
 rum milites bonam conscientiam gererent. Qui uero per
 se prauī fuissent, his non solum inimicos, sed etiā deum ho-
 stem futurum. Multa in hunc modum admonendo, perseue-
 rabat. Et iam quidem quantum prælio parandū esset, con-
 flatū erat. Nam & septuagintā peditū milia ducētos quin-
 quagintæ equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus
 maxime

maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingētos: nec non & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile ceteri milites à ciuitatibus alebantur. Namq; singule quas enumerauimus, cum median sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictū tenebāt: ut pars armis, atq; alia pars faciendi operis dirimeretur, & armati securitatē rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscali malicia.

CAPVT

XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Iesifilius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus, & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea uero pauper, & aliquantum malicie sue impedimentum passus inopia, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacior: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaque aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cediū: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiā comitū inuenit audacie, primo quidem parū, ampliorem autē proficiēs. Curæ autē habebat, necminē ignarum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorū cateruam cōgregauit, quorum plures ex Tyriorū finibus & uicis erāt. Isque omnē Galileā depopulabatur: & multos futuri belli metu suspēsos lacerabat. Hūc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecunie retardabat inopia. Cum autē uideret Iosephum sua uiuacitate letari, persuadet ei primū, ut fabricandi

bricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua
 re questus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissi-
 ma fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis
 tractatum esset, uti cauere omnes apud Syriam Iudæi, ut
 ad consinia oleum mitteretur, depoposcit. Nummōq; Ty-
 rio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor ampho-
 ris, eodem pretio amphoræ dimidium uenundabat. Cumq;
 Galilæa frax esset olei, maximēque illo tempore magna
 ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus,
 multūque mittendo, infinitam summam pecuniæ congre-
 gavit. Quamox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium
 præstitisset. Deniq; existimans Iosephum disposuisse, re-
 ctorem se esse Galilææ futurum, quibus præerat latroni-
 bus imperauit prædam uehementius exercere: quod multis
 rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi
 rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia
 negligeret, ob hoc eū apud indigenas accusaret. Iamdudū
 autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus
 Romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modum ad
 eius perniciem cōparabat. Itaque illo tēpore, cum quidam
 ex uico Damaritarum, in magno campo custodias agētes,
 Ptolemæū Agrippe & Beronices procuratorē aggressi,
 omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erāt non
 pauca uestes pretiosæ, plurimāq; argentea pocula, & sex-
 centi aurei, neq; hanc prædā occulte administrare potuis-
 sent, omnia Taricheas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē
 eprehensa uiolentia, quam regijs intulissent, reponi res
 blatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: pa-
 tatus eas dominis opportune remittere. Vnde maximum
 i periculū cōparatū est. Nanque raptores earū, quia præ
 e nullam partē acceperant, egre ferētes, & prospiciētes
 quod

Impetus
 Iudæorū
 cōtra Io-
 sephum.

quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrūt, omnibusq; indicāt Iosephū prodidisse: eodēque tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adco ut centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem, in circo apud Taricheas congregata, plurima per iracundiā conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem. Flerosque autem incitabat Iohannes, & cum eo filius Thaspm Iesus. Tunc magistratus Tiberiadis, Iosephi quidem amici & satellites, tantæ multitudinis incursu perterriti, omnes præter quatuor diffugerūt. Ipse uero dormiens, propè cum iam ignis admoueretur, exurgens, & monentibus eum quatuor, qui remanserant, neq; solitudine sua, neque illorum qui contra se uenerant, copiis superatus, aut perturbatus, in cōspectum illorum profiliit: ueste discissa, infusoq; capiti puluere, aduersisq; post tergū manibus, suoque ceruici gladio annexo. Hæc autem amici tiores ei, maxime Taricheas ad misericordiam commouerant. Rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetrādæ ueniæ causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium perstruebat: & contra se indignantes arte circoueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessus est. Deinde sibi loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in propria lucra cōuertere: absit enim, ut amicum putem unquam. qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam, quæ uos communiter lederet.

lederet. Sed quia uidebam ò Taricheatæ, maximam ciui-
 tatem uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia
 minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiensem populum,
 & alias ciuitates raptis pecunijs inbiantes, pedetentim eas
 retinere decreui, ut uos muro circūdarem. Si hoc non ui-
 detur, profero quæ ablata sunt, & diripiēda propono. Sin
 recte cōsului, bene de uobis meritum coërcetis. Hæc Tari-
 cheatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt. Tibe-
 rienses uero cum alijs deprauando, insuper etiam minita-
 bantur: utrique autem relicto Iosepho, inter se litigabant.
 Ille autem fretus iam secum sentiētibus (erant enim propè
 ad quadraginta mīlia Taricheatæ) cum multitudine libe-
 rius loquebatur, multum in eorum temeritatem inuectus,
 ex præsentī quidem pecunia Taricheam ait esse munien- Iterū fit
 dam. Curæ autē sibi fore, similiter ut etiā cæteræ tutæ sint impetus
 ciuitates. Nec enim pecunias de fore, si concordare uelint in Iose-
 in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui phum.
 parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quæ decepta fue-
 rat quamuis irata recedebat: duo uero armatorū milia im-
 petum in eum fecerunt. Cūque se ille tecto anterecepisset,
 instabant ei minitantes. Iterum autē Iosephus in hos quo-
 que altera fraude utitur. Cūque ad fastigiū culminis eua-
 sisset, cōpresso dextra strepitu, nescire ait se, quid peterēt
 sibi præstari: uoces enim se nō exaudire confusas. Omnia
 pro quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent,
 ui secum ociose colloquerētur. His auditis, ilico nobilio-
 rum cum magistratibus ad eum ingrediuntur. Quos ille in
 liū partes inductos, clausa ianua tādīu uerberauit, quoad
 rum intestina nudata sunt. Circumstabat autem interim
 bulus, existimans eos prolixis allegationibus concerta-
 Tum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos
 O O dimisit.

dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerent. Ob hæc Iohannis etiam atque etiam crescebat inuidia, aliasque nihilominus Iosepho molebatur insidias: morboque simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinae gratia, Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad praefectos ciuitatis literas fecit, ut et hospitium, et utensilia Iohanni praeberent. Quibus ille potitus, biduo post, cuius rei causa uenerat, agebat: et his fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis, Syllas quem Iosephus custodiae praeposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, nocturno itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cetera quidem multitudo obuiam ei processit. Iohannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen directo quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse madauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in amphitheatrum stadium congregatis, ut ad eos quae sibi scripta fuerant alloqueretur, missis armatis Iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulto, excelsa cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quae illic applicuerat, in medium lacum refugit. Milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruerunt. Mox autem ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, ut propriae tantum saluti consulerent: neque uero quenquam uel oc-

Iosephus
uix gla-
diū in-
diantis
euadit.

uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dis-
 sto parentes, conqueuerunt. Qui uero circum ciuitatē per
 agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabrica-
 tor esset, contra Iohannem ueniebant. Sed ille primus in
 Giscala patriam suam fugareceptus est. At Galilei totis ^{Fuga in-}
 iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. Et cum multa ^{fidia-}
 essent armorum milia congregata, qui se aduersus Io-
 hannem communem insidiatorem adesse clamabant: unūq;
 cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus traditu-
 rōs: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolen-
 tiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia
 magis inimicos uincere cupiens, quàm perimere. His uero,
 qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellaissent, no-
 minatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque popu-
 lus indicabat, præconum uoce denunciabat, intra quinque
 dies eorum qui Iohannem nō reliquissent, patrimonia di-
 ripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria
 quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pe-
 des eius arma proiecerunt. Cum reliquis autem Iohannes
 propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas
 insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam
 directos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitū col-
 legisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropoleos
 uenturus esset. Verum ea populus quidē præsciens, negli-
 gebat: liuore autē potentes, nōnulliq; magistratuum clam
 pecunias ad comparandos mercenarios milites, misere Io-
 hanni, ut per eos bellum cum Iosepho gereret. Decretūq;
 inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum admini-
 stratione decederet: nō tamē id satis esse credebant: ideo-
 que duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserūt
 nobiles uiros iurisperitos, filium Iosandrum, & Ananiam

Sadduci, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beniuolentia multitudinis. Et siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: Sin remanere contenderet, uelut hoste uterentur. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserunt, causam uero nō indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. Vnde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfrent: hoc est, Sephoris, & Gadara, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Captos autem quatuor duces consilijs armatorumq; fortissimos, remisit ad Hierusalem: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur, & Sephoris.

CAPVT

XXVII.

Iohannem uero iam intra muros Ascalon, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post, iterum rebellauit Tiberias: habitatoribus eius Agrippam regem implorantibus. Et cum ille constituto die ad eos nō uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum cōparuissent, à Iosepho alienati sunt. Hisq; apud Taricheas cognitis, statim defectio consecuta est. Cum uero cunctos Iosephus milites misisset frumentatum, neq; solus egredi cōtra destitutores, neq; se continere patiebatur: metuens, ne dum ipse tardaret, ante in ciuitatem regij transgrederebantur (nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat) dolo qui se deseruerant, circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearum claudi iussit, ne quis cōsiliū suū illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. Omnibus autē scaphis, quas in lacu

in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. Cumque tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis septem ipse solus inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur, accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma projiciunt: manusq; supplices agitates, ut ciuitati parceret, precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primum quod bello contra populum Romanum suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorumq; uota compleret. Deinde, quod securitatis sue curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. His autem in unam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta curiales uenire iussit, maxime notissimos, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu foederis euocabat: ut mature Taricheas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcetos haberet uiros, duoque milia popularium, comprehensam in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem uociferantibus, Clitum quendam esse maxime defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitum quendam

Sepho-
ris recu-
peratur
a Iose-
pho.

Leuim, egredi iussit, qui Cliti manus absunderet. Cum uero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha Clitus uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. Neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse præscinderet, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. Tanti cum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septē, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, cū etiā Sephorim descisse inter alias reperisset, militibus eam depraedari permisit: omniaq; inde collecta, popularibus dedit etiā Sephoritis. Nam & captos rapinarum damno corrigere uoluit: & rehibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint;
deq; Simonis Gioræ tyrannide.

CAPVT XXVIII.

HAthenus apud Galileam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananias pontifex & potentiores, qui non cum Romanorū parte sentirent, muros instaurare properabant: multa; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliæq; arma fabricabantur: exercitationibus iussis, manus iuuenum operā dabant. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnæque tristitia mediocres occupauerat: multiq; futuras clades prospiciētes, fletum cohibere nō poterant: infestāq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statūque iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antequam Romani uenirēt. Ananō autē apparatū belli negligere cura fuit: & studiosorum, quos

quos *emulatores* uocabant, *amentiam* ad utiliora conuertere: qui tamē uictus sit, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerū cupidus cōgregatis, ad rapinas conuersus, nō solum domos locupletum perturbabat, uerū etiam corpora uerberibus conficiebat. Iámq; tunc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem, missis aduersus eum militibus magistratū, ad latrones qui erant Magadæ, cū his quos habebat, effugit: ibiq; manēs, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt. Idumæā cum ceteris populabatur: adeoq; ut magistratus eius gentis, propter cadium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, uicos præsijs tueretur. Et Idumææ quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IYDAICO

Liber Tertius.

De Vespasiani ducis aduentu & clade duplici Iudæorum.

CAPVT

PRIMUM.

NERONEM AVTEM, VBI res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autē superbiam simulans ultro etiā indignabatur, magisq; ducis negligētia, quā uirtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat: decre reputans, propter pondus imperij tristiora cōtemnere, uideriq; malis omnibus superiorem animum gerere. Veruntamen curis angebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam cōmotum crederet orientem,

OO 4 qui

qui unà & Iudeos rebellantes ulcisceretur, proximásque his nationes simili modo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianū his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Hesperiam, Germanorū tumultu cōfussam: armisq; ante illud tempus incognitam, Britanniam uindicasset. Vnde patri quoq; ipsius Claudio præsiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his uelut omnibus fretus Nero, etatēq; illius cum peritia stabilem cernens, obfidesq; fidei liberos, eorūq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota re publica deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequiis animarum, qualia necessitas imperare cōsuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidē filium suum dirigit Alexādiam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. Ipse uero transmissus ad Hellepontum, terreno itinere Syriā peruenit, ibiq; Romanas uires, multaque à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudei post malam Cestij pugnam inspecta felicitate sublati, animorum impetus cohibere nō poterant. Sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebāt. Denique omni, quanta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. Ea ciuitas antiqua est, septingentorum & uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, & iudeis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primis eorum incursis propior uideretur. Tres autem uiros aggresionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrū Pereitā, & Sylam Babylonū, & Iohannē Essæum. Ascalon enim ualidif=

uulidiſſimo quidem muro cincta erat, ſed uacua penè præſidijs. Vna enim cohors eam peditum, & una equitum alatebatur: quibus præfectus erat Antonius. Illi quidem ira multa uelocius itinere peracto, quoniã ex propinquo uenirent, præſto erant. Antonius uero (nec enim eorũ fore impetũ nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter ſuſtinuit: murumq; properantes aggredi refrœnit. Itaq; Iudæi, quod cum peritioribus imperiti, & pedites cũ equitibus cũ ſtipatis aut inordinati, leuiterq; armati cũ inſtructis, plusq; indignationi quàm cõſilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia faciẽtibus erãt diuincaturi, facilis erat aduerſarijs labor. Nam ut ſemel eorum primæ ab equitibus turbatæ ſunt acies, fugã petunt: & murum uerſus ſe à tergo urgẽtibus incedentes, ſuimet ipſi hoſtes erãt: donec omnes incurſibus equitum uicti, per totum campũ diſperſi ſunt, qui fuit plurimus, totuſq; habilis equitantibus: quod quidẽ Romanos iuuat, ut magna quidẽ cæde Iudæos proſternerẽt. Nã & fugientes præuertendo torquebant: & quos occupaffent, curriculo tranſſigẽdo infinitos peremẽre. Alij uerò alios quocũq; ſe uertiſſent circũdatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per deſperationem ſalutis, ſolitudo uidebatur. Romani uero licet bello pauci eſſent, rebus tamen ſecundis animati, etiam ſuperflue reſidui uidebãtur. Et illis quidem res aduerſas ſuperare certantibus, dum cito pudet fugere, mutari fortunam ſperant: Romanis autem, in his quæ proſpere agerent, minime laborãtibus, ad maiorem uſque diei partem pugna protracta eſt: donec Iudæorum quidem perempta ſunt decẽ milia, duoque duces Iohãnes & Syllas. Cateri uero & plerique ſaucij, cum Nigro,

qui unus restabat ex ducibus, in ciuitatem Idumææ, quæ Challis dicitur, confugere. Nonnulli tunc etiam Romanorum, in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam: et conijcientes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad plagam alteram illiciebantur. Denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisque aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoque plures Ascalonem recurrebant: eadem se præter imperitiâ, aliisque belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerat, posuisset insidias, ex improviso in eas dilapsi, et ab equitibus circumdati, prius quam se ad pugnam componerent, iterum super octo milia procubuerunt, ceteri uero omnes aufugerunt. Cumque his Niger, multis, dum fuget, magni animi facinoribus demonstratis, et quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur alicuius uici, cui nomen est Baldezæ. Antonius uero cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tenerent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt: turri que inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto. Ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoque post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioque insperato repleuit omnes Iudeos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitum ducens, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul, aliaque felicitate, sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt, locum obtines: ubi etiam aduentu suo regem Agrippam cum omni manu propria offenderat, præstolari ad Ptolemaidem prope-

properabat. In hac autem ciuitate occurrerūt ei Sephori-
 te ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui
 tam suæ salutis prouidentia solliciti, quàm Romanorum ui-
 rium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, *Sen- Cæsen-
 tio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidium ^{nio.}
 militare susceperant. Itaque et benignissime duce suscepto,
 alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promise-
 rant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscen-
 tibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quā-
 tum obstare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudæi
 commouere tentassent. Non enim minimum esse uidebatur
 futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sephorim Galilææ
 maximam, et in loco tutissimo conditam, totiusque gentis
 futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samariæ, & Iudææ.

CAPVT II.

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior et inferior
 appellantur, easque Phœnice et Syria cingunt.
 Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui fini-
 bus, quondā et Galileorum: Nunc autem mons Tyriorū
 Carmelus cui cōiuncta est Gabaa, ciuitas Hippeon, hoc est
 equitū, quæ sic appellatur ex eo, quod equites ab Herode
 rege dimissi coloni, eò deducebantur. A meridie autē Sama-
 ritis et Scythopolis, usque ad flumen Iordanē. Ab oriente
 uero Ioppe et Gadaris. Sed et Gaulanitide diffinitur,
 quæ etiam regi Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem
 eius tractus Tyro, itēque Tyriorū finibus terminatur.
 Inferioris quoque Galilææ fines quā longi sunt, ex Tibe-
 riade usque ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimus
 Ptolemaensium ciuitas, propagantur. Latitudine autē pa-
 tent ex uico Salothi, qui in magno campo situs est, usque ad
 Bersaben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit
 usque

usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius à Talla uico Iordani proximo usque ad Berothe tenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cincte, semper tamen omnibus belli periculis resisterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia Galilei, & omni tempore plurimi, neque aut formido unquam uiros, aut eorū penuria regiones illas occupauit, quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt: omniumq; generū arboribus confite, ut etiā minime agricolandi studiosos ubertate sua prouocet. Deniq; excoltæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosa, quin & ciuitates ibi crebræ sunt, ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit breuissimus, supra quindecim milia colonorū habeat prorsus: ut etiā si quis magnitudine minorē Galileā dixerit, quā trans fluuiū regionē, uiribus tamen eam prætulerit. Hæc enim omnis est in opere, assidueq; fructuum ferax, ut illa que trans flumē est, licet multo maior sit: Pleraque tamē aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Galilæa uero mollities & ingeniū fructuosum, campos habet cū uarijs arboribus cōsitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aque perennis, quoties illi Syrio æstuante defecerint. Et longitudo quidē eius est à Macherunte in Pellā: Latitudo uero à Philadelphia usque ad Iordanē. Et Pella quidem quam supra diximus, septētrionalis eius est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autē Moabites regio terminat. Ab oriente autem Arabia & Selbonitide, necnon & Philadelphia, itēq; Gerasidis clauditur. Samaricensis autē regio, inter Iudæam quidem & Galileam sita est. Incipies enim à uico in planicie posito, cui nomen est Genanie, in Acrabatenam desinit

Fertilitas
Gali-
lææ.

Samaritæ
descri-
ptio.

definit Toparchiam: sed natura nihil à Iudea discrepat. Nam & utraque montosæ sunt & campestræ, agroque colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisque tam sylvestribus quàm mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumque satis abundant. Dulces autē per eas multimodis aquæ sunt, bonique graminis copia. Præter alias earum pecora lactis abundant: quodque maximum uirtutis atque opulentiae specimen est, utraq; uiris referta est. His aut finitimus est Anathath uicus, qui etiā Borccas appellatur, Iudææ limes à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iordane. At Iudææ latitudo ex Iordane flumine usque ad Ioppen explicatur: Media uero ciuitas eius est Hierosolyma. Vnde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, id oppidū uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudea delicijs caret, ad Ptolemaidem usque locis extēta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est regnum, quod obtinet Hierosolymorum ciuitas, præ cæteris inter omnes accolas eminens, uelut caput in corpore. Alijs uero post hanc toparchie sunt distributæ. Gofna est secunda: & post eā, Acrabata est. Deinde Thamna, & Lidda, itēque Emmaus, & Pella, & Idianeæ, & Angada, & Herodiū, & Hiericus, post quam Iamnia & Ioppe finitimis præsent: & præter hanc Gamalitica, & Gaulanitis, & Bathaneæ, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte Libano & fontibus Iordanis, usque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. Ex uico autem, qui appellatur Pharphasus, qui ad Iuliada oppidum longitudine tendit, habitat ab incolis Iudeis & unâ Syrisque permixtis.

Iudææ
descrip-
tio.

Vnde-
cim Iu-
dææ for-
tes.

De auxilio

DE Iudea quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sephoritis, hoc est equites mille, sexque milia peditum, Placido eos regente Chiliarcho, castris in magno campo positis bisariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuende causa, equitatus uero in castello degebat. Vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionē loca omnia incursando, magnis incommodis Iosephū eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus depredabatur: quorumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Sed Iosephus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quā ipse, antequam à Galileis desisteret, ita muris cincterat, ut Romanis quoque esset inuisa. Vnde etiam de spe decidit, cū & uī & suasu infirmior Sephoritis fuisset inuētus: magisque in Iudea bellum accendit Romanis, indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agrorū depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerū in his reperissent. Qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: Ignis uero & sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia, citius quàm per hyemem sperabatur, maximum quidem militum, cuius causa directus fuerat, suscepit: contemptoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duobus quæ ille secum

secum habebat, agminibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima legiones) iunxit etiam quas ipse abduxit, quintam & decimam. Eas autem sequebantur etiam decem & octo cohortes, quibus accessere ex Casarea cum unaquaque ala equitum & ale quinque Syrorum itidem equitum. Decem autem cohortum singula mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites: & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antonius enim & Agrippa & Soëmus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malachus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regis, decem milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones, qui plurimi sequebantur: & meditationi bellicæ assueti, nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis, dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur: & neque peritia, neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Quæ quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos insituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognosceret tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quesisse. Armis enim uti non ex bello cœperunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint, sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes eorum nihil à uera cōtentione discrepant: sed in dies singulos militū quisque oībus armis, tanquā in procinctu positus, exercetur,

exercetur, quo etiā facillime praelia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus aut siamptus remouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit, si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contrāque praelia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus, sed quocūque in hostilem terram irruerint, ante castrorū munitionem nunquā praelium sumunt. Quae quidem nō leui opere, neque iniquo loco erigūt, nec omnes inordinate describunt, sed si quidem inaequale solum fuerit, contemplantur: quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. Nā & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quae usus extructionis poposcerit, sequitur exercitū. Et interior quidam pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus aut eorum extrinsecus muri faciem praefert: ordinatis etiā turribus pari spatio dispositis, quarum interualla telis atque balistis, alijsq; machinis saxa intorquentibus, omnibus instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte, quatuor portas aedificāt, tam iumentis aditu faciles, quā ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas: intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediāque tectorū tabernacula collocant, & inter haec ducis maximi diuū templo simillimum prorsus, ut quasi repentina quaedam ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militū primatibus, ordinūque principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quae in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius cōmunitur. Quasi res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata.

Armīs

Armīs autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tētorijs aguntur: omniāq; ab his ordinate etiam alia cauteque per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquāue opus sit aut frumento. Nec enim coena uel prandium cū uoluerit, in potestate cuiusque est. Simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tempora buccinae significant. Neque omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidē ad centuriones, illi uero ad Chiliarcham conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuerſi ordinum principes. Ille autem his signum aliāque dat ex more praecepta proferēda subiectis: quae quidem etiam cum in acie sunt agentes, citius parent: ut si res exigat, incursibus eius itēmq; reuocationibus uniuerſi pariter obsecundent. Cum autem castris egredientum est, tuba indicium facit: nemoque otiosus est. Sed uel solo nutu moniti, tabernacula colligunt, omniāq; ad perfectionem instruunt. Deinde iterum tuba ut sint parati significat. Illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectāt. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoque tubae signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dextrāque duci precoastans, si ad bellum parati sunt, uoce patria percontatur. Illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantēque praeueniunt: & Martio quidem spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose, & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem uelut in bello custodiens, pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere ficas ferentes. Leuis autem gladius multo est longior, cū dexter mē-

suram palme non excedat. Qui uero ducem stipant lecti
 pedites scuta & lanceas portant: cetera manus hastas &
 clypeos longos ferramq; & corbem & sarculum & secu-
 rim, necnon & habenam & falcem & catenam, tridui-
 q; uiaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pe-
 dites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior,
 & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus;
 ternaque super pharetram uel amplius depēdent lata cussi
 de iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassi-
 des uero & thoracas peditibus habent similes: nulloque ar-
 morum genere ab equitum alis discrepant lecti qui circum
 ducem morantur. Agmen autem semper cui sorte id obti-
 gerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera
 & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in
 praelijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper
 sequuntur facta sententia: opusq; adhibetur ante decretis.
 Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est er-
 rati correctio. Fortune autem successibus meliores consti-
 tiorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: qua-
 si bonum quidem fortuitum illiciat, ut diuina prouidentia
 non esse credatur. Quæ uero ante cogitata fuerint, etiam
 si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant
 ad cauendum ne idem rursus conueniat, & bonorum qui-
 dem fortuitarum non is autor sit cui contigerint, tristium
 uero quæ in otijs acciderint: saltem quod rectum consilium
 coeperint, uideatur esse solatio. Armorum quidem exer-
 citatione comparant, ut nō modo corpora, sed animi quo-
 que militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timo-
 re diligentia. Nanq; leges apud eos non desertionis solum
 uerum etiam minimæ negligētiæ sunt capitales: ducesq; ma-
 gis quàm ipse leges terribiles. Nanq; bonos honorādo re-
 dimunt,

dimunt, ne in coërcendis noxijs sint crudeles. Tanto autē obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum, totius conspiciatur exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidcm semper strenui sunt, pati uero tardissimi. Nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidcm succubere. Nam & eam certio rem putant esse uictoriam. Quorum igitur actus ex consilijs incipiunt deliberantes, adeo extremus paret exercitus. Quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itémque à meridiano tractu Libyæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atque Ister sunt imperij limites, cum minorem esse possidētibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo quæ profecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem ad experientiam proderunt bonarū artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nesciētibus: redeo tñ unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam.

CAPVT IIII.

Vespasianus quidem unà cum Tyto filio suo in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galileam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehēdisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galileorū imbecillior turba, animisq; deficientes, pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit, existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnamque & sibi ex care alios apud rectores gloriā comparādam, & illis cō-

Pp 2 modū

modum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uiderissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressique cum Romanis, ex improviso plurimi, & ad pugnam parati, necnō & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugū liberorumque dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: qui nāq; solum in ordinatæ pugna discessere, septisq; undique corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi magis quoque eminus iaculari, quàm manus conferere inermes cū armatis confiderent. Ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidius quidem, quod impetu suo uel ciuium languidior inuentus esset, aufugit.

Galitæa à Vespasiano inuaditur.

CAPVT V.

Vespasianus uero ipse Galileam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itēque sagittarios præire iussit, ad repentinis incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas syluas insidijs scrutarentur: cum quibus etiam erat Romanorum armata portio. Eos autem sequebantur de singulis Hecatontharchis: dein equites peditēsque & armaturam suam ferentes, mensurāsque castrorum. Post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac deuia complanarēt, syluāsque obstantes præciderēt, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itēque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tuitionis causa multos cum his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitēsque, necnō & lancearios secūducens,

ducens, equitumque præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis, proprios cætum & uiginti equites deputatos habebat. Hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde rectores, itemque præfecti cohortibus Chiliarchi, stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuersarum animarum regnum habeat, & sit ualidissima. Itaque illam & principatus insigne putant, & omen uictoriae, quodcunque bello petierint. Sacras uero signorum effigies itidem sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. Hisque adhærebat ex more quidam Hecatontarchus, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singulorum agminum cincti cum pedibus erant, multis alijsq; iumentis aduchætes militum sarcinas. Omnium uero agminum postrema erat mercenaria multitudo: eamq; armorum coactores sequebantur armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unâ & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fūgere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephus enim eiusq; socij, qui non longe à Sephori castra posuerunt, ubi bellum appropinquare cognouerūt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, nō modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiectioni sunt. Cum paucis autem relictis Iosephus, ubi se animaduertit neq; ad excipiendos hostes suffi-

cientē manum habere, Iudeorumq; animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectū ire, iam tum quidem bello omni quiescebat: quā longissime autē periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadare expugnatio. CAPVT VI.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quodeam pugnaci multitudine uacuum reperisset. Deinde hinc trāsgressus interiorius, cunctos etiam puberes interfecit: cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & municipia quedam penitus desolata: nonnulla uero, quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quā tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neque in hoc eos uoluntatis eius fallēbat opinio. Videbat enim res Iudeorum quorsum euaderent: unāque illos uiam salutis habere si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniā tribuendam, mori tamen sepe maluisset, quā prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum seceres haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis postmodum argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse cœpti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: atque si fœdus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac
epistola

epistola scripta, mature dirigit qui in Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII

Vespasianus autem Iotapatā excindere cupiēs (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea ualidiſſimum hoc eorum eſſe receptaculum) præmittit pedites cū equitibus, qui montanū iter coæquerent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino uero equitibus inuiū. Et hoc quidem quadriduo fecere quod iuſſum eſt, latamq; aperuere exercitui uiā. Quinto autem die, qui menſis Maij uigeſimus & primus erat, prior Ioſephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosque Iudeorum ſpiritus erigit. Cum uero tranſitum eius Veſpaſiano quidam tranſſuga nunciaſſet, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudeam capere poſſet, ſi Ioſephum ſubiugaſſet. Hoc ille nuncio proxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentiſſimus uideretur, ultro ſe etiam in custodiam traderet uoluntariam: ſtatim quidem cum equitibus nulle Placidum mittit, unāque ducem primum Ebutium, tam manu quā prudentia uirum inſignem, circūuallare ciuitatem iuſſit, ne clām exinde Ioſephus elaberetur. Poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, & poſt meridiem uſque acto itinere, ad Iotapam peruenit. Abductosque in ſeptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulto caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadijs ſeptē. Conſulto autem quā maxime conſpici ab hoſtibus affectabat, ut uiſu attoniti turbarentur. Quod etiam factum eſt: eosque tantus continuo ſtupor inuaſit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos quotidie ambulādo fatigatos, ciuitatē ſtatim aggredi piguit, ob eandem cauſam duplici

At in ex
pugnabi
lia.

acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitū posuere, omnes Iudeis exitus obstruentes, sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit. Quippe in bello, nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros facto, Iudaei primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quā Vespasianus et sagittarios et fundibulatores, omnēque iaculorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus* expugnabilis erat, niti coepit.

Tunc ciuitati metuens Iosephus, et cum eo cuncta Iudeorum profiliuit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruētes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul et audacia patrando facinorae: neque minora tamen patiebantur quā faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. Et hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, praelium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudeorū autem cū sexcenti essent, uulnerati septem, et decem ceciderunt. Nihilque minus, Romanus postridie iterum irruentibus occurrunt: multoque fortius restiterunt: ex eo scilicet fidutiam nacti, quod eos pridie praeter spem sustinuerant. Sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus angebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neque Iudaei uires hostium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota in rupes est, ex alijs quidem partibus undique

Situs Iotapatæ.

undique uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem
 oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab
 una uero tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per trāsuer-
 sum latus de sinentis mōtis ædificata est: quod quidē ipsum
 muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inacces-
 sa essent hostibus superiora cacumina. Alijs uero circum mon-
 tibus tecta, prius quàm in eam perueniretur, à nullo pote-
 rat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus
 autem & cum natura loci simul certandum putans, <sup>Studium Vespasia-
ni circa</sup> & cum audacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter <sup>obsidio-
nem Io-
tapatz.</sup> statuit, aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu
 deliberabant. Cūque aggerem fieri placuisset, qua par-
 te murus facilis erat accessui, totum ad comparandam ma- <sup>Aggerem
tructus
muris al-
tior.</sup> teriam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus ex-
 cis, magnaq; ui lignorū & lapidum congregata, scutisq;
 minoribus siue ancilibus ad euitanda iacula desuper missa
 per ualles dispositis, sub eorum defensione aggerem con-
 struebant. Nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ
 de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis
 tumultis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cun-
 ctis trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudei su-
 per eorum tegmina, saxa ingentia & omne telorum genus
 curabant immittere: quæ licet minime penetrarēt, magnos
 quidem crepitus dabant, & horribile impedimentum erat
 operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium
 circumpositis (erāt autem omnes centum sexaginta) in eos
 qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulq;
 ex balistis lanceæ percurrerant, saxaq; tormentis ingentia
 mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multi-
 tudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra ia-
 ctum earum spatium Iudeis inaccessum fecere. Arabum

enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; fundibulatores & omnes machine telis operabantur. Neque tamē his Iudei prohibiti, ne de super ulciscerentur, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium dissipabant, nudatosq; feriebant: uel si quando illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum ancilibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huiusmodi causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi praeberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium praepeditae sunt. Erecto autē propemodum aggere: pauloq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumque altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime aedificare posse firmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria extendi praecipit, quae missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusque repulsa tela caetera delaberentur, & ignis humore languesceret. Hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuque operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, nimisq; ualidissimis aptatis. Quae quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum somnium comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, deq; Iudaeorum excursionem in Romanos.

CAPVT

VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: quoniam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabant: inq; dies singulos

los praelia cateruatim, & cuiuscunq; modi latrocinales do-
 li, & eorum quæ casus obtulisset, rapinæ aliorumq; incē-
 dia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, sta-
 tuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria
 caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si
 ad finem usque in eadem pertinacia durauissent, fame con-
 sumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pu-
 gna fore, si post interuallū rursus anxijs incubuisset. Itaq;
 omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frimen-
 ti quidem, aliarūque omnium rerum intus habebant co-
 piā, præter salē. Aquæ uero penuria eos affligebat: quia
 neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habi-
 tatoribus, rara est in illo tractu æstiuus mensibus pluuia.
 Quo tempore obfessi etiam hoc uehementius afficiebātur,
 quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, ac ue-
 lut omnis aqua iā defecisset, ægre ferebāt. Iosephus enim,
 & cum ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortēsque
 animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem fa-
 ceret, quā sperabant, iam tunc potum mēsurā ciuibus mi-
 nistrabat. Illis autem conseruari aquā penuria grauius esse
 uidebatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quod ius
 bibendi liberū non haberent: ac uelut ad extremā sitim per-
 uentum esset, labori cedebant. Hoc autē modo affectos, Ro-
 manos latere non poterat, qui ex aduerso colle trans murū
 in unū cōfluere locū, & aquæ mēsurā accipere p̄spectabāt:
 quò etiā balistarum peruenientibus telis, plurimos occide-
 bant. Vespasianus quidem nō multo post, exhaustis puteis,
 ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosephus
 autē, ut hāc eius spem frangeret, iussit quā plurimos per
 murorū pinnas, demersa undis atq; humida uestimēta sus-
 pēdere, ut oēs repētē aqua p̄fluarent. Ex quo mœror simul
 Romanis,

Romanis, ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atque arma conuertit: Iudeis id quoque maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propter æque minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes literas, ad quos uellet Iudeos, extra ciuitatem degentes, ab his omnia usui necessaria, et quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato commeantibus, ut plerumque ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quasi qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. Idque factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamque pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. Verum id populus sensit, et circa eum susus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. Ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. Decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex nauis tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem: cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quod sibi cauere occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum, et si caperentur, unà cum

Prudentia Iosephi.

cum his esse frustra perituum. Obsidione uero liberatus, extrinsecus maximo eis emolumento fore. Mature enim cōgregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū: nunc autem nō uidere, quid apud eos residens, utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. Quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumsistere se magis incendit. Denique pueri & senes, itēque mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accedebant, eūque omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabāt: non inuidia salutis eius, quātum ego arbitror, sed propria spe. Nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autē siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim ex intentione discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. Communiq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrūque uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere, ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrerebat, & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. Posteroque die similiter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando collaborabant. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nā & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis
imperat,

imperat, ut eorum impetum declinarent, néue ciam hominibus mortis auidis manum consererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito careant, quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syrie & fundibularios, perque saxa tormentis emissa plerunque repelebat Iudæos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum cminus missa inter iactum subeuntes, sæuius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent: suorum quisque laborantibus subuenientes.

De pugna Vespasiani contra Iotapatam ex ariete, & alijs tormentis bellicis. CAPVT IX.

Aries.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incurfibus obsideri, ciam propè iam muris aggeres equarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis aßimilis: cuius summum graui ferro solidatū est, in arietis effigiem fabricati, unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdémque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter sustinuerit, aßiduos uincat. Ad huius periculum rei, duci Romano transire placuit, uic capere oppidum properanti: quoniam pernicio=sa uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque
Romani

Romani quidem balistis, cæterisq; missilium machinis, ut facilius ferirentur, qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: Neque sagittarij aut fundibulares longius aberant. Cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant gradibus, de super itemq; pellibus septum, tam pro sui defensione quàm machine. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorque oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum saepe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, qua semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis more attulit. Nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus repercussione ladebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis exhibitis, in his summis falces quibus saccos absunderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat Iosephus eiusq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod arida fuit materia, tribus ex locis pariter inflammare, unaqueque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nocte fomitem & præterea bitumen ac picem, nec non etiam sulphur, opinione citius uolitabant: operaque Romanorum multo labore

De Elea-
zaroquo-
dam for-
titudine
insigni.

Machi-
naz Ro-
manorū
incensā.

Vespasia-
nus i pla-
ta uulne-
ratur.

bore curata, unius horæ spatium pessum dederant. Hic etiā uir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuētus est, Addæi filius Eleazarus, cui Salab Galilææ patria fuit. Is enim saxū ingens alte sublatum, tanta uis super arietem ex muro demisit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. Postremo tāquam signum quo tela mitterent, hostibus positus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cū ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Nethiras, & Philippus de uico Rom Galilææ. Qui cum super milites decimæ legionis profiliissent, tāto impetu uisq; transgressi sunt, ut & acie Romanorum perfringeret, qui que aduersum ierant, omnes in fugam uerteret. Præter hos Iosephus quoque, & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quintæ itēque decimæ, & eius que terga dederat legionis, incendunt. Ceteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruere. Rursus autem Romani post meridicm, erectum arietem ad eam muri partē, quæ pridē quassata fuerat, appulere: ibiq; defensorū eius quidam, Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatium defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. His enim, qui propē aderant, uiso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exercitum: reliquæque obsidione, pleriq; cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant, & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut & beneuolentia circa rectorē, & filij trepidatio cōfunderet multitudinē. Facile tamen

tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. Superato enim dolore uulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudeos seuius incitauit. Nam uelut ultor ducis, quisq; imperatoris omne periculū adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autē cum suis socijs, licet asiduīs balistarum itēque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos oppetiere, qui arietem protecti pennis impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in cōspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere nō possent. Nam & suis ignibus collucentes, tanquam si dies esset, & certum erat hostibus signum quò tela dirigerent: machinisq; procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea nō tam balistarum quàm iaculorum uī, simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. Virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machine uis quantum ualeat, ex his que illa nocte contigerant in muro ciuidā ex circūstantibus: Iosippo saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertiū stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoq; pręgnātis foemine trāsfecto utero, ad dimidiū stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant: & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quē pugnabatur,

Qq

sanguis

Al. uix.

sanguine confluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadaverum. Montibus autem resonantibus, multo amplius horroris ex clamoribus ascendebat: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati, & tamen* ui circa matutinas uigilias, murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidē corporibus atque armis septi, eam partem quae deiecta fuerat, priusquā Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorū. CAPVT X.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idēque cupiens de conuulsa muri parte, alios propugnatores adducere, equitum quidem fortissimos equis dispositis trifariam collocat, ut testi armis dirutum latus undique obsiderent, cunctosq; prae manibus ferrent: quod si pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. Reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: fundibularios quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare praecepit: ut qui hos prohibere tentassent, deiectae partis defensionem relinquerēt: ceteriq; omnibus simul telis oppressi, uolentia irrupentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit, quasi ledi nō possent. In parte uero collapsa ualidum & potentissimum quenq; senosq; ante omnes

omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est, hisq; præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum vero multitudinem cõmuniti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirẽt. Si uero pontes à Romanis apponerentur, ipsos profilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemq; uero ita certare debere, non quasi cõseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi: uimq; futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere, ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus otiosum, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum, (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisq; montana loca omnia desuper collucere, atq; Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam credere. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione cõcludit, silere iussas, ipse uero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiuit, & pontes quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersorum agminũ congregati sunt, & grauitè infremuit exercitus: signoq; dato, missis undique sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus cõmunitis, cum admouerentur pontiũ machine, ipsi eas

Astutiũ
mũ Iose-
phi cõli-
lium.

cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: cosque ascendere nitentes praelio deterrebant: uaria manuum itémq; animi facinora demonstrantes, & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui sine periculo fortes contra se esse curabant. Nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent uel occideret. Qui Romanis desiliensibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigeabant. Itaque Iudeis perpetuò dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proq; his quos uiolentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo Iudeos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur; seruenti oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. Id autem Iudei multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. Siquidem facile à uertice ad pedes usq; sub armatura olcum per totum corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigeret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendiij fuga non erat. Nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad suos autem tutò recedere contra nitentes non poterant, quoniam facile ab insequētib; capiebantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudeis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi,

mira

Romani
oleo fer-
uēti per-
fundunt.

mirabilia pati uiderentur: tamen in eos qui perfuderant se-
rebantur, præcedentem quisque incursando, tanquam ipse
impetum retardaret. Iudei uero progressum eorum dolo
altero deceperunt, cum foeno græco decocto pontium ta-
bulata perfunderent, quibus illi dilabentes retraherantur,
ut neq; fugientium quisquàm, neq; aggredientium firmo
posset cñiti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas
pontii tabulas calcarentur, multi uero super aggeres dei-
cerentur: & qui cecidissent, à Iudeis seriebantur: qui Ro-
manis desilientibus consiliu iam liberi, facillime tela diri-
gebāt. Cum autem multa milites mala in hoc perpeti præ-
lio dix uideret, post meridianas eos horas à pugnareuo-
cat: quorum non paucis obtruncatis, plures sunt uulnerati.
Ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti
saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunii
mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorū causa quæ acci-
derant, cōsolatus exercitum, postquàm ira uidet accēssum,
neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres
quidem altius tollit. Tres uero turres quinquagenum pe-
dum in excelsum iubet crigi, ferro undiq; tectas, & ut pon-
dere stabiles essent, neq; ignibus expugnarentur, easq; sup
aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itémq; le-
uioribus misiliū machinis plenas, fundibulariorū quoq; for-
tissimis. Qui cum nō conspicerentur propter altitudinem
turrium & loricas, ipsiq; eos qui super murum astarēt fa-
cillime cernerēt, telisq; appeterent: cum illi neq; à uertice
uenientes sagittas facile declinarent, neq; ulcisci possent,
quos non uiderent: altitudine quidē turrium, librata manu
iacula superante: ferro autem, quo erāt septē, flammis ob-
stante. Ob hæc igitur defensionem muri deserunt, magisq;
aggredi tentantibus occurrebant. Et Iotapateni quidē ita

resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; cōtrā mali quicquam hostibus facerent, quod cos sine periculo prohibere non poterant.

Aphacæ expugnatio à Traiano & Tito.

CAPVT XI.

HIs autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Aphaca, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolescentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites nulle. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nā præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his cōmittit: eosque paulisper relictos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus, ciues sui clausere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galileorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum moenibus proprijs, ad interiorum hostibus dedit auidissimis cadium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos in clamantes, inter ipsas preces immoriebantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant, & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum suis gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, nec uel ad ulciscendum quidem recepta fiducia. Nam præter hostilē metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrādo, quoad omnes intericre numero hominū

hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit. Missisq; nuncijs ad Vespasianum, petijt ut filium suū Titum dirigeret, finem uictoriae impositurum: ille autem laboris aliquid superesse ratus, cū milite filiū misit, hoc est, quingētis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatē profectus sic ordinauit exercitū, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris undiq; applicatibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitiissent, cōtinuo mœnia reliquerunt. Titus uero eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauerunt, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruētibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorū culminibus, que forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horā sustinuerunt conflictum. Absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Deniq; uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Intercptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia. c. xxx. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis. CAPVT XII.

SE d nec Samaritæ quidē alieni à calamitatibus remanere: Hi nāq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem munus eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: Nec saltem uicinorum malis corrigebantur, sed inconsulta suarum

Qq 4 uiriūm

uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam & si præsidij tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant, & conspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cū sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congregi nequaquam tutum esse dicit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circūuallatis undiq; montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aque tunc indigentibus Samaritis, etiā graues accēdi aestus, (erat enim tempus aestatis) neq; se rebus necessarijs uulgus instruxerat, adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito, Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos assumens, montem ascendit, & circum hostes exercitu constituto, primum eos à dextera parte hortabatur, atque ut salui esse mallerent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. Deniq; quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes, Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ usi sunt.

Isotapatæ excidium.

CAPVT

XIII.

Isotapatenis autē duu durātibus, & præter spem aduersa tolerātibus, quadragesimo quidē ac septimo die, Romanorū aggeres super murorū altitudinē sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodq; diuturnis uigilijs, & prælijs assidujs consumpti,
minime

minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiā caperentur, si quis instaret. Circa extremam nanque uigiliam, quando et malorum requiem habere uiderentur, et maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudeorum, quātāque superbia poenas contēnerent, transfuga suspectus erat: Nam et antea quidā ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, et cum ne flāmis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidere tūc proditori coniectura faciebat, et fortasse quidem illū uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, et ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, otiose ibat ad muros: primusque incēdebat Titus cum uno ex Chiliarchis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, et post eos Sextus quidam Caluarius Chiliarchus, et Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cū hostes in medio oppido uersarentur, iāmque plane dies esset, nec tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnōque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientesque demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura. Sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant,

Titus
clam ho-
stibus op-
pidū ca-
pit.

ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiam resistendi. Viarum nanq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente de super bello obtegebantur. Id multos etiã qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. Nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent prauenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumque tamen uigilũ primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. Deinde circumclusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset hecatontarchus Antonius, preceptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. Cumq; is manum porrexisset incaute super hasta, ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo die quidem immanissimam multitudinem peremere Romani. Postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas omnem ulciscabantur ætatem, præter infantes ac foeminas. Itaque captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia connumerata sunt excidij tempore, pugnisque superioribus, mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castrallaque eius omnia adhuc exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit
facto & uerbis.

CAPVT

XIII

Romani

Romani uero Iosephum requirentes, & proprie indignationis causa, & quod imperatori opereprecium uidebatur, (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itémq; abditos rimabantur: ille autem in exilio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum putcum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod suprâ scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta quidam insignes uiros latitantes offendit, rerumque utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdum quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumque omnia undique ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus propere duos chiliarchos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, fidemque pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque chiliarchum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim confectum direxit. Is autem, quàm dulce in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quòdque ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditio-
ne sibi liceret exigere, sed conseruare potius uirum for-
tem.

tem. His addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut in re optima, pessimam, hoc est perfidiam, prætexeret amicitia: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verū Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. Sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus et futuras Iudeorum clades, et quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. Erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus, et coniectare quæ ambigue diuinitus dicrentur, sciebat: qui et sacros prophetarum libros nouerat, quod et ipse sacerdos esset, et parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, et recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudeorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota mihi grauit, animamque meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanus, et uiuo. Testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consensiebat. Verum qui unà confugerant Iudeorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudeis deus annuat, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque pateris intueri seruientem, quam cito tui oblitus es? quam multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus

Iosephus
tradit se
manibus
Nicanoris.

quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quãuis te Romanorũ fortuna tui obliuione perfuderit, & nos tamen patriæ gloriæ cõsules, & dexteram tibi & gladium cõmodabimus. Tu uero si quidem sponte, moriæ dux Iudeorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intẽtatis ei gladijs, occidẽdum illum cõminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus: & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non enunciaisset morte præuentus, argumẽtis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, ò socij propriæ cedis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? Sed Romani hoc sciunt, optimum esse in bello mori: sed lege belli hoc est, à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaque manu sim dignus. Sin illi hosti suo parcendũ putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnãdo tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis: Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidẽre: Imò uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit.

git. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoq; modo in creatorem nostrum deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nos insidiatores putamus poena persequimur. Decum uero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo deficiat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumq; ut esse desineremus, illi reddendum est: Corpora quidē cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis est: deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositū ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem laeserit aestimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptūque deo debitum soluunt, cum id qui dedit recuperare uoluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiantur animæ, retinent locum in cœlo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in se ipsos insanierūt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipiet. Pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coërcetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usq; ad solis occasum insepultos abiici decretum est, cum etiā hostes sepeliri fas esse ducamus, apud alios autem

& dextræ

Et dextra iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in
 ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum
 esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur,
 o socij, iusta sentire: neq; humanis cladibus addere, ut crea-
 torem omnium impietate ledamus: si salui esse uolumus,
 salui simus. Nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus
 tantis uirtutem operibus demonstrauius. Sin mori pla-
 cct, ab his occidi perpulchrū est qui nos ceperint. Non mi-
 grabo ergo in hostiū locū, ut ipse mei proditor fiam. Mul-
 to enim stolidior sim, quàm qui ad hostes ultro profugiūt.
 Siquidē illi salutis sui causa id faciunt: ego uero interitus,
 Et quidem mei: Romanorum tamen insidias uotis expeto.
 Nam si me hi post iunctas dextras perimant, magno animo
 paratoq; moriar, mendacij perfidiam pro uictoriæ solatio
 mecū auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut
 à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autē ob-
 structis auribus desperatione, qua se iamdudum morti de-
 uouerant, concitantur: Et alij aliunde cum gladijs accurrē-
 tes, ignauiam exprobant: Et quasi cum mox percussu-
 rus, quisq; adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim
 uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram
 prehenderet, alium precibus exoraret, uaria mentis affe-
 ctione (ut in tali necessitate potuit) distractus, ferrū omniū
 à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestię circunclu-
 sæ, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illo-
 rum autem, qui ducem in extrema quoque clade reueren-
 dum putabant; debilitabantur dextra, gladij; de mani-
 bus elabebantur: multi cum sponte manus ei afferrent, fra-
 meas demittebant: Iosepho autem non defuit in despera-
tione consilium, sed fretus dei prouidentia, salutem in peri-
culum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite,
 cædes

cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: fors cuique obtigit, paratam ei, qui sequeretur, necem suâ præbebat, quasi mox etiam duce perituro. Cum Iosepho enim perire, uita dulcius estimabant. Remansit autē ipse cū altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret, persuasit: Ille quidem hoc modo & Romanorū & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorē ducebatur. Omnes autē Romani uisendi eius gratia occurrebāt: & cum se circa ducem premeret multitudo, uarius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendū esse clamabant. Qui uero propius erant, facta eius repulantes, mutatione stupecebant. Rectorum autē nemo fuit, qui licet ante irascereturi nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridem fuisset in prælijs reminiscentem, & qualis nunc sic in hostium manibus positus intuentem: iubebat intelligere, quanta esset fortune potentia, quāmq; uelox belli momentum: humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuū; quā multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse, ut Iosephū misererentur, effecit: plurimāq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tñ, quasi missurus cum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit.

Quo

Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait.
 Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac
 duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc
putas, Iosephum te habere captiuum: ego autē maiorem
ad te nuncius uenio, præmissus à deo, ut Iudeorum regem
uiderem, et quemadmodum duces exercituum mori dece-
ret, ad Neronem me mittis. Quid ita? quasi qui Neroni
 usque ad te successuri sint, maneant. Tu et Caesar Vespas-
siane et imperator, atque hic filius tuus nunc: me autem
 colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem
 non mei solus es tu Caesar, uerum etiam terra marisq;, ac
 totius hominum generis. Me autem ad maiorem poenam
 custodiri oportet, si ex tempore aut subito in dominum ista
 confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem nō
 habere uidebatur, cāq; Iosephum existimabat salutis gra-
 tia comminisci. Paulatim uero ad credendum impelleba-
 tur, iam pridem illum excitante ad imperiū deo, sceptrāq;
 multis præmonstrante alijs portentis. Sed et in alijs uera-
cem esse Iosephum deprehenderat. Altero nanq; amicorū ^{litē aliud.}
 qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum
 (nisi hæc deliramenta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq;
 sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depel-
 leret. Iosephus Iotapatenis ait, se prædixisse, quod post
 diem septimum et quadragesimum eos maneret exitium,
 quodq; ipsum Romani uiuum essent in custodia retenturi.
 Hæc in secreto quesita, Vespasianus ubi uera esse cōperit
 à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cōperat exi-
 stimare: sed neq; custodiam Iosepho nec uincula remitte-
 bat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare be-
 nignissimēq; fouere non desinebat, etiam Tito magnā ho-
 nori eius operam commodante. Quarto autem die mensis

Cæsariē
sū odiū
in Iose-
phum.

Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca ma-
ritima Cæsareā peruenit, Iudææ maximā ciuitatē, et quæ
maiorē incolarū partem Græcos haberet. Igitur et exer-
citus et rectorē indigenæ omni fauore ac benignitate sus-
cipiant, affectu quidē quo Romanos diligerēt, plus autem
illorum qui excisi fuerant odio, unde etiam multi quidem,
simul ut de Iosepho supplicium sumeret, cū clamore præ-
cabantur. Vespasianus autem de ista quidē petitione, uelut
ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dis-
soluit. Legionum uero duas quidem hyematum apud Cæ-
saream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem.
Decimā uero et quintam Scythopolim misit, ne totius ex-
ercitus molestia Cæsaream præmeret. Erat autē illa quoq;
aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut
in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

CAPVIT XV.

DVM hæc autem aguntur, collecta non exigua mul-
tudo, quæ uel ab hostibus seditione defecerant,
uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi recepta-
culo renouant seditiosi, quam ante uastauerat Cestius. Et
quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandū in ma-
re censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam
et Phœnicem, itemq; in Aegyptum cōmeantes, plurimos
latrocinij prædabantur: omnib; nauigijs inuium facie-
bant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito
quid cōstituisent, equites in Ioppen necnō et pedites mit-
tit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi
sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præ-
senserant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, na-
ues fuga petierunt: et in his, ultra contiguum sagittæ spa-
tium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset impor-
tuosa

Ioppes
titus.

tuosa (nanq; in asperum: cæterâq; arduum littus desinit, ac summis utrinq; cornibus leuiter incuruū, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ ueteris fides ostenditur. Aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, eo quod solitudinem in tutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamborean uocant, flatus incumbit: & alias quidē naues inter se, alias uero collisit in scopulos. Multæ autem cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublimi gurgite mergebantur. Et neq; fugæ uspiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autē fluctibus pars obrupti, pars naufragijs implicati moriebantur. Nonnulli autem ferro se interficientes, ueluti satius esset mori, præueniebant: plurimi autem cuncti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. Eiectorum autem corporum quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidē hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadē castra defenderent: equites uero omne circū territorium peragrâtes ad fines Ioppes uicos & municipia simul exi-

Rr 2 merent.

merent. Illi quidē praeceptis obediētes, in dies singulos incursando, excindebāt totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapatae apud Hierosolymā casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, nō credebant. Nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium praedicabat. Vnde praematura tristitum paulatim per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. Quinetiā rebus gestis plura quae facta nō erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus. Quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam. Et per singulas domos itēmq; cognationes, amissorum quisq; lugebatur à suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidē hospites, alij propinquos, amicos alij, nōnulli etiam fratres flebant, Iosephum autem uniuerſi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnāq; mercede conducerentur tibicines naniarū. Tempore autē ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur: eūmq; uiuere & cum Romanis esse, compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari, tantam in eum uiuum iracundiam, quantum prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauiae, apud alios proditionis arguebatur: totaq; in eū ciuitas plena erat indignatione, atque conuicijs. Vltro autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quae prudētibus ne similia perferant, cautionis & custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorū quae semper accipiebant ex fine principū. Denique maiore in Romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephū

Iosephū pariter uindicaturi. Hierosolymorū quidem habitatores eiuscemodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAPVT

XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam et ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti, milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac rebellare Taricheas audiuit (ad regnum autē Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudæos excindere, oportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsareā, ut inde militē Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas decem ciuitatum maxima, et Tiberiadi uicina est. Quò cum ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultrà legionibus progressus, ad trigessimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspiciua rebellantibus, cui nomē est Enabris, castra ponit, atq; hinc decadarchum Valerinum cum equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, et ad fidem inuitaret. Audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nōnullis autem ad bellū eum cogentibus, seditionē pateretur. Itaq; Valerinus ubi muro appropinquauit, et ipse de equo desiliit, et suos comites idē facere iussit: ne laceßendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eū seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu,

R r 3 Thobie

Tiberi-
adis dedi-
tio.

Vespasia-
nus à Ti-
berienfi-
bus reci-
pitur.

Thobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerinus au-
tem, neq; præter mandata ducis prælio congregi tutum ra-
tus, etiã si de uictoria certus esset: pugnamq; periculosam
esse, si cum multis pauci, & instructis imparati conflige-
rent, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia,
& ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis:
quos Iesus eiusq; socij, ueluti pugna nõ insidijs captos, leti
in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui
præstare populis uidebantur, in Romanorum castra profu-
giunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppli-
citer accedunt, ne se despiccret obsecrantes: neue quæ pau-
corum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed
populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret, ma-
gisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad
foedus uenire properantes, nunc usq; ne id facerent asserua-
ti fuissent. His eorum precibus, quãquam toti ciuitati pro-
pter equorum rapinam insensus esset, indulgit. Nam & A-
grippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem
per eos populo data, Iesus eiusq; socij, tutum sibi non esse
rati apud Tiberiada cõsistere, ad Taricheas confugiunt.
Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equi-
tibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cupe-
rent, experiretur. Cognito autem populum eadem sentire
quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitũ. Illi autẽ por-
tis ei patefactis, cum laudationibus obuiam prodeũt, salu-
tis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero mili-
tem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui
Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoq; pacto dilata-
uit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in
gratiam regis edixit, eiusdemque causa muris pepercit,
spondentis habitatores eius post hæc cum reliquis fore cõ-
cordes:

cordes: alijsq; modis malis affectam ciuitatē ex dissensionē recreauit.

Taricheorum obsidio.

CAPVT XVII.

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas ^{Vespasianus mouet exercitū cōtra Taricheos.} castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbarū cupiens multitudine, ad Taricheas conflueret, munitione confusa ciuitatis, & lacu q̄ Genesar ab indigenis sic appellabatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias, sub monte positam, qua lacu non alluebatur, undiq; muro ualidissimo, sed minore tñ quā Tiberiada, Iosephus cinxerat. Nam illam quidē in principio defectionis, pecuniarū itēmq; uirium copia cōmunierat: Taricheis uero largitatis eius reliquie profecerunt. Scaphas aut plurimas, in lacu paratas habebāt: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uinceretur, refugerent: simulq; ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autē castra municntibus, Iesus eiūsq; socij neq; multitudine hostiū, neq; disciplina militie perterriti, cursu in eos irruunt: primōq; ipetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua edificij dissipata, ubi armatos cōgregari uiderūt, antequā mali aliquid pateretur, ad suos refugiūt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidē tantū prouecti, unde Romanos cōtingere missilibus possent, anchoras iaciūt: & sicut acies assolēt, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra cōstitutos, nauali praelio decertabāt. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinē in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suū cum sexcētis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitū hostiū numerum reperisset, patri quidē maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam priusquam subsidia uenirent, alacres esse uidens, cū nōnulli eorū

R. r. 4 multi

Oratio
Titi ad
milites.

multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset constitit: & o Romani, ait, pulchrū est nanque in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit. Iudei uero, ut etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc usque tempus uicti nō defatigantur. Itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam nos in secundis perseuerantius laborare. Aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: Vereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; iudei, licet satis sint audaces, mortēq; cōtemnāt, incompositi tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgus recte potius quā exercitus appellandi. De uestra uero peritia atq; ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conscramus. Nā quod perpetue militie cōmodum, si pares cum rudibus cōgrediamur? Quin reputate, quod armati cum incermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti consilio cum uagis, neq; rectorē habentibus decertabit is: quodq; uos hae uirtutes multo plures efficiant, multum autem uitia de hostiū numero detrahāt. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. Hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosae autem copiae plus incōmodi ex semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaq; Iudeos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis seuitia ducunt: quae rebus secundis aliquantum ualent, minimis uero offensionibus extinguuntur. Nos autem uirtus regit, & moriger a uoluntas, itēq; fortitudo,

fortitudo, quæ & in prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quàm Iudeis, causæ certaminis. Nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? Et ne post orbis terræ imperiū uideamus hostium aduersariorum loco Iudeos habere. Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. Multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidē puto nunc de me ac patre meo, uobisq; pariter iudiciū fieri. Siquidē ille rebus ante gloriose gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius, uosq; milites mei: nam illi uincere consuetum est. Ego uero reuerti ad eū perpetiar uictus? Quo pacto autem uos nō puduerit, duce uestro periculis occurrente, nō superare? Appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. Nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustentari opere diuino: & manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquàm locutus hæc est Titus, diuina quedā alacritas militibus incidit. Et quia Traianū aduenire cum trecētis equitibus ante prælium contigit, ægre ferebāt, tanquā minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus Silonemum & Antonium cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexerat citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, pro tātō spatio fusi.

Rr 5 quantum,

quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiã plures quã erant apparuerunt. Iudæi uero, licet incursu eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperguntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. Multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesque ad moenia confugientes præueniēs, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio. Nanque indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maxime quod male pugnatum fuerat, non placebat. Sed populus aduenarum qui plurimus esset uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat Titus, exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? deo nobis dedente Iudæos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores, qui manus nostras euasce, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Verũtamen cum uelocitate animis opus est. Nihil enim magnum effici sine periculo consueuit: non solum autem hostiũ concordiam, quos cito necessitas in gratiã reuocabit, sed etiã nostrorum auxilia præuenire debemus: ut præter uictoriã, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri consecuti sunt. Pavor autem eius audacię murorum defensores inuasit: & pugnare quidẽ uel prohibere ueniẽtem,

tem, nemo sustinuit. Relictus autem excubijs, Iesus quidem ^{Iesus cū alijs fu-} cum socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacum, ^{git.} in manus hostiū contra uenientiū incidebant. Maestabantur alij cum scaphas scanderēt, itēq; alij, cum iam prouectas ^{Cæduntur Ta-} assequi natando conarentur: plurimāque per ciuitatem age ^{richei à} batur hominum cædes, aduenarum quidem resistentiū, qui ^{Tito.} non effugissent: indigenarum uero sine pugna, quoniam spes eos fœderis, & conscientia, quod belli consilium non habuerant, prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internicione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quā longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodū letus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidē statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex eadem subterfugeret, neq; à cædibus tēperaret. Postero autē die cū descēdisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eō refugerāt, fabricari iussit. Quæ tam materiariū copia, quā artificum multitudine mature cōtextæ sunt.

De lacu Genesara, & fontibus Iordanis. CAPVT XVIII.

Lacus Genesar quidem à terra continente appellatur. ^{De lacu Genesara.} Quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centūque in longitudine, aque dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora & arenas desinens, purus est: ac præter hoc temperatus ad hauriendum, & fluuius quidem sine fonte leuior. Semper autem frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuisque noctibus eius aque sub diuo perflante, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Variæque sunt in eo piscium genera, ab alterius loci

Phiale la-
cus.

loci piscibus tam sapore, quàm specie discreta. Mediùsque
fons est in fluuio Iordane, Panniu nomine: qui terra condi-
tus, fertur ex ea que uocatur Phiale. Hæc autem est, qua in
Trachonitide ascenditur ad centesimumuigesimu stadium
Casarie, non longius in dextro itineris latere. Et proprie
quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem
preferens. Semper autem inter eius labra cohibetur unda,
nunquam deficiens uel exuberans. Cumque interim hoc esse
Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondã Tra-
chonitidis Philippo deprehensum est. Is nanque missis in
Philialen palcis, inuenit eas apud Pannium redditas, unde
ante fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritu-
do Pannij, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificen-
tius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex
hoc antro incipiens, Semechonitidis quidem lacus paludes
secat & margines: centum autem uiginti alijs præteritis
stadijs, post oppidum Iuliada, Genesara lacum medium
transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphalti-
ten lacum exit. Ad Genesara uero lacum eiusdem nominis
terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admi-
bilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustum,
totamq; plantis conseruare cultores. Cœli uero temperies
etiam diuersis aptissima est. Nuces enim, quæ arborum ma-
xime frigorebus gaudent, infinite florescunt: ubi etiã pal-
me, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & olcæ, qui-
bus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam
hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum conueniant
inter se repugnantia, anniq; temporum contentione bona,
ueluti singula peculiari studio terræ fouerent. Non enim so-
lum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam ser-
uat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vnas
& caris

Mira fer-
tilitas ter-
ræ Gene-
sara.

et carices sine intermissione decem mensibus suggerit, ceteros uere fructus anni spatio senescentes. Nam præter aeris lenitatem, et fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Caper-^{Fons Capernaum.}naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod similes Coracino, sicut lacus, generat pisces. Longitudo autem regionis æque ac lititora cognominis lacus triginta stadiis extenditur, et latitudo uiginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Taricheorum excidium.

CAPVT XIX.

VEspasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos, qui lacu effugerant, satis esset, unâ prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. Nam et scaphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: et cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis, appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam iritando seriebant: plus autem ipsis utroque modo nocebatur. Nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant: quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorum efficiebantur. Etsi accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romanis gladijs transfigebant: nonnullos, cœcioribus inter se ratibus in medio, deprehensos cum nauiculis capiebant. Submersorum autem, qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: et si desperatione compulsi, inimicis adnatare tentassent,

tassent, eis uel manus uel capita truncabantur: plurimisque passim ac uarius erat interitus eorum: donec in fugā uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Effusi autem multi quidem in ipso lacu, telis configebantur: multos uero in terram egressos, peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. Nam litorea quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumidis. Calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, ut non Iudeis solum ille casus misera bilis uideretur, uerūctiam factoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali ad Taricheas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. Tunc autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent. Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis qualitate cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffissimos suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fidēque interposita, deditis uim pigebat afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudeos cōmuti posse dicētibz: quodque utile esset, honesto debere præponere cum utrumque obtinere non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumque illi facile his que cupierant credidissent,

disſent, & quò iuſſum fuerat comitati, neque pecunijs ſuis quicquam metuentes abirent: totam quidem à Tiberiada uſque uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem concluſos, mox inſecutos, Veſpaſianus omnes in amphitheatri ſtadio conſtituit. Et ſeniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iuſſit occidi: iuuenum aut è ualidiſſimos ſex milia lectos, ad Iſthmon Neroni trãſmiſit. Ceteram uero multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. Nam his, qui ex eius regno eſſent, facere, quod uellet ipſe, permiſit. Verum & iſtos rex uendidit. Reliquum tamen uulgum, qui erāt Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresque, & Gadaritæ ſeditioſi, & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti ſunt autem ſexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IVDAICO

Liber Quartus.

Obſidio Gamalenſium.

CAPVT PRIMVM.

VICVNQVE AVTEM

Iudeorum Iotapatitis exciſis à Romanis deſecerant, hi ſe ad eos poſtquam Taricheatæ ſuperati ſunt, applicabāt: omniâq; Romani caſtella & ciuitates ceperant: præter Giſcalam, & qui montem* Itaburium occupant. Cum his autem rebellauit Gamala ciuitas, contra Taricheas poſita ſupra lacum, que ad fines pertinebant Agrippæ, itẽmque Sotanin & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sotanin ſuperioris partis, cui nomen eſt Gaulana: & inferioris

Al. Taburium.

Gamale
litus.

rioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semecolim, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludésque suas ad Daphnen usque tendentem. Quae regio cum aliás sit deliciosa, praecipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt, Sotanim quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala uero ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum nanque asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem praeferebat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenae seruari non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Post uero quàm de monte pendet paululum difficultatem refugit. Verum & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenae deuiam fecerant. Domus autem crebrae, & uicissim per prona erant aedificatae, & nimio praecipitio casuris similes. Ciuitas intra se decurrebat, in meridiem uergens. Australis uero collis immensa editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati praebat, rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum definebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cùm murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci cōfidentiores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores, minúsque pugnaces: sitúsque freti difficultate, plures esse hostibus putabāt. Nam plena erat ciuitas, multisque in eam, quod esset tutissima, cōfugientibus. Vnde ab Agrippa quoque praemissis

præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Amathunte, ubi pro Tiberia deposuerat castra (Amathus autem, si quis nomen interpretatur, aque calide uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum iatijs idoneus) Gamalam peruenit: ^{Aquæ calidæ.} et totam quidem ciuitatem ita, ut diximus, positam, custodia circūuallare nequibat. Qua uero fieri posset, excubias collocauit: montemque occupat superiorem. In quo milites castris, ita ut assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidem Oriëtis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi et quintadecima legio, necnon et quinta contra mediam ciuitatem operabatur: ^{Agrippa fundæ iactu læsus.} fossas autem decima repleuit et ualles. Et inter hæc Agrippam regem cum accessisset ad muros, eorumque defensoribus de traditione loqui tentaret, fundibulariorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, sui que metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudeos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermisissimum ire credentes: qui circa gentilem suum, et eorum que ipsis conducerent suasorem, tam inmanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisque consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem et Iosephus (nanque ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos quidem, licet metu percussos, ordinauere. Et quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemque alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. Balistis autem tormentis que percussi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murum arce-

tibus quatunt: & qua deiectus fuerat infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu: ipsi quoque insuper ululantes cum oppidanis confligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanis, ne ultra progredere-
 tur obstabant. Ceterum ui & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: eosque inpingedo per decli-
 uia, locorum difficultate & angustia depressos interficie-
 bant. Romani autem cum neque a uertice imminetibus re-
 pugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano conti-
 guas refugiebant. Sed hæ replete labebantur, quod pon-
 dus sustinere non poterant. Vnâque deiecta multas infe-
 riores, itémque illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. Incerti enim quid face-
 rent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eo conuola-
 bant, atque ita multi quidem ruinis opprimebantur. Non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimeban-
 tur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur, Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriâque in-
 commoda negligentes, magis instabant: hostesque in tecta sua quamuis labentes sustentando compellebant. Qui ue-
 ro per Angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis de-
 super missis interficiebant. Et ruinae quidem lapidum co-
 piam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. Casorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur: multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo mo-
 riebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. Viarum nanque ignorantia, & caligine pulueris aliud alium non agnoscens pererrabant, & circa se sterne-
 bantur. Sed illi quidē uix reperto exitu, ab oppido recesserunt.

riant. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, Vespasia
 seuissimo dolore percussus, cum super militem rueret ciui- nus solus
 tatem uideret, propriae tuitionis oblitus, clam paulatim inter ho-
 superiore in oppido locumprehendit: ibique inter media peri- stes reli-
 cula cum paucis omnino relinquitur. Nec enim aderat tunc gus est.
 ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus.
 Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi
 putabat. Rerum autem quas ab adulescentia gesserat, ac
 propria uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora so-
 ciorum atque arma condens, et cum his bellum una à uer-
 tice defluens sustinebat: et neque uirorum neque telorum
 multitudinem formidans manebat, donec eius animi ob-
 stinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum re-
 miserunt. Illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse
 pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra
 muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea
 pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius Decadarchus,
 uir non eo tantum praelio quo periit, sed ubique ante a for-
 tissimus comprobatus, quique plurimis malis Iudeos affe-
 cisset. In ea pugna Gallus quidam nomine Hecatontar- Gallus
 chus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius au-
 tem habitatoribus dum coenaret, quod in Romanos fuisset
 consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam
 et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos ag-
 greditur: omnibusque mactatis ad Romanos saluus cum mi-
 litibus euadit. Vespasianus autem moerere exercitum ad- Vespasia
 uersis casibus uidens, quodque nullam interim tantam exper nus solus
 ti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solu exercitum
 ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se
 quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur.
 Oportere autem inquiens, que communia essent fortiter
 ss 2 ferre.

ferre, naturam belli cogitantes, quòdque nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumque habeat fortuna regressiam. Multis tunc Iudeorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimice sepe pendisse fortune. Atque ut iam Etantiam esset, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: uelox enim esset in utrumque mutatio: et ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit et animus, in rebus quoque infelicitè gestis, ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata restituens: quanquam ea que nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque Iudeorum uirtus effecit. Nam et illis pugne melioris, et nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestrae temeritatem. Nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem nobis et stabilem pugnam reuocare. Nunc autem immoderata festinatione uincendi, quam id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem et furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâque perficimus, Barbarisque conueniens, et quo Iudei maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atque indignæ offensionis irasci potius quam moerere. Optimum autem quisque de sua manu solatium querat. Ita enim fiet, ut et amissos ulciscamur, et in eos à quibus percepti sunt, uindicemus. Ipse autem, ita ut nunc feci, experiar: æque ac uos pugnando prius ad bella pergere, et nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re, pauidisper animos exere: que nulla ratione, magna magnificèque prouenerat. Mox autem reputantes ablatam sibi esse foederis spem, quòdque

minime

minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolabant, animosque remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quam integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem constructibus aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, et per cloaces diffugiebant: Eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consuebat. Solis enim undique alimēta quæ pugnare possent, congerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido. CAPVT II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuū Taburi-
opus aggreditur aduersus eos, qui montem Itabur-
rium occupauerant, inter campum magnum et Scytho-
polim situm: cuius altitudo quidem triginta stadiis consi-
gens, septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autem,
uiginti stadiorum planicies patet, tota muro circumdata.
Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædifica-
uerat Iosephus: et alias ei materias, et aquas suggeren-
tibus locis inferioribus. Solam enim incolæ pluuialem habe-
bant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespas-
ianus Placidum cum sexcentis equitibus dirigit. Huic au-
tem subiundi quidem motus ratio nulla erat. Multos autem
foederis ac ueniæ spe hortabatur ad pacē: et descendebant
ad eum ipsi quoque insidias moliētes. Nam et Placidus eo
studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie ca-
peret: illique tanquam dictis obedientes, ad eum ueniebant,
ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi.
Cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: et postea
quam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reu-

flectit in eos equitum manus : plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit . Semotam uero multitudinem ceteram, ab ascensu coërcet . Itaque alij quidam Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant . Indigenæ autem fide accepta , quodeis aqua defecerat , & se, & montem Placido tradiderunt .

Excidiū Gamalæ.

CAPVT III.

A Pud Gamalam uero, degentium audacissimi quicq; fuga dispersi latebant, imbelles autē fame corrumpébantur . At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secūdo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ ceteris turrim, que in sua parte fuerat , subirent: eāque occulte suffoderent: cum apppositi ei custodes neque adiuuantes eos (nox enim erat) nec postquam adiere , sensissent . Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinque saxis durissimis euolutis, resiliunt . Subitoq; turris cū magno sonitu decidit, unāque custodes præcipitantur . At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosē, super dirutam muri partem quidam iaculo percussū, interfecit . Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor , atque discursus, tanquā omnes essent hostes ingressi . Tuncq; Chares agrotus & iacens defecit : cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem . Romani tamen prioris peccati memores , usque ad uigesimam & tertiam diem supradicti mensis , oppidum non sicut ingressi . Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente pertulerat , ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit . Eoque prætergresso, uigiles

uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore pro-
 perabant. Cognito autem intus cōstituti eius ingressu, alij
 raptis liberis trahentes etiam coniuges, cum ululatu & ex-
 clamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrētes,
 sine intermissione trucidabātur. Qui uero prohibiti essent
 in arcem recurrere, nescij quid facerēt, Romanorum præ-
 sidijs incidebant. Vbique autem infinitus erat morientium
 gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum
 diluebat. In eos autem qui arcem occupauerant, omnē Ve-
 spasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus: & ac-
 cessu difficillimus uertex, in immensum editus, & undiq; <sup>Inuadit
arx.</sup>
 circum hostium multitudinem præcepit: unde Romanos
 ad se adeuntes, alios telis & præterea saxis deuolutis ulci-
 scebantur Iudæi: cum ipsos in excelsa loco positos, nullæ
 sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diui-
 no munere quodam, turbo exoritur, Romanorum. qui-
 dem tela in eos ferens, ipsorum autē à Romanis repellens,
 & obliqua traducens, ut neque in præruptis consistere
 propter uolentiam flatus possent, cum nihil esset immo-
 bile, neque hostes ad se accedentes uidere. Itaque super-
 gressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repu-
 gnantes ante capiebāt: alios, cum manum superponerēt. In
 omnes autem uehementius sæuiebant, illorum memoria
 quos in primo aggressu per diderant. Multi autem undique
 circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, &
 semetipsos in uallē præcipientes dabant, quæ sub arce in pro-
 fundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti
 fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorū.
 Ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præ-
 cipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neque quisquā,
 præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant,

Philippi filiae: qui Philippus Iachino genitus erat, insigni viro, et qui sub Agrippa rege tetrarches fuerat. Seruate sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. Nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieciabant. Gamala quidē hoc modo excisa est, tertio et uigesimo die mēsis octobris: quae uigesimo et primo die mēsis Septēbris: coeperat rebellare.

Gisgala à Tito capitur.

CAPVT IIII.

De Ioan
ne quo-
dā fedi-
tioso.

IAmq; solum Gisgala municipium Galilae restabat in-
domitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod
erant plerique agricolae, spemq; suam semper in fructibus
collocauerant. Non paruae autem manus latrociniali permi-
xtione corruptae erāt, quo morbo etiam nonnulli ciuium la-
borabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atque cō-
flabat, Leui cuiusdam filius, nomine Iohānes: homo uenefi-
cus, et fallax, uariisq; moribus, et immoderata sperare
promptus, miroque modo quae sperasset, efficiēs: atq; omni-
bus iam cognitus, quod affectande sibi potentiae causa, bel-
lum amaret. Huic apud Gisgala seditiosorum turba pare-
bat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de tra-
ditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte
belli praestolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Ti-
tum cum equitibus mille, decimam uero legionē circa Scya-
thopolim mittit: cum reliquis autem duabus Caesaream ipse
regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putās,
ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itēque animos ad
futura certamina existimans esse resouēdos. Nec enim exi-
guum sibi laborem snperesse de Hierosolymis praeuidebat,
quae et regalis esset ciuitas, et cunctae nationi praestaret.
His autem, qui ex bello fugissent, in eam cōfluentibus, etiā
naturalis munition, itēq; murorum eius constructio, non
minimā

minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uirorum spiri-
 tum & audaciam, & sine muris, inexpugnabilem esse co-
 gitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certami-
 na oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando
 enim ad eā accesserat) aggressione capi facilis uidebatur:
 sciēs tamē quod ea ui capta, passim à militibus populus ab-
 sumeretur (nanque satius erat ipse iam cēdibus) miserans
 multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocenti-
 bus intereuntem, pactione magis subigere ciuitatem uole-
 bat. Itaque plenis hominum muris, quorum pleriq; per di-
 ctæ factionis erāt, mirari se ait, quonam freti cōsilio, cunctis
 iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operiren-
 tur, cū uiderent, multo quidē munitiora oppida uno impe-
 tu fuisse subuersa: securos autē fortunis suis potiri, qui Ro-
 manorum dextris credidissent: quas quidem etiam nūc illis
 ait se porrigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spem
 libertatis agnoscendam putaret. Non tamen, etiam si quis
 impossibilia uellet, perseveraret. Quod si dictis humanissi-
 mis non paruissent, fidemq; dextris non habuissent, exper-
 tum iri arma crudelia: iam cognituros esse, moenia sua ludū
 fore machinis Romanorum: quibus diffidentes, soli ex Ga-
 lileis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis,
 popularium quidem neminem non modo respondere, sed ne
 ad murum quidem licuit ascēdere quia totū latrones præ-
 uenerant: & custodes erant portis appositi, ne quis uel ad
 fœdus prodiret, uel equitum quēquam in ciuitatem recipe-
 ret. Ioannes autem & ipse complecti conditiones ait, ita
 aut persuasurum, aut necessitatem belli retinentibus adhi-
 biturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere con-
 cedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conue-
 nire nefas haberet. Nam & Romanos scire, quod ab omni

cessaret opere, dierum septem circuitio: quam si temerassent, non minus coactos, quam qui cogrent, piaculum commissuros, ipsumq; Titum: nullum enim sibi ex mora esse dispendium formidandum: quod unius noctis spatium, præter fugæ consilium ceperit, præsertim cum id observare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnam esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget legē quoque servare servatis. His Titum Iohannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. Verebatur autem ne statim capta ciuitate, solus destitueretur: qui totam in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est, ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, verumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad^{Dis-} Sam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galileis semper exosus. Nocte autem Iohānes, cum nullas Romanorū excubias circa oppidum uideret, arrepto^{Dis-} tempore, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadiū fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliāque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemq; salutis metus urgeret. Vltrā uero procedente eo, relinquebatur, et oriebatur atrox remanentium sctus. Quanto enim quisquam procul à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamq; affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabāt: et ad strepitū, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multiq; simul ruebant, et circa uiam plurimos

Als Dis-
rim.
Sidusa.

Als itine-
re.

rimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum et infantium erat excidium. Aut si quam iactarent uocem, nonnulli uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seipsum seruarent in clamantis: eoque confugerent, unde remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirum fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus aduantes, tanquam benemerito, et qui custodia ciuitatem liberasset, laudibus prædicabant: simulque Iohannis fugam significantes, ut et sibi parceret obsecrabant, et eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, dirigit. Sed cum quidem occupare nequiuerit, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. Vna ergo fugientium prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne poenas fraudis exactas. Irato uero animo, satis esse (quod spe deciderat) ad solatium putans, captiuorum et qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abripiere, minitendo magis quam puniendo reprimebat perturbata ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebat: si dignos poena discerneret, melius noxiūque relinqueret metu suspensum, quam immeritum quæquam cum eo perdere gratius existimabat. Illam enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorum criminum uenia:

Titus recipitur à Giscalania.

Occisi bis mille fugientes.

uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circumdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerët, quàm pro pace sentientes, quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilea quidẽ tota, postquã multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium. CAPVT V.

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: & circa singulos, qui unã confugerãt, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent percõtabantur. Illorum autem seruens idem adhuc, atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Verũtamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis, & inualidis municipijs periclitari: cum arma uigorẽmq; oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebãt honestam, discessionem suam, ut primi fugam esse intellerët, prodiderũt. Auditis autem, quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnũq; id esse argumẽtum proprij reputabant excidij. At Iohannes, qui eorũ quidẽ quos fugientes reliquerat causa, minus erubescibat. Singulos autem circũiens, spẽ ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sinterent, nunquam Hierosolymorum moenia transgrederentur Romani, qui pro Galileorum uicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas cõtinuissent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuue-

Iohãnes
arrogan-
tia sua o-
mnes ad
bellũ ac-
cendit.

num

num manus. Prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem, quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam et Azotum profectus, utranque subegit: impositisq; illic præsijs, reuertebatur, maximam duccens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates, tumultus bellumque intestinum exagitabat: quantūque à Ro, respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli, ac pacis cupidos esset seua contentio: ducūque concordium pertinacia, primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: et ad similia uolentes quisque conueniens, aperte iam coacta multitudine, rebellaret. Itaque dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupientes, senibus ac sobrijs, iuuentute atque audacia præstabant. Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinebantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatū uero custodes, partim quia defatigare pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimi erant male affecti auxilio: donec rapinarū societate undique congregati, collegiorum latrocinialium principes, atque in agmen conflati, Hierosolymis irrum-punt: Quæ ciuitas à nullo regebatur: et more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebāt: tunc præcipue cūctis existimātibus, uniuerfos qui superinfluere, adiumento ex be

Intestina
feditio
Hieroso-
lymis or-
ta.

neuolentia uenire. Quae quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessumdedit, eo quod iners et inutilis multitudo, quae pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit. Hisque praeter bellum etiam seditionem, famemque comparauit: alijque latrones ex agris contra transgressi, ac multo se uioribus quos intus inuenere, sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis et expoliationibus metiebantur audaciam, sed usque ad caedes ruinae fiebant: non clam, neque per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palam nobilissimos quosque adorando. Nam primum Antipam regis generis uirum, et adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suae permissos haberet, comprehensum custodiae tradiderunt. Post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, et Phoriam, filium Rageti, et ipsum Ragetum, regalis similiter utrumque familiae, omnesque praeterea, qui praestare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: et uelut occupati ciuitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem claustrorum uinculis non fuere contenti, neque tutum arbitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. Nam et ipsos, et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, et praeterea rebellatuum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad caedes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingeant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisque libertatis perditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua, tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti, gloriarentur. Euenit autem, populum quidem ad hoc humilita

Primo-
res in uin-
cula con-
fecti.

Primo-
res in car-
cere occi-
si sunt.

humilitatis ac formidinis, illos uero insolētiæ progredi, ut in eorū esset arbitrio, etiā pontificum designatio. Deniq; familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atq; ignobiles constituebant, ut impiorum facinorū socios haberent. Nam qui supra meritū summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos præstiterāt: quoniā & dignitate præditos, uarijs machinis fictisq; sermonibus cōmittebant, opportunitatem sibi ex eorū, qui se prohibere poterāt, cōtentione captantes: donec hominū persecutione satiiati, in diuinitatem contumelias transtulerūt, pedibusq; pollutis in sanctum locum introire cœperunt. Iam uero populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, euo maximus pontificū, itēq; sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem cōseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebāt tyrānidis. Acerbis autē malis admiscebatur etiam caullatio, quæ præ ceteris eorū factis erat dolori. Tentando enim, quanto metu populus teneretur; suasq; uires explorādo, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. Nam & olim sorte pontificatū deferri solitū fuisse dicebant (re autē uera, legere de genere, erat abrogatio firmioris) absque his, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiā compararent. Itaque una sacratarum tribuum accitata, quæ Emachin appellatur, pontificē sortiebātur: casuq; locus exit homini, per quem maxime eorum iniquitas de-

Phanes.
rusticus.
pontifi-
catum a-
deptus
est.

Deniq;

Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, alicna ornauere persona: indutumq; sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque et iocum esse tantum nefas arbitrabantur. Ceteri quidem sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresq; sacrorum solui grauiter ingemeabant. Populus tamen hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intederant. Nam qui prestare ceteris uidebantur, Gorgion Iosippi filius, et Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos, in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultiam irent, sanctamque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi. Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnicie, contra Zelotas excitauerunt. Ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum emuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas et cedes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelote putabantur, stans inter eos medius Ananus, et ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Magis, ait, mihi mori satis est, antequam dei domicilium uideam tantis refectum doloribus: atque inaccessa et sancta loca, sceleratorum pedibus frequentari. Verum sacerdotali ueste amictus, et sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque anime amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, et tanquam in solitudine anima mea solam dabo pro deo. Nam quid opus est uiuere

Zelote
qui sint.

Oratio
Anani
pontificis
de Zelotis
conquerentis
ad populum,

uiuere in populo, clades suas minime sentiēte, & apud quos
malorum praesentium defensio interijt? Siquidem rapti pa-
timini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto
quisquā prosequitur interemptos. O acerbam cōminatio-
nem. Quid de tyrānis querar? Nunquid non à uobis uestra
potentia nutriti sunt? Nunquid nō despectis qui mecum ie-
rant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos
fecistis? atq; illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma
uertistis? cum primos eorū conatus oportuisset infringi,
quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negli-
gendo, ad depradationem noxios irritastis, quia uastatis do-
mibus nulla ratio ducebatur. Itaq; iam domini ipsi rapie-
bantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherētur, nemo
erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis
affecere. Non dico quales & quātas, sed quod accusatos,
indemnatos, uinctos nemo adiuuat: restabat & eosdem ui-
dere trucidare. Hoc etiam uidimus, uelut à grege brutorū
animalium quae praecipua ducitur hostia, ne uocem quidem
eorum quisquam emisit, nedum dexterā mouit. Patiēmini
ergo, patiēmini etiam sancta conculcari uidentes? Camq;
omnes audaciae gradus, nefarijs hominibus subieccritis,
eorū praestantiam reueremini? Nunc enim profecto ad ma-
iora procederent, si quid maius quod euerterent, inueni-
retur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, nunc
autem sanum appellatur, uelut arcis arx quedam, siue ca-
stellum. Tanta igitur contra uos tyrānide munita, & ini-
micis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut
quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expe-
ctatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidē se nostrae ci-
uitatis habent res, eoque iam calamitatis uentum est, ut mi-
sereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ò laboriosi,

T t respe

respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisque recordabitur clades, et ante oculos positae quae pertulerit, ad ultionem animos acuetis? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, et maxime naturalis, cupiditas libertatis. Seruitutis autem, ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subingeri à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa et maxima bella, ut in libertate uincerent, pertulerunt: ne aut Aegyptiorum, aut Medorum potentiae cedrent: dummodo ne facerent quae iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommode, non referam palam quid habet causae, nisi libertatem? Ergo qui dominus totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, et cupiētium seruendi. Ad haec autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor internenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculū) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem, nō lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maxime omnium ciuitatis compilauerunt, eosque uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriā obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratae quicquam consuetudinis praeterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procud aspectum, perhorrescere: quosdam uero in his locis natos, ac sub nostris moribus

educa

educatos, & qui Iudei uocarentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cede calētibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domesticis? Multo nobis æquior est inimicus. Nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus habere. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atq; ipsis uos rebus quas pertulistis, in cose esse cōmotos. Pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflatæ sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. Nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciâ plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit, locosq; superiore utuntur: & quidem cū apparatu ipsdem plus damus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, cōsciētiæ celsioris loci beneficiū ratio perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisq; misilibus consumētur impij. Videant nos tantūmodo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, ut etiam si quod periculum immincat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & cōiugibus, pro deo tamē eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atq; sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neq; me corpori meo parere uidebitis. His Ananus cōtra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari iux posse, propter multitudinem ac iuuentutem, animorumque per-

Cōmitti
pugna.

tinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum. Nec enim concessum iri extremam ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant; ueruntamen quiduis perpeti prestabilius existimabant, quàm in tanta rerum perturbatione tumultum cohibere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: et ad subeunda quisque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim, qui omnia sibi nunciarent, habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos simul uniuersi profiliunt, neque obuiò cuiquā parcebatur. Cito autem et Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. Alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. Nam et ciues, armis iram conceperant fortiores: et qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. Quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximcrent: hi uero nisi uicissent, nullum se nõ subituros esse supplicium. Manus autem conseruere pro ductibus, obediens motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminens missis lapidibus, semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. Cumque plurimi sauciarentur, multe cædes utroque fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus praualebant. Irati uero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique

quicq; à tergo sequebantur, non aperiēdo fugientibus uia,
 inuitos eos repugnare compellerent, uniuerfos quidē suos,
 in hostes conuertunt. Illis autem, quia uim ferre non po-
 terant, paulatim ad templum recedentibus, irrumptit unā
 cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu
 exteriori caruissent, metus inuaderet: ideoque in murum
 interiorem fuga recepta, mature ianuas occluderent. Vc-
 rum Anano portis quidem sacris manus afferre non pla-
 cebat: hostibus quoque desuper tela torquentibus, ne-
 fas esse existimans, etiam si uicisset, non lustratum prius
 populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine,
 sex ferē armatorum milia sortitus, custodes eos in por-
 ticibus collocat. His autem, qui succederent: in excubijs
 alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab opti-
 matibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua
 praesidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa
 Iohannes, quem ex Giscalis effugisse praediximus. Is enim
 dolis plenus, et acerbissimam dominationis cupiditatem
 mente circumferens, iam dudum rebus communibus molie-
 batur insidias. Itaq; tūc eadem, quae populus, sentire se si-
 mulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capien-
 ti consiliū, quā noctibus peragranti custodias: omniā-
 que secreta Zelotis renunciabat nullūque populi consi-
 lium non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indi-
 cio. Immoderatis uero et Ananum, et populi principes
 placabat obsequijs, ne in aliqua suspicione ueniret affe-
 ctans. Sed haec eius honorificentia in contrarium uerteba-
 tur. Erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoque
 ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum pro-
 ditor habebatur. Etenim prospiciebat Ananus, omnes qui
 ad se concurrerent intelligere, quae Iohannes faccret, suspi-

Vincunt
Zelotæ.

Iohānes
Giscal-
nus cōsi-
liorum
Anani
proditor.

cionem nunciationis habebant. Submouere autem illum nō erat facile, neq; possibile, quod malitia praevaleret: ac praeter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniū succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiae causa peti: nihilq; dubitans, et fidem populo se seruaturum iurauit, et neque factum eius inimicis ullum, neque consilium prodituum: unāque deponendis rebellibus, et manu et uolūate operam collaturum. Itaque Ananus, cuiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspitione suis eum consilijs adhibebant: moxque ac ijsdem concordiae causa legatus intronittitur ad Zelotas. Curae nanque habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis, ac non contra pro beneuolentia iurauisset, egressus ad eos, medius constitit: et saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quae in eos Ananus cū socijs cogitasset. Nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esset discrimen, nisi diuinum quoddam praesto fuerit adiumentum. Nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidē populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret. Indixisse autem lustrationē postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam in praelio manus cōsererent. Se autem non uidere, quāmdiu aut custodias sustinebuunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad haec addebat, quod ipse dei prouidentia transactionis esset causa legatus. Hac enim spe Ananum his proponere, quod nihil sufficantes eos subito aggrediretur. Itaque oportere, si quis habendam uitae rationem duceret, aut custodibus supplicare, aut foris aliquod praesidium petere. Quos autem si uicti essent,

essent, uenie spes foueret, immemores esse audacie sue credere, aut simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos, qui perpepsi sunt redituros. Sed nocetium quidem sepe inuisam etiam poenitudinem fieri, lesis autem iram in licentiam seuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos, atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit maior, eam irascen-
tium turba celabit. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. Extremum uero auxilium, aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumaeos autem significabat. Utque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis cum maxime minitari confirmans.

Idumzorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

CAPVT

VI.

ERat autem Eleazarus Gionis filius, qui etiam praeter alios idoneus esse uidebatur et recte consulere, et quae consulisset efficere, itaque Zacharias filius Amphetali, uterque a sacerdotibus genus ducens: Hi, praeter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodque Anani factio potentiae sibi comparandae causa Romanos accerseret (nam et hoc Iohannes affuxerat) diu quid agerent dubitabant, angusti temporis festinatione conclusi. Populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: Externi uero subsidij facultate, insidiarum sibi celeritate praerepta, prius fore ut omnia paterentur, quam ut auxiliorum quisquam ista cognosceret: Aduocari placuit Idumaeos: scriptaque breuiter epistola, quod circumueto populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo custodirentur:

Eleazarus suadet Zelotis ab Idumaeis petendum esse auxilium.

T t 4 mini

minimamq; temporis salutem sibi promitteret: Ac nisi ma-
 ture subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero
 ciuitatem Romanis ilico subiugandam. Et pleraq; nuntijs
 ad rectores Idumæorum referēda mandabat. Ad hoc etiā
 lecti sunt uiri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persua-
 dendum satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum
 uelocitate præstantes. Nam Idumæos confestim parituros
 certum erat, quod turbarum cupiens & incondita esset
 natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, & rerū
 mutationibus læta, minimisq; petentium blanditijs ad bel-
 la promptissima: & uelut ad festorum quandam solennita-
 tem, sic ad prælia properans. Celeritatem autem nuntij
 exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. Vterq; au-
 tem Ananias uocabantur. Iamque rectores aderant Idu-
 mæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti,
 quasi furibundi circūcursare gentem, militiamque denun-
 ciare coeperunt. Itaque mox, & dicto citius multitudo cō-
 uenerat: omnesque pro libertate metropoleos arma rapie-
 bant. Congregati autem propè ad uiginti milia, cum duci-
 bus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Iohanne, &
 Iacobo, Sose filio, & præterea Simone Thacei, & Phi-
 nea Cusoth filijs. Ananum autem profectio legatorū, itē-
 que & uigiles eius nō latuāt, necnon & impetus Idumæo-
 rum. Hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris
 custodes apposuit. Non tamen uisum est bello cum his con-
 gredi, sed uerbis eis ante persuadere concordia. Stans ergo
 in aduersa turri post Ananum Iesus, æuo pontificum lon-
 gissimus: Cum multe, inquit: & uariæ turbe tenuerint ci-
 uitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod
 pessimis etiam inopinata conspiciant, Etenim perditissimis
 hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cū alacritate,
 quanta

Idumæo-
 rum uigin-
 ti milia
 contra
 Ananū.

quanta nec in Barbaros aduocâte uos metropoli uenire de-
 cuisset. Et si quidem uiderem consensionē uestram similem
 esse horum hominum qui uos rogauerunt, nō existimarem
 impetum capere rationem. Nihil enim æque ac morum co-
 gnatio concordiam firmat. Nunc uero illi, si quis eorum
 singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur.
 Nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu
 absumptis patrimonijs suis, postquam in uicis & ciuitati-
 bus proximis audaciam exercuere, postremo in sacram ciui-
 tatem clām influxere ut latrones, solumque religiosum im-
 manitate polluerunt scelerum: eosque uideas sine metu in-
 ter sancta ebrios, & auditate uentris peremptorum spo-
 lia consumentes. Vestra uero multitudo, armatorumque ta-
 lis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos concilio
 metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. Quid
 igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cum pro
 nequissimis conuenisse & integre nationis uestræ arma ui-
 deantur conspirare? Iam dudum quidem reperire nequeo,
 quidnam fuerit quod uos tam cito commouerit. Nec enim
 sine magna causa fieri potuisset, ut arma pro latronibus
 aduersus cognatum populū caperetis, quod Romanos au-
 distis & proditionem. His enim quidā uestrum obstrepe-
 bant nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse dicentes.
 Vnde mirati sumus præter alia noxiorum, tale cōmentum.
 Viros enim naturalis libertatis amatores, eoque cum exter-
 nis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos effera-
 re non poterant, quàm uastatæ libertatis proditione mentia-
 ta. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insimulaue-
 rint: idemque in nos ueritatis ex rebus cōmunibus, nō ex fi-
 cto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demū non de-
 derimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nō de-

ficere, aut quia deficiamus, cito uenire in gratiam, prius quàm circa nos oĩa uastarentur? Nanq; iam, ne uolentibus quidẽ nobis trāsactio facilis est: cū et superbos eos effecerit Galilea sub iugū missa: morteq; grauiorẽ afferat turpitudinẽ, appropinquantē placare. Et quidem quod in me est, pacem morti antepono. Semel autem bello appetitus, postquàm pugna commissā est, gloriosā mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quẽadmodum autem tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis etiam, atque his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere, quando auctorum poenæ reddendæ sunt? Donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur. Sin ad populum causam referunt, (publicum habuit nempe concilium) nemo aberat concioni: idẽoque manifestior ad uos nūcius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant? Sed hæc quidem male periturorum, et instantes poenas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem manentem prodi sors afferret: id quoque ipsos qui nos criminantur, auctores: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimū) adiuuare metropolim, et unā nobiscum tyrānos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt:

qui

qui calcatis legibus iura suis gladijs permifere : deniq; nobiles uiros non incufatos, ex medio raptos foro, primū uinculis cruciarunt: deinde nō uoce neq; prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingreffis, horum uidere argumentum, quæ dixi, defolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri, ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus. Nullus enim nō persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc infamie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanū etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad perfugiū elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuerfis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per has quæ apud nos præternatæ sunt bestię conculcatur. Exutis autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesque in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factū esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere iudices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: mediōq; inter hostes atque auxiliatores suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quāquā reputate quid habebunt cōmodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permifere. Ferant igitur hęc ex nostro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris

stris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropo-
 leos maneatis. Nam et si maxime quenquam nostrum suspi-
 camini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet:
 tūque demum tueri metropolim, cum factum aliquid hu-
 iusmodi patuerit, quale delatum est, et in autores eius, si
 conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hos-
 tes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis
 gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra mire-
 mini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loque-
 batur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum
 attendebat, ardens iracundia, quod nō paratum habuisset
 introitum, proq; armis inter se duces indignabatur, capti-
 uitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus depo-
 suissent. Vnus autem ducum Simon filius* Cathla, uix pla-
 cato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pon-
 tificibus posset, nō iam mirari se ait, si libertatis propugna-
 tores in templo custodirētur inclusi, cum illi cunctæ genti
 communem clausserint ciuitatem. Et Romanos quidem for-
 tasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos
 autē ex turribus alloquantur, captāq; iubeant pro libertate
 arma proijcere, cognatisq; non credentes custodiam ciui-
 tatis, iudices eos discordiarum fieri uellent: et alios accu-
 sando quod indēnatos ciues occiderint, ipsi totam dānent
 ignominia nationem: deniq; urbem omnibus alienigenis re-
 ligionis causa patentē, nunc domesticis præclusistis. Valde
 enim contra uos festinabamus, et ad gerendum cū gētili-
 bus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos serua-
 remus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis
 lesere, tanquam uerisimiles puto suspiciones in illos quoq;
 colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia
 tenentes, genere coniunctissimis, gentibus simul uniuersis
 ciuitatem

Al. Ca-
 ziz.
 Oratio
 Simonis
 ducis Idu-
 mæorū
 ad Hiero-
 solymi-
 tas.

ciuitatem præclusam, tyrannidem perferre dicitis: cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis, noménq; potentie alijs, qui uos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiâ uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (nâq; ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo? Quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles et innocentes pro societate facinoris dictitastis, nō à uobis inceperint, summâq; proditiōis mēbra præciderint. Sed licet illi molliores quàm res poscebat inuenti sunt, nos tamen domiciliū dei seruabimus Idumæi, et pro cōmuni patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani aspiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta. CAPVT VII.

His dictis Idumæorum quidē multitudo clamore consensit. Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquàm sentire moderatum, et duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor et spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti, et quod Zelotarum uires esse infirmas crediderant, erubescantium, postquàm nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta, recundi poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manēdum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentique uiolentia cum imbribus orti sunt, et crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concussæque terra uasti mugitus: certumque erat apud omnes, hor-

Honēda
tēpestas
orta.

mirum

minum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidē, irasci deum militiæ causa, existimantibus: neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; socijs, etiam sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorū, & quæ sui passuri essent, cōtra hostes fore diuinabāt. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem se* defendebant, scutisque contextis protecti capita minus pluuiā ledebantur: Zelotæ autē magis illorū quam suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quā reperire subsidij machinam illis possent. Horum autē ardentioribus uidebatur, ui armorum custodes innadere: atque ita in ciuitatem impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. Nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur. Quin & si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire, quā negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim quidem adhiberi dissuadebant. Non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri, & ubique adesse Ananum, omnibusque horis inuisere custodias existimabant: sed hoc alijs noctibus ita habuerat. Illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus futo duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, &* gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimūt somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratas portarum uestes secarent, affuit autem illis, ne exaudi-

Al. fouebant.

Al. algen-
te.

exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra toni-
 trua: fanoque egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratam-
 que portam, que ad Idumaeos erat, aperiunt. Illi autem pri-
 mum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque Idumaeorum ad gladium quasi rebellaturi se applicant matu-
 re: deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui-
 quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil
 obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira
 ferebantur. Verum Zelotas primo eximere custodia festi-
 nabant: illis quoque multum precantibus, qui eos recepe-
 rant, ne despicere malis obsessos, quorum gratia uene-
 rant, neque his acerbius periculum importarent. Captis
 enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fo-
 re: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse:
 cum si senserint congregarentur, & per ascensus nitenti-
 bus se opponerent. Idem igitur Idumaeis uisum est: iamque
 in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ,
 aduentum eorum praestolarentur. Denique his ingressis,
 etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt,
 mixtique Idumaeis in custodes irruerunt. Cæsis autem non-
 nullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamo-
 rem uigilantium suscitata est, raptisque armis ad ulciscen-
 dum non sine stupore properabant. At primum quidem
 Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos supera-
 turi numero confidebant: Vbi uero foris alios circumfundi
 uiderent, Idumaeos irrupisse sensere. Et maior quidem pars
 eorum, armis pariter animisque depositis in questibus erat.
 Pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumaeis,
 aliquandiu segniorem multitudinem protegabant: alij cladē ciuitatis habitatoribus nunciabāt. Illorum autē auxi-
 lio uenire nullus audebat, cognito Idumaeos irrupisse. Sed
 ipsi

ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebāt: plurimūque mulierum ululatus suscitabatur, si quādo custodum quisquā in periculum aliquod incidisset. Quin et Zelote Idumaeorum clamorem geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autē Idumaei pepercere, qđ natura crudelissimi ad cedes erant; et hyme grauer afficiebantur: propterea que his, qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, utque commune phanum reuererētur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magisque ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores a cēdibus temperarent. Incerti autē quid agerent, in ciuitatem se precipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant, uoluntarium subeuntes exitium, donec templum exterijs sanguine redundauit. Octo autem milia et quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumaeorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quēque fortuitu inuenissent, morti dabant. Et ceterae quidem multitudinis cēdem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, et in illos plerique ferebantur, statimque comprehensos obtruncabant: astantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu que de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abicerint: cum praesertim Iudeis tanta sepulturae cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, et ex illo die muros euersos remque publicam

Ananus
pōtīfex.

publicam Iudæorum perisse, quo pontificem rectoremque salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliàs uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnatum iri: ac prospiciebat, ut si pacisci utiliter nequissent Iudæi, uel inimici superassent, ut breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere: mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesque subegerat. Plurimum enim moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat ab utraq; Iesus, illo quidā comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent amputasse. Itaque paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; undiq; ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitijs, flentem.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IYDAICO

Liber Quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum,
Zelotarumq; crudelitate.

CAPVT

PRIMUM.

VH

Anano

NANO QUIDEM ET

Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ quàm Idumæi paſſim plebem, quaſi nefandorum anima-
lium gregem, irruendo maſtabant. Et
aulgus quidem in quolibet loco depre-

henſum necabatur: correptos autem nobiles & aduleſcentes, uinctos in carcerem concludebant, ſpe, nonnullos eorum ſibi poſſe ſociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, ſed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduerſus patriam communem nequiſſime conſpirarent, ſeuifiſſima tamen ante cædem uerba ſuſtinebant, exulcerati plagis atque tormentis. Cùmque iam corpus nõ ſufficeret cruciatibus, tandem gladium increbantur. Quos autem die cæpiſſent, eos in cuſtodiam nocte ducebant, extra-
ctosque inde, ſi quos mori contigiffet, abiiciebant, ut uinctis alijs locus eſſet. Tanta autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palàm quiſque, ſiue ſepelire proprium funus auderet. Sed erant occultæ clauſorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumſpectantes gemebant. Paria nanq; his qui lugebantur, etiam qui luxiſſent ilico patiebantur. Exiguâ uero nocte ſublataſſe terram manibus, corporibus iniiciebant,

Iterũ du-
odecim
milia no-
biliũ ab
Idumæis
trucidata.

& nonnunquã die, ſi quis fuiſſet audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periere. Illi autem iam cædis exoſi, nullo pudore iudiciũ uim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaq; cum illuſtrium quendam Zachariam Baris filium interficere decreuiſſent (irritabantur enim quod nequiſſimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neq; ſolum fortunarũ eius direptionem ſperarent: ſed etiam remotum iri uirum ad ſe deiiciens
dos po

dos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex
 præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes,
 & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, ^{Zacharias accu-}
 accusant: quòdque ad Vespasianum proditiõis causa mi- ^{fatur à}
 sisset. Sed neq; argumentum, neq; ulla probatio criminis ^{zelotis.}
 erat. Ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide
 ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem sa-
 lutis ibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium
 sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate
 non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obie-
 ctorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in ac-
 cusatores autem ratione conuersa, omnes eorum iniqui-
 tates per ordinem prosecutus est, multaq; de perturbatio-
 ne rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gla-
 dijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usq;
 ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices ex-
 periri, an periculoso tempore iusticiæ memores forèt. Igi-
 tur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro co-
 mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo uero
 absoluto Zelotarũ clamor tollitur, & uniuersis quidẽ iu- ^{Zacharias ab-}
 dicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potesta- ^{solvitur.}
 tis non intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi
 Zachariam, in medio templo interficiũt, & illudendo, ha- ^{Zacharias in t-}
 bes, inquit, & à nobis de absolutione sententiã certiorẽ: ^{plo occi-}
 Eumq; statim insubiectam uallem de templo proyiciũt. Iu- ^{fus à ze-}
 dices uero, contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, tem- ^{lotis.}
 pli ambitu pepulere. Cædi enim eorũ pepercerant, ut disie-
 cti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idu-
 meos iam uenisse poenitebat, neque his gesta placebant.
 Quibus collectis Zelotarũ quidã secretò indicabat uniuersa,
 & quæcũq; hi qui eos aduocauerat scelerate fecissent,

omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum prodicionis indicium. Illos uero qui tutari eam simularent, et belli facinora ausos, et tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinae cedis incidissent, finem delictis adhibendum, neque uires omnibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nam et si portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse praeclusum, poenas ab his qui prohibuerant esse repetitas, et Ananum quidem peremptum, una uero nocte populum totum penè consumptum. Quorum rerum multos quidem suorum poenitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescerent: in oculis enim auxiliatorum pessima facinora committere, illorumque iniurias Idumaeis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione quae dicta sunt, caluniam fuisse patuisset, nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumque societatem uitando cuncta diluere flagitia: quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumaeis. Et primum eos qui erant in custodijs soluant, propè ad duo milia popularium: statimque relictà ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulo post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abire. Euenit autem eorum discessum utrisque pariter inopinatum uideri. Nam et populus nescius poenitudinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: et Zelotarum creuit insolentia, quasi non auxilijs caruissent, sed ipsi essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deinde nulla iam

Zelotarum crudelitas.

iam erat facinorum mora neq; cunctatio, sed festinatis quidem cōsilijs in rebus singulis utebātur. Quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autē in uiros fortes atq; insignes, cædibus seueiebant: cum inuidia nobilitatem assumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putrēt, nullum optimatum superesse. Itaq; occisus est & cū multis alijs* Gorgion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed neq; per abdita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam saepe uociferans, & cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quod humum ei quam desiderabat cōcessuri nō essent, mox etiā mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famēq; præter bellum ac pestilentiam: & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus, eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quā primum experirentur inter se disidentes. Niger quidem occisus, quod habebant de oppressione sui metus leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore excipiebant causas. Et qui omnino libere eos nō adissent, pro contemptoribus: qui uero obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum criminum & mediocrium poena, mors erat. Neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Al. Gorgon.
Gorgiō
occidit.

Niger
occidit.

Romani autem omnes quidē ad ciuitatem animos intendebant, hostiū dissensionem lucrum sibi esse censes: At Vespasianum, penes quem summa rei potestas erat, incitabant diuinę prouidentię, firmantes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, et Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in pœnitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent, ostentare potius cum periculo, quàm secum ipsi quid esset utile reputātes. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordie, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quàm ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, oportere semagis periculorum spectatores esse debere, quàm cum hominibus mortem appetentibus, atque intestina rabie insipientibus, manu conflagere. Si quis autem putauerit uictorie gloriam sine prælio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu cōmodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuentur, etiam milites ex laboribus assiduus recreatos ualentiores ductum iri. Præterea nō id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictorie claritudo. Nec enim armis construendis, aut muris

uel au

uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atq; ideo moras differentibus nocituras, sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quàm ipsi eos captos afficeret intromissi. Proinde si quis studiose cōfideret, sinendos esse qui semet absumerent, siue facti ad gloriam clariorem, nequaquàm manus intestino morbo laborantibus asserendas: siquidem ratione recta dicitur, nō ipsorum sed discordia fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quàm utile fuisset eius consiliū. Namq; in dies singulos multi ad eū cōfluebant fugiendo Zelotas. Erat autē fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebātur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. Qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat, & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugā redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias congregabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire præoptabant. Nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi aut ad hoc crudelitatis deniauerant, ut neq; intus neq; per itinera, occisis humum cōcederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem quoque polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum funera, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset, & ut breuiter dicā, nulla tam bona, quàm misericordia. Perierat in illis cladibus mētis affectio: hisq; iritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à uiuis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiam transferrentes. Mo-

Vulgatū
olim præ
fagiū de
capiēda
urbe.

dum autē excedente metu superstitionibus, mortui adepti requiem, beatiore uidebātur, & qui erant in custodijs, comparatione sui cruciauius, insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa cōtempssissent de uirtute ac uitijis statuta maiorum, etiam quæ in patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoq; flammis exurenda esse, cum lege belli seditio fuisset exorta, sanumq; dei propriæ manus ante uiolassent. Quibus Zelote, nihil de eorū fide dubitantes, ministros se præbuerant.

De Gadarenensium deditione & strage. CAPVT III.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, pacem cum similibus honorem habere de decus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis nō obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enimerat oratione atque fallacia persuadere quæ uellet) multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebāt, priorum delictorum causas uni potius ascribi quàm omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum contrariæ factionis reliquerat. Apud quos etiam liuor nonnihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. Nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deiici posse: occasionemque in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisq;

quisque bello quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiēs mācipij loco perire. His quidem seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihil aut parum agebatur, si quando armis praelium laceſſebant. In populum uero uel maxime contentionem ſuſceperunt, & quis maiorem prædam caperet, utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas triū malorum ingentium tempeſtate laboraret, hoc eſt, belli, dominationis, itēq; ſeditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur. Denique relictis ſedibus patrijs ad alienigenas proſugiebāt: & Romanorum beneficio ſalutē, quam inter ſuos deſperauerant, aſſequebantur. Quartum uero præterea malum cōmotum eſt gentis exitio. Haud procul ab Hieroſolymis caſtellum erat ualiſſimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatū, quod Maſſada dicebatur: id occupauerant qui uocantur ſicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otioſum eſſe uiderent, apud Hieroſolymam uero Iudeos dominatione atque diſcordia ſeceſſiſſe, in maiora ſacinora aggrediuntur. Die feſto azy-morum (qui apud Hebræos ad memoriam ſalutis, quo ex Aegyptiorum ſeruitio liberati, in terram patriam deueniunt, ſolenniter celebratur) nocte deceptis qui ibi erant opoſiti, municipium quoddam Galaad inuaſere: ubi pugna quidem Iudeos ante præuentos atque diſperſos, quàm arma caperent ſiue concurrerent, ciuitate pepulere. Eos uero qui in fuga deſecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, ſupra quàm ſeptingentos interfecerunt. Aedibusque dein-de compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Maſſada portauerant. Et illi quidem omnes circum ca-

V u s ſtellum

stellum uicos, totamq; regionē populabantur, non paruo-
 undique perditorum ad eos numero in dies singulos con-
 fluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iu-
 dææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut
 in corpore, si quando principale membrum tumor afficit,
 omnia pariter egrotare necesse est: ita propter ciuitatis tu-
 multum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissi-
 mi prædarum inuenere licentiam. Singuli uero uicis pro-
 prijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Con-
 gregati autem et per collegia coniurantes, exercitu qui-
 dem pauciores, plures uero quàm latrocinialis conspiratio,
 in templa et oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut
 in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent. Ve-
 rum præueniebatur ultio mox cum latrones à præda resu-
 gerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non unà cum Hiero-
 solymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasia-
 no à transsugis indicabantur. Nam licet oēs exitus à sedi-
 tiosis custodirentur, et cum quis ad eos accessisset interfi-
 ceretur, tamē erant qui ad Romanos clam profugerēt: du-
 cēmq; Romanorum opem ferre ciuitati, et reseruari popu-
 li reliquias hortarentur: multos enim, quod bene Romanis
 uellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse su-
 perstitēs. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates,
 propius ad eos uelut Hierosolymam obseſſurus accedit, re-
 autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante
 reliqua subigendi, nullūque impedimentum extrinsecus
 obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara,
 transamniæ regionis metropolim ualidissimam, mensis
 Martij quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optima-
 tes, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione
 miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs me-
 tuentes.

Gadara
 tradit se
 Vespasia-
 no.

tuentes. Multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate, ciuitatis princeps habebatur: sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarensum populus Vespasiano cum laudibus in ciuitate recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum praesidia contra fugitiuorum excursus. Muros enim priusquam id Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum ceteris militum copijs Caesaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicium quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. Vbi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim inarmatis, specie tenus contra Placidum eiusque milites profiliunt. Illi autem Gadarensum fugam, primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. Deinde loco opportuno circumdatos, telus agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus praeueniebantur Iudei: qui uero manus conseruissent, à peditibus corruerant, nihil plus

plus audaciæ demonstrantes. Condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebāt, neque sufficiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur sagittis, et immanissimis feris similes, ruebant ultro in ferrum, et deiciebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueque prætercurrens ea parte, cedentesque reflectens, unā etiam libratis sagittarum ictibus utebatur: hisque proximos interficiebat. Metu uero longe fugientes reuocabat, donec uidelicet lapsi qui fortiores erant, ad muros effugere. Eius autem custodes, quid agerent, nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, et si eos recepissent, unā cum his perituros esse uidebant, quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè præclusis, admoto milite Placidus post meridiem usque acerrimo certamine muro pariter ac uico positus est: ibique tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. Domus uero à militibus diripiebantur, et uicus igni traditus est. Qui uero inde cusserant, totam secum illam regionem ad fugam incitarunt, et extollendo proprias calamitates in maius, totūque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt. Plurimi autem numero aucti, in Hierichunta secesserunt. Hæc enim etiam tunc eorū spem salutis fouebat, quod esset ualida et populosa. Placidus uero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus, eos insequiebatur, et usque ad Iordanē quidē semper quos occupabat, morti dabat. Omnem uero ad flumen coactam multitudinē, fluminis impetu prohibitā, quod auctum im-

bribus

bribus uadum transire non poterant, aperto praelio cōgre-
ditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fuge
locum non haberent: prætentique ad ripæ longitudinē, tela
equitum & incursus excipiebant. A quibus multi perculsi,
in fluuiū ceciderant. Nam qui manibus eorū cæsi sunt, tre- ^{Gadaren}
decim milia fuerunt. Alij cum uim sustinere non possent, in ^{liū trede}
Iordanem sponte defilierunt. Erat autē numerus infinitus. ^{cim mi-}
Et præterea capta sunt propè ad duo milia uirorum ducen- ^{lia occi-}
ti, cum præda maxima ouium & asinorum, itēmq; camelo-
rum & boum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quāuis
par superioribus, maius tamen scipso uisum est: & non solū
quod eam totam regionem qua fugerāt, cædes repleuerāt,
sed etiam quod refertus mortuis Iordanis, peruius nō erat.
Et Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus,
que per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secun-
da fortuna usus, in uicos proximos & municipia contēdit.
Captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusque ad
lacum Asphaltiten usque, idoneos ex transfugis ubiq; col-
locat. Deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacū refu-
gerant, subegit. Et trans fluuiū quidē tota regio Romanis
cessit, & ubiq; omnia usq; ad Macherūtā deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis
Hiericuntinæ.

CAPVT IIII.

DVm hæc autem aguntur, motus circa Gallatiā nū-
ciatur, & quod Vindex unā cum optimatibus in-
digenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius
scriptum est. Vespasianum uero ad impetū belli quæ nū-
ciata sunt, incitarunt iam tunc futura bella ciuilia, totiūque
imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante
pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. Obstante
autem

autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida praesidia collocabat, et decadarchos ciuitatibus opponens, multa etiam eorum quae uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Caesarem adduxerat, in Antipatridem uenit: ubique per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnesq; subuertendo circum Thannam toparchias, in Lidda et Iamnam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis, in Amathunta peruenit: occupatisque ad metropolim eorum omnibus uicis, castra muro circumdat. Quintaque in his relictâ legione cum cetera manu in *Bethlephthon toparchiam profisciscitur: eaq; et uicina regione itemq; circum Idumaeam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus uicis in media Idumaea positis, hoc est Begabri et Caphar tophran, plus quam decem milia hominum peremit: propere autem ad mille cepit. Exactaque inde cetera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam redijt: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quae dicebatur ab indigenis Mamortha, secundo Iunij mensis die in Coriam descendit: ibique positis castris, postridie in Hierichunta peruenit, in qua unus ei rectorum Traianus occurrit, quem locis ulterioribus ducebat, militem iungit cunctis sub Iordanem deuersis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo, ante Romanorum aduentum, in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere, perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planicie sita nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. A septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à

meri-

Lidda &
Iamnia à
Roma-
nis occu-
patae.

Al. Bel-
thon.

Mamor-
tha,

Hierichū
tis situs.

meridiana uero usque ad terram Sodomiticā & Asphaltitē lacū, terminus extenditur. Non totus autem inequalis est, & quod nihil gignit, non habitat. Huic adiacet circa Iordanē mons alius, incipiens à Iuliade à septentrionali regione, prolixus aut in meridie usque ad Bacra, quæ Petrà disternat Arabiæ ciuitatē. In hoc est etiā Ferreus mons ^{Ferreus mons.} appellatus, ad Moabitidē usque longus. Inter duos aut mon- ^{Magnus campus.} tes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacū Asphaltitē usque patēs, habet ducentorū & triginta stadiorū longitudinē, latitudinem uero centū & nīginti, mediūque ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo ^{Asphaltis lacus & Tiberienſis.} lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura cōtrarij. Namque alter salſus ac sterilis est, Tiberiensis uero dulcis & focūdus, æstatisque tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circū aridis præter Iordanem. Vnde cuenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hiericho largissimus fons est, rigādusque aruis huberrimus, iuxta uerterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananaeorū terra bello possederat. Hūc ^{Immutatio fontis in Hierichunte.} fontem aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam foeminarū partum obtundere solitū, cunctaque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uero mansueuisse, contraque saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Heliseo quodam propheta, qui Helie notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospicio ab Hierichūtis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnē illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusque ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cœlum dexteram

dexteram tendens, fontique immergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluenta leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; hubertatem fructuū, quam successionem prolis daret indigenis. Nec eorum genitrices filiorum aqua deficcret, quoad manarent. Ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit, & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit aquis diu perseverantibus. Vnde eo quae largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quae uero parcius, plurimum. Amplius tamen quam ceteri fontes spatium rigat. Et septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. Optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam sapore, quam nominibus uaria: quarum pinguisime calcibus presse, plurimū mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis alatrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. Itēque Cyprium myrobalsanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errabit, ubi & larga & opima generantur quae sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis leta, & aeris calor, cum hic prouocet quae nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresq; suggerat aestiuo tempore, quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet: aqua tñ, si ante solis ortum hauriatur, aëre spiritu refrigerat, natu-
ramq;

ramq; cōtrariam aëri sumit. Hyeme uero contepescit, caq;
mersis mitissima efficitur. Tanta est autē coeli temperies, ut
qua tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantū
indigenæ uestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centum=
quinquaginta stadijs, & ab Iordane stadijs* sexaginta: to=
tumque habet ab Hierosolyma spatium desertum atq; saxo
sum: ad Iordanem uero & lacum Asphalitem, licet humi=
lius, æque tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm
sit fortunatissima, satis dictum est.

Ats qua-
draginta

Lacus Asphaltites.

CAPVT V.

Commemoratione autem dignum puto. Asphaltitis
quoq; naturam exponere lacus. Is enim salsus quidē
ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiā quæ grauissima sunt,
in eum iacta referuntur. Demergi autem quis in profundū
nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui
eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi in=
scios, uinctis post terga manibus, in altum proijci: & eue=
nit omnibus, tanquam in spiritus sursum repulsos de super=
fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in
singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata re=
splēdet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas,
quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine ca=
pitibus asimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercita=
tores accefferint, nacti quod aggestum est, ad naues tra=
hunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeūt:
sed quasi replicata scapha, pendet à cumulo, donec men=
struo mulieris atque urina soluatur. Est autem utile nō mo=
do ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curatio=
nem multis remedijs admiscetur. Huius lacus longitudo est
quingentorum & octoginta stadiorum, qui à Zoara usque
ad Arabiam tenditur. Latitudo autem centum quinquas=
Xx ginta

Terra So-
domiti-
ca.

ginta stadijs patet: quæ Sodomitica terra uicina est: quæ olim quidem tam fructibus quàm substantia ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, atque habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres, qui colore quidem sunt edulibus ſimiles, carpentium uero manibus in fumum diſſoluuntur & cinerem. Terra quidem Sodomitica fabula eiufmodi fidem habet ex facie.

Geraſij deuastaſtio, ſimul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

CAPVT VI.

Geraſic-
rū mille
iuuenes
occiſi.

AT Veſpaſianus Hieroſolymorum habitatores muniri undique cupiens, apud Hiericho & Auillam caſtellis erectis, utrobique auxiliatorū pariter ac Romanorum præſidia collocat. Mittit autem Geraſion Luciū Anniū, equitatus ei parte multisque peditibus attributis. Qui primo aggreſſu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erāt: interficit: familias captiuas ducit, bonas militibus prædari, permittit. Incēſis deinde domibus, proximis petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodque occupatū fuiſſet, flammis dabatur: omnibusque tam motans locis quàm tota planitie bello oppreſſis, apud Hieroſolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum tranſſugere quidam cupientes à Zelotis aſſeruerentur: eos uero, qui etiam tunc à Romanis diſſidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Veſpaſiano autem Caſaream reuerſo, & cum omnibus copijs in ipſam Hieroſolymam proficiſci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperaſſet. De quo referre, quemadmodum deboneſarit imperium, nequiſſimis hominibus Nimphidio & Tigillino, & indi-
gnis

gnissimis libertorum permissa republica: quodque horum captus insidijs, ac omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: et quod multo post tempore, qui cum deposuerant poenas dederint: bellumque per Galbam quo pacto Galba. deficerit: et quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: et quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, et Otho. Otho declaratus sit imperator, cuiusque militiam in Vitellij duxisset exercitum: necnō et Vitellij turbas, et circum capitolium pugnam: et quemadmodum uel Antonius Primus et Mutianus Vitellian interfecerint, et Germani Vitellius norum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recussauī narrare, cōfidens, quod et à multis Græcorum, itemque Romanorū, et à cunctis copiose perscripta sunt. Ordinis autem rerum cōtinuandi gratia, ac ne intercisā pendeat historia, summam singula designabo. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam militiam differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. Deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quàm ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suū, et salutem Titus mittit ad eum simul, et ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem Galbā. causas et rex Agryppa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus præteruehūtur, interfici Galbam cōtiguit, septē mēsisibus post et totidē diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses republicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterrius, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodā impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, et mature inde Cæsaream uenit ad patrē. Suspensi autē de omnibus, quasi nu-

tante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant. Patrie quoq; metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe.

CAPVT VII.

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Iohanne à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciq; præstantior. Ob quam ex Acrabatena quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparāt. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulcricibus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. Rursus autem propter necessitudinē morum, fidelis esse uidebatur. Nam & ductor erat prædatū exeuntibus, & cum ipsis territorium Massade populabatur; nec tamen eos ad maiora exhortādo metuebat. Dominandi enim cupidus magnorūque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus eius socijs, audebat etiā in humilia loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospera facta sollicitabant. Nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium: tāquam regi, parabat obsequio. Excursus autem agebatur in Acrabatēnam toparchiam, & in maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Aim muro amplexus, ad tuitionem sui, pro

pro castello habebat. In ualle enim que appellatur Phara-
gata, occultas quidem dilatauit speluncas, multas uero pa-
ratas inuenit, atq; ijs conditorum prae receptaculis ute-
batur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq;
collegia diuersabantur: neq; dubitabatur, quod in Hieroso-
lymā copijs & apparatu praeluderet. Vnde insidias ueri-
ti Zelotæ, ac praeuenire cum qui contra se cresceret cupien-
tes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autem Simon oc-
currit, cōmissioq; praelio multos occidit, & reliquos com-
pellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab ob-
s-
dione deterretur. Prius autē Idumæam subiugare conatus
est. Itaq; cum uiginti milibus armatorū ad fines eius pro-
perabat. Idumæorū autē principes mature ex agris, quinq;
serè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autē
qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorū qui Mas-
sade uersabatur incursus: Simonem in finibus præstolaban-
tur: ubi conspectu habito, ac per totum diem tracto praelio,
neque uictor neq; uictus abscessit. Et ipse quidem in Aim ui-
cum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem
post, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat, ca-
strisq; in quodam uico, cui nomen est* Theris positis, ad cu-
stodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Elea-
zarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quē
quidem sine mora susceperunt custodes, causæ nescij cur ue-
nisset. Mox autem de traditione prolocutum, strictis gla-
dijs persequabantur: donec fugæ locum non reperiens, de
muro in subiectā uallē se proiecit: & ille quidem hoc mo-
do statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidan-
tibus placuit, priusquam bello congregarentur explorare
hostium copias, Huic autem se in ministrum obtulit parato
animo Iacobus, quidam è rectoribus, cogitans proditiōē.

Pugna
Simonis
& zelo-
tarum.

Ass The
ochoe.

Deniq; profectus ab Aluro (in hoc enim uico tūc Idumaeorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primūq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. Mox etiam de tota Idumaea operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem coenatus, clarissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primo Simonis exercitū multiplici numero metiebatur esse maiore. Deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, ciq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. Simul autem et hoc agens, et Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumaeos, quod et praestitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum prius inscendit, et cum socijs corruptionis effugit. Pauor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero preter opinionem sine sanguine Idumaeam introiuit: primūq; aggressus, ex improuiso Chebron municipium capit, in quo maxima praeda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigenae ferunt non eiusmodi terrae modo ciuitatum, uerum etiam Aegypto et Memphi antiquiorem. Deniq; duo milia et trecenti eius conuenerantur anni: hoc autē fabula est. Abraham quoq; parēti Iudeorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiae sedes reliquit, cuiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autē sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati, nūc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumaeam, non modo uicos eius et ciuitates depulando, sed exci-

dēdo

Terebinthus.

dendo etiam territoria. Nam præter armatos quadraginta cum milia sequebatur, ut his nec uictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas, insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idu meam, Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidẽ comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo delebāt: perq; terram cultam iter agendo, faciebant eam steriliore, prorsus ut ne signum quidem uastitatis relinqueret, quod aliquando fuisset. Hæc omnia rursus zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertinuere: insidijs uero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. Deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. Continuo nanque sperabant, armis eam depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. Cũque ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia quæ percussos prendere nequisset: ita in quos reperisset, effundebat insaniam. Denique olcrum sarmentorumq; causa progressos ad portam, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necẽ: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorũ. Multos autem abscisis manibus dimittebant in ciuitatem, unà perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, quod iuraret Simon per deũ qui cuncta re geret, nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro prærupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquã etati parceret,

Vxor Si
monis &
Zelotis
capitur.

aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelotæ metu perculsi, remississent ei mulierem, atq; ita delinitus, paulisper ab aſſi dua cedere requieuit.

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano. Cap. VIII.

Mors
Galbæ.

Mors
Othonis

Alis Go-
phniticâ.

Chebrō-
à Cerea
le euer-
sum.

Non solum autem per Iudeam erat seditio bellumq; ciuile, uerum etiam per Italian. In medio nanq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperante pugnabat: quem Germanorū tunc manus elegerat. Habito aut apud Bebriacum Gallie prælio cū Valēte & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitellij milites: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellū semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autē Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cū exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsaream profectus, eas quas nondum subuerterat Idumææ partes petiuit, & in montana regione, quo primū ascendit, toparchias duas *Zophaniticam & Acrabatenam subegit. Deinde post has Vithegra & Vphre municipia: ibiq; præsijs collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. Multos uero tunc deprehēsos necabat, multosq; capiebat. Rectorum autē unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur uastabat Idumæam: & Chapheram quidem pscu- domunicipium aggreſſione captum incēdit. Alterum uero quod Capharim dicitur, admoto milite obsidebat, muro satis ualido cinctum. Diutius autem ibi se moraturum sperā- ti, subito portas aperuere: & cum precibus euntes, ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis,

locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem intromissus in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueribus interemit: oppidum uero ipsum exiit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis cuiusdã gestis cõtra Zelotas. CAPVT IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Iudææ tendit persequendas: & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obsesso, si quem operariorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; sæuiores: quos etiã Galilæi nouis inuētis & audacia factionum corrumpebāt. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant. Et Ioānes eis ex potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumque locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorum & foeminarum & iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cū sanguine deuorantes sine aliquo metu post satietatem muliebri libidine calecebant: comptique crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, nō solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatēque totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autē uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatōq; incessu enervati, subita incursione bellatores fiebant. Et de

Omnis
scelerum
licentia.

paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in cadibus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autè fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorū dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentie quàm crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, ceterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte edificauerat.

Ab Azi- Hæc autem fuerat cognata* Sizæ regis Adiabenorū. Vnà
 12. uero irrupere Iudei, atque inde Zelotis in sanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. In aula enim supradiçta et ipse degēbat, et tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum, qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioānes aduersus populum et Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuentus erat cum pugna plus possent quàm confidentia, ne de templo nocte subreperēt, seq; pariter occiderent, atq; oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, et interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem deijcerent, Simonem recipere statuerunt, et cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missosq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. Cum his autem precatores erant etiam, qui Zelotas in Hierosolymis fugerant, domus quisque sue desiderio et fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur.

cum

cum salutis eum datorē ac defensorē sui populi clamor desi-
gnaret. Vbi uero cum suis copijs introijt, mox de propria
potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat,
quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat.
Ioannes autē cum multitudine Zelotarū templo exire pro-
hibitus, amissis etiā quæ in ciuitate habebat (nam statim res
eorū Simon cum socijs dirupuerat) salutē iam desperabat.
Templū tamē adiuuante populo Simon aggreditur. Illi au-
tem in porticibus, perq; propugnacula stantes impetū pro-
pellebant: multiq; à Simonis parte oppetebāt, multi saucij
referebātur, quoniā Zelotæ ad dexteram superiores erāt, ^{Tumultus populi contra Zelotas.}
eōq; istius impenetrabiles habebāt. Et quāuis loco plus pos-
sent, turres tamē quatuor maximas fabricauerāt, ut ex alto
uidelicet missilia torquerēt: unam ad orientalem angulum,
ad septentrionalem alterā, super Xystum tertiā, in angulo
alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra
uerticem Pastophoriorū condita erat: ubi moris est unū de
sacerdotibus astantē post meridiē, quod septimus quisque
dies inciperet, tuba significare: rursusq; uesperī quod desi-
neret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciat, denuntian-
tem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumq; tor-
menta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaque tunc Si-
mon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum plerique
mollescerent: amplioribus tamē copijs fretus, propius ac-
cedebat. Machinarū enim missilia delata longius, multos
pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. CAPVT X.

PER idem tempus Romanos quoque seuiora mala cir-
cūueniunt. Aderat enim ex Germania Vitellius cum
exercitu, aliam præterea ingētem multitudinem secum tra-
bens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, to-
tam

tam urbem pro castris habebat, omnemque domum replevit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri argentiq; stupore perfructi, uix cupidinem continere, adeo ut in rapinas se conuerterent, et eos qui ob stare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Caesaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolor autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, praesertim hyemis tempore ipse transiret, plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: et cum indignatione uociferantes, incusabant Romae constitutos milites, et in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerat decernere principatum, et spe questus imperatores credere. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint, quam iustiore, uel quando referent erga se beneuolentiae gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iniustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi praestaret. Non enim se minora pertulisse bella, quam quae ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore cer-

tamen

tamen. Non enim senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeſſuros: nec pro bono imperatore crudeliſſimum tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen eſſe, ueram in imperatore praſtantiam. Ergo ſiue peritiae ſenectutis debeat imperium, habere ſe Vepaſianum: ſiue aduſcentiae uiribus, Titum: cum ex amborum aetate quod erit commodum temperabitur. Non ſolum autem ſe miniſtratuos declarati imperij uires, qui tres legiones regumque habentes auxilia, conſeruaffent omnia, ad orientem atque ad Europam Vitellij timoribus ſeparata: ſed etiam qui eſſent in Italia propugnatores Vepaſiani fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate praeditos iuuenes ſociatum iri ſperabant, alteri uero etiam urbis eſſet commiſſa cuſtodia: quae pars ad imperij principia non parum ualeret. Poſtremo ſi ipſi ceſſarēt, ſenatum fortaſſe declaraturum cum principem, quem conſeruatores milites dehoneſtarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. Deinde ſe adhortati inuicem, Vepaſianum imperatorem appellant: eumque ut in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat. Dignum quidem ſe factis exiſtimans, priuatae autem uitæ ſecuritatem, clarioris fortunæ periculis antepoſuens. Recuſanti autem reſtores magis inſtabant: et circumfuſi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, niſi uiuere uellet ut dignus eſſet. Diu tamen reſiſtens, quod renuebat imperium, poſtremo cum his qui ſe deſignauerāt, minime diſſuadere poſſet, accepit.

Aegypti deſcriptio & Phari.

CAPVT . XI.

Mutiano

Aegypti
limites,

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui eū ad im-
perium inuitauerant, & exercitu alio uociferāte,
ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinās pro-
curandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem
imperij, propter frumētariam functionem: cāque si potitus
esset, ui quoq; si perstaret, Vitellium deiiciendū sperabat.
Nec enim perpeſſurum esse populum fame oppressum. Si-
mul etiam duas legiones, quae apud Alexādiam degerent,
sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo
sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortuna. Nam
& terra difficilis accessu, mariq; importuosa est: & ab
occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meri-
die uero litem qui Sienem ab Aethiopia dirimit, nauib;
que inuias Nili fluminis cataractas. Itēque ab oriente
mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septē-
trionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam,
& quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus cā-
rens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est.
Inter pelusium uero & Sienem, per duo milia stadiorū por-
rigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigio stadiorū
trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephan-
tinem oppidum usque nauibus ascenditur. Nanq; ulterius
progreſſi, ut supra diximus, cataractae non sinunt. Portus
autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis
est. Nam & ostium per angustum habet, saxiq; latentibus
à directo cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis
brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula,
turrim maximam sustinet, ad trecēta usque stadia nautigan-
tibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatem ap-
plicandarum nauium praeſcaueant. Circum hanc autem in-
sulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum
pelagus,

Portus
Alexan-
drinus.

Pharus.

pelagus, & auersis obicibus fractum, asperiorē facit meatus, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadijs magnus. In quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinē deuehantur; quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque nō sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentū. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptū & Alexandriā regebat, indicans militū alacritatē: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiumentū eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramēto rogauit & populū: utriq; autem libentissime paruere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidē permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAPVT XII.

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uerſe quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; letitiam pro eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero apud Mæſiam Pannoniāq; degentia, quæ propter Vitellij audaciam, paulo ante fuerant concitata, iusiurandū Vespasiano maiore gaudio præbuerūt. Vespasianus autē Cæsaream reuersus, iam Berithū uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multeq; ab alijs prouincijs legationes aderant, obuiā ei coronas & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerētes. Affuit autē rector etiā prouinciæ Mutianus, populorum alacritatē, iuratāq; per ipsum principē sacramenta renūciāns. Vbiq; autē Vespasiani uotis obsecūdante fortuna,

fortuna, rebusque ad eam plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei providentia sumpsisset imperium: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, et alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quæ adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cum amicis et rectoribus alijs, primum quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. Deinde uaticinationes eius, quas ipse quidam timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, et rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperiũ, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiuũ loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam, uocatũ ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiã de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cũ patre aderat, iustum est, inquit, pater unã cum ferro etiam probro Iosephum solui. Erit enim, tanquã nec initio iunctus sit, si nõ dissoluerimus, sed inciderimus catenas. Namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint iuncti. Eadem Vespasiano placebant. Et quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosephus quidem pro his que prædixerat premio fame donatus, et de futuris iam dignus cui iam credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

CAPVT

XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, que Romæ ageren

agerentur, curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitū peditūmq; copijs. Qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadoces & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat provinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cecinnam Comum obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Gallie Antonium consequitur, quæ confinis Italie ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine, prælio quidem congregi non audebat. Discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem hecatontarchis, & chiliarchis sibi subditis, ut transtrent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrachens, Vespasiani autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterū uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id gratum faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciāt, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidē idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicāda: Vitellium uero nec cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa quidē in hunc modum quod uoluit persuasit: & cū milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cecinnā obtruncare uoluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrē cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorē Vitellio trāsmissendū habebant. His auditis, primus continuo Antonius suos monet, cosq; cum

Cecinna
deficit à
Vitellio.

armis in defectores ducit. Illi autem instructi ad praelium, paulisper quidem restiterunt. Mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum praeuertit: et per ciuitatem circumclusam plerumque multitudinem peremit. Aggressus autem reliquos, oppidum militibus praedari permisit. In quo multi quidam hospites mercatores, multi uero indigenae periere, totusque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti. Quin et Antonius eorum, quos de Moesia adduxerat, quatuor milia et quingentos amittit. Solutum autem uinculis Cecinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum dirigit. Qui ad eum intronissus et collaudatus est, et proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romae autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque uigilum militum agminibus, nocte occupat Capitolium. Luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendae uictoriae. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat. His autem iratus qui cum Sabinio defecerant, et nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio, quam secum adduxerat, militum manu. Vbi multa ab his itemque ab illis qui templum tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine superabant, collectum obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. Milites autem direptis donariis, templum incendunt. Tumque postero die cum exercitu uenit Antonius, eumque Vitellij milites excipiunt: et trifario commisso intra urbem praelio, omnes interiere. Procedit autem

Sabinus
occupat
Capitolium.

Sabinus
occidit.

autem ebrius de palatio Vitellius, & (ut assolet) in exter-
 nis longiore luxu prodigè mensæ refertus: Tractus autem Mors Vi-
tellij.
 per populum, uariòq; uerborum genere dehonestatus, in
 media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potitus
 imperio: què si uiuere diutius cōtigisset, ut opinor, eius lu-
 xuriæ minime sufficere potuisset imperium. Aliorum uero Occisi
quinqua-
gies mil-
ie.
 mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc
 quidè gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem
 die Mutianus cum exercitu Romā ingreditur, & Antonij
 militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutan-
 do, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cū illo
 senserant, occidebant, examinationis diligētiam iracundia
 præuenientes) Domitianum productum populo rectorem Domi-
tianus
populi
rector.
 insinuat, usq; ad patris aduentum. Populus autē iam timo-
 re liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simul-
 que & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum fe-
 sta letitia celebrabat.

Titus mittitur cōtra Iudæos à patre. CAPVT XIII.

CVM autē Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta
 ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe cō-
 gratulantes affuerunt. Cūq; maxima post Romam ciui-
 tas esset, angustior multitudini probabatur. Firmato autē
 iam totius orbis imperio, rebûsque populo præter spem cō-
 seruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit ani-
 mum. Et ipse quidè exacta hyeme. Romā proficisci para-
 bat, resq; apud Alexandriam mature cōponere propone-
 bat. Filiū uero Titum cum externis copijs ad liberandam
 Hierosolymam dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim
 usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum
 intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit.
 Isq; Nilo flumine post cūensum tractum, Tomum usque

Titus
mittitur
in Iudæ-
am.

Y y 2 uehitur.

uehitur. Hinc autem egressus in terram, apud Thamnā ciuitatem diuertit. Vnde secunda cōmansio fuit ciuitas Hera clea, & Pelusium tertia. Hic autē milite per biduum re= creato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus, per solitudines ad Casij Iouis templū castra po= suit. Posteroq; die apud Ostracinē, quæ mansio aque inops est, ob quam causam aduentitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quar tam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Sy= rie, ciuitatem. Gaza uero quintæ māsionis castra suscepit, & postea in Ascalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cesaream peruenit: decreto apud se, alias mi litum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO

Liber Sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā.

CAPVT I.

ITVS QUIDEM AD eum modum quem prædiximus, emen= sa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine, Cæsareā uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unā cum patre imperiū, quod nuper ei deus permiserat, dispo= nente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymā erat, auctam, trifariam diuidi, & alteram partem in alte= ram uerti. Quod in malis optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. Nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. Hanc autem

non

non errauerit quisquam, dicens seditionē in seditione esse factam. Ac uelut rabida fera, externarum penuria, in sua viscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea, quæ in dies singulos Ioānes auderet, cum ne ipse quidem à Cædibus quiesceret, re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potētiae cupiditate, ab alijs defecit. Ascitis etiam Iuda Chelie filio, & Zenonis Simone potētissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur. Occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt, & abundare quidem se suis necessarijs confidebant, sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebant: Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudinem, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neque sine metu conabatur incursus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatū, ultrò sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex præliū perferentem, ledi pariter ac ledere: quantoq; uincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus ledebat Simone cel-

sior constitutus, cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: de super uero ex fano iaculantes, machinis deterrerent. Quippe balistis, et non paucis lanceis utebantur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabantur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quamquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione et custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent, eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum ui ad aram usque, templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terrae, ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis Graecis et Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenae, ac sacerdotibus profanis miscebantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas a Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere? Iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, et quae sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quae dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cetera. Ergo diuisis trifarie insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socii, qui sacras primitias conservabant, in Ioannem ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersae partis seditiosos adiu-

mento

Templū
cædibus
pollutū.

Exclamatio.

mento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeūtes, missis ex porticibus telis: de templo uero iaculantes, machinis ulcisccebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & labore cessabant) libentius in Simonem eiusque socios quàm pluribus irruerat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, ades frumenti plenas omniumq; utensilium incendebat: idēque hoc illo regrediēte, Simon insecutus agebat, ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis præparata, suarūq; uirium neruos abscinderent. Deniq; contigit unā exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugne fieri ciuitatem, cōcremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obseſis: deniq; fame capti sunt, qua minime quieuissent, nisi eam sibimet comparauiſſent. Vndiq; autem insidiatoribus & cōfinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus uelut aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonite, pro Romanis uota faciebant: externūque bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque consilij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarēt, neque pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia, dissidentesque latronum principes, quoscūque Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solūq; in occidendis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamenta-

tionis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat ululatus: atq; obtumesciente dolore præformidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepultura habebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod quisq; de se sperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quod sub pedibus cernerent, immanius seueiebant, semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itémq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius edificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directâ proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his scælis, quod sufficere longitudinem reperit, turres edificauit; & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quas solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis, subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre

Iudeam

Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cæstio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorū etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintā legionem iussit sibi per Emmaus occurrere, decimam uero ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris regressus est, quos regū quoq; subsidia plura quàm dudum, multiq; Syri auxiliores comitabantur: Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectū cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. Duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uero ex Euphrate cum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipiēti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; cōsultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. CAPVT II.

PROgredientem uero in hostilem terram Titum, antecedeabant regia omniāq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos unā cum lectis chiliarchi, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusque agminis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarij, eorūque custodes coactores
 X 2 5 armorum.

Al. Gophnam.

armorum. Procedens autem decenter exercitus, ita ut mos est Romanis, in* Goshnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde proficiscitur: peractaque die in mansione, castra ponit in loco quem Iudei sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallē Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quam tuta esset, Iudeorumque animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus ueniretur, metu cederent. Audierat enim quod erat uerum, à seditionis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quamdiu quidem mane per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim saxeam declinato, transuersum agmen equitum duxit, infirmi subito prosiliunt, quæ muliebres turres uocantur, & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt: atque alios etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant hostes, multisque maccrijs impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed exstimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum, & ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire

transire festinās. Quo quidē tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis cum neque galea neq; thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, proccesserat) nullum in eius corpus delatū est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. Gladio uero semper à lateribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super cadētes agebat equū. Illorum autē clamor erat, propter audaciam Caesaris, ut eum aggredierentur, cohortatio: fugaq; & discessio repentina, quocumq; diuerteret cursum. Huic autē se periculi participes, cū à tergo & à lateribus fundarentur, adiunxerant. Vna enim erat unicuique spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquā circumuētus opprimeretur. Deniq; duo ex nimis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionē prima superiores fuerant, incōsulta spes animos extollit, magnamq; his in posterum fiduciā momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CAPVT III.

Cæsar autem, postquā ex Emmaus agmen sibi sociatum est nocte, luce inde digressus ad locum qui Scopos appellatur, accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo cōspici poterat: qua parte septentrionalē regionē continens ciuitas humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet: Labore nanque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murū struerent.

Titus ad
mouet
milites
urbi.

struerent. Mox autem cœpto edificio, decima quoq; legio per Hierichuntā aderat à Vespasiano præoccupata: ubi quedam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autē præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Eleon, contra ciuitatem ab oriente situs est, altiq; interiaccēte ualle discer nitur, cui nomen est Cædron. Intra ciuitatem uero sine re= quie confligentium dissensionē, tum primum ingens subito bellum foris interueniens, refrenauit, et cum stupore sedi= tiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requi rebāt, quidnam expectarēt, quidue perpeſsi, tres muros cō tra uitā suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquā spectatores bonorum operū sibiq; utiliū residerent. Moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus, in nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantūmodo for= tes sumus: Romanorum autē lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur, raptisq; armis, subito in legionem decimā ruunt: perq; uallē facto impetu, cum ingenti clamore mu=

rum edificantes Romanos aggrediuntur. Illi autē in ope=

re distributi, armis ob eam causam depositis (nec enim excursum Iudeos ausuros esse credebāt, et si maxi=

me uellent, animos corū seditione distractum iri arbitrabā=

tur) præter opinionē perturbati sunt: atq; opere quāsq; de=

relicto, confestim alij recessere: multi autē ad arma properā

tes, priusquā se in hostes porrigerēt, seriebantur. Plures autē Iudeis semper adijciebantur, eorum freti uictoria qui præcesserant, et quod cum pauci essent, multiplex nume=

rus et sibi et hostibus uidebantur, quod secunda fortuna

üterentur. Romani autē maxime ordinari consueti, et cum

decore

Iudei ir=

ruunt in

Roma=

nos ca=

strame=

tantes.

decore atque præceptis bellū gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; præuenti aggressione et debant, Si quādo tamen sese conuerterēt ab insequētibus ^{Romani ē castris pulsi.} occupati, et a cursu reprimebant Iudæos, et ob impetum minus cautos feriebāt. Semper uero excursione gliscēte magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium, multisq; increpans ignauiam, et suos a fuga reuocasset: Iudæisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidē occidisset, plures uero sautiaisset, omnes autē in fugam uertisset, atque in uallem præcipites compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpepsi, postquam in aduersam partem euascre, flectunt se iterū, et ualle intercedēte cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secum erāt in subsidio collocatis: alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis edificandum remisit. Iudæis autē hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā machina percussum agmē, continuo dissipatum est, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est, multumque monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerētia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur,

iterū Ro
mani mi
lites pul
si.

ucrum

Fuga Iu-
dæorū.

uerum & belli & orbis terræ dominus esset, ne in fugam uerti uideretur, in quo omnia miterentur. Hæc ne audiret simulans, & ad se recurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cum ui obniterentur, occidebat, & in galcam repente inciumbens, multitudinem repellebat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrumque latus ab eo declinantes, rursum fugientes insecuebantur. Quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra muniabant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur, suspicantium excorsum quidem Iudæorum ferre non posse. Titum uero in fugam uersum. Nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse, & tanquam laruali terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidem, cum in medio bello uersari imperatorem uiderissent, plurimum metuentes uniuerso agmini suorum, eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliuiam. Illi autem in pedem recedentes pugnabant. Cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminabat, & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus. CAPVT IIII.
Remisso

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumque instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinatur Iudæi ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegendas insidias, usus est et suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum plerique de industria ingressi erant, occulte, inter eos sani occupandi gratia submittit: illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templa ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus discrimen imputaret, Zelotæ uero sibimet solum insidias cōparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, et alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, et circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroque cederentur. Multos otiosorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicumque ante hæc insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosque ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interiorius templum, et omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatē transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: aliū uero exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complere.

Titus castra propius urbi admo- uet.

complanare. Cunctis igitur materijs ac sepibus disruptis, quibus hortos ac locos incolæ præmunierant, omniq; opposita, quâuis mansueta, sylua excisa, repletum est quicquid erat caui & uallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem, totum illum tractum à Scopis usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quæ olim Bethara uocabatur.

De Iudeorum dolo in Romanorum milites. CAPVT V.

His denique diebus Iudei Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muelles (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosos pepulissent, eo quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populumque se esse simulantes, clamore pacem implorabant, foedusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, una etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. Illiq; se ui perumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. Cumq; ad Romanos sæpius ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. Pridie nanque prouocatos eos ad pacem per Iosephum, nihil medio cre sentire cognouerat, etiam nunc milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere coeperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propin-

propinquabant, cursu eos circumueniūt, & à tergo persequebantur. Qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumque telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos quidē sauciarent. Nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uolenter instantibus. Et præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itēq; metus in delicto perseverare suadebat. Quamobrē hostes diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circūuenti fuerant repulcre. Quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolēter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutāque alta sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia uociferabantur. Milites autē interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias cōponendo, eorumque dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediēdi rectoribus, fortuna famulatur, nunc contrario peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimum, præsentē Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc uulnus audierit. Ille quidem cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccauit. Leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte uindictent, nunc totum deseruisse exercitum uideant. Modo autem scituos esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiae est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione

Cōiicia
Iudæorum
in cæsos
milites
Romanos.

Titus car
pit teme
ritatē mi
litum.

ne, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. Circumsusa uero agmina Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientie precabantur: emendaturos enim peccatum praesens, futura compensatione uirtutis. Placatus est Caesar utilitate simul ac precibus. Namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero adueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post haec prudentius agerent. Ipse uero, quemadmodum Iudeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coequato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tuto traducere, militum ualidissimos a septentrionali tractu in occiduum, septenos per ordinem, contra murum praetendit altius, ualle depressa. Pedibus autem in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, cum singuli ordines septenos haberent, semoti sagittarii stabant. Excursibus autem Iudeorum tanto agmine circumfusus, impedimenta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transit. Ipse quidem Titus cum propè duobus stadiis adesset muro, ad anguli eius partem contra

Alii. Prophines.

turrim, quae appellatur* Sephines, castra ponit. Ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. Altera uero pars exercitus eam turrim uersus, quae appellatur Hippicos, muro circumdat duum stadiorum spatio similiter à ciuitate descendens. Decima tamen legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum, CAPVT VI.

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quauallibus inuijs cingebatur. Ex ea nanque parte, unius
muri

muri habebat ambitum, & ipsa quidem super duos col- Tres mu-
ri Hiero-
solymo-
rum.
 les erat condita, cōtrarijs frontibus semet inspicientes, in- Tres col-
les.
 terueniente ualle discretos, in quam domos creberrime de-
 sinebant. Collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, Castellū
David.
 multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut
 quoniam tutus erat, castellum quondam à David rege uo- Acra.
 caretur. Is pater Salomonis fuerat, qui primus templū edi-
 ficauerat. A nobis autem forum superius edificatum est.
 Alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciui-
 tatem, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius
 collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle
 ante diuisus. Verum postea qua tempestate Asamonei re-
 gnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo cō-
 iungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæsam humilio-
 rem fecerant, ut ex ea quoq; sanum supereminens cerne-
 retur. Vallis autem quæ Tyropeon appellatur, qua par-
 te diximus superioris ciuitatis collem dirimī ab inferiori,
 usq; ad Siloam pertinet. Ita enim fontem, qui dulcis est ac Siloa.
 plurimus, uocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles pro-
 fundis uallibus cingebantur, & utrinq; obstantibus rupi-
 bus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum
 uetustissimus quidem, propter ualles, imminētēq; his de-
 super collem quo erat conditus, facile capi non poterat.
 Ad hoc autem, quod loco præstabat, etiam firmissime stru-
 ctus erat, David & Salomonis, aliorumq; interea regum
 largissimis impensis operi sumptibus deuotis. Hac autem
 parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad cam
 quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in
 occiduam templi porticum desinebat. Parte autē altera ad
 occidentem ex eodem loco ductus, per eū qui uocatur Be-
 tiso descēdens in Effenorum portam: deinde supra fontem

Secundus
murus.

Tertius
murus
ab Agrip
pa addi-
tus.

Collis A
bifade.

Siloam in meridiem flexus, atq; inde rursus in orientē uer-
sus, quā stagnum Salomonis est, & usque ad locum perti-
nens, quem Ophitan uocant, cum orientali porticu templi
coniungitur, Secundus autem murus, ex porta quidem ha-
bebat initium, quem Genetham appellabant. Hæc autem
fuerat muri prioris. Septentrionalem uero tantūmodo tra-
ctum ambiens, usq; ad Antoniam ascendebat, Tertio muro
turris Hippicos principium dabat: unde ad Beroë tractum
pertinens, deinde ad Sephinam turrim ueniens, contra mo-
numentum Helene, quæ Adiabenorū regina fuerat,
Azitæ regis filia, & per speluncas regias in longum du-
ctus, à turri quidem in angulo posita, flectebatur contra
Fullonis quod dicitur monumentum. Cum uetere autem
ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desine-
bat, Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addide-
rat, Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. Exhu-
berans enim multitudine, paulatim extra moenia serpebat
templi, quæ septentrionali regione colli proxima ciuitate
adiuncta non paululum processerat. Quin & quartus col-
lis incolebatur, cui nomen est Abisade, situs quidem ex ad-
uerso Antonie: fossis autem altissimis separatus, quæ de in-
dustria ductæ sunt, ne Antonie fundamentis colli coheren-
tibus, & accessui facilis sit, & minus editus: unde etiam
fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adijciebat, No-
minata est pars addita ciuitati uoce indigena Zebethana,
quod græco sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem par-
tes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eo-
dem nomine Agrippa, murum quidem ita ut prædiximus
inchoarat, Veritus autem Claudium Cæsarem, ne magni-
ficentiam constructionis ad nouarum rerum discordiæ su-
spicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab
opere

opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfectisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus dilatabatur. Profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia, qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. Et murus quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebantur: totaq; altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminebant turres, uiginti quidem cubitis in altitudinem, uiginti uero in longitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plene ac solidæ. Præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. Post altitudinem uero tiorium solidâ, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac cœnacula erant, aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi lati; singulorum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentos. Medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spacium trigintatribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior Sephinæ turris ad septentrionem occidentemque surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. Ex ea namq; per septuaginta cubitos edita, sole orto Arabia prospici poterat, & usq; ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta due, quas Herodes rex in antiquo muro edificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent præstabat. Nā præter natu

Turres
murorū
quot.

Sephi-
na.

ralem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiā proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarū nominibus turres appellauit, fratri & amico, & cōiugi memoriam dedicando, huic quidē, ut dixi, amoris causa perempta, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidē turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autē uiginti quinque cubitos in latitudine, itēque longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos, erant usque inanes supra soliditatem, saxisq; adunatam compaginem. Puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis. Super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, in quā uaria membra diuisa, & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant, & omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeratur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis. Per totidem autem cubitos in pilæ modum facta, & solida eius altitudo sorgebat. Et super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachijs, itēq; propugnaculis septa. In media uero porticu, supereminēs alia turris stabat, in membra magnifica & balneas, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis, minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo, propè ad nonaginta cubitos tolleretur, & specie quidem uidebatur a similis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. Tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mariamnes (sic enim regina uocabatur) usque ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisq; ornatiora diuersoria sustinebat:

Phaselus.

Turris Mariamnes.

nebat: cum id proprium, seque dignum esse rex putauisset, ut iocoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ uirorum nominibus uocitate sunt: sicut ille hac munitiores erant, cui foemina nomen dederat, et cuius omnis altitudo per quinquagintaquinque cubitos erigebatur. Sed quanquā tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores: nam ipse antiquus murus, in quo erant, excelsio loco fuerat conditus, et ipsius collis, uelut quidam uertex, altius propè ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres posite, multum sublimitatis assumpsierant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo: nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, uerum sectio marmore candido, et singulis per * uiginti cubitos longis, latisque Alias triginta. decem, ac per quinque altis, erant ædificate: quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur. Sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in septentrionali parte positis, intus aula Aula regia. regia coniungebatur, narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superabatur: sed tota quidem muro, per triginta cubitos edita, cincta erat. Aequalis autem ambitu, turribus ornatissimis ambiebatur: itemque uirorum receptaculis et coenaculis lectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit saxorum uarietas, collectisque ibi plurimis, quæ ubique rara uidebantur, et fastigia simul proceritate trabium, et ornamentorum claritudine mirabilia. Membrorum autem multitudo, et innumera species ædificij, plenaque omnia supellectilis, cum pleraque in singulis ex auro Porticus. essent, atque argento. Ad hæc, multe porticus, alia per aliam in

circum flexe, colūneq; in singulis, & quæ inter eas sub
 dio patebant spatia, cum essent utiq; uiridarijs, syluisq; ua
 riata: tum prolixas ambulationes habebāt, altis euripis cin
 ctas, & cisternis ubiq; signorum æneorum plenis, quibus
 aqua effundebatur: multæq; turres māsuetarum circū lati
 ces columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia,
 qualis fuerit, potest. Habet memoria cruciatum, referens,
 quantares latrocinalis flamma cōsumpsit: nec enim hæc
 à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut
 suprā memorauimus in principio dissensionis. Et ab An
 tonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in re
 giam, triūmque turrium tecta corripuit. Fanum autē con
 ditū erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio qui
 dem uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo pla
 nicies, quod undiq; præceps erat atq; decliuis. Cum autem
 rex Salomon, qui etiam templum edificauerat, muro eius
 partē ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposi
 ta, & manebat ex alijs partibus nudum, quod à seculis po
 sterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo,
 coequatus, collis latior effectus est. Perrupto autē septen
 trionali quoq; muro, tantum assumpsere spatium, quātum
 postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem mu
 ro colle circumdato, spe maius opus extructum, in quo lon
 ga secula consumpta sunt, omnesque thesauri sacri, quos
 toto orbe missa deo munera repleuerant, tam in superiore
 ambitu, quàm inferiore templo edificatis: cuius quod hu
 millimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā
 uero locis pluribus. Non tamen omnis altitudo fundamen
 torum uideri poterat, multum uallibus obrutis, ut angu
 stas uias oppidi coequarent. Saxa uero quadragenum cu
 bitorum magnitudinis erant. Nam & pecuniarum co
 pia, &

pia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodque
 nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseue-
 rantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis
 digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes quas
 columnæ sustinebant, quāvis & uicenis cubitis altæ, de sin- Colum-
 gulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina prote- noz.
 gebant. Quorum naturalis magnificentia, quodq; ligno
 rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretium spectanti-
 bus exhibebāt: nulloque aut pictoris, aut sculptoris opere
 extrinsecus ornabantur. Latæ autem per triginta cubitos
 erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorum cum
 Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spatium,
 uariabatur omnium quidem generum lapidibus stratum:
 quæ uero ad secundum templum ibatur, cancellis septū sa-
 xeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis, ubi-
 que equis depositæ interuallis columnæ stabant, legem ca-
 stimoniæ præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in
 locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum
 enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradi- Fanum.
 bus ascendebatur à primo, quadratumq; sursum erat, &
 proprio muro circumdatum. Cuius exterior celsitudo,
 quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus te-
 gebatur. Interior autem uiginti quinque cubitis erat: quo-
 niam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars in-
 terior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autem
 gradus, spatium erat usque ad murum trecentis cubitis pla-
 num. Hinc rursus alij quinque gradus, & scale ad por-
 tas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, qua-
 ternæ utrinq; uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario
 nanq; proprius locus, religionis causa mulieribus destina-
 tus, muro discernebatur: altera quoq; parte opus esse ui-
 debatur.

Portæ fa-
ni.

debat. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa uenientibus. Occidua uero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè ad thesauros aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. Erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento undique testæ erant, itemque postes ac frontes: una uero extra templum ere Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. Post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis cædras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, superaque uero quam uiginti cubitis celsas. Singulas autem binæ columnæ duodenarium cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quæ uero supra Corinthiam posita erat, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiore: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem* nomen portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabant, ad maiorem portam ducebant. Namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum uero templum in medio positum,

Al. nouz.

tum, hoc est, fanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascē-
 debatur. Et à fronte quidē altitudo eius & latitudo, cen-
 tenos cubitos habebat: penē autem quadraginta cubitis an-
 gustior erat. Aditus enim, ueluti quibusdā humeris, utrinq;
 uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta
 septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque
 fores habebat: cœli enim secreta, quod interclusa erat, si-
 gnificabat. Erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes
 omnis perlucebat extrinsecus auro: circum fani portam
 splendida cuncta cernentibus occurrerant. Cum autem in-
 terior eius pars duplici tecto fulgeret, adiacens ei prima
 porta patebat in altitudinem perpetuam: p̄r que nonagin-
 ta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitis esset,
 ac uiginti transuersa. Ipsius uero ædes tota inaurata erat,
 ut dixi, & circum eam saxcus paries. Desuper autem ha-
 bebat aureos pampinos, underacemi statura hominis de-
 pendebant, & quod duplex tectum erat templi, exte-
 riore humiliter uidebatur, & fores habebat aureas, quinquā-
 ginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. Et ad
 hæc Auleum longitudine pari: hoc est, uclū Babylonium, Auleum.
 hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum,
 mirabili opere factum, neque orationis inopiam colorum
 permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præse-
 rens. Cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso ter-
 ram, & hyacintho aërem, ac mare purpura. His quidem
 coloribus, bysso autem ac purpura natiuitatem: quoniam
 byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit.
 Erātque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa.
 Introgressos autem in templum, planities excipiebat:
 cuius altitudo habet quidē sexaginta cubitos, & longitudo
 totidem, ac latitudo uiginti. Rursus aut quadraginta cu-
 bitis

Cande-
labrum .
Mensa .
Thuri-
bulum
Templi
pars inte-
rior.

bitis diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia, et prædicanda opera cunctis hominibus habebat: candelabrum, et mensam, et thuribulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant. Tot enim ab ipso candelabro diuidebatur. Duodecim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari et inhospito et inhabitabili, designabat oīa dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. Discernebatur aut similitur uelo ab exteriori, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, et inuoluta, et inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctū uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa, et ad utrumque latus, ad eam introitus à porta patebat. Desuper autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad quadraginta cubitos omnis celsitudo, cum in solo centum cubitos habebat. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. Crustis enim aureis grauissimis undique tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur, contenduntium oculi quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auiibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitis erat, altitudo quinque, et latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero et longa cubitis quadragenis, quadrataq; stas, ueluti cornutis angulis

Ara.

angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro autē constructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autem, aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cubitum surgēs, quæ populum à sacerdotibus segregabat. ^{Lorica populū à sacerdotibus discernens in templo.} Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, itēque leprosos tota ciuitas arcebat, & sceminis menstrua soluentibus clausa erat. Prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatibus causa munere non fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero, templumque accedebant carētes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uero ^{Sacerdotes, eorū q̄ ue- stes.} mero abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid res diuinas faciēdo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Kalendis: uel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus, eoque tectus femora usque ad genitalia: lintheum uero habens intrinsecus demissum usque ad pedes, hyacinthinum desuper induamentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malāque granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum, uitæ cingebant, quinque uariatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. Habebat idem etiam

etiam chlamydem temperatam, in qua plus auri erat: habitu quidem indumento thoraci similis uidebatur: duabus autem fibulis aureis, aspidū specie uincebatur: quibus inclusi erant optimi maximūq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. Ex altera uero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi: hoc est, sardius, topazius, smaragdus, anthrax, iaspis, sapphirus, achates, ametisthus, ligurius, onyx, beryllus, chrysolithus: quorum singulis singula iterum cognomina erant scripta. Caput autem bysminus tyaras tegebat, hiacinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tempus, minus autem ambitiosa utebatur, si quando adyta introibat. Solus autem atq; semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. De ciuitate quidem, ac templo iterum & moribus, & legibus diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed Antonia quidem, in angulo duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. In saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuatis crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres, edificium murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium Antonia, in quadraginta cubitis erigebatur. Intus autem, regie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum, habitationem, & genera, & species, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum
ad usum

Arx Antonia.

ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificencia uero palatium: instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum, orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri potuisset. Quà uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. Semper nanque in ea Ro. milites residebant: & cum armis circa custodes positæ, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. Castrum enim erat impositum oppido, & oppidum quidem templo, templum uero Antonie. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castrum, regia Herodis erat. * Abisade autem collis, ita ut Al.Besathe. dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

CAPVT VII.

PVgnacissima quidem, maximèque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sose Iacobus, & Cathle filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sexq; armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant, tunc autem illi accesserant etià Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadrin-

Al. Iairi.

quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerāt, & Simone* Arim filio utebantur ducibus. His autē (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat premium: & plebis pars, quæ nō eadem, quæ ille committeret, ab utrisq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidam superiorem ciuitatem, murumq; maiorem usque ad Cædron, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobaz i aulam descendit. Is autem rex est Adiabene gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat autem etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobaz i fuerat mater. Ioānes autem, templo & circum templum aliquatenus incensis omnibus, itēmq; Ophla, & ualle quæ Cedron appellatur, & alijs quæ interiacebant, medium bello quod inter se gerebant, spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murū positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. Nihil enim impius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidē grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. Qui uero eam debellarant, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani uero seditionem capere, quia multo erat moenibus tutior: & res quidem aduersas suis, iusticiam uero recte quis Romanis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggesserit. Verūtamen his intra ciuitatē ita se habentibus, Titus cū leuatis equitibus foris circuiēs, quā muros aggredere tur, explorabat. Hæsitanti aut, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quā ualles erant, & ab alio latere, prior murus instru-

instrumentis siue machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentū (hæc enim tantummodo et prius humilior erat, nec secūdo muro concingebatur) inuadere. Neglecta enim fuerat munitio, propterea quia nō satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, et per Antoniam, templū capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum laeuum sagitta percutitur: cum propius unā cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorū conatibus, Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. Collectaq; omni materia, iubet aggerem cōstrui. Tripartito autē exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, et sagittarios constituebat, et ante eos ballistas, aliasq; machinas, atq; tormenta: quibus et excursus hostium in opera prohiberet, et qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cū totus operi intentus esset exercitus, nec Iudei segnes erant, populum quidem in rapinis et cædibus constitutū fiducia tūc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantē poenas se ab noxijs repetiturū, si Romani superassent. Ioānes autem quamuis in externos socij sui irrumpere properassent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat: proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat: cū præsidium qd' apud Antoniam fuerat, cepit. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis. Pauci autem à transsugis docti, male utebantur

Nicanor
pacem
suadens
uulneratur.

Al. Aiam

a a a instru

Machi-
næ bel-
licæ mu-
ris admo-
nē.

Filius ue-
nit.

instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem id-
cientibus militibus immincebant, perq; cuneos exciurentes,
manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta
super uallum exposita. protegebant, omnibusque agmini-
bus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles.
Præcipue uero decimæ legionis ballistæ uehemētiores, &
tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam
super murum stantes euertebantur. Nam & singula saxa
talenti pōdus æquabant, & ultra stadij modum torquebā-
tur. Ictus autem, non solum primis quos offendisset, sed ali-
quando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudei pri-
mo quidem cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec
tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine
prospiciebantur. Denique speculatores in turribus præsi-
dentes, prædicebāt, quādo impelleretur machina, saxūmq;
ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. Itaque præ-
sciebant, in quos ueniret, atque ita uitabāt: & hinc euenie-
bat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proin-
de Romani cogitabāt, atramēto decolorare lapides. Tunc
enim missi, nō similiter incertos ictus habebant, multosque
simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidē affe-
cti Iudei, aggeris instruendi Romanis copiā dabāt. Omni
uero eos molitione, atque audacia, die noctūque prohibe-
bant. Perfectis autem operibus, plumbo & ligno ab agge-
ribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur.
Nec iam aliquid fieri poterat, quoniam desuper telis pete-
bantur. Cumq; pares interuallo arietes inuenissent, eos ap-
plicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro
arietes prohiberentur, ex tribus partibus murū pulsari iu-
bet. Sonitu autē circūstrepente ciuitatē, clamor ingens ci-
uium sublatus est, itēmq; seditiosos pavor inuasit. Et quia
periculū

periculum cōmune utrisq; uidebatur, cōmuniter iam repugnare cogitabant. Vociferātibus inter se discordibus, quia omnia pro cōmoditate hostium facerent: cum si nō perpetuam concordiā sibi deus præbeat, saltem in præsentia cōtra Romanos oporteat consp̄irare. Simon autem præcone misso, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Ioānes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarū, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contrāq; impulsores arietum: eosque sine intermissione telis petebāt. Audacissimi uero cateruatim profilientes, machinarum tegmina dissipabant. Hisq; appositis irruentes, pericia quidem pauca, plura uero audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utrasque machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat, iaculātes uero à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quinta legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. Nec enim statim cum turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullāmq; partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autē ab excursibus paululū quieuiissent, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore &

Excursus Iudeorum in Romanos.

formidine Iudeos discessisse arbitrarentur, excurrunt oēs, quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignēmq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorum quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul ab erant conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audaciā Iudeorū: & quos prius offenderāt, in fugā uersis

Ignis à lu-
dæis inie-
ctus ma-
chinis
romano-
rum.

alijs qui colligerentur instabant. Grauis autem circum ma-
chinas pugna cōmissa est, illis incendere, his incendiū pro-
hibere certatibus. Incertusque clamor utrinq; tollebatur,
et multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi con-
fidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. Incen-
saq; omnia cū instrumentis penitus essent, nisi lecti de Ale-
xandria restitissent plerique, præter opinionē sui uiriliter
dimicantes. Nam gloriosissimus in hoc bello prælati sunt,
donec imperator equitū potentiſsimis concitatus, in hostes
irruit: et ipse quidem duodecim repugnatores peremit.
Metu autē cladis eorū, cætera multitudine in fugam uersa,
omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres libera-
uit incendio. In hac autē pugna, unum ex Iudæis uiuum ca-
pi contigit, eumque Titus crucifigi pro muro iussit, si for-
te reliqui uel hoc spectaculo territi cōcederent. Post eius ue-
ro discessum, etiā dux Idumæorum Ioannes, dum ante mu-
ros cū noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta
percutsus, continuo periit: magnūque et Iudæis luctum,
et seditiosis mœrorem reliquit. Nam et manu promptus
erat, et sapientia nobilis.

Ioannes
sagittæ
icū inte-
rimitur.

De casu turris & duorum murorum obtentu. Cap. VIII.

Casus u-
nius tur-
rium.

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Ro-
manis incidit. Nam cum tres turres imperator Ti-
tus quinquagenū cubitorum construi præcepisset, ut his
per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes fa-
cilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intē-
pesta lapsa est. Ingenti uero sonitu factō, metus occupa-
uit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad
arma currebant, cāque re turba in legionibus ac tumultus
erat. Cūque nemo quid accidisset, referre posset, diu
queruli, alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus
hostibus.

hostibus, semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possideret: larualiq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tãdemq; tumultus eo nuntio conuicuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. Machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinẽ, & turres excidendi spes non erat. Cũq; neque eueri propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uitabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque ^{Primus} ~~mu-~~ ^{mur} ~~ro~~ ^{ab} iam cedente magno arieti Romanorum, quẽ Iudæi ^{Ariete di-} ~~Ni-~~ ^{tuptas.} conam uocabant, quod omnia uinceret, quamuis & antea defessi erant pugna, & uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male consulerent, murum sibi superuacuum esse credẽtes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. Cum autem Romani, quamprimum murum Niconas per-ruperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodibus, refugerũt. Portis autem Romani qui transierũt, ^{Romani} patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo ^{potiti pri-} ~~mo mu-~~ ^{to.} titi muro, die quintodecimo mensis Maij, & partem eius maximam diruunt, ad septentrionalẽ ciuitatis regionẽ, quã ante Cestius uastauerat. Titus aut notato quia Assyriorũ castrũ est, militẽ trãffert, occupato enim, qd' inter Cedron fuerat spatio, & ultra sagittæ iactum à secũdo muro separatus, expugnationẽ statim aggressus est. Tunc igitur ^{Oppu-} ~~gnatio se-~~ ^{cũdi mu-} titi murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioãnes quidem, eiusq; socij, ex Antonia & septẽtrionali porticu templi ab-

Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauferant, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sape autem proficientes è portis, cominus dimicabant: fugatiq; à muris, in conspectu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebatur: in murali autem certamine superabant. Eos autem fortuna atque scientia, Iudæos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ. Neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia, utrisq; in somnibus & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri mutum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudæi castra peruaderet. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utriq; pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia eminceret à ducibus suis. Maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia comouebat, eoq; modo illū singuli subiectorum colebāt, ut ad semet quoque interficiēdos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur cōsuetudo uincendi, & quia uinci nō assueuerant, crebraq; militiæ, exercitationesque perpetuæ, & imperij magnitudo. Ante omnia uero, Titus semper ubiq; præsens. Nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauisimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui repēderet præmium. Præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirū fortem: idcirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro moenibus

moenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de nume
 ro equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iu- Audacia
cuiusdā
equitis
Romani.
 deorum irruit: hisq; deiectus, hoc impetu duos fortissimos
 perimit, unius obuiam tendentis ore percussio, alterius eo-
 dem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugien-
 tis: & ex medijs hostibus ad suos primos occurrit. Ille qui
 dem ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudi-
 nis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid pa-
 terentur, tantummodo qualiter afficerent, considerabant:
 morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste ceci-
 dissent. Titus autem nō minus salutem militis, quā uictoriæ
 consulbat, & temerarios impetus desperationem dicens,
 solam uero esse uirtutē, si quis prudēter & caute sine pro-
 prio incōmodo fortiter faceret, in eare potius, quæ pericu-
 lum non haberet, diros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente. CAPVT IX.

ITaq; à septentrionali parte, mediæ turri applicat arie- Doluscu
iusdā Ca
storis Iu-
dæi.
 tem: in qua Iudæus quidā uersutus ac subdolus, Castor
 nomine, cum decē alijs militibus suis delituerat, fugatis cæ-
 teris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub thoracibus ali-
 quandiu quicuiſſent, concussa turri surgunt. Extentisq; ma-
 nibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uo-
 ce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro
 simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimās belli pœ-
 nitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagitta-
 rios supplicibus prohibet. Castori autē quid uellet eloqui,
 permittit. Cūque ille respondiſſet, ad fœdus uelle descen-
 dere. Titus gratulari se ait, si omnes eadem sentire uoluif-
 sent, paratoq; animo fidem pacis, etiam ciuitati daturum.
 Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem sup-
 plices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruitu

ros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet, paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul aut hoc agēs, ad pacem rogare contradicentes socios uidebatur. Illi autem uelut hæc referētes, in thoracas nudos fixere gladios, hisq; percussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorū pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabāturque simul audaciam, et calamitati miserebantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astātem Iosephum dirigit, ut Castori dexteram porrigeret. Verum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: et amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, et inuānte Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet. Ad hæc cum ille studiose aperto sinu cucurrisset, ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit, alterum uero militem qui aderat, uulnerauit, Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate scuitiam: arietis impulsione, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autē eiusque socij, turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammam in eiusdem missi cuniculis, iterū magni animi opinionem apud Romanos habuere, tāquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto, postquam primum cepit: fugatisq; inde Iudeis, intro cū lectis

Secūdus
murus a
Roma-
nis ca-
ptus.

lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis, ubi noua ciuitas et lanæ uenditores erāt, fabriq; ararij, uestiūque mercatus, et ad murum angustæ uiae trāsuerſe tendebant. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximā partem, uel quæ caperat lege belli uastasset, nullum credo dānum uictoriæ fuiſſet admixtum. Nunc autem Iudeos male tractando exoratum iri sperans, cum liceret capere, facile diſceſſioni aditum non dilatauit. Nec enim quibus conſulebat, infidiatores sibi putabat.

De secundo muro his obtento à Romanis. CAPVT X.

DEnique postquam ingreſſus est, neq; occidi quāquam permiſit eorum qui cōprehendebantur, neq; domus incendi: sed tam ſeditioſis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias ſe redditurum pollicebatur. Plurimi nanque petebant sibi ciuitatem ſeruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidem, ad ea quæ hortabatur, et antea paratum habebat, bellicoſi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titūque imbelli animo, quod cæteram ciuitatem tenere non poſſet, has proponere conditiones putabant, mortem populo denuntiantes: et si uerbum quiſquā de traditione feciſſet, pacē uocē nomināſſet, mox interficiendum cum eſſe minutantes. Romanis qui introiere, alij per uiarum anguſtias obſtabant, alij ex edibus, alij murum per superiores partes egreſſi, pugnare cœperunt. Quibus rebus perturbati cuſtodes, de muro ſeſe demiferant, relictisq; turribus in caſtra receſſere. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatē, quod ab hoſtibus cingrētur: foris autē de gentiū clauſis cōtubernalibus metuentiū, creſcente numero Iudeorū: et propter locorū peritiā uiarūq; ſcientiā præualente, multi Romanorum trucidabātur, et

Tito clementia
ſua no-
cuiſt.

Romani
rurſum
urbe pel-
luntur.

ab incumbētibꝫ pellebantur, cum magis neceſſitate reſiſterent. Nec enim multis ſimul fugiēdi copia per anguſtias muri patebat: omneſq; penē qui tranſierant, perēpti fuiſſent, niſi Titus eis opem tuliſſet. Diſpoſitis enim per ſumma uiarū ſagittarijſ, & ubi plus erat multitudinis aſtans, miſſilibꝫ hoſtes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo praelio comprobatus, durauitq; tam diu, ſagittis eos prohibens irruere: donec omneſ militeſ reſceſſere. Romani quidem ita ſecundo muro potiti, ad extreme pulſi ſunt. Oppidanis uero, qui pugnaceſ erant, ſpiritus creuit, & ſecundis rebus amentes erant, neque Romanos auſuroſ eſſe ad ciuitatem accedere ſuſpicanteſ, neq; uinci ſe poſſe, ſi ad praeliū proceſſiſſent. Nā quia iniqui erant, officiēbat eorum ſententijs deus, & neque Romanorum iam, multo maiorem illa que pulſa fuerat, ſupereſſe cernēbant: neque famem, iamiamque ſerpentē. Ad huc enim malis publicis alebantur, & ſanguinem ciuitatiſ bibebāt: propter bonoſ autē continebatur exitiū, & penuria uictuſ iam multi defecerant: Populi tamen interitū, ſeditioſi pro uelamine ſui ducebant: & ſoloſ eoſ qui pacē non probaret, ſaluos eſſe cupiebant, quiq; uiuere cōtra Romanos optarent. Contrariā uero multitudinem, uelut onuſ quoddā, conſumi gratulabantur: & ita quidem circa ſuoſ affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, diſiectiſ muri partibꝫ obiectu corporum præmunitiſ, ac per triduum ſuſtinuere fortiter dimicanteſ. Quarto autem die, Titum uehemētiꝫ aggreſſum nequaquam ferre potuerunt: ſed ui coacti, riuſum quō

Tituſ ſite
rum ſecū
do muro
potiuſ
eſt.

antea reſugerunt: Ille autem interim muro petituſ, totam eiꝫ ſeptētrionalem partē ſtatim depoſuit: in meridiana uero per turreſ præſidia collocauit.

De ag

De aggeribus in tertium murum & oratione proliza Iosephi pro
deditione facienda, & fame obsessorum.

CAPVT XI.

IAmq; tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque cōsiliij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundij muri aut famis metu dimitteret. Nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio cōmode utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductus, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolati armis ex inuolucris & uaginis, septiq; pcedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per multum spatium auro argentoque lucebāt: Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus enim & uetera plena erant mœnia, & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamq; ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. Metus autē quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem cōspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immunitate, quæ in populum commiserant, dandam sibi ueniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. Præualebat etiā fatum, quod innocentes cū nocentibus, & ciuitatem cū seditiosis perire decreuerat: Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare sensisset, bifariā diuiso exercitu, Antoniā uersus ad Ioānis munimentū aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captū iri cogitans, & per Antoniā templū. Nāq; hoc
nisi

nisi cepisset, nec oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraq; autē parte duo aggeres erigebātur, à singulis agminibus singuli. Et iuxta munimentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabāt, uerū etiā quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecetas, & quadraginta tormēta saxorum, quibus difficiliore aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autē sibi saluam fore fortunam sciēs, & perituram esse ciuitatē, unā & obsidioni uehemēter instabāt: nec poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliūmq; factis admiscens, & orationem sepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quā & Iosephum allegabat, patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murum circuiens, simulque extra teli iactum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruerē: quin potius uidere muros concidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorumque uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditū, qui multo tempore paruisset imperio, iugum excuti, malæ mortis cupidum non libertatis amato-

rem

rem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quod Romanos effugit, nisi quod propter aestus aut frigora esse inadibile? imò uero transisse ad eos undique fortunam, deumque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autē ualidissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere, apud eosque esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum et animis et corporibus et alijs subsidijs meliores, cecidisse Romanis, qui nisi deum scissent illis fauere, nunquam perpessi fuissent: ipsos uero concidentes adhuc resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sunt. Nec enim tere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: et modo quidem consumi populum, continuo uero etiam bellatores interituros: nam etsi Romani desierint, et ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus aspidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte quoque contra famem arma caperent ac dimicarent, soli que possent etiam clades superare. His addebat optimum esse, ante intolerabilem calamitatē mutare sententiam: dumque liceret, salutare cōsiliū sequi. Nec etiam antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finē usque insolentes essent: natura eos esse in imperio mā suetos, atque iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autem putare, neque ciuitatē uacuā uiris neque desertā habere prouinciā: idcirco uelle imperatorem cum his dexterā iungere: nec enim cuiquā salutem daturum si ui cepcrit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerūt. Breui autē murum quoque tertium captum iri, priores qui
capti

capti sunt, fidem facere. Et quamuis perrumpi tutamina nō possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cū manifestis eos calamitatibus minime fleteret, ad gentiles transit historias: O miseri uociferans, uestrorumque auxiliatorum immemores, armis et manibus cū Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. Quando autē non deus omnium conditor, Iudeorum defensor est, si laudantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnat, quātūque auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando premit. Ego autem facta dei narrare auri-
 indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis nō solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias qui tunc erat rex Aegyptiorum, idēque Pharo uocabatur, cum infinita manu descendit, reginamq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui ccc. et xvij. praefectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absenti deo? Puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos poluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit. Nōne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autē quem uos gentili cede cruētaftis, ac tremēs, nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, auroque et argento amātissimos deo donauit Hebraeos. Dicā trāslata in Aegyptum maiorū nostrorū domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrānis ac regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permiscere. Quis nescit Aegyptū repletā omni genere ser

re serpētū: omniq; morbo corruptā? Quis terrā infructuo-
sam? quis Nili defectionē, & continuas decē plagas? & ob
hoc parētes nostros cū præsidio incruētos, & sine pericu-
lo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab Assy-
rijs raptā nobis sanctā arcā, Palestina & Dagon simula-
crū genuit, etiam tota gens quæ rapuerat: corruptis uero
occultis corporū, ac p̄ ea cū cibo uisceribus exhaustis cym-
balorum ac tympanorū sono manibus noxijs reportarunt,
sanctū placationibus expiātes: deus erat qui hæc parētibus
administrabat, p̄pterea qd' omīssis armis ac manibus eius se
iudicio permiscere. Rex Assyriorū Sennacherib, cū totam
ducens Asiam ad hāc urbē castra posuisset, manibus nō hu-
manis cecidit. Nā ab armis quiescētes in uotis erāt, & an-
gelus dei in una nocte infinitū deleuit exercitiū. Posteroq;
die, excitatus Assyrijs clxxxv. milia reperit mortuorū, atq;
ita cū reliquis Hebræos inermes, nec persequētes fugiebat.
Scitis etiā in Babylone seruitiū, ubi per annos lxx. populus
exulans, nō ante libertatē recepit, quā eam dñs donaret,
qui eos etiā est persecutus, iterūq; auxiliatori suo sacerdo-
tum more seruiebāt. Breuiter dicā, nullū est operæpretium
quod armis parētes nostri perferre, aut nō sine armis deo
permissa potestate impetrauerint. Domi autē manentes, ut
placebat iudici superabāt. Pugnātes uero, semp de spe deci-
derūt. Nā ubi rege Babyloniorū oppidū obsidēte contra
Hieremiæ prædicationē, Sedechias rex noster cū eo cōgres-
sus est, tū ipse captus est, quā cū tēplo ciuitatē uidit excin-
di. Atqui uidete, quāto ille rex uestris ducibus, eiusq; popu-
lus uobis erat mediocrior. Deniq; Hieremiā uociferātem,
inuisos esse eos deo p̄pter delicta quæ in eū cōmiserant, ca-
ptum iri aut nisi traderent ciuitatē, neq; rex neq; populus
interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittā, neq; digne
possum

possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeā, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorum cōmonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorū quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho, qui dictus est Epiphanes, obsidente ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti, oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctūmq; per triennium sexq; menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudeorū gentes ad militiā prouocauit? Nōne indigenarum impietas? Vnde seuire coepimus? Nōne a seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obfessi, quanquam nihil quale uos in sanctum legēsque deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanū adducit exercitum. Circundati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependissent: direptaq; est ab hostibus ciuitas, ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudiciū deo de omnibus permittere: manusq; tūc humanas cōtemnere, cū a superno sibi iudice nō recedāt. Vos autē quid ex his, quae legis conditor bene dixit, egistis? Quid, qd'is execratus est, pratermisistis? Quantū autē illos, qui cito periire, impietate superastis? nā occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidias atq; adulteria, rapinis, cadibus certatis, nouasq;

nouasq; maleficiarū excogitastis uias. Sanctum uero tēplū,
 factum est omniū receptaculum: & indigenarum manibus
 pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adora-
 bant, multa per legem nostram de suis moribus derogātes.
 Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem
 sperastis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; mani-
 bus adiutorem uestrum rogatis? Talibus rex noster preci-
 bus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum
 exercitū deus una nocte prostrauit? Similia uero Assyrijs
 Romani cōmittunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nā
 ille quidē ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati par-
 ceret ciuitatis, neglecto iureiurando, ad incendium templi
 descendit: Romani autem solēne poscunt tributum, quod
 parentes nostri eorum parētibus pensabant. Et si hoc im-
 petrauerint, neq; populantes ciuitatem, neque sancta om-
 nino tangunt. Concedunt autem uobis famulias liberas &
 possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiūtur.
 Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore,
 qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci noue-
 rit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra
 ciuitati admouerāt, fregit. Quod si etiam uestram proge-
 niem liberaret, Romanos uero dignos poena iudicaret;
 confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irascetur, quo
 genti manus Pompeius attulit, quo post illū Sosius ascēdit,
 quo Galilæam Vespasianus excidit, postremo non nunc
 Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; So-
 sius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt.
 Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam
 imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiā fontes nunc
 uberiores profluūt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante
 eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem

fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; mercaretur. Nūc autē ita hostibus nostris largi sunt, ut nō modo ipsis & iuuentus eorum, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij, & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templū: quamuis ut opinor nihil tūc illi, quātum uos impie nunc cōmisissent. Itaq; sanctis relictis, dcum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta cōspicit, & audit omnia que tacetur? Quid autē apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam planum inimicis factū est? Iniquitates enim uestrae uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atque ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare cōtenditis. Verū tamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma projicite, pūdeat uos patriae iam dirutae, cōuertite oculos, & prospicite eius quā proditis pulchritudinem, quale oppidū, quale templū, quā multarum gentiū munera. Quis in hoc flammās adducit? quis hēc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriores. Si hēc non ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarū miseremini. Versentur in cōspectu cuiusq; filij, cōiuges, & parentes, quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia unā cum his periclitabitur mihi mater & cōiunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hēc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedē salutis uestrae sanguinem meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me resipiscitis.

scitis. Hæc Iosepho uociferante cum lachrymis, seditiosi quidē neque animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationem fore iudicauerūt. Populus uero ad profugendum cōmotus est: & alij quidē possessionibus suis, alijsq; rebus charissimis exiguo pretio uenūdatis, solidos quidē, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebāt usui necessaria. Titus autē plerosq; per agros, quo uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugiū hortabatur, quod intestinis malis carebāt, Romanis cōseruire. Ioānes autē & Simon cū socijs, ne his magis pateret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, cōtinuo necabatur. Ditiorebus quidē manere etiam sicut profugere, par causa erat percundi: nam quasi transfugere, uoluisset, propter patrimoniū quisq; occidebatur. Cum fame autē crescebat desperatio seditiosorū, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur. Et palām quidē nulla erant frumēta, irrumpentes autē scrutabantur domos. Et si quidē inuenissent aliquid, eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cū ea quæ solidis uiribus starēt, abundare cibo putarentur. Tabidi autē transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim famē morituros occidere, multi uero clām substantiā suā uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemq; pauperes ordei permutarūt. Inclusi deinde intimis adiū tectis, quidā summa penuria insectū triticū comdebant. Panē alij cōficiēbāt, ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidē nusquā apponebatur, sed incoctum subtrahētes igni cibū diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumq; lachrymis spectaculum,

lum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebāt, & marcescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia non latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio, statimq; ruptis foribus irruebāt, uictumq; iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autē senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultentes: nullaq; miseratio uel cani capitis, uel infantie: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimēta reperirent: nunc obstruētes genitalium uias, nunc uirgis acutis podices transfigendo. Horrendaq; etiam auditu quis patiebatur, in unius panis confessionem, & ut unum pugnum farine abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementiam suam, sexq; sibi dierum uiatica preparantes, hisq; occurrentes, qui Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte reperissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant, multumq; supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi cōcederent eorum, quæ cum periculo

periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites, ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq; delator subornatus agebat, quod profugere uoluissent. Sic uero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumq; cadauera particbantur. Et dominandi quidẽ erat causa in utroq; dissensio, scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, nõ dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui nõ accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unquam talia perpeßam puto, neq; ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam gentibus Hebræorum maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriã coëgere: tardiusq; uenientem in templum ignem penè traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neq; dolere, neq; illachrymauere: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum quæ per territorium gesta sunt, postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus cõbustis. CAPVT XII.

Tito autem aggeres proficiebãt, quàmuis à muro milites male afficerentur, parte uero equitatus directã,
 bbb 3 iussit

iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minime præda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus, nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosque latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames, restabantque iam latitantes egredi, et ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroque uidebantur supplicare: post pugnam itaque uerberati, et ante mortem modis omnibus excruciat, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantamque asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira et odio et ludibrij causa: et propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, et corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, et si qui erant popularium prouiores ad pacem, et que paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: et qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur, inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem,

compa

comparatione famis requiem esse ducebant: Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscindi praecepit, eosque ad Iohannem et Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, nec uere compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, et proprias animas, et patriam tantam et templum, cuius participem non habebant. Simul autem dictis aggeres circumcundo, operantes urgebat, ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad haec in muris stantes, et ipsi Caesaris fari, et patri eius maledicebant, mortemque se contemnere clamabant, eamque seruituti recte praeferre: multa uero mala in Romanos facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros, mundumque deo templum seruare, hoc melius esse, quamuis et is securus sit qui incoleret, quem ipsi quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros, quibus facta non aderunt: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter haec Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens: et praeterea ceterua stipatus qui Maccedones appellabantur: omnes aetate pares et paulo magis procures adolescentuli, more Maccedonum instructi armis et eruditi, unde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis aequare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit ille quoque in senecta aetate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Ceterum filius eius adhuc eo uigente praesens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat enim bellator ipse naturaque promptissimus, tantusque uiribus, ut multum peccaret audacia,

Manus
praecise
multis
captiuo-
rum.

Conuicia
Iudaeorum
in Titum
& mili-
tes.

Cum uero Titus ad hoc subrisisset, laboremq; cōmunem esse dixisset, sicut erat, Antiochus cū Macedonibus in murum impetū fecit, & ipse quidē pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorū, sagittis eos appetens, adulescentuli autē omnes præter paucos attriti sunt. Nā pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremū multi saucij recessere: hoc reputantes, quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij, aggeres inchoari, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt, & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Adhuc autem quintadecima legio, triginta descendente cubitis, aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uero admotis aggeribus, Iohannes suffossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit, illatāque sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit. Succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cūque magno sonitu in ea aggeres decidere: ac primo quidem cum pulucre fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. Percreta uero materia, qua premebatur flamma, iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat, molitionem Iudæorum egre ferebant, iamq; se uicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo

uero

Struthium.

Stagnū Amygdalon.

Aggeres succensi.

uero post, alios etiam aggeres Simon cum socijs aggredi-
tur. Illa enim parte Romani admotis arietibus concute-
re murum cœperant. Testeus autem quidam ex Garfi or-
tus, ciuitate Galilææ, et Magassarius ex regalibus fami-
lijs Mariamnes, cumq; his Adiabenus quidam, filius Na-
batæ, nomen habens ex fortuna Egiras, cuius est interpre-
tatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt: Hisq;
uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
ruere, neque magis horrendi. Nam uelut in amicos, non ut
in agmen hostiũ excurrerent, nihil cunctati sunt aut substi-
tere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incen-
dère. Acti autem missilibus, et gladijs detrusi, non prius à
periculo demoti sunt, quàm ignis instrumenta corripere-
t. Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è
castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos pro-
hibebant, manusq; cum his cõferebant, qui flammam extin-
guere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcẽ-
tes. Et illi quidem arietes igni subtrahere, cum eorũ tegmi-
na cremarentur, Iudæi etiam per flammam eos retinere cer-
tabant, et quamuis feruens nacti essent ferrum, tamen arie-
tes non amisere. Hinc autem auxiliantes flamma trãsiit, et
aggeres iam occupabat incendium. Itaque Romani flãma
circundati, quoniam seruare posse operã desperabant, in
castra descendunt. Iudæi uero magis instabant, cũ semper
eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiu-
mentis, minũsque cautos haberent impetus, freti uictoria.
Progressi autem usque ad munimenta castrorum, praelio
cum eorum custodibus decertabant. Est ergo quedam pro
castris per uices stantium armatorũ, et acerbissima in eos
sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessis-
set, occideretur: hi pœnali exitio gloriosa morte prelata,
bbb s steterunt

steterunt fortiter, eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt, ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum providentem: nam quoscunq; obuios habuissent, cum his congredebantur Iudæi: & in spicula irruentes, incaute ipsis corporibus inimicos feriebāt. Sed neque his actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quam quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quo secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens, multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum patrentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra cum cōuersi durabāt. Mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat. Neque autem amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorū & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugne momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani somno tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructio ab exercitu Romano circum Hierosoly-
mam triduo.

CAPVT

XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret, deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite ui

muros

muros experiri: adhuc enim Iudeos cum exercitus parte dimicasse, uniuerſi uero militis impetū tolerare non poſſe, uerum ſagittis eſſe obruendos. Prudentiores autem riuſus aggeres fieri ſuadebant: alij & ſine aggeribus aſſideri, greſſus eorum tantummodo obſeruantes, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neq; cum hoſte manu conſligere: nec enim expugnari eorū confidentiam poſſe, quibus optatum eſt ferro procumbere, uel etiam ſine hoc interficere, quæ ſeuior eſt cupiditas: Ipi autem Tito, ceſſare quidem prorſus tanto cum exercitu, honeſtum non uidebatur: & pugnare cum his ſuperuacuum, qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operoſum iudicabat, egreſſus uero ciuitatis obſeruari, opcroſius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu poſſe, & propterea ad excuſus incautum: contra manifeſtam uero uiam obſeruata, occultas uias exco- gitaturos Iudeos, tam neceſſitate quàm locorum ſcientia. Si quid autem clām eſſet illatum, diutius obſidionem trahendam, uerendumque, ne uictoriæ gloriā diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici poſſe, ſed celeritatem ante gloriā duci debere: tamen ſi celeritate ui uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus poſſe præcludi: & Iudeos aut omnibus modis ſalute deſperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim ſe non poſſe quieſcere. Verum & aggeres curaturum eſſe, cum infirmiores habeat qui prohibeant: Quod ſi cuique magnum opus & inextricabile uideatur, cum conſiderare debere, quod neq; paruum opus Romanos decere facere: & ſine labore magnū quid perficere, ne deo quidē facile ſit. His dictis
duces

Urbs cir-
cundat
muro.

duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidā impetus militibus incidit, anbitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autē hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sapissime inspiciebat. Cœptū enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat: ad inferiorem Cenopolim murum ducit. Hinc per Cædron ad Elæwn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq; ad saxum, quod Peristerconos uocatur, cique proximū collem, qui super uallem imminet, Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septētrionalem redit regionem. Eam cum præcessisset ad uici partem, cui nomē est Chebritonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis cōiunxit, unde cœperat. Murus quidē unominus quadraginta stadijs erat. Adhuc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorū gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide caret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem uigiliā noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totāque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ambitus
muri ca-
stella.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extracto.

CAPVT XIIII.

Iudeis

IVdeis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaque iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adulescentes autem, ac iuvenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per oppidum uolutabant: et ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, et eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, et propter multitudinem mortuorum, et quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepehant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, et uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, et corruptis oribus, qui tardius moreretur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenamque mortuis nox comprehendebat. Et latrones his acerbiores (domus enim tantum sepulchra erant) et cadauera spoliabant, et uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Siquis autem manu rogasset, aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero esclatum quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri, cum odorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in ualles eos ex muro precipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altaque sanie tabefactis corporibus defluentes, ingemuit: et extentis manibus, deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam

Iterū ex-
truuntur
aggeres.

iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famēsque tangebat) dies letos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs. Multi autem iuxta murum stantes, magnāq; alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilomagus calamitate cedentibus. Titus reliquias populi miseratus, et properans saltē hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiā reperiret. Omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima cōsumpserant. Ex nonagesimo uero stadio, milites alias congerebant: et ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Caesar autē agmina circuiens, atq; opus uргens, demonstrabat, quod in manibus eorū latrones haberet. Sed illis poenitudo planē perierat: et animis et corporibus separati, utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebat, qui etiā mortuā plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languētibus carcerem.

Matthias à Si-
mone oc-
ciditur.

De cæde Iudæorū intra & extra Hierosolymā. CAPVT XV.
DEnique Simon Matthiam quidem, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boēthi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis et charus. Is, cū à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohānes accesserat, ut adiutorē Simonē reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquā obtinuit ciuitatem, inimicum eū æque atq; alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suasisset, productum cum et accusatum, quod cū Romanis sentiret, morte dānauit, ne purgationis quidem ei facultate cōcessa, cū tribus filijs

filijs suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius
 autem se occidi, quàm filios obsecrantē: atq; hanc pro illa,
 quod ciuitatem ei aperuissent, gratiam postulantē, ut auge
 ret eius dolorē, nouissimū iussit interfici. Ille quidem super
 cesos in cōspectu suo filios iugulatur, corā Romanis produ
 ctus, ita enim Simon. Anano Magadi filio præceperat, qui
 erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eū iuu
 rent, ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohi
 buit. Post hos Ananias quidā, pontifex, filius Masabali, no
 bilis & scriba curiæ, uir fortis, ex Emmaus genus ducens, Ananias
pontifex
occidit.
 & cum his quindecim ex populo clariores necabātur. Io=Iosephi
 sephi uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præco=pater.
 ne denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloque
 retur cum eo, uel in unū ueniret, proditiōis metu propo
 sito: Et eos qui hæc cū illo deflerent, ante questionē perime
 bant. Ista uidens quidā Iudas filius Dudi, unus ex numero
 præfectōrū Simonis, qui turrim ab eo sibi creditā custodie
 bat, fortasse quidem nonnihil etiā misericordia crudeliter
 pereuntiu, magis autē sui prouidentia, cōuocatis decem fi
 dissimis cōtubernaliū: quousq; tandē, inquit, hæc mala susti
 nebimus? quāmue salutis spem habemus, seruantes pessimo
 fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus
 sunt, Simon autē bene quoq; meritis infidelis est: metusque
 etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœderis
 dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus &
 ciuitatē. Nihil autē graue Simon patietur, si cū de se despe
 rauerit, pœnas citius pendet. His ubi decē assensi sunt, ma
 ne ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit,
 ne quid eorum quæ cogitauerat, proderetur. Ipse uero de
 turri hora tertia Romanos inuocabat: illorū autē alij super
 biam contemnebant, alij non credebant, alios etiam pige
 bat,

Iosephus
lapide
uulnera-
tus.

Mater
Iosephi.

bat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murū cū armatis accederet, antè rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat, Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murū proiecit corpora mortuorum. Ibique circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statim attolitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui cum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, nihil quod ageretur intelligēs. Seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cū letitia clamauerunt. Dicitur autem hic nunciū per ciuitatem, ex quo residuam multitudinem moeror tenuit, uere perisse credentem, cuius fidutia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem ex Iorapatis hæc ait: certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas: hunc, inquit, fecunditatis recepiſſe fructum, quod ne sepelire quidem sibi filiū licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verū ne illā quidem mēdacium diutius cruciauit, neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos quidē nō sibi multo post uulneris poenas daturos, populū autē rursus ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fidutia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorū aut aliq, statim de muro necessitate profiliebāt: aliq uelut ad pugnā cū lapidibus progressi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem senior ea quā intus pertulerant, fortunā conſequabatur: & fame, quā domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatē. Aderant autem inflati ex inedia, & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora

corpora difrumpebantur: nifi quod periti defideria cobi-
 buiffent, paulatimq; cibũ defueto corpori obtuliffent. Ve-
 rum & eos qui hoc modo feruarentur, alia plaga fufcepit. Interitus
tranſlu-
garum.

Quidam enim apud Syros ex tranſſugis deprehenditur, è
 fimo uentris aureos colligens. Tranſglutientes autem (ut
 ſupra diximus) cò ueniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcu-
 tabatur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; duo-
 decim atticis comparabant, quod antea uiginti quinque ua-
 lebat. Verũ hac arte per unum detecta, totis caſtris fama
 percrebuit, quod auro tranſſugæ pleni ueniret. Arabum au-
 tem multitudo & Syri, ſciſſis uentribus ſupplicium munita
 bantur. Et hac ego clade nullam credo ſeuioſiorem cõtigiſſe
 Iudæis: una deniq; nocte duorum milium patefacta ſunt ui-
 ſcera. Et hac Titus iniuſtitia cognita, penè iuſſiſſet auto-
 res circumfuſo equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet
 multitudo noxiõrum: multoq; plures puniendi, quàm qui fue-
 rant interempti. Cõuocatis autem auxiliatorum ducibus,
 itemq; militũ Romanorũ (nam etiam militũ quofdam hac
 tangebatur inuidia) utriſq; iratus dicebat: ſi qui militũ ſuorũ
 hac cõmitteret lucri cauſa incerti, nec arma propria quif-
 quã crubeſceret auro argentiq; facta: Arabi autẽ & Syri,
 primo quidem in alieno bello iure ſuo calamitatibus uteren-
 tur: deinde qui crudelitatem in cadibus & in Iudæis odia,
 Romanis aſcriberent: (hac enim quofdã eorũ milites infa-
 mia participare) & his quidem mortẽ interminatus eſt, ſi
 quis in eadẽ poſtea repertus fuiſſet audacia. Ad legiones
 autẽ literas dedit, ut ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe re-
 firrent: Verũ proſecto auaritia cõtēpnit omne ſupplicium,
 ſeu iſq; hominibus lucrãdi amor innatus eſt: nullaq; omni-
 no calamitas plus habendi cupidini comparatur: imò uero
 hac alias, & modũ habentes metus, ſubiungit. Deus autẽ,
 ccc qui

qui damnauerat populū, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cū poena iuterdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis trāffugisset, circumspectantes autē ne quis Romanorū uideret, eos scindebant, & ex uisceribus questum nefariū trahebant. In paucis autem reperiēbatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus, multos transfugarum seduxit.

De sacrilegio circa tēplū & relatis ex urbe cadaueribus & fame.
CAPVT XVI.

Donaria
templi à
Iohanne
rapta.

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacri legium sese cōuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mēsas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidē imperatores honorauerunt semper templū atq; ornauerūt. Tunc autem Iudeus etiam alienigenarum dona distrahebat, ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. Namq; in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non quidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios uenire tardassent, aut hiatu terre deuorandam esse ciuitatem, aut diluuiū perituram, aut fulgura, aut Sodomitana incendia passuram. Multo enim magis impiā progeniē tulit, quàm quæ illa pertulerat. Deniq; cum eorū pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Annius Elcazari filius, transgressus ad Titum per unam portam, quæ sibi credita fuerat, centum & quindécim milia, & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita

sita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usq; ad calendas Iulij. Hæc autem immensa est multitudo: Nec tamen uel ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidēs, mortuos ex necessitate numerabat. Cæteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autē pauperes ferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa: & frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulsos, ut cloacas rimarentur, boumq; ueterum finum alimentum haberent. Stercus inde collectum, & quod nec uisui quidē tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidē audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem pœnitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: Fatū enim eos reddiderat cecos, quod iam & ipsis erat & ciuitati.

Stercore
boū ue-
sci sunt
coacti.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO

Liber Septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum,
& Sabino oppugnante murum.

CAPVT

PRIMUM.

LADES QUIDEM HIEROSOLYMORUM in peius quotidie proce-
debant, cum & seditiosi magis ac-
cenderetur aduersis inclusi, postquam
populum fames ipsosq; iam possede-
rat. Quin & multitudo congestorum

ccc 2 in ciui

in ciuitate cadauerum, & uisu horrenda erat, odorēque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantiū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, cōculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque superabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexterās ad externum bellum præparabant, tanquā exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. Non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. Nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem naturæ, quātum pristinæ derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: ne si quis subito adueniens, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudeis, finitum opus aggerū, par faciebat timoris initium.

Nanque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec uolūtatem sibi fore illis incensis alios parare. Nam & materiæ defecerant, & labori quidem corpora militum crebris offensionibus cesscrant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quā ciues in ea degentes afficiebatur. Ad mala enim quæ hinc accedebant, etiam pugnatoribus nihilo scgnius utebantur.

bantur. Sed eorum spes frāgebatur, cum aggeres insidijs, machine soliditate nutri, manus uero cōflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione famēque ac bello, totq; malis, præstantiores Iudæorum animos inuenirent. Virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinem, quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio, apud Antoniam simul & futura timebat. Si disijceretur nutrus cauebat: & antequam arietes admouebātur, operibus instabat, nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur cōsiliū, paulatim & per intervalla, & constanter, non sine metu prosilientiū, neq; Iudæorū more, ut breuiter dicam. Deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & ut non sine offensione recderent. Languidiores progressi, quàm solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui pro corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent. Animum uero ita cōfirmauerūt, ne quis loco antequam occumberet, moueretur. Nā præter omnium rerum desperationē, si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem misilia cum illis faciebant in prosilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores efficiebat. Qui uero intra teli ^{Tentata} iactum uenire properassent, alij disciplina hostium & den ^{expugna} tio.

sitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnationio. Iudeis autem inde digressis, Romani machinas admo- uere: quàmuis ab Antonia saxis atque igni ferroq; peterentur, & quodcumq; hostibus telum necessitas attulisset. Nā licet multum moenibus Iudæi considerent, machinasq; cōtēnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia lederetur: & fragilibus cam fundamentis suspi- cantes, cōtra certabant. Nec tamen quod feriebatur, icti- bus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis, cū nullis periculis desuper uenientibus lassaretur, arietum opus urgebant. Cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpore concameratis, fun- damenta manibus & uestibus suffodiebant. Itaque saxis quatitur obstinato labore concussis. Quietem utrisq; nox attulit, & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua par- te prioribus Iohannes aggeribus insidiando, murum suf- foderat, subsidente cuniculo repente labitur. Parum præ- ter spem utrorumque animi affecti sunt. Nam Iudæi quidē quibus memoria esse oportebat, quod ruina præter spem accederet, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquā mansura esset Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā sub celeri subuersione natam, conspe- ctus alius murus, quem intrinsecus Iohannes edificaue- rat, cito restrinxit. Veruntamen prior faciliior impetus ui- debatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorē, & Antoniam satis esse infirmiore (murus quoq; recens erat) cito destrui posse arbitrabantur. Nemo tamen eū au- debat ascēdere: quod ei qui primus id tentauisset, certissi- mum

Casus
muri,

mum esset exitiū. Titus uero spe atq; oratione putans ala-
 critatem pugnantium excitari, & adhortatione atq; pro-
 missis sæpe quidem periculorū nasci obliuia, interdū autem
 mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos
 experiebatur, dicens: O cōmilites, hortari quidem ad ea
 quæ periculum non asserunt, aperte & ipsis qui rogātur,
 & qui eos rogant, ignauie reprehensione parit. Exhorta-
 tione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per
 se quæq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in mu-
 rum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime
 oporteat gloriæ cupidos pugnare difficillimis rebus, pul-
 chrūq; sit cū laude mori, nec erit infructuosum, si quæ pri-
 mi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud
 hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorū pa-
 tiēs animus, & in aduersis rebus dura cōstantia. Romanos
 enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello au-
 tem uincere cōsuetum est: à Iudæis manu uel animo supera-
 ri turpissimum est, idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei nita-
 mur auxilio. Nāq; offensionis nostræ Iudaicæ desperatio-
 nes sunt. Illorū autem clades, fauore dei uestrisq; uirtuti-
 bus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq;
 sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira dei, no-
 strumq; adiumentū. Igitur non solum deterioribus inf-
 riores uideri, sed etiam diuinū præsidium prodere, uobis nō
 cōuenit. Quo pacto autem nō turpe uideatur, Iudæos qui-
 dem (quibus nō magni pudoris est uinci, qui seruire didice-
 rint) quo minus in posterū patiantur, mortem contemne-
 re? atq; in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ
 spe, sed ostentationis gratia: uos autē totius penè terræ ma-
 risq; uictores, quibus etiam non uincere probro habetur,
 otiosos cadentes, ne semel quidem in hostes aliquid au-

Oratio
 Titi ad
 milites.

daciter expertos, famam ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum positis efficere. Deniq; iam in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capta hac respiratione hostium, incedere uictoriam nobis plenissimam repromittit. Et ego prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere: & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cū corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium nescit, quod animas in acie, ferro, corporibusque absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroes, uidēdos offerunt posteris suis. Quas uero morbus corporis tabēsque consumpscrit, & si maxime probris ac piaculis purgatæ sunt, subterraneæ tenebræ operiunt, altāque obliuio suscipit, & corporis simul ac uitæ ac memoriæ sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, adhuc omni morbo leuius est ferri ministerium, cui nō uideatur ignauum negare usui, quod debito redditurus sit: Et hæc quidē ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, profecutus sum. Est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animum gerunt: Primū enim quod decedit patet incessu: Deinde totū quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fiet atque subsidio, uestrāque obstinatio in breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum ceperimus, incruenta res efficietur: Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. Si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus, semel quāuis paucos nō sustinebunt. Me autem

tem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem similibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus quidam, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quatum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. Erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quedam heroica in macro corpore, itaque angustiore uiribus suis, habitabat. Cum primus itaque surrexisset: itaq; dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante oēs in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem meam sequatur fortuna tua. Quod si coepto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit: sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum leua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. Sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedeat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeteret, atq; ingentia saxa deuoluerent, qui nonnullos de undecim deceperunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamē ante impetum cohibuit, quam summa muri prehenderet, hostesq; in fugam uerteret. Viribus autem eius atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat, non incusauerit? Siquidem hic uir neque ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitum pronus decedit. Vnde factum est, ut Iudæi reuersi, ubi so-

Sabinus
murum cō
scendit.

Sabinus
sternit.

lum & iacentem uidere, ex omni cū parte iaculis peterent. Ille genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem ulcisceretur hostes, multosque ad se appropinquantes sauciavit: uulnerū autem multitudine remisit dexterā: & ad extremum, priusquā redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus, pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. Pro mensura uero coepti facinoris, cecidit. Ceteri aut tres penē iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.

CAPVT

II.

BI duo autem post, uiginti de numero excubantiū, per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonāq; noctis hora per ruinas ad Antoniā otiose procedunt: occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo ceteri quidem uigiles subito exuscitantur, & fugiunt priusquā multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. Nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Caesar autē signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruerunt, quem Iohannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminū seditiosi, tam Iohānis quā Simonis, arcebāt eos summa ui atq; alacritate repugnandi. Siquidem excidij finem putabat, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principium fuit. Ad ipsum autem adytum ualidissima

ualidissima pugna committitur: his quidem templū ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus cos repellentibus. Et sagittæ quidem atque hastæ utrisque inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret permixtis uiris, et propter angustias permutatis, cum et uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors esset utrinque, armæq; simul et cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluens grauasset alterā partem potiorum, exhortatio et inferiorum cōquestio nascebatur: Neque aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinque mutationes confligentū, et inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem habebāt, Vincuntur Romanī. quod refugere non dabatur. Nam et posteriores utriusque partes, suos in frontem urgebāt, nullūque inter dimicantes bello uacūū interuallū reliquerant. Cū aut Iudæorū animi Romanorū peritiā uincerēt, iamq; oīno tota acies pelle retur (ex nona enim hora noctis ad septimā usq; diei pugnebāt) hi quidē simul oēs excidij periculū pro nutrimento uirtutis habebāt: Romani uero exercitus parti (nondum enim ascenderant agmina, illisq; spes pugnantiū nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. CAPVT III.

Iulianus uero quidam hecatontarchus ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello et armorum peritia, et uiribus corporis, et cum spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere et male repugnare conspexit: propter Titum autem qui apud Antoniam stabat, subito prosiliit, iamq; Iudæos uincentes solus ad interiorē usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat aut uniuersa

Casus Iu-
liani.Fortes
Iudaeo-
rum.

uersa multitudo, neq; uim eius neq; audaciam hominis esse opinātes. At ille per medios ruens, quo alios aliò disiecerat, per ipsos quem occupasset interficiebat: eaque facie nihil Caesari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verū & ipsum profecto fata persequebātur, quæ ab homine uitari nō possunt. Calceos nanq; habēs, creberrimis atq; acutis clauis, ut ceteri solēt milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo occurreret, labitur: magnōq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugiētes reduxit. Et Romanorū quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiū: Iudæi uero multis simul gladijs & hastis undiq; feriebāt. Ille aut multā quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe aut conatus erigere, percutientiū multitudine reuolutus est, & iacens tamē gladio multos perculit. Nec enim cito peremptus est. quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. Nanq; diu cernicē cōtraxerat, donec concisis alijs eius mēbris remisit uires, cū ei nemo auderet succurrere. Nimius autē dolor Caesare tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirū in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi, & quod locus se quidem intercludebat auxiliū ferre cupientē: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus, cum nō paucos intersectorū suorū saucios reliquisset, egre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Caesarem, uerum apud hostes quoque relicta. Iudæi uero etiam mortui raptō corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam conclusere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem Aegyptius, ex agmine Ioannis: ex parte uero Simonis, Malchius, & Militonis filius Iudas, & Iosue filius Iacobi duces Idumæorum: Zelotarum uero fratres duo iuuenes, Arsimon & Iudas.

Iosephi

Iosephi oratio pro deditioe Iudæorum & profugium eorum.

CAPVT

IIII.

Titus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eodie, qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantiam, quæ entelechismos uocatur, uirorum penuria defuisse, eaque re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiã si quis eum pugnandi seuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudo, ad bellum progredi liceret: dummodo non unã secum et ciuitas interiret simul et templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri posset constitit, et mandata Cesaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem ab his quo patriæ parceret precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguum, deoque uota redderent consueua. His dictis populus tristitia simul et silentio tegebatur. Multis autem conuicijs tyrannus, Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquam sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: sanè uero, inquit Iosephus, cum puram deo conseruasti, inuiolatamque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed sollemnitas sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium cum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas, qui nostras leges etiam nunc tuetur: et quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt.

Fundamenta Antonie diruuntur.

Iosephus rursus hortatur deditio-nem.

compellunt. Quis non inopinata mutationis causam gemat, ac desleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuā corrigant: tu uero Iudeus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannem etiam quidem poenitere malorum, nō est turpe in rebus extremis, honorumque tibi exemplum patriam seruare cupiēti propositum est. Iechonias rex iudeorum, qui quondam Babylonijs bellum sibi inferentibus, sponte ciuitatē priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hac sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri, ob hoc sacra Iudeorum cōmemoratione laudatur: cūque memoria transmissa per secula, semper nouam immortalitatē posteris tradit. Bonū ō Ioannes exemplar, & si periculum præsto sit: ego autem ueniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum meminерis, quod non gentilis moneam, & Iudeis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, & unde consilium. Absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia condēnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendens miserrime ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, deus ipse cū Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelorum plenā exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorē, admirati sunt. Ioānes autē eiusq; socij magis cōtra Romanos iritabātur, illū quoq; capere cupiētes.

tes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio: & nonnulli quidem seditioforū custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosippus & Iesse. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaëli, cui apud Cyrenen fuerat caput abscissum, & Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitū patris auferat, quem Simon Giora cum tribus filijs, ut supra dictū est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecer: eosq; imperator cū per alia humane suscepit, tum sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse, in Gophnā dimisit, ut ibi manerent: interim munitas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello redditurum esse. Illi quidem in destinatum municipium leti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non uisis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem, postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, ut primo quidē paucos in ciuitate Romanos susciprent, patriamque seruarent. Si hoc displiceret, saltē de fano certi exirēt, templumq; sibi liberarent. Nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormēta, ut omne quidē circum

fanum

Multi Iudeorum profugerunt ad Romanos.

sanum spatium multitudine mortuorū sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc, & manibus gentili cæde calentibus, insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, ut quā Iudeos indignationē oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerātes, uterentur Romani milites. Nemo tamē fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorū, iterū Ioannem eiūsque socios increpabat, dicens: Nōne uos o sceleratissimi, cancello sancta loca protexistis? Non literis Græcis ac nostris incisas tabulas constitulistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Non eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos cōculcastis o nocentissimi? Aut cur templū & externi & gentilis sanguinis cōfusione pollulistis? Testor ego patrios deos, & si qs unquā hunc locū ante aspexit, (nūc enim neminē credo) itēmq; testor & exercitum meum, & Iudeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod nō ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locū acies uestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quispiā Romanorum, neque quicquā in eius contumeliā faciet. Seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

CAPVT

V.

HAec Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipso miserrari eos, neque tēplo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus.

Sed

Sed uniuersum quidem his militem, quod locus cum non ca^{lterū Ro.}
peret, inferre non poterat. Tricenis enim de singulis centu^{inuadūt urbem.}
rijs uiris fortissimis, lectis etiam chiliarchis, singulis mille-
nos attribuit: hisque duce prapposito Cereali, hora noctis
nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autē ipse quo-
que in armis esset, unāque descendere statuisset, amici eum
propter periculi magnitudinem ducūque dicta continue-
runt. Plus enim operis eum in Antonia sedentem, quā mi-^{Titus}
litum certamina facturum esse dixerunt, quā si periculum ^{spectator}
subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos
bellatores: His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se ma-
nere locutus ad milites, ut de eorū uirtute iudicaret, ne aut
fortis quisquā indonatus abiret, aut cōtra impunitus igna-
uus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui
& ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem
ad aciem hora, qua supra memoratū est, dimisit. Progres-
sus autem ad speluncam, de Antonia, quid fieret expecta-
bat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabāt, som-
no oppressos inuenere custodes: sed excitatis cum clamore,
confectum manus conferuere excubitorum intus. Mane au-
tem ceteri cateruatim excurrere. Itaque primorum qui-
dem impetum excipiebant Romani: qui autem illos seque-
rentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum
uelut hostibus utebantur. Vocis nanque agnitionem confu-
sus partim clamor, oculorū autē singulis nox ademcrat: cū
præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor
efficeret: idcirco obuium quēq; sine discretione feriebāt.
Romanis quidē scutorū coniunctione septis, & per globos
pro filiētibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quis-
que meminerat. Iudei uero disiecti, tā impetus quām reces-
sus temere facientes, sæpe imaginē inter se hostiū alijs alijs
ddd demon

demonstrabāt: cum reuertentē suam quisque per tenebras, Romanum quasi aggrediētem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisus iam pugna discerneretur: et in acie stantes ordine, sagittis atque lapidibus agerentur. Neutri uero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem et sigillatim, et multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant. Illi quoque diem sibi quisque promotionis initiū fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudeis autē et propriū cuiusque periculum, et quod tēplo metuerēt, ministrabat audaciā: quod tyrānus stans hos rogaret, alios uerberaret, et ad pugnam interminationibus incitaret. Cominus autem plerumque pugnatum est, sed cito et breui momento praelia mutabantur. Neutra enim pars prolixum fugae spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autē euentu ex Antonia tumultus erat, et confidere superantibus, et stare si fugerent, acclamantium: eratque ueluti quoddam belli theatrum. Nec enim uel Titum uel alios, qui una erant, quicquā eorū quae in pugna gererentur latebat. Postremo nona hora noctis cepto praelio, quinta diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco, unde pugnam iniere, certa fuga cessissent, uerū mediā in ancipiti praelio uictoriā reliquissent, Romanorū quidē plurimi nobiliter decertarunt: Iudeorum partis quidem Simonis, Iudas Marion filius, et Simon Iosiae: Idumaeorum uero Iacobus, et Simon alter Cathlae filius, Iacobus autē Sosa: de Ioannis autē socijs, Gethus et Alexāder: de Zelotis autē, Simon filius* T agir ē. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antoniae fundamentis, latam uiam usque ad templū cōposuit. Admotāque muro agmina, mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulū, qui ad septētrionale oriētēque spectabat: alterū cōtra exedrā, ad Aqu

Anceps
pugna.

Ats Iairi.

Aggeres
extructi.

ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatū. Aliorum duorum unum contra portam occidentalem templi exterioris, alterum ab Aquilone. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias sexcētesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs ledebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos irrumpentes rapiebant. Itaq; dum id crebro fieret Cæsar existimās, quod erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad æquorum custodiam reuocare statuit: unoque milite, qui equum perdidit, morte damnato, eo metu equos suos cæteris cōseruauit. Nunquam enim eos post hæc in pascua dimittebant, sed tanquam natura his cōnexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabāt, aggeresque erigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi scditiosorum, quos rapinæ deficerāt, et fames urgebat, cōgregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horā impetum faciunt. Sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uiolenter ambitu conatis. Cōflato autem uehementi prælio, multa quidem et alia ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia. Iudæi uero immoderato impetu et effrenatis animis uterentur. Dux aut his pudor

ddd 2 erat,

erat, illis necessitas. Nā & amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum uir percurrere possent, habebant.

Pedani-
us.

Ibi tum quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atq; in uallem coactis, equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undique septum, talo comprehensum: Tantum se inclinauit equo currente, tantamque dexterae uim, itemque cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captum, quia murum aggredi tentauerat, supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæis aduersis præliis male tractatis, tumescere paulatim bello, & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore, sola membra peste occupata præuenien-

Porticus
incensa.

tes, ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens, Antoniae iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post idus prædicti mensis, uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauerunt; & usque ad quartumdecimum cubitum igne progressi, Iudæi similiter culmen abijciunt: neque omnino recedentes ab operibus, & Antoniae continentiæ dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebatur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium bellum. Hisdem autem diebus, quidam ex Iudæis
uir,

uir, & corpore brevis & uultu despicabilis, tamque genere quam rebus alijs uilissimus, Ionathes nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent, ad singulare praelium prouocauit. At qui contra steteret, multi quidem dedignabatur: erant autem inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere conflagere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus, neque deum habere placibile: & cum his in discrimen uenire, quos neque uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaque Iudeus eorum timiditati illuderet, erat arrogantissimus quidam & superbus e Romanis, ex ala equitum, nomine Pudens, inso- Pudens
cadit. lentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte profiliit, & ceteris commissa cum eo pugnari sum praeiuit: sed a fortuna proditus est. Lapsus enim Ionathes interfecit: deinde pede supra mortuum posito, leua scutum, dextraque cruentum gladium coruscabat: armisque cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, quidam Priscus ceterio sagitta transfixit: eoque facto, & Iudeorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belli quoque felicitatem ratione carentem, quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo iudaico, & de Argorio quodam. CAPVT VI.

Seditiosi uero templum tenentes, aperte quidem & quostidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vi-
ddd 3 cesimo

Romani
flammi
exusti.

ccesimo autē septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bituminc repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erāt, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittūt Iudæi. Excitata undiq; subito flamma, Romanos, & qui extra periculum steterunt, ingens stupor inuasit: & desperatio quos incēdium ceperat occupauit, flammis enim cincti, semetipsos in oppidum, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam antecedeant. Statim uero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero, licet præ morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorū tetigit. Cumq; nemo prohibere posset incendiū, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. Vociferans enim & ante alios profiliēs, & comites suos quā possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. Eiusque uoces & affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum afferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. Obsesti autem, Iudæis cum diu saucij restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autē quidam iuuenis, nomine* Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quāuis sigillatim digni sint memoria qui perire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia

Als Longinus,
Logiō.

et quia fortis erat, et quia interficere cum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. Frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suā Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoque altius gladio, ut ab utrisq; partibus cereretur, semetipsum occidit. Eorum quos ignis obsederat, Argorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, cōmilitone et contubernali suo: heredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum aut ille prompto animo accurrisset ipse quidem qui se in eū proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constratoque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidē Romanis tristitiam cōparauit, in posterum tamen cautiore effecit, et aduersus Iudeorum insidias iuuit, quibus plerumque loca morēsque hominum nescientes ladebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque Ioānis, quam ille belli tempore, quod cum Simone gerebat, supra postes quæ in Xystum ducerent ædificauerat. Reliquum uero Iudei quoniam consumpti fuerāt qui ascenderent, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedron, super uallem ædificata: unde etiā profunda erat, et horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebat. Inenarrabiles aut clades eueniebāt. In dies nāq; singulos, si uel unquā aliquid cibi apparuisset, bellū illico gerebatur: et amicissimū inter se ad manus ueniebāt, miseris diripiētes animis uaticū. Fides autē

ddd 4 penurie

penurie nec morientibus habebatur: sed etiā quos uiderēt
 expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu
 occultans quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate ui-
 ctus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat: & impingen-
 tes in ostia tanquam ebrii ferebantur, easdēq; domos bis
 ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniāq;
 dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quæ nullū,
 quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horre-
 ret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec cal-
 ciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant.
 Quinetiam fœni ueteris laceramenta, uictui habebantur:
 cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenunda-
 bant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima
 carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neque
 apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictū
 quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaque liben-
 ter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poste-
 ri æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse ali-
 quam patriæ referrem gratiam, parcius ea differens, quo-
 rum fata perpeſſa est.

De muliere quæ per famē filiū coxerat. CAPVT VIII.

Mulier quedam ex plebe trans Iordanem habitans
 tium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia,
 de uico Vatezobra, quod significat domus hyssopi, gene-
 re ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens, in Hie-
 rosolymam recepta cum cæteris obsidebatur. Huius alia
 quidem bona tyranni dirupuerunt, quæ ex transammanis
 locis in oppidum comportauerat. Reliquias uero condi-
 torum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius
 satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier in-
 dignabatur: propterea quæ sæpiſſime raptoribus maledi-
 cens,

cens, & imprecans, eos contra se uehementius iritabat: cū neq; iratus, neque miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed iactum quidem patrando alijs parabat: undiq; autē adempta iam erat ei etiam reperiēdi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat. Plus uero quā fames iracūdia succedebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsus, rebus aduersis contra naturā excitatur, raptōq; filio, quē latentē habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiā, si uixeris, seruiturus es: fames autem praeuenit seruitutē: his uero seditiosi seuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humane uitae fabula, quae sola deest calamitatibus Iudeorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctūque medium comedit. Adoptum autē reliquū seruauit. Ecce aderāt seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostēderet, minabātur. Illa uero bonam partem se reseruasse respōdens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, uisūq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meum, comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores: Quod si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id pateretur interijssent. Cito autem Romanis nunciata est illa calamitas, eorumque alijs non credebant, alijs miscebātur, mul-

Filius &
matre co-
ctus.

tos autem uehementius ciuis gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudeis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionē quæ commiserant. Illos autem pro concordia scditionem, bellum pro pace, pro facieitate atque opulencia famē optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum: neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uesterentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanā mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi. CAPVT IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum due legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus ante sex, qui firmissimus erat, aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autem portæ sustinebantur: iamque diu mansere, donec instrumentorum & uectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudei uero præuenti, ne eos subire prohiberēt, cum his congressi dimicabāt. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt.

Multos

Scalæ
muri ad
motz.

Multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant. Nonnullas autē scas armatorum plenas, in latus deiicientes, declinabant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorū grauiſſimæ fore turpitudini ducentes. Poſtremo tamen Iudæi & signis potiūtur: & eos qui unā aſcenderāt, interficiūt. Cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo, nō aliquo factō opere, procubuit. Seditioſorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnaverunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem, cum uideret ſe alienis & templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis ſubijci iuſſit. Inter hæc autem ad eum proſugi ueniunt, Ananus ex Emaus, Simonis ſatelles crudeliſſimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco ſperantes ueniam, quod Iudæos uictores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, utrumque obtruncare decreuit. Dicebat enim neceſſitate, non uoluntate ueniſſe: nec ſalute dignos eſſe incenſam ipſorum cauſa patriam deſerētes. Verūtamen cōhibuit iracūdiā fides, eosq; dimiſit: ſed nō eo loco habēdos, quo etiā alios credidit. Iā uero portis milites ignē admouerāt, liquefactoq; argēto, cito lignū flāmæ aſſumpſerāt, cū ſubito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis uero ignē circū ſe uidētibus, corpora ſi mul animæq; ceciderūt: & ſtupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguerenemo conatus eſt: ſtantes uero aſpiciēbant, nec tñ his quæ abſumerētur dolentes: ſaltē ut qd'reliquum eſſet, ſaluū haberent, animū colligebant. Illo quidē die, & quæ ſecuta eſt nocte, creſcebat incendium: paulatim enim nec ſimul undique inflammari porticus potuerunt.

Poſtero

Trāſſa
gx.Porticus
tēpli ac-
cenſæ.

Postero autem die Titus partem militū iussit incendium restringere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus. Rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militie prefecto, et Sexto Cereali quintae legionis praeposito, et Largio Lepido decimae, et Tito Phrygio quintae decimae, cum quibus erat etiam Fronto, ac Ternius magister duarum Alexandrinarum legionum, et M. Ant. Iulianus procurator Iudaeae, congregatisq; praeterea chiliarchis et procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudaeos a nouis rebus posse desinere templo manente, quo omnes ubicunque essent colligerentur. Nonnulli monebant, ut si templum reliquissent Iudei, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant. Si uero id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam caestellum iam uidetur esse non templum: et piaculum non ipse id, uerum illi qui fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si stantes dimicarent Iudei, pro hominibus animo carentibus, ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornatum quoque foret imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam Fronto, Alexander et Cerealis. Tunc quidem consiliū dimisit, iussisq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in prociectu ualidioribus uteretur uiam sternere per ruinas, lectis ex cohortibus imperat, igneq; restringere. Illo quidem die Iudeos labor itemque timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, et recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora dici prorritur. Illi autem primam quidem concionem fortiter

Iterū cō-
flictum.

fortiter exceperunt: septimq; scutis, à fronte murum condensae acie imitantur. Certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uincerentur. Caesar autem priusquam uerterentur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero cius non sustinuerunt Iudaei: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant. Cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudaei ui coacti templum introire, conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; obsidere. Sed id planè dei sententia iamdudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis Augusti, quo etià prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. Ex aedibus autem causam principiumq; sumpsit incedium. Nam cū paulisper Titi discessu seditiosi quieuisent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum igne interioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicq; Iudaeis in fugam uersis, usque ad templum transierunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

CAPVT X.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur: & exardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, inde ad membra circum templum aedificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudeorum quidem calamitati dignus clamor exoritur, & ad ulciscendum properabant: neque iam uitae parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautis-

Templi
succendi
tur.

cautissimi uidebantur. Mature autē hoc Tito quidem nūciat. Et ille (nanque casu in tabernaculo quiescebat sicut à praelio redierat) exiliit: templumq; curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, et hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexterae non attendebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium uero agminum impetum, non præcepta neque interminatio continebant: sed quò furor eos duceret, sequebatur. At ipsos autem introitus obstrusi, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uero ardētibus adhuc et fuman- tibus porticum incendentes ruinis, luore quidem utebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar's non audire simulantes, præcedentem quisque, ut ignem immitteret, hortabatur. Seditiosis autem iam subeundi quidem spes nulla erat, sed fuga et cædes omnia possidebat.

Cædes
multorū.

Magna uero populi multitudo inualida et inermis, ubicūque occupati fuerant, interficiebantur: et circū aram quidem ingens mortuorum numerus cōgerebatur. Per gradus uero templi, et sanguis multus profluebat, et corū corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autē ubi neque impetum insaniētium militū cōtinere poterat, et flamma dominabatur, intro cū rectoribus ingressus, et sanctū templi, et quicquid illic erat aspexit, ea quidē quæ apud alienigenas erant fama meliora, pompa uero et opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circū erāt templum depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud

Cæsar in
greditur
templi
adyta.

illud opus posse seruari, & ipse profiluit, militesq; rogare ut ignem restinguerent conabatur: & Liberalem hecaton tarchum de stipatoribus suis, fuste multatos qui nō obedi-
rent iussit arcere. Illorū autem furor belliq; impetus quidā uehementior, Iudæorūque odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant. Plerosq; autem præda-
rum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas cōspicerēt. Præterea quidā miles ex his qui intrauerāt, cum Cæsar ad inhibendum in-
cendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiece-
rat. Tūq; subito, postquam flamma intus apparuit, & du-
ces cum Cæsare discedebant, & stantes extrā succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Ti-
to exurit. Sed quamuis hoc multum quis deslendum pu-
tet, ut opus omniū quæ audiuius aut uidimus maxime ad-
mirabile, tā extructionis genere, quā magnitudinis, itēq;
munificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis ha-
beatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut
animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mi-
rabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam
& mensem, ut dictum est, eūq; diem seruauit, quo primū
ab Babylonijs templum erat incensum. Et à prima structio-
ne templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc ex-
cidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani,
mille centū triginta colliguntur anni, & septem menses, ac
dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cy-
ri regis Aggæus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasia-
no imperante sustinuit ciuitas, anni sexcēti trigintanouem,
& dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophilatioq; & porticu.

GAPVT

XI.

Dum

DVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, & cedes erat infinita deprehensorum. Nec acta fuit etatis misericordia, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammâq; ulterius progrediens, cū gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis arde re crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanorum agminum fremitus erat, & seditiosorum, ferro igniq; clausorū clamor ingens tollebatur, & populi sursum deprehenso ad hostes fuga, cum stupore ac calamitate conquestio. In colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi cōsonabat. Iam uero multi fame marcidi, in mortem penē luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamorēque receperunt. Resonabat autem & trans flumiuium regio, & montes circumpositi grauiorem impetum faciebant: & tamen erant clades acerbiores tumultuum. Nam collem quidem in quo templum erat, euelli radicitus quis putaret: ita undiq; belli plenus uidebatur, & sanguis igne largior esse, pluresq; interfectioribus interfecti, oisq; terra cadaueribus tegebatur: & supra corpora mortuorum gradientes milites, cūsum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde ciuitatem euadit. Populi autem quod fuit reliquum, in exteriorē porticum confugerat. Sacerdotum autem Iudeorūque nonnulli, primum quidē uiribus itēque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: Deinde cum

nihil

nihil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietē se-
cedentes octo cubitis latū, ibi manebāt. Duo tamen ex nobi-
libus, cū ad Romanos trāscundo seruari possent, aut cōmu-
nem cū ceteris durare fortunā, semetipsos in ignē iniecere,
et cū templo cōcremati sunt, Meirus filius Belgæ, et Io-
sippus Dareæ. Romani autem, quod frustra se circum tem-
plum ædificijs parcere iudicabant, cū ipsum templū arde-
ret, omnia simul incendūt, et quicquid ex porticibus reli-
quū erat, et portas: præter unam ex parte oriētali, alterā
ex meridiana, quāuis eas quoq; postea funditus euerterint:
Quinetiā arculas, quæ gaz ophilacia uocantur, incendūt,
in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimū uestiū, aliāq;
substantia, et (ut breuiter dicam) omnes Iudæorū conge-
stæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos
exhauserant. Venerunt autē etiam super eam, quæ restabat,
unam porticū, extra templum, quō confugerant ex populo
mulierculæ, itēq; pueri et promiscuæ multitudinis, pro-
pē ad sex hominum milia. Sed priusquā de his Cæsar quic-
quam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantes mi-
lites incēdunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex
flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrūperet.
Ex tanto autē numero nemo seruatus est. His causa interi-
tus quidē pseudo propheta fuerat, qui eo die prædicauerat
in ciuitate, quod eos in templū deus ascendere signa salutis
accepturos iubcret. Multi enim à tyrannis tunc subornati
propheta, populo denunciabant, ut expectarent dei auxi-
liū, quo propterea minus profugerent, et eos qui supra ti-
morem et custodiam fierent, spes retineret: Cito autem in
aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum in-
stantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui
ea patitur, spei totus efficitur.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumq; calūniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futurā solitudinē pronunciantibus, neq; attēdebāt animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem fidus stetit, simile gladio, & per annum perseuerauerit cometes, modo cum ante defectionē, primiq; belli motus ad diem festum Azymorū populo cōueniente (octauus aut dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itēmq; templum tantū lumen effulsi, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usque ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum auguriū esse uidebatur: sacrorum uero peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodēmq; festo dic etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset aenea atq; grauissima, & post meridiem uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro iunctis obseraretur, pessulosq; altos haberet in saxēū limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatū, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. His autem ciurriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimū uidebatur. Deum nanq; bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donū esse, portas aperiri: solitudinē uero illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos, in diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maij, larualis quedam imago uisa est, fidem superans. Monstrum autem fortasse

fortasse quod dicturus sum, etiam his est cognitum qui uiderunt: & quæ secutæ sunt clades, dignæ præfagijs extitere. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri curus totis regionibus, & armatæ acies, tranâtes nubila, & ciuitatibus circumfusæ. Festo autem die, quâ pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimû templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motû quendamq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quæ diceret, migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidâ, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusquàm bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opulentia, cû ad festum diæ uenisset, quo ategias in honorem dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cœpit: Vox ab oriëte: Vox ab occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymâ & templum: Vox in maritos novos nouasque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq; hæc inter diu noctûque, omnes ciuitatis uicos clamitans circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripuunt hominem, multisq; uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquam locutus, eadē quæ prius uociferans perscuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinû esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum, ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex quicquam fuit, neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans, maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namq; iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit luctus misere ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque

Clamor
rustici ac
mors.

tempus neq; adibat quenquā ciuium, nec quenquam uidit: sed quotidie uelut orationē quādā meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquā, cū in dies singulos multaretur, nec uictū offerentibus benedicebat. Sola uero ciuis responsio ad omnes erat in triste præsagium. Maxime autē diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque uoce rauior fuit, neq; laborauit, donec obsidionis tēpore ipsa re perspectis augurijs ipse quicuit. Supra murum enim circūiens iterū, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam, quadratum fanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, item in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudeam creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciæ, eorum iniquitas consutata est.

Prefagia
sinistre
Iudæis
intelle-
cta.

De imperio

ROmani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem cō-
 fugere, templo itemq; omnibus circū locis ardenti-
 bus, signa in fano reposuere contra portam orientālē: hiq;
 ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declara-
 bant Titum imperatorem. Vsq; adeo uero praeda satiati
 sunt milites uniuerſi, ut in Syria dimidio quā pridem fue-
 rat pretio pondus auri ueniret. Ex his autē sacerdotibus,
 qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Roma- De pue-
 nis custodibus pacē petebat, sitimq; satēbatur. Sed ubi illi ro quo-
 dam.
 tam ætatis quā necessitatis miserati, dedere ei dexteram,
 & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sur-
 sum refugiens abiit ad suos, nec eum quisquam custodum
 insequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem
 nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexterā enim sibi
 data, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descen-
 deret, atq; ut aquam acciperet: quæ cū fecerit, in fidē man-
 sisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui
 decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes
 oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum per-
 ducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ue-
 niæ quidem tempus illis præterisse fatus, perisse uero id
 cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacer-
 dotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iu-
 bet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; teneban-
 tur, circumdati autem nusquam erat fugere copia, Titum
 ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate na-
 turali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præ-
 terea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos
 esse arbitrabantur) in parte occidua templi exteriorē cōsi-
 stit.

Oratio
Titi ad
seditiones.

stit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrānos ac Titum interueniebat. Multi autem militū utrinq; densi astabant: Iudei quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumento superior ostēdebat, prior alloqui cœpit. Et iamne saturati estis patriæ malis, o uiri? quibus neq; uirtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed incōsulto impetu ac furore perditis populo & ciuitate simul ac templo, ipsi quoq; iuste perituri: qui primū quidem, postquā uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis. Deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrumne multitudine freti? an quod parua manus uobis Romani exercitus satis restitit? Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudeos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducū? Atqui etiam Carthagenenses captos esse noueratis. Itaque uos contra Roma. ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias, & uere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostrāque pecunia uos contra nos instrueretis.

strueretis. Ergo tantis bonis affecti, facietatem in eos qui hæc uobis præstiterant, extulistis, & imitium exemplum serpentium uirus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempsistis, & ueluti ruptū aliquod membrum, siue contractum aliās, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut pœnas à uobis ob ea quæ in Cestium commiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Denique cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpem uestram petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galileam & circa eam loca uastare maluit, ut pœnitendi uobis præberet inducias. Sed hæc cius humanitatis infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis uestris dissensionibus fidutiā præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ac Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiā duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos cōfugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autē gratulantibus exteris nationibus, iterū hostes Iudei, & legationes quidem à uobis trans Euphraten usq; nouarum rerum gratia missæ: murorum autem noui ambitus reparabantur, seditio etiam, tyrānorūq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus ego ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, letabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquādiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexterā dedi, fidem seruauī confugientibus, multos captiuos miseratus, uerbis uirgentes bellum coercui, muris uestris machi-

nas inuitus admouī, semper cædis uestre cupidus milites cōtinui. Quotiens uici, totiens uos ad pacem tanquā uictus prouocauī. Cum propē ad templum accessissem, consultō iterum legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis exeundi copia, et fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, et templum manibus uestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale conscriuetis quale perijt. Quā uosmetipsos salute dignos esset post templi excidiū iudicatis? Quinetiā nunc armati statis, et nec in extremis supplices asimulatis. O miseri, quæ fiducia? Nonne populus uester exanimatus? Templum uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autē meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cū pertinacia uestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, et sicut in priuata domo, dominus mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquā id esse facturos: exeundi uero per munitiones, qua murum sepe rat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerēt, ne uel fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, et quantum possent, saluti suæ cōsulerent: iam enim se omnia iure belli gesturū. Militibus autem diripere ciuitatē, atq; inflāmare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postero autem die, Archium, et

Superba
respōlio
feditioso
tum.

Permit-
titur ciui-
tas præ-
dæ & in-
cendio.

Acram,

Acram, & curiā, quæ uocatur Ophla, succendēre, & progrediebatur ignis usq; ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici ardebant, domusq; fumo consumptæ. Eodem die* Galexa regis filia, & Al. zare. fratres, cum his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquā ceteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romā perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditionum & succensione interioris ciuitatis.

CAPVT

XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia Seditiosi de prædā tur regiam. Stuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conueniant, propè ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripere. Viuos autem duos milites Rom. cæpere, unum equitem, alterum peditem, & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Ro. ulciscerētur. Eques uero quidam his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonē. Cūq; Duo milites Romani capti. ibi, quæ diceret non haberet. Ardali cuidam ex numero cum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, ceruice atque oculis in conspectu Romanorum, ueluti capite cæsurus, produxit. Verum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Rom. refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus, nō est passus quidem occidere, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus, & armis ablati eum agmine pepulit. Quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciui-

eee 5 tate

tate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere, et oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem, tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem letis uultibus afficientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, et flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem, atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex a quo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cedisque insuper consuetudo dexteram commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur. Nam propter inedia fugere non ualebant, mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem percundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent, atque in seditiosos a cede non cessantes, sponte inciderent: nullusque in ciuitate locus uacius erat, sed cuncta mortuos habebant, quos famēs aut latrones consecrāt, et cadaueribus eorum plena erant qui alimentorum penuria, uel seditione perierant. Tyrannos autē fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in clauicis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabatur. Sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac stare cogitabant. Id enim planē illis erat somnium. Nec enim uel deū, uel Romanos fuerāt latitaturi. Tunc quidē subterra-

neis

neis freti, plura quàm Romani concremabāt, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itēq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio praeuēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudaeorum ad Titum.

CAPVT XV.

CAesar autem fieri non posse prospiciēs, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in praeupto undique loco sitam, distribuit operibus militem, uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio impendiorum difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usque ad centesimum stadium in priorum aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in occidentali parte ciuitatis, contra aulam regiam erigitur: auxiliorū uero manus, & cetera multitudo Xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam Ioannes bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autem diebus, Idumaeorum duces clam congregati, consilium de sui traditione capere: missis ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi darent, precabantur. Ille tyrannos sperans esse cessarios Idumaeis abstractis, quoniā belli pars uidebatur, sero quidem, uerū tamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon praesensit, & eos quidem, qui ad Titum perrexerant, quinque uiros statim occidit. Duces uero, quorum nobilissimus erat Sose filius Iacobus, correptos in custodiam coniicit. Nec multitudinem Idumaeorum, abductis rectoribus quid aggeret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur, & tamen

et tamen custodes profugientibus ob stare non poterant. Quamuis multi necarentur, plures tamen erant, qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora precepta neglexerat: ipsiq; milites iam et spe lucri, et facietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quenque pretio uenundabant. Cum multi autem distrahentur, et emptores pauci essent, quanquam uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educeret, tamen hos quoque recipiebat: appositis, qui ab his discernere, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quam quadraginta milia, quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiam sacerdotum aliquis, filius* Nebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cesare, ut de sacris donarijs quedam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his que in templo erant posita, similia: mensasq; et crateras, et pateras omnia ex auro solido et grauisimo facta. Tradit etiam uela, et pontificum indumenta, cum gemmis, et uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecunie comprehensus, Phinees nomine, uestes et cingula sacerdotum ostendit, multamque purpuram, et coccum, que ad usum reposita, catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casie, pigmetorumque aliorum multitudo, quibus comixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo, et ex alijs opibus multa, et sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, transfuga tamen data est uenia.

Al. Te-
buthi.

De posita reliqua parte ciuitatis.

CAPVT

XVI.

Iam

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admoueabant. Seditiosorum quidem alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij autem se in cloacas demittebant. Multi autem dispositi ulcisciebantur eos, qui arietes applicarent: hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodque maximum est leti mœstos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nam & priusquam transgredirentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquàm in nequissimis, tanta mutatio. Conatisunt quidem ambitu & muro, quo moenia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atque egredi. Cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quò quæque necessitas impulisset. Adcuntes autem alij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nuntiarent, alij subijisse Romanos, ac etiam propinquare se querentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua demencia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quàm fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni quidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nūquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero, qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna capere.

capere. Omnibus enim machinis, tres turres ualidiores erant, de quibus suprâ memorauimus. Relictis itaque his, uel (quod est uerius) dei nutu in his deprehensi, confestim quidam ad uallem Siloam confugere. Rursum autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus, ex ea parte petiere. Vbi autem infirmiori audacia, quam necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitefcunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque leticia uictoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Denique sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumque nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabatur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos ceperissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastantes, quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis testâ, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectû, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodem modo peremptos miserantes. Non idem autem circa uiuos patiebantur, sed unumquemque obuium transfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totamque ciuitatem sanguine diluere, ut plerosque incensorum cædes extinguerent. Et occidentes quidam uestpere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obfideretur expertæ, quod bonis, si usa esset, ex quo fuerat condita, inuidenda mansisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est,

est, edidit. Intro autem Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiam deseruerant. Conspecta quidem earum solidi altitudine, itemque magnitudine, subtiliq; lapidum compagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum erigerentur, deo, inquit, planè adiuuante pugnamus, & deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudeos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machine ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quos uero à tyrannis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortune suæ monumentum reliquit: quia eo militante, his potitus fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo laborabant, magna adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum concluserunt. Custodes autem his Cæsar apposuit: unum ex libertis & amicis suis Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autem latrones quidē omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit. Iuuenes autem lectos, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat. Ex residua multitudo septem & decem milia maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra decimum & sextum annum ætatis agerent, uendidere. Hisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus

Titus ingreditur urbem.

quibus partim odio custodum non præbatur cibus, partim quoniam ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autē præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorū. CAPVT XVII.

Captiuo-
rū & per-
emptorū
nume-
rus.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorū uero per omne tempus obsidionis, decies centena milia. Horum plerique gentiles fuerunt, sed non indigenæ. A totis enim regionibus ad æzymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nascebat, deinde citius fames. Quod autem caperet tantū hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autē, cum dies festus adesset, quā Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cædunt (singula quidem contubernia non pauciorum, quam decem hominum fiunt: solum enim epulari non licet: multi etiam uicini conueniunt) hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauerunt. Fiunt autem, ut decem epulatores per singulas impute-

Aluices. mus, *uicies centena ac septingentena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis, aut semine fluctibus, quos gonoritas uocant, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittēbatur: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tūc tamē uelut in carcerē tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur.

batur. Itaq; superat omnem humanam, & diuinitus emis-
sam pestem numerus peremptorū, quos partim palam oc-
cidere, partim capere Rom. Rimantes enim cloacas, &
sepulchra cruentes, quos offendissent iugulabant. Inuenti
sunt autem ibi quoq; plusquam duo milia, quorum alij ma-
nu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cū
alios fames corrupisset. Sæuus autē corporum odor intro-
euntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij
plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se
immergerent, multæ nanq; opes in cuniculis inueniebātur,
nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem
multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à cru-
delitate cessauerant. Vltus est autem deus utrunq; merito.
Et Iohannes quidē oppressus fame, cum fratribus in cloacis, ^{Ioannes & Simō} quam sæpe despexit, à Romanis dexterā sibi dari pre- ^{capti.}
catus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus, si-
cut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est au-
tem alter triumpho, Ioannes autem uinculis sempiternis.
Romani uero extremas oppidi partes incendunt, murosq;
subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis. CAPVT XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno prin-
cipatus Vespasiani, Septembris mēsis octauo die, Quin-
quies autem prius capta, tunc iterū uastata est. Aegyptio-
rum quidē rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde
Pompeius, & post hos tū Herodes & Sosius captū oppi-
dum seruauere. Antea uero rex Babyloniorum eo potitus
excidit: post annos ex quo edificatum est, mille trecentos
sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem con- ^{Melchi-}
ditor eius fuerat Chananeorum potentissimus, qui patria ^{sedeciu-}
lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; ^{stus rex}
^{primus} ^{urbis cō-}
^{ditor.}

fff sacer

sacerdotium deo primus exhibuit, & sano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum antè Solyma uocaretur. Chananeorū quidem populo rex Iudeorū Leobius pulso, colendam suo populo tradidit, & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mēſibus tribus, à Babylonijſ euerſa eſt. A rege aut̃ Leobio, qui primus Iudeus in ea regnauit, uſq; ad id, qđ Titus fecit, excidiū, āni mille centum ſeptuagintaquatuor. Ex quo primum autē condita eſt, uſq; ad excidiū, anni mille centū ſeptuagintaſeptē. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingentes diuitie, neq; per totū orbem terræ diſfuſa notio, nec magna religionis gloria quicquā iuuit, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorum obſidionis fuit. Quia uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo ſi eſſet quod agerent, abſtinuiſſent) iubet eos Caſar totā funditus iam erueret ciuitatē ac tēplum: relictis quidē turribus, quæ præter alias eminebant, Phaſelo, & Hippico, & Mariamne: muriq; tanto, quāto ciuitatem ab occidentē cingebant. Id quidem, ut eſſet caſtrū illis, cuſtodie cauſa relinquendis: turres autem, ut poſteris indicarent qualē ciuitatem, quamūc munitiſſimā, Romanorum uirtus obtinuiſſet. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauit diruentes, ut qui ad eā acceſſiſſent, habitata aliquando uix eſſe crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tenta uerunt, Hierosolymis fuit: clariſſime ciuitati, & apud omnes homines prædicatiſſimæ.

Urbs fū-
ditus di-
ruta.

De præmio militum.

CAPVT XIX.

Cæſar autem præſidio quidem illic ſtatuit relinque-
re decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac
peditum cuneos. Omnibus autem belli partibus adminiſtra-
tis, &

tis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait, habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo persecrassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates effera aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Bonum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod & multo tempore gestum sit. Nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romanorum & procuratores imperij, ab his declaratos ac præmissos, in imperium cuncti libenter suscipiunt. Et his quæ ipsi decreuere, manendum putant, agentes his gratias qui legissent: mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiores. Et illis tamen, qui pro maiore ut clarius decertassent, uitamque suam condecorassent fortibus factis, etiam re bene gesta, militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes

fff 2 sunt,

sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse, et nominatim singulos appellans, presentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur, et coronas eis aureas imponebat, et torques, longasque hastas, et signa ex argento facta donabat, et uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin. et ex manubijs aurum et argentum, itemque uestes, aliamque praedam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum praeberat, uotisque cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra, pro uictoria celebranda, magnaque astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum letatus, milites quidem alios quokenque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimae legioni credit. Neque ad Euphratem, qui pridem ibi fuerat, misit, duodecime legionis memor, quod Cestio duce Iudaeis concesserat, totam quidem illam de Syria pepulit. Erat autem olim apud Taphneos. Ad Meleten autem, quae sic uocatur, misit. Haec ad Euphraten in confinio Armeniae et Cappadociae sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum peruenirent quinta et decima legiones. Deinde cum ad maritimam Caesaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari praecipit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, de quo comprehenso Simone & Speculo die natalitio exhibito.

CAPVT

XX.

Per idem uero tempus, quo Titus Caesar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem

autem uectus triremibus, postquam omnes quas præterna-
 uigauit ciuitates inuasit, & ab his cum uotis exceptus, in
 Græciam ex Ionia trāsit. Egressus deinde* cecia in Iapy- Al. Cor-
cyra.
 giam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem
 ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi
 uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrās omnia
 genera spectaculorū: multiq; in ea captiui consumpti sunt,
 alij bestijs obiecti, alij autem catruatim more hostiū inter
 se depugnare coacti. Hic Simonem etiam minorē Gorgiæ
 filium comperit, hoc modo comprehensum. Iste Simon,
 cum Hierosolyma obsideretur, in superiore ciuitate cōsti-
 tutus, postquam muros ingressus fuit exercitus, totam ua-
 stare ciuitatem cœperat: tunc fidelissimis amicorum ascia-
 tis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati con-
 gruis, & alimētis quæ multis diebus sufficere possent, unā
 cum illis omnibus in aliquam occultiore cloacam sese de-
 mittit, & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi
 uero soliditas obstitisset, eam suffodiebāt, sperantes posse
 ulterius progressos tutō emergere, atque ita seruari. Sed
 hanc expectationem uerā non esse, rei periculū refellebat.
 Vix enim paululum fossores processerant, iamq; alimēta,
 quāuis parce his uterentur, eos deficiebant. Et nunc igitur
 uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, inne-
 xāq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex
 terra editus ubi templū antea fuerat apparuit. Ac primo
 quidem obstupere qui eum uiderūt, locisq; suis manebāt.
 Deinde propius cum accessissent, qui essent, percontati
 sunt, & id quidem Simon non dicebat. Iubebat autem ad
 se ducem uocari: statimq; accersitus ab his qui ad eū cucur-
 rerāt, uenit Terētius Rufus: nāq; is rector militiæ relictus
 erat. Omni autē ab eo ueritate cōperta, ipsum quidem uin-

etum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonē quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus in potestate hostium, quibus maxime inuisus erat (ita deus posuit) non ui subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum, propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus ē terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem ijsdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsareā reuerso, uinctus Simon oblatus est, & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores perire, duo milia quingentos excescit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berithum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnices provincie, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenses. CAPUT XXI.

Euenit

E Venit autem per idem tempus, Iudeos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quàm propter ea quæ fuerant nō multo ante commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudeorum nanq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris in ciuitate permixta, præcipue apud Antiochiam uerſabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanq; Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus eſt, uastiſtis Hieroſolymis templū ſpoliauit. Qui uero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudeis apud Antiochiam de gentibus reddidere, in eorum ſynagoga dedicatum: conceſſeruntque, ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A ſecutis quoque eodem poſtea regibus modo tractati, & multitudine profecere & extruſione, itēque magnificentia munerum, templum clariuſ reddidere: ſempérq; religione ſibi ſociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo ſui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatu, & recens in Syriam Veſpaſianus delatus eſt nauiigio, Iudeorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam, plurimum patris cauſa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiā Iudeorum) cum Antiochenſium populus concionaretur in theatro, progreſſus in medium, patrem ſuū & cæteros deſerebat, inſimulans eos, quod una nocte totam ciuitatem incendere ſtatuiffent, & ueluti geſtorum participes quosdam hoſpi-

tes Iudeos tradidit. His autē auditis, populus irā cōhibere non poterat, sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimq; omnes in theatro cōcremati sunt. In multitudinem uero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter ulți essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autē iracundiam magis accendere, mutato quidem uoluntatis argumento, quodque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idēq; iussit & ceteros cōpelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenis factō, pauci quidem cōsenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, seuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tāmq; ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei serię soluerentur, sed ab hoc exordio in ceteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudeis autem apud Antiochiam qui tunc erant, eiusmodi mala perpeßis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoq; persecuti fuimus. Nanque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua mentorūq; receptacula publicorum, itēque basilicas, uixq; ignis inhibitus est, super omnem ciuitatem magnanimus uiuens, huius facti Antiochus Iudeos accusat: & Antiochenes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendio tumultu facile calumniam pepulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penē se uidisse ignem à Iudeis iniçi arbitrarentur: & tanquā furore correpti, magno cū ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetū facerent. Vix autē

motus

Alia calamitas.

motus eorum potuit reprimere Colligas adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem nanque Syria Cæsennium Priscum iam quidem Vespasianus ad eum miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti questione Colligas reperit ueritatem, & eorum Iudeorum quidē quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. Omne autem facinus admiscere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactio ne liberarentur. Iudei quidem pro suspectis consultatione criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est,

CAPVT

XXII.

Titus autē Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italiae ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluntatēque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italiae uoluptatibus ut præsentem colebant expectatione sua, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optatum erat imperatorem suscipere, senectutis honore, belliarumque gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebant soli saluti subiectorum commodaturam: quod & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluentem esse confidens, antiquam uero libertatem cum opul-

fff s lentia

lentiarecepturum: præcipue pars militaris ad eum respiciebat. Hi enim maxime bellorum per illum patratorum noverant magnitudinem, imperitiam vero aliorum ducum experti atque ignaviam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. Eum vero, qui se et servare et honestare solus posset, recipere precabantur. Cum vero hac benevolentia diligenter ab omnibus, honore quidem præcipuis viris ulterius expectare intolerabile videbatur, sed eum longissime ab urbe Roma convenire ante properabant: Nec tamen quisquam moras eius conveniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, et universis facilius et promptius ire quam manere videbatur, ut etiam civitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi vero eum appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus et liberis præstolabantur: et quò transiens advenisset, videndi eius voluntatem, vultusque lenitatem omnium generum vocibus prosequabantur, benemeritum et salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota vero civitas veluti templum erat, sertis atque odoribus plena. Cum autem vix per circumstantem multitudinem in palatium venire posset, ipse quidem penatibus diis adventus sui gratulatoria sacra celebravit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, perque tribus et genera et vicinias conivivia exercentes, deo libabant, et ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseverare, et filium eius, et qui ex his nasceretur scruari inexpugnabilem principatum. Urbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domi-

ANte hæc uero tempora, quibus Vespasianus quidē apud Alexandriam erat, Titus uero Hierosolymā obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionē mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirātes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam soli sciunt præ cæteris gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus eis fidutiam dedit. Nam cum uideret Romanum imperium crebris imperatorū immutationibus intestina seditione turbari, omnēque his subditam orbis terræ partem pēdere ac mutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atq; discordijs oblatum esse putauerunt. Id autē consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, Classicus quidā & Ballis, ex eorum potentissimis, qui olim quidem res nouas cupiebant: tempore autem abducti, suam sententiā prodidere: iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facili erant: uerum maxima parte Germanorum defectione pollicita, & cæteris fortasse non dissentiētibus, ueluti quādā diuina prouidentia, Vespasianus ad Petiliū Cerealē, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit: iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quod iussus erat abiiciens, audita rebellionē Germanorum, in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie, magnum in conflictu numerū peremit, depositaq; amentia ad sobrietatem cōēgit. Sed quā cito illi ad loca peruenissent, tunc aut multo post erant supplicio luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Ro-

est Romanus, Domitianus Caesar, hoc audito non sicut alter in illa etate fecisset (nam omnino adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, et supra etatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama percussi, ei se permiscerunt: lucrum hoc existimare maximum nacti, ut sine ulla clade pristino iugo subijceretur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur. Domitianus clarus atque insignis, etatem superantibus factis, et patrium decus asferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, hisdem diebus etiam Scitharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatae, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque scuisimi, propter inopinatum impetum, multos quidem Romanorum, quos in praesidijs offendere, interficiunt. Et consularem uirum senioriorem Pompeium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasque regiones totas feriendo atque diruendo, omnia quae incendissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, et uastitate Mæsiæ cognita, Rubrium Gallum dirigit, poenas his impositurum, à quo multi quidem in praelijs trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito, etiam futuri temporis cautioni consulit. Pluribus enim et maioribus praesidijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mæsia quidem bellum ea celeritate discretum est.

De anno sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titii celebrum.

CAPVT

XXIIII.

PRinceps uero Titus aliquandiu quidem Berithi commorabatur, ita ut diximus. Inde autem reuersus, et per

Pompeius Agrippa occisus.

per omnes, quas obiret, Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudeorum captiuus ad ostentationem cladis eorū abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Acras & Raphaneas Agrippæ regni ciuitates. Habet autē quoddā peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur, atque hunc ordinem semper eū obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus, quoniam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio nō patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere properabant, usque ad tricesimū uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroque uiae latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cū ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum uenere, auream ei ferentes coronam, quod Iudeos uicisset. Eaque suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam reuocauit. Curia uero & populo Antiochensi multū petentibus, ut in theatrum ueniret, ubi omnis eū multitudo præstolabatur, humanissime paruīt. Rursus autē for-

Munera
Tito à
Parthis
missa.

titer

titus iisdem instantibus, et crebro postulātibus expelli ciuitate Iudeos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant intriſſe, nullūmq; iam eſſe locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem seſe conuertunt Antiochenſes, quod priorem impetrare non potuerūt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa eſſent priuilegia Iudeorum. Sed ne id quidem Titus adnuit: uerum in eodem ſtatu relictis omnibus, quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde diſceſſit. Iter autem agendo cum ad Hieroſolymam ueniſſet, triſtēmq; ſolitudinem, quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, diſceſſorum operum magnitudinem et ueterem pulchritudinem recordatus, miſerabatur excidium ciuitatis, non ſicut alius feciſſet exultans, quod talem et tam funditus excidiſſet, uerum multa imprecans ſeditionis autoribus, et qui hanc pœnam ei inferri cōgeree: ita certus erat, quod nunquam uirtutem ſuam uoliſſet punitorum calamitate clareſcere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uero captiuiſ indicantibus auſerebant, aurum atque argentum, aliæque inſtrumenta precioſiſſima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propoſitum iter ad Aegyptum tendens, emenſa uelociter ſolitudine, peruenit Alexandriam: decretūq; ad Italiam nauigare, cum ſe due legiones comitarentur, utranque unde uenerāt, remiſiſit: quātam quidem in Mœſiam, quintam uero decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem et Ioannem, et alios numero ſeptingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quā pulchritudine præſtantes, ilico ad Italiam portare præcepit, cupiens eos triumpho præcedere

Peraſta.

Captiui
miſſi Ro
mam, Ti
tus triū
phans cū
patre Ro
mā ingre
ditur.

Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autē ciuiū diuinam quādam letitiam suggererebat, quod uidebat in unum tres cōuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmuncem triūphum ob res gestas agere statuere, quamuis utrisque senatus propriū decreuisset. Prædicto autē die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum exissent, loca ubi tātum stare possent præuenerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines progressa, cum rectoribus suis, & circa ostia constituta nō palatij superioris, sed prope Isidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiēte procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt (ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabātur aduentum) tribunal autem ante porticus factum erat, sellaq; eburnea in eo præparata. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit, multis uirtutum testimonijs prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adoptertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in cōmune omnes breuiter allocutus est. Milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. Ipse uero
ad portam

ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi et cibum prius capiebant, et triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis, cæsa hostia, inter spectacula transeuntes, triumphum ducebant, ut multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum et magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate, Nam penè quæcunque hominibus qui usquam sunt fortunatis, paulatim quæ sita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti aurique, necnon eboris, in omni genere specierum siue operum multitudinem, non ut in pompa ferre cerneret, sed si quis dixerit omnia flere, et alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpureæ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ, et tam multe aliæ coronis aureis, aliæ speciebus, aliæ fortune incluse traducte sunt: ut appareret frustra nos eorum usquam uerum esse aliquid suspicari. Ferebantur simulacrorum sigilla: quæ illi deos habebant, et magnitudine mirabili, et arte non desuntorie facta. Horumque nihil non ex pretiosa materia. Quin et animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erant autem quæ etiam singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua et mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidæ uulgus inornatum uideres, sed uarietas et pulchritudo uestium natâ ex fâtigatiõe corporum deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime aut stupor erat machinarum,

quæ

quæ portabantur: siue pegmatum fabricatio, pro cuius ma-
 gnitudine timendum uiribus portantium occurrentes puta-
 bant. Multa enim in tertium nidum quartumque surgebāt:
 & magnificentia fabricæ cū admiratione delectabat: mul-
 tisq; aurata ueste circūdatis, cū aurum præterea factū atq;
 ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bel-
 lum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat.
 Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terrā,
 totas uero interfici acies hostium, & alios fugere, alios ca-
 ptiuos duci, murosq; excellentes magnitudine machinis di-
 rui, & castellorū excindi munimina, & populosarum ciui-
 tatum moenia disturbari, exercitūq; intra muros infundi,
 cedisq; omnia loca plena, & eorū qui manu resistere non
 poterāt preces, ignemq; templis immissum, ædiūq; super
 dominos, & post multam uastationē euerfionis atq; omnis
 tristitiæ defluentis, non in arua culta, neq; ad hominum uel
 pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem.
 Hæc enim Iudei bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars
 autem & confectorum operū magnitudo, nescientibus ad-
 huc fieri tanquam præsentibus ostendebāt. Erat autem per
 singula pegmata capte ciuitatis dux, ita ut captus fuerat,
 ordinatus. Multæ autē naues sequebātur: spolia uero alia, Spolia.
 alia quidem passim ferebantur. Eminebant autem duces eo-
 rum, quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, men-
 sa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum quidem
 similiter auro factum, sed opere cōmutato abusus nostra cō-
 suetudine. Nam media quidē columna basi hærebat, tenues
 autem ab eo camule producebātur, formatae ad similitudi-
 nem fuscine, & summam cuiusque in lychni speciem fabri-
 cata. Erant autem numero septem, septimi diei, qui apud
 Iudeos est, indicantes honorem. Post hæc autem portaba-

tur lex Iudeorum, nouissima spoliis. Deinde transibant plurimi uictorie simulacra portantes: omnia ex auro et ex ebore facta: Post quæ Vespasianus prior ibat: et Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompei autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam uentum est, constitere. Erat autem uetus mos patrius operiri, donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur, quo cum simul caderent qui ducebant. Lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur cum finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. Hisque omnino peractis, secundo per uota solennia in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrat uictorie quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliū, et spei bonæ pro felicitate principum, Post triumphos uero, et Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum edificari decreuit. Itaque mira celeritate, et quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picture ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudeorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, et pen-

Simon
Giora
occisus.

Templi
paci
a
Vespasia
uit.
no con-
struū.

netraliū

netralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodiū & Macherus à Basso capta. CAPVT XXV.

IN Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vitelliano militum magistro, castellū quidem Herodion ab incolentibus sibi sociauit. Post aut omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Macheruntijs statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hæsitationem atque formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem, quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posse cō natura excogitarat, quæ uallibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendere non posset, nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente sita erat uallis, sexaginta stadijs distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie, ualles magnitudine quidē supradicta cinguntur, similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatum uero eius uallis quæ ab oriente est, altitudo nō minor centū cubitis inuenitur. Monte uero ex aduerso Macheruti posito terminatur. Ea loci natura perspecta, rex Alexander primitus in eo castellū cōmuniuit, quod postea Gabinius bello cū Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisa est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem. Namq; opportunè situs est, eorū fines prospectans.

Herodij
situs &
munitio.

Mache-
rus.

Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebant ascensam, Quin et circa ipsum uerticem rursus murum edificauerat, turresq; in angulis centum sexaginta cubitis crexerat. In medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum et pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abunde; suppeditionibus, locis maxime idoneis fecerat, ueluti cum natura certaret: ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat, ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper enim et sagittarum multitudinem machinarumq; reposuit: et omnem apparatam excogitauit, qui habitatoribus posset magne obsidionis prestare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseverasse: mansissetq; ulterius profecto, sed ab Iudeis qui locum ceperant, excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus ^{*}Babrus appellabatur, ubi radix eodem nomine gignitur, quae flammæ quidem assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans: accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tandiu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quinetiâ tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendente. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. Deinde ab ea religant canem, illoq; sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollenda erat, traditus. Nullus enim postea accipientibus metus

Ab De-
bras.

Nota

metus est. Tantis autem periculis propter unā uim capi eā operæpretium est. Nanque uocātur demonia pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, cōsque necantia, quibus subuentū non fuerit: hæc cito, etiā si tantūmodo auferatur egrotantibus, abigit. Fluunt autē ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multū inter se sapore diuersi. Alij nāque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigide aque ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habēt: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quedā spelunca cernitur, nō quidem alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti duæ mammae inter se paululū distantes: et altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit. Qui mixti lauacrum suauissimū præbent, multisq; morbis ac uitij salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: Habētq; idem locus metalla sulfuris et aluminis. Bassus autem cōtemplatus undique regionem ualle orientali repletā expugnatione aggredi statuit, opusq; inchoauit, properans aggerem quāplurimum extollere, facilemq; per eū obsidionē facere. Qui uero intus fuerāt deprehēsi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē coëgere, inane uulgus esse existimātes, inferiore obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant, et propter munitiōis firmitatem, et ut saluti suæ consulere. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinande conuincere, idcoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, et cum his quos fors obtulisset confertis manibus, multi quidem mioriebantur, multosque Romanos interficiebant: semper autem utriusque plus ex tempore uictoriæ captabatur: Iudæis quidē, si incautiores ag-

Tormē-
ta Elea-
zari fue-
re causa
deditio-
nis.

grederentur: in aggere autem positus, si improvissum exci-
sum eorum bene septi armis exciperet. Sed non is erat finis
obsidionis futurus. Res autem quedam fortuito gesta, ino-
pinatam castelli tradendi necessitatem Iudeis imposuerat.
inter obsessos iuuenis et audacia ferox est, et manu stre-
nuus, Eleazarus nomine, is autem fuerat, et incursibus
nobilis, multos aggredi aggressumque prohibere obser-
uans, etiam in praeliis semper graviterque Romanos afficiens,
audaciaque sua socios prosequens: impetum quidem faci-
lem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat no-
uissimus recedendo. Itaque discreto quodam die pugna
progressa ex utraque parte, ipse tanquam despiciens omnes,
existimans neminem tunc hostium praelium excepturum,
extra portam remansit, et in muro stantes alloquebatur,
tota tamen mente illos attendens. Hanc autem opportunita-
tem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, no-
mine Rufus: et quod nemo sperasset, impetu facto cum
ipsis cum armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in
muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Post-
quam uero dux nudum praecepit extendi, et in aperto con-
stitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cedi uerberibus ue-
hementer, Iudeos confudit casus adulescentis, uniuersaque
ciuitas in fletu erat, et questibus, unius uiri clade percussa.
Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc
principium sumpsit: eorumque miserationem augere cupiens,
quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent,
quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Elea-
zarum suspensurus, crucem defigi iussit. Ea uero conspecta,
maior castellanos dolor inuasit, et ululando querebantur,
intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur
Eleazarus eos orabat, ne uel se despiceret, mortem miserrimam

nam se subitum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquã iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortune conciderent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & populosa propinquitate genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebatur, castelli traditionẽ facere petentes, ac reddito sibi Eleazar, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorũ, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cũ Iudeis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditionẽ promiserant, ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorũ, siue formidine, ne eorũ fugæ causas ipsi præstarent. Sed fortissimi quidam fugietum, qui præcesserant, cuasere. Reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, muliercule uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudeis à Basso interemptis & Iudæa diuendita-

CAPVT XXVI.

HIs autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. Multi enim illuc congregati esse nuntiabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Macherunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neque falsum fuisse nuntium reperisset, primo quidem omnẽ locum cũ equitibus cingit: ut si quis Iudeorum conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. Pedites autem syluam inisit cadere, ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex

audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul uniuersi, & cū clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerāt, irruūt. Illi aut fortiter excipiebant: multaque his audacia illis cōtentione usis, diu quidem praeliū tractū est. Non autem similis euēnit finis pugnae certatibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos sauciari: Iudeorum uero ex illo praelio nullus euasit. Sed cū non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: Eorumq; dux Iudas Gioræ filius, de quo supra meminimus, quod ordini cuidam fuit praepositus cū Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat clodis, latenter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Liberium maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudeorum. (Nec enim ciuitatem in ea condidit) propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Massada. Distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uero ubicunque degerēt Iudæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut ante hæc Hierosolymorū templo pendebant. Et res quidem Iudeorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. CAPVT XXVII.

IAm uero quarto anno, Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cēsennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patet factum est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis

habitis cū rege Parthorū, proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatū neglecturus. Nam uicinitas regū, maiore negotiū prouidentia dignū esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Eufratem sita est, ut esset Parthis (eo nāq; id cogitauere) facilissimus transitus, tutū autem receptaculum. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendum nō putauit. Subito tamē, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quosdam cuneos, alasq; equitum. Habebat autē auxilio reges terræ quidem, quæ Chaldaica uocatur, Aristobulū, eiusq; fratrem Masadamum. Introitus autē illis sine certamine, quod nemo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellum quidem contra Romanos ne cogitatione concepit. Deceuit autem, toto regno in eo quo erat tractu relicto, cum coniuge ac liberis egredi. Hoc se Romanis purum ab ea suspitione, quæ sibi ingerebatur, probaturū esse ratus. Progressusq; de ciuitate, centum triginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui cam capefferent, mittit, & per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est, aduersum Romanos aliquid belli congerere. Sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat. Adulescentibus autem, belliq; peritis, uique corporis præstantibus filijs eius, non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callennicus. Vehementi autem pugna per totam diem ha-

Fuga An-
tiochi.

bita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte
suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero, neque
pugna hoc modo peracta, manere domi tolerabile uide-
batur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit,
atque hoc facto militum suorum animos fregit. Nam ue-
luti desperato ab eo regno defecere, et ad Romanos se
transfutare, omniumque erat desperatio. Ergo priusquam
penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum ceteris ser-
uare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equi-
tes decem, qui cum his unà transgressi sunt flumen Euphra-
tem: hinc iam sine metu profecti, cum ad Bologesem Par-
thorum regem uenissent, non quasi fugitiui despecti sunt:
sed adhuc fortunam pristinam retinentes, omni honore di-
gnati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciæ uenit,

Antio-
chus uin-
ctus mit-
titur Ro-
mam.

misso hecatontarcho Petus uinctum Romam transmisit.
Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est:
dignius esse ratus, ueteris amicitie, habere rationem, quam

Clemen-
tia Vespasi-
ani.

belli occasione inexorabilem iracundiam obseruare. Itaque
iubet ei iter agenti auferre uincula, intermissaque interim
profectione Romam, apud Lacedæmoniā degere: magnos
uero ei pecuniæ redditus præbet, ut non modo copiose sed
etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri co-
gnitis, qui patri antè metuebant, magna cura et in extri-
cabili animos relaxarunt, et ipsi quoque se reconciliā-
di cum Cæsare concepere. Cum autem etiam Bologeses
de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter
agerent: extra Romanum uiuere patiebantur imperium:)
et cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam

Alanorū
in Me-
diā eru-
ptio,

uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim ad-
ueto, cum omni honore is haberetur, ibi mansere. Alanorū
autem natio, quod quidem Scythæ sunt, iuxta flumen

Tanain

Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. Nanque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos, diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refu- Pacorus. giens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac cōcubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Sūma ergo facultate sine pugna prædabundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit, quo uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso cum laqueo circumdatū tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueū, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominū multitudinem, aliāmq; ducentes prædam ex utroq; regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi. Cap. XXVIII.

A Pud Iudæā uero mortuo Basso, Flavius Syluius in administratione succedit. Et aliā quidem terrā bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellū, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autē castello Massada. Princeps uero sicariorum, à quibus fuerat occupatū, erat Eleazarus princeps sicariorum. Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, ut ante diximus, ne perfessionē facerent, quando

quando censor Cyrenius in Iudeam directus est. Tūc enim se sicarios uocauere, qui Romanis dicto audientes esse nolent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem, & circumagēdo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudeorum libertatem, tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare, si Romanis seruitium spondidissent. Erat autem id planè causatio & crudelitas, atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifeste autem rebus effectū est. Nam ijdē illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarēt. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudeos omnium generum malitiae foecundissimum, ut nullum opus intermitteretur infectum: ne siquis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate quàm iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primo quidem sicarij fuisse iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum, quibus insidiarentur, & penitus prætermisso. Verum & hos Ioānes moderatiores esse demonstrauit. Non solū enim omnes interficiebat, quā necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos, cuiusq; modi maxime ciues tractans: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit. Qualia factorus fuerat,

Ioannes
Giscale-
nus.

fuerat, qui deum quoque iam esset ausus impietate contem-
nere? Nam & mensa nefaria uescebatur, & legitimam pa-
triamq; exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mi-
rian, si mansuetudinis communionem minime seruabat ho-
minibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursum igitur
Simon Gioræ, quid mali non commisit? quæue liberorū ^{Simon}
corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannū? ^{Gioræ.}
Que uero eos amicitia, quæue cognatio ad quotidianas ce-
des non ferociores effecit? Namq; alicnos quidem male tra-
ctare, incertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimā
uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existi-
mabant. Horū furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim Idumæi.
sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conser-
uaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie su-
pererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam indu-
xerunt: in qua illud hominum genus, qui Zeloti appellati ^{Zelotæ.}
sunt, uiguit: qui nomen factis uerū probauerūt. Omne enim
malitiae facinus æmulati sunt, nullo inæmulato, quod ante
commissam memoriæ tradidit, prætermisso, quamuis no-
men sibi ex bonorū æmulatione imposuissent: qui eos quos
lederent, propter efferam sui naturam cauillando fallebāt,
qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaq; de-
bitum uitæ finem inuenere, merita illis omnibus poena dei
uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset
ferre supplicia, in eos usq; ad extremū uitæ terminū conge-
sta sunt, quæ uarijs præcepti cruciatibus pertulere. Verum
fortasse dixerit aliquis, minora eos, quàm cōmisere perpes-
sos, uerū his qui iuste ea paterētur, hærebant. De illis autē,
qui in eorū crudelitatem inciderunt, nō huius temporis pro
merito conqueri. Rursum igitur ad eā narrationis partem
redeā, unde digressus sum. Venit autē dux Romanorū cō-
tra

Situs
Massa-
dæ & mu-
nitio.

tra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducēs : & fines quidem statim omnes obtinuit, præsidij ubique locis opportunissimis collocatis. Castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugienti facultatem haberet: utq; custodes perseverarent: ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneū, quem delegerat, qua parte castelli rupes moti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias utēsilium. Non solum enim cōmeatus ex longinquo, & cum labore Iudeorum maximo portabantur, quibus hac fuerat cura mandata, uerum etiam potius alimēde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autē dispositis, Syluius obsidionem aggressus est, maxime molis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum, longitudine undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili, super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quod duobus modis idē saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia, crebrisq; flexibus capta similitudine. Que enim prominet rupes, frangitur, ac sepe in se reuertens, paulatim rursus producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. Nanque mutanti uestigium, necesse est altero pede niti. Est autem certa pernicies. Altitudo enim rupium utrinque dehiscit, ut que horrore quemus terre audacissimam possit. Per eiusmodi uiam, cū triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutū finem coacti, sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus quidem Ionathes pontifex castellū edificauit, & appellauit

Massa

Massadam. Post autē Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatium sexaginta, & candido lapide factum, & per duodecim altū, latumq; octo cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenis cubitis in eo stabant, ex quibus aditus membra per omnē murum intus ædificata. Rex enim uerticem, quod fecundus, omniq; planicie mollior esset, cultu-
re destinauerat: ut si quādo externorū alimentorum penuria contigisset, hanc quidem laborarent, qui salutē suam castello tradidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis ascēsu, intra mœnia quidē arcis positā, uergentē autem ad septentrionem. Regie uero murus erat magnus, ac firmissimus, celsitudine quatuor sexagenū cubitorum. In angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum, itēq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem & singularibus saxis undique substitutis: parietibus autem, membrisque, solida cōpage lapidum uariatīs. Ad singula uero habitacula, & sursum, & circa regiam, & ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarū: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus uterentur, haberent. Fossæ uero iter ex regia in arcem summā ducebāt, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uie facilem suum usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatium ab arce distaret: quam neque transire posse, neque capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitū: Intus autem repositi
appa

apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleū, superant cuiusque leguminis fructus: & palme coaceruatae. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam serè ex quo apparata sunt, ad excidium a Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quintiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, nō errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac saeculenta materia sit remota: Inuenta est autē omnigenū quoque armorum multitudo, ab rege condita, quae decem milibus uirorum sufficerent, ferrumque infectum, necnon aeris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem idipsum castellan sibi ad refugium parauisse, duplex periculum sufficantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uero maius atque atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sepe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruissse, male eius amore mancipatam, quam non dominaturam sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes condita Massada, in extremum belli contra Iudeos Romanus opus dimisit. Nam quod foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit obsidionem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset

posset excipere. Nā post eam turrim, quæ iter ab occiden=
 te, quod ad regiam summumq; montem duceret, præclude=
 bat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, mul=
 tumq; porrecta: celsitudinc autē Massada trecentis cubi=
 tis inferior, quā Leucen appellabant: Hæc igitur Syluius ^{Aggeres}
 ut ascendit ac tenuit, aggerē apportare militibus iussit: illis ^{ingentis}
 autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ^{altitudi-}
 ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma,
 neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur:
 sed super eum tribunal, cōstructis saxis ingentibus, factum
 est altum, itēq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem
 aliarum machinarū fabrica illis asimilis, quas primo qui=
 dem Vespasianus ad obsidiones, postea uero Titus exco=
 gitauerat: turrisq; quinquaginta cubitis cuncta est, tota
 ferro consepta. Vnde multis ballistarum tormentorumque
 iaculis, Romani cito eos repulere, qui de muro pugna=
 bant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti
 etiam ariete fabricato, Syluius crebro murum pulsari iu=
 bet: ac uix quidem tamen aliquam eius deijcit partem in=
 interruptam. Cito autem præuenere sicarij, muro intus alte=
 ro constituto. Qui, ne machinis quidem simile aliquid pa=
 teretur (mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolen=
 tiam poterat) hoc modo cōstructas trabes proceritate ma=
 gnas, & quæ sectæ sunt, continentes cōposuere. Earum au=
 tem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quantum
 esset muri latitudo, & inter eos ambos replebant aggeris
 spatium. Ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs
 transuersis trabibus, quas in longitudinem posuerant, col=
 ligabant. Erat ergo illis quidem opus edificio simile: sed
 quod cædendi inferebantur machinarum ictus cuanesce=
 bant, lutoque subsidente structiorem fabricam faciebant.

h h h

Vbi

Ignis
muris in
iecū.

Vbi hoc Syluius considerauit, igni magis murum captum iri putans, multus quidem ardentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem quippe, ut maxima ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: et usque ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma coluoxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis, auertens enim desuper flammam in eos abigebat, et penè machinas quasi iam conflagratas desperauerant. Deinde flatu mutato, ueluti diuina prouidentia, excitatus auster, multaq; ui cōtra obuios eas referens, muro appulit: iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidē cum dei uterentur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, et nocte uigilias accuratiores facere, ne quis eorū clām subterfugeret. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam permissurus erat ut faceret. Videns autē murum igne consumptū, alium uero nullum salutis modū neq; uirtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberosq; suos et cōiuges faciuri essent si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte consilium cœpit: idq; ex præsentibus fortissimum ratus, ualidioris animi socijs uestperi congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Romanis, neq; cuiquā alij seruire, nisi deo: is enim solus est uerus et iustus deus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis uestros probare animos iubeat. Nec igitur ipsi nos de honestemur, antè quidem seruitutem uel sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi, uiuemus sub Romanis futuri? Primi enim omnium ab his defecimus, et nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem et hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs nō

Oratio
Eleazari
ad com.
milito-
nes,

euenit

euenit præter spem superatis: Nobis autem certum est, or-
to die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis
cōditio cum affectibus, nec enim prohibere id hostes pos-
sunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos il-
los iam possumus superare pugnando. Nam fortasse qui-
dem ab initio statim, oportuit, quando libertatem defen-
dere cupiētibus, omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab
hostibus eueniebant. De dei uoluntate conijcere & scire,
quod amica ei quondam Iudæorū natio damnata esset in-
teritu: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter in-
sensus, nunquam tantorum quidem hominū perniciem ne-
glexisset: sacratissimam uero urbem suam igni hostium ex-
cidioq; prodidisset. Nos autem soli, scilicet ex omni gene-
re Iudæorū, sperauimus seruata libertate superare, tanquā
nil in deum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuif-
semus, qui alios quoque docuimus. Itaq; uidetis quemad-
modū nos uana spectasse redarguit, fortiore nobis in sp̄ra-
tis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquā no-
bis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem. Sed
& alimentorum copiam, sed armorū multitudinē, aliūm-
que habentes abundantissimū apparatus, ipso manifestis-
sime deo spem salutis auferente, perdidimus. Ignis enim
qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non
sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum,
quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus
quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos
deo præstemus: iste autem illis moderatiores sunt. Mo-
rientur enim coniuges iniuria uacuae, liberi seruitutis ex-
pertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gra-
tiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius
tamen & pecunias & castellū igni exuramus. Mœrebitur

h h h 2 enim

enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortē seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, quasi uoluntate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant, coniugum ac familiarum suarū misericordia, uel etiam proprius quæq; apertissimus deterrebat interitus: alius alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymīs designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinē consilij animis frangi, pertinuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationē non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationē incipit: magnāq; usus exclamatione, lachrymantes attentius aspectans: Plurimū, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quā uiuere. Vos autem, nec cuilibet quidem homini quicquam, neq; audacia neq; uirtute præstatis: qui etiam magna mala effugituri, mortē timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorē. Olim enim ex à primo sensu nos cruditos sacre patriæ orationis, maiorumq; nostrorū factis ex animis confirmando perseuerabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Doncc autem mortali corpore iunctæ sunt, unāque malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas tur

tas turpis est: Multum quidem potest anima iuncta cū corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produccens: Verū tamē cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq; liberā participat fortitudinem: & humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur: Nam & accedit occulte, neq; rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptā naturam: corpori autem causam præbens mutationis: Nā quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur, tantum immortalitatis ei superat usus rationis. Argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nunquam eas detrahente corpore, iucundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autē non sit demētissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi met inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit, Indorum uideamus sapientes, qui sapientiam profitentur: Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem homines corporibus soluere: nulloq; urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros. Nec est qui prohibeat quicquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos literas mittunt: Ita certam ueramq; animis esse inter se consuetudinem credi-

Ab Indorum moribus peritū exemplum.

dere. Alij autem, cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima secernatur, paulatim moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi persequuntur, quàm exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidē ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriâque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus: quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod enim summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate, & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea nō eramus quemadmodum oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere, neue Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniēs, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsarcam incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo: neque manus referentes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt, ne uel ipsos erubescere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabāt. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactos uetus odium exuperasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, an non cum propinquis nostris Romanos ulcisci? Multum igitur

igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit, ac non ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere? Nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syria ciuitatum nulla est, quæ non Iudeos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suã cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudeorum cum coniugibus, ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. Omnibus autem, qui domum cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cū suffecissent, seq̃q; sustulissent, maiorem malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniæque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutē, à quibus instructa fuerant, apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantem enim & libertate non perditam perire. Eorū uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisue non antequam illa patiatur, mori properet? Quorum alij torti, tamq̃ igne quàm uerberibus excruciiati perire, alij ferocissime à bestijs ad secundū eorum cibum seruati uiui sunt, illorum quidē miserrimi ha

bendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt: Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ Metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis moenibus tuta, belliq; apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis crepta est, solæque eius monumenta restant eorum à quibus excisa est, imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi asident, et paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruata. Hæc secum reputans quisquam nostrorum, aspicere solem ducabit, etiã si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus anima, ut eum nõ poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus crui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem cuanuit, ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, et coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem nanq; ipsi nati sumus: et quos ex nobis genuimus, càmque fugere ne fortissimi quidem possunt. Iniuria uero et seruitus, et uidere coniuges ad turpitudinẽ duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectũ: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit, noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: et postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur

tur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adulescentes erūt, quorum uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserādi autem prouectiores, quorū atas clades ferre nō poterit. Videbit alius coniugē abduci, alius manibus reuinctis uocē filij patrem implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis præbeāt, expectantes seruitutis hostium. Moriamur liberi cum filiis & coniugibus uita decedamus, nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecātur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Ecce enim igitur eis, prospera ta potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemque relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, reliq; consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideretur: Tantus eos & coniugum & filiorū & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit, cum facinus accederet obtusi sunt, uerum etiam seruauere sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charūque affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quia iam optime filiis consuluisse. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebāt, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus uolentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes pro solatio necessitatis ad cædem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id
 h h h s necesse

necesse fuit, quibusque filios atque uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, et interfectos lesos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superueniret: cito quidem uniuersis bonus in unum congestis, ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosque complexi manibus, cum comunicassent, parato animo se mactandos praebebant, infelicissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis, semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, praestaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: Vnus uero atque nouissimus, circumspecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cede superesset, qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiae: uehementi uero manu, toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, et alia quedam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiaque mulieribus praestans, et quinque pueri per cuniculos, qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cadibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt, et aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem,

ignemque

Numerus inter-
emptorum
nongenti
& sexa-
ginta.

ignemq; intus ac silentium, quid factum esset conijcere nō poterant, ad extremum uelut impellētes ictum arietis, ululatum, si quem fore prouocarent, dederant. Clamorem autem sentire mulieres, & ex cloacis emersæ, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem, uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, p̄rque hunc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Iuteritus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

CAPVT XXIX.

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquā supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationibus periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudeorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs quidem instabant, ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitra-

arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant eos quod nec si fugissent, certam spem salutis habituri uiderentur: à Romanis enim cognitos statim perituros esse, & proprias calamitates explere. Ipsis autem qui nullius fuissent eorum delicti participes, cauendum esse ab eorum exitio: & multitudinem precabantur, ut illorum causa Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere: quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in Aegyptum ac Thebas, quæ in illo tractu erant, clapsi sunt, non multo post comprehensi reduti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia, siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illæ necessitatis ualidiorē sententiā conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent: Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Magna
ficariorum
pertinacia.

Oniæ templi clausum apud Alexandriam. CAPVT XXX.

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studiū, cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur)

ciuitatem

De templo
Oniæ.

ciuitatē, destrueret: Hæc autem est in Aegypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit: Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cū Iudeis bellū gerēte, Alexandria uenit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentē Iudeorum eius auxilio sociaturū, si dictis suis obtemperasset. Cum aut rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permetteret, & more patrio deū colere. Ita enim & Antiochū magis odiosum Iudeis, qui templū apud Hierosolymā uastauisset, ipsiq; beneuolentiores fore, eoque multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locū dedit centum & octoginta stadijs à Memphi distantē: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem diuimile ab eo quod est in Hierosolymis, turrim autem similem instruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Arcæ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem: Candelabra enim non fecit, sed informatum aureum lignum tanquam iubare in luce radiante, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium structo latere circundedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret: Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degētibus, propter fugæ memorem iracundiā. Et hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id omnē ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiasq; prædi-

Templū
Oniæ de
præda -
tum est.

prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita fuerat edificatum. Lupus autem rector Alexandriae, susceptus literis imperatoris, cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs, templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) Neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit, sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudeorum apud Cyrenen.

CAPVT XXXI.

Avdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eos Ionathes homo nequissimus, et arte gyneciarius, non paucis imperitorum ut se attenderent, presuasit: perduxit in solitudines, cū signa umbrarum imagines se polliceretur ostendere, et alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudeorum, apparatus eius et profectionem, Pentapolitane Libye rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, incrimines facile comprehendit: et magna quidem pars manibus interiit. Nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathes tunc quidē potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones incidit, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram poenæ moliebatur, Catullus autē iniquitatis præbuit occasionem.

Nam

Nā ipse quidē locupletissimos Iudæorū falsoq; insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autē criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multumode incumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut et ipse quoddam bellum Iudæorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctus erat calumniandi sicarios. Deniq; cum uidisset Iudæorum aliquem Alexandrum nomine: cui iamdudum insensus, odium publicauerat etiam uxor eius Beronice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde oēs simul pecuniarum copiis eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonium redditibus Cæsaris sociabat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudæorum, eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit, ac Ionathæ nonnullisq; alijs, qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarū rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autē qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamē Catullo factio, ita ut sperauerat, cessit. Nā Romam quidem Ionathen, ceterosque uinctos ducens, finem arbitrabatur esse questionis apud se, ac per illam conflata calumniā: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat, cognitione non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus soluit, Ionathen merito uero poenam in Ionathen statuit. Prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem oblenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensibile experiretur. Non multo autem post, multiplici morbo et insanabili correptus, acerbissime uerberatus est, non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus

Iudæorū
tria milia
occisa.

Ionathen
exustus
est.

*Iusta dei
uindicta
in Catul
lum.* morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, &
crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos pereme-
rat, & clamitabat. Cúmque se tenere non posset, exiliebat
stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc
autem semper multum proficiente malo, extisque defluen-
tibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia
magis diuinæ prouidentiae facto indicio, quàm quod ne-
quissimos ulciscatur.

P E R O R A T I O.

Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum
omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem-
admodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum Iudeis:
& qualiter sit quidem expositum lectoris, ut dicant, relin-
quatur. De ueritate autem confidenter dicere non pige-
bit, quod eam solam per omnia, quæ scripsi, habuerim
coniecturam.

Flauij

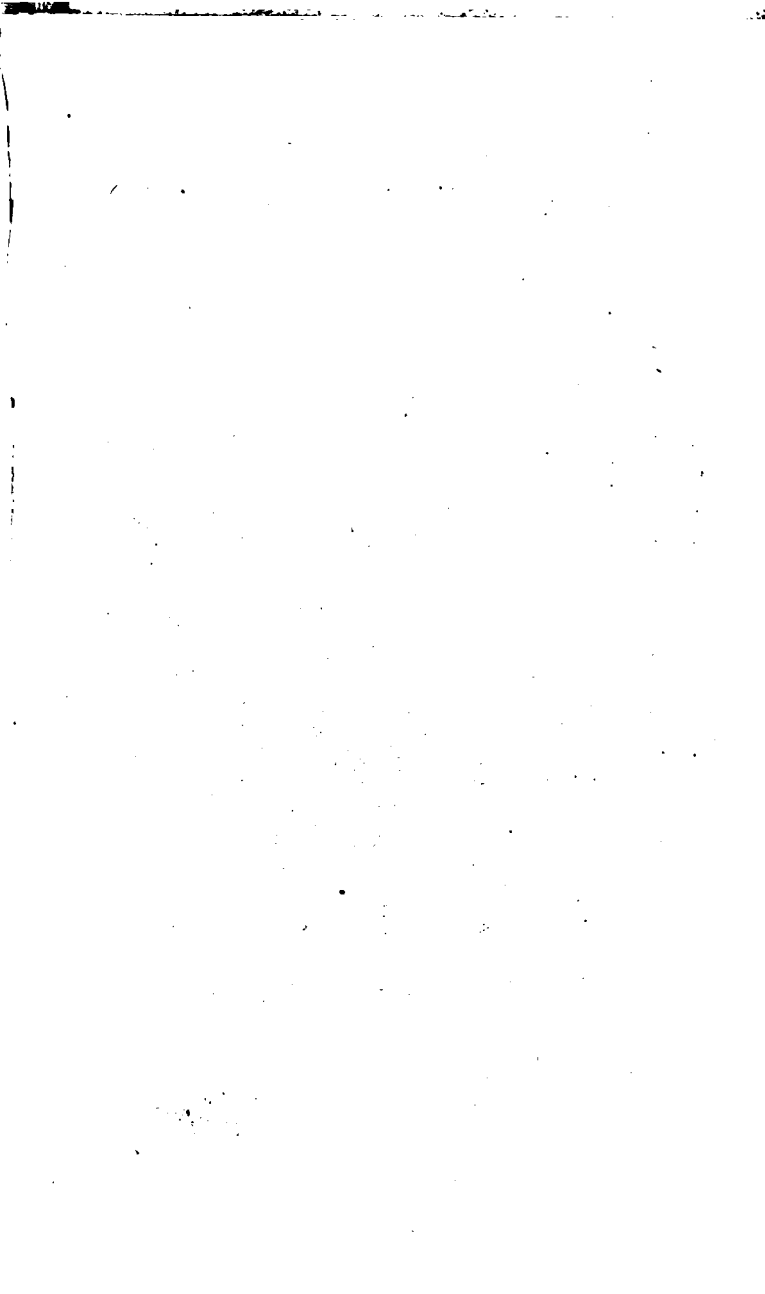
Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

SEBASTIANVS GRY
PHIVS GERMA
NVS EXCV
DEBAT
LV
GDVNI,

ANNO M. D. XXVIII.

VIRTVTE DVCE,

Nullum nomen abest, si sit prudentia, sed te

Nos facinus FORTVNA deam, ceterosq; locamus,

COMITE FORTVNA.

